

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Α
1355

ΔΗΜΟΣΘ. Μ. ΑΝΔΡΕΑΔΟΥ

πρώην επιθεωρ. δημοτ. σχολείων

Σ Τ. 69

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟΝ

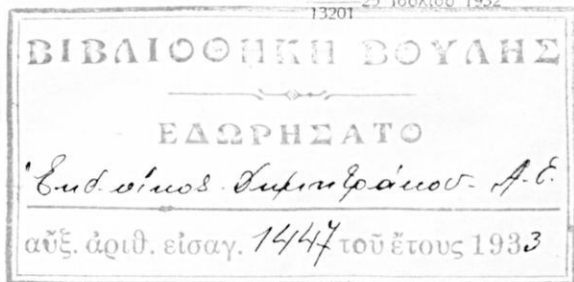
ΚΑΘΑΡΕΥΟΥΣΗΣ

ΣΤ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΕΚΔΟΣΙΣ Α

Αριθ. έγκριτ. αποφ.
Υπουργείου Παιδείας
39751 25 Ιουλίου 1932
13201

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α.Ε.—ΑΘΗΝΑΙ

4—ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ—4

1932

56

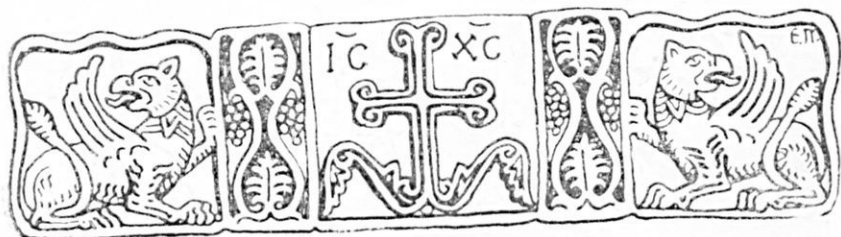
002
ΚΛΣ
Σ72Α
1355

Πᾶν ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγγραφέως.

Ημεροδ. Αδριανός

Εἰκονογράφησις
Εὐθ. Παπαδημητρίου

PRINTED IN GREECE 1933
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α.Ε

ΥΜΝΟΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΘΕΟΝ

ὦ Θεέ τοῦ παντός, ὁ ἀφθόνως
τ'ἀγαθὰ εἰς τὸν κόσμον Σου χύσας,
ὁ τὰ ἄνθη μὲ μῦρον ποτίσας
καὶ τὰ ἄστρο ἐνδύσας μὲ φῶς,

Ὅν ὑμνεῖ τῶν πτηνῶν ἡ χορεία
καὶ ὁ φλοῖσβος τοῦ ρύακος ψάλλει·
Ὅν τῆς φύσεως ψάλλουν τὰ κάλλη,
Πλάστα, Σὺ ὁ τῶν χρόνων τροφός,

χείλη παίδων τολμοῦν νὰ Σ'ὑμνήσουν·
εὐμενὲς οὖς, ὦ Ὑψιστε, τεῖνε!
ἀσθενὴς ἡ φωνή μας ἂν εἶναι,
εἶναι ὅμως φωνή τῆς ψυχῆς.

Φώτισόν μας εἰς τὸ θέλημά Σου!
Σὺ γενοῦ ποδηγέτης μας θεῖος,
ἵνα ὅλος μας οὗτος ὁ βίος
ῥυμνος γίνῃ πρὸς Σε συνεχής.

Ἄγγ. Βλάχος

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Αἰσώπειοι μῦθοι.

Ι. ΛΥΚΟΣ ΚΑΙ ΠΟΙΜΕΝΕΣ

Λύκος, ἰδὼν ποιμένας νὰ τρώγουν πρόβατον, πλησιάσας εἶπεν:

«Τί μέγας θόρυβος θὰ ἐγίνετο, ἂν ἐγὼ ἔκαμνον ὅ,τι κάμνετε τώρα σεῖς!»

2. ΕΡΙΦΙΟΝ ΚΑΙ ΛΥΚΟΣ

Ἐρίφιόν τι, εὐρισκόμενον ἐπὶ ὑψηλοῦ δώματος καὶ ἰδὼν λύκον διερχόμενον κάτωθεν αὐτοῦ, τὸν περιεγέλα.

Ὁ δὲ λύκος, ἀναβλέψας, εἶπε πρὸς αὐτό: «Δὲν μὲ περιγελάς σύ, ἀλλ'ὁ τόπος».

3. ΚΟΡΑΞ ΚΑΙ ΜΗΤΗΡ

Κόραξ, ἀσθενῶν βαρέως καὶ βλέπων τὴν μητέρα του νὰ κλαίῃ, εἶπε πρὸς αὐτήν: «Παρακάλει τὸν θεόν, μήτηρ, καὶ παῦσον τὰ κλαύματα».

—«Ἀλλὰ τίς ἐκ τῶν θεῶν θὰ λυπηθῇ, τέκνον μου, σέ; διότι ἐκ τίνος βωμοῦ δὲν ἔκλεψας κρέατα; » ἀπήντησεν ἡ μήτηρ του.

4. ΑΛΩΠΗΞ ΚΑΙ ΣΤΑΦΥΛΑΙ

Ἀλώπηξ, ἰδοῦσα κρεμασμένας σταφυλὰς ὠρίμους, προσεπάθησε νὰ τὰς φάγῃ. Ἀφοῦ δὲ ἐκοπίασε πολὺ καὶ δὲν κατῴρθωσεν νὰ τὰς φθάσῃ, εἶπε παρηγορημένῃ:

«Ἀλλ' εἶναι ἀκόμη ἄωροι!»

5. ΣΚΩΛΗΞ ΚΑΙ ΑΛΩΠΗΞ

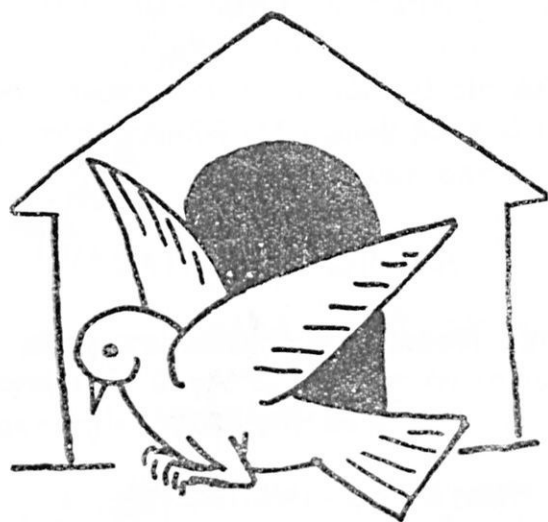
Ὁ ἐντὸς τοῦ πηλοῦ ζῶν σκώληξ, ἐξελθὼν ἐξ αὐτοῦ ἡμέραν τινά, ἔλεγεν εἰς τὰ ζῶα: «Εἶμαι ἰατρός, ἐπι-

στήμων πάντων τῶν φαρμάκων καὶ θεραπεύω πᾶσαν νόσον».

—«Καὶ πῶς, ἐνῶ ἄλλους ἰατρεύεις, δὲν ἡδυνήθης ἕως τώρα νὰ ἰατρεύσης τοὺς πόδας σου;» παρετήρησεν εἰς αὐτὸν ἡ ἀλώπηξ.

6. ΠΕΡΙΣΤΕΡΑ ΚΑΙ ΚΟΡΩΝΗ

Περίστερά, τρεφομένη καλῶς ἐντὸς περιστερεῶνος, ὑπερηφανεύετο διὰ τὴν πολυτεκνίαν της. Ὅταν ἡ-

κουσε τοῦτο ἡ κορώνη, εἶπεν εἰς αὐτήν: «Παῦσε νὰ ὑπερηφανεύεσαι διὰ τὸ προτέρημά σου αὐτό, διότι, ὅσον περισσότερα γεννᾷς, τόσον περισσοτέρας λύπας ἔχεις».

7. ΙΑΤΡΟΣ ΚΑΙ ΑΣΘΕΝΗΣ

Ἰατρός ἐθεράπευεν ἀσθενῆ. Ὅταν δὲ οὗτος ἀπέθανεν, ἔλεγε πρὸς τοὺς οἰκείους του: « Ἐὰν ὁ ἄνθρωπός σας ἀπείχε τοῦ οἴνου καὶ συνεμορφώμετο πρὸς τὰς ἄλλας συστάσεις μου, δὲν θ' ἀπέθνησκεν ».

Εἰς ὅμως ἐκ τῶν παρευρισκομένων ἐκεῖ εἶπεν εἰς τὸν ἱατρόν: « Ἀγαπητέ ἱατρέ, δὲν ἔπρεπε τώρα, ὅποτε τίποτε δὲν ὠφελεῖ, νὰ λέγῃς ταῦτα, ἀλλὰ τότε νὰ τὸν συμβουλεύῃς, ὅτε ἡδύνατο νὰ ἐκτελέσῃ τὸς συμβουλὰς σου ».

8. ΝΥΚΤΟΚΛΕΠΤΑΙ ΚΑΙ ΠΕΤΕΙΝΟΣ

Νυκτοκλέπται, εἰσελθόντες εἰς τινὰ οἰκίαν καὶ μὴ εὗροντες ἄλλο τι ἄξιον λόγου νὰ κλέψουν, ἠρκέσθησαν ν' ἀφαιρέσουν ἐκ τοῦ ὀρνιθῶνος τὸν πετεινόν. Ὅτε δέ, ἀπελθόντες ἐκεῖθεν, ἦσαν ἔτοιμοι νὰ τὸν σφάξουν καὶ νὰ τὸν ψήσουν, ἐκεῖνος ἤρχισε νὰ τοὺς παρακαλῇ λέγων: « Μὴ μὲ φονεύετε! εἶμαι πολὺ χρήσιμος εἰς τοὺς ἀνθρώπους· μὲ τὰ νυκτερινὰ λαλήματά μου τοὺς ἐξυπνῶ, καὶ ἔτσι ἀρχίζουν ἐγκαίρως τὰς ἐργασίας των ».

— « Ἀλλ' ἴσα ἴσα δι' αὐτὸ περισσότερον πρέπει νὰ σὲ θυσιάσωμεν » τοῦ ἀπήντησαν ἐκεῖνοι· « διότι, ἐξυπνῶν τοὺς ἀνθρώπους, ἐμποδίζεις ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ νὰ κλέπτωμεν ».

9. ΓΕΩΡΓΟΣ ΚΑΙ ΤΥΧΗ

Γεωργός τις, καθὼς ἔσκαπτε τὸν ἀγρόν του, εὔρε κρυμμένα χρήματα. Πλουτήσας ἔκτοτε, ἐναπέθετε καθ' ἑκάστην ἐπὶ τοῦ ἐδάφους στέφανον, θέλων νὰ δείξη πρὸς τὴν Γῆν τὴν εὐγνωμοσύνην του, διότι ἐπίστευεν ὅτι εὐηργετήθη παρ' αὐτῆς. Μίαν ὁμως ἡμέραν, σταματήσασα αὐτὸν ἡ Τύχη, τῷ λέγει: «Διατί εὐγνωμονεῖς τὴν Γῆν διὰ τὰ δῶρα, τὰ ὅποια ἐγὼ σοῦ ἔδωσα, θέλουσα νὰ σὲ καταστήσω πλούσιον; Ἐὰν περάσῃ ὀλίγος καιρὸς καὶ χάσῃς τὰ χρήματα ταῦτα, γνωρίζω καλῶς, ὅτι θὰ κατηγορῇς ἐμέ, τὴν Τύχην, δι' αὐτό».

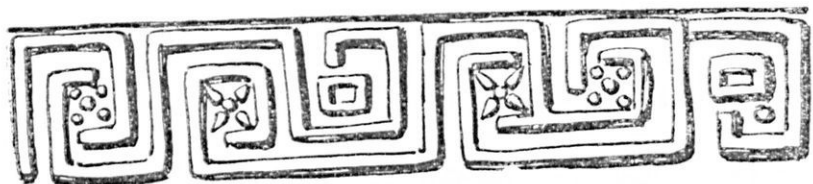
10. ΕΡΜΗΣ ΚΑΙ ΑΓΑΛΜΑΤΟΠΟΙΟΣ

Θέλων ὁ Ἑρμῆς, ὁ ἄγγελος τῶν θεῶν, νὰ γνωρίσῃ πόσον ἐκτιμᾶται παρὰ τῶν ἀνθρώπων, μεταμορφωθείς εἰς ἄνθρωπον, ἦλθεν εἰς ἐργαστήριον ἀγαλματοποιοῦ τινος. Παρατηρήσας δὲ ἐκεῖ τὰ ἀγάλματα τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἥρας, ἠρώτησε τὸν ἀγαλματοποιόν, ἀντὶ πόσου θὰ ἠδύνατο ν' ἀγοράσῃ τὸ καθὲν ἐξ αὐτῶν. Ὅταν δὲ ἤκουσε τὴν τιμὴν ἑκατέρου, ἰδὼν καὶ τὸ ἰδικόν του ἄγαλμα, ἐπειδὴ ἐνόμισεν, ὅτι, ὡς ἄγγελος τῶν θεῶν καὶ κερδῶνος, θὰ ἐξετιμᾶτο πολὺ περισσότερον,

ἠρώτησε καὶ περὶ τῆς τιμῆς τοῦ ἰδικοῦ του ἀγάλματος. Ὁ δὲ ἀγαλματοποιὸς ἀπεκρίθη:

« Ἐὰν ἀγοράσῃς τ'ἀγάλματα τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἥρας, θὰ σοὶ δώσω δωρεὰν τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἑρμοῦ ».

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς Μυθολογίας.

1. Η ΚΟΣΜΟΓΟΝΙΑ

Οἱ πρόγονοι ἡμῶν, οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, δὲν ἐπίστευον, ὅπως πιστεύομεν ἡμεῖς σήμερον, ὅτι ὁ Θεὸς ἔπλασε τὸν κόσμον ἐκ τοῦ μηδενός. Οὗτοι ἐπίστευον ὅτι κατ' ἀρχὰς ὑπῆρχε τὸ Χάος, δηλ. τὸ Ἄπειρον, καὶ ἐντὸς αὐτοῦ ἐσάλευεν, ἀσχημάτιστος ἀκόμη, ἡ Γῆ· κάτωθεν δὲ αὐτῆς ὑπῆρχον τὰ Τάρταρα τὰ σκοτεινὰ καὶ περίετρομακτικὸν σκότος καὶ σύγχυσις φοβερά. Ἐξαφνα ὅμως διὰ τινος τεραστίας, ἀλλ' ἀγαθοποιουῦ δυνάμεως, ἀρχίζει νὰ διαλύεται ὅλη ἐκείνη ἡ σύγχυσις καὶ βαθυμηδὸν νὰ διαχύνεται εἰς τὸ Σύμπαν ἡ τάξις καὶ ἡ ἀρμονία.

Καὶ ἰδού! ἐκ τοῦ Χάους ἐκείνου τοῦ ἀπεράντου ἀρχίζουν κατὰ πρῶτον νὰ διακρίνονται — νὰ γεννῶνται δηλαδή — τὸ Ἑρεβος καὶ ἡ μαύρη Νύξ, ἐκ δὲ τῆς Νυκτὸς ἡ Ἡμέρα. Τότε ἀρχίζει νὰ σχηματίζεται καὶ ἡ Γῆ, καὶ ἐκ τῶν κολοσσιαίων σπλάγχχνων τῆς νὰ προβάλλουν κατ' ἀρχὰς ὁ ἑναστρὸς Οὐρανός, ἔπειτα τὰ Ὅρη, τὰ μακρὰ καὶ ὑψηλά, καὶ νὰ τοποθετῶνται κεῖ, ὅπου τὰ βλέπομεν καὶ σήμερον ἀκόμη. Τελευταῖον

γεννᾶται ἐκ τῆς Γῆς καὶ ὁ Πόντος, τὸ ἀπέραντον δηλ. καὶ ὑπὸ τῶν κυμάτων ταρασσόμενον πέλαγος. Ἡ Γῆ, προσβλέπουσα τὰ πρῶτα ταῦτα τέκνα της, μειδιᾷ πρὸς αὐτὰ στοργικῶς.

Ἄλλ' ὅμως δὲν μένει εὐχαριστημένη μὲ τόσον ὀλίγα τέκνα. Ἐντὸς τῶν σπλάγχχνων της αἰσθάνεται δυνάμεις ἀκμαιότητος πρὸς τεκνοποιίαν· ἐπιθυμεῖ ἀκόμη νὰ καταστήσῃ καὶ ἄλλους ἀπογόνους εὐτυχεῖς. Καὶ ἰδοὺ! τυλιγμένη τώρα εἰς τὸν πέπλον, τὸν ὅποιον ἐχάρισεν εἰς αὐτὴν ὁ Αἰθήρ, ἐορτάζει τὴν ἔνωσίν της μὲ τὸν Οὐρανόν, τὸ πρωτότοκον τέκνον της, ὅστις, ἀφ' οὗτου ἐξεπῆδησεν ἐκ τῶν σπλάγχχνων τῆς μητρός του, ἐστηρίχθη ἐπ' αὐτῆς καὶ τὴν ἐπεστέγασεν. Γιγαντιαῖος ὁ γαμβρός, ἀπέραντος καὶ χρυσοκέντητος ἐξ ἀναριθμήτων ἄστρων, πλήρης ὑγείας καὶ ὥραιότητος καὶ ἀκαταβλήτου δυνάμεως ἢ νύμφη, φυσικὸν ἦτο ν' ἀποκτήσουν τέκνα ὅχι ἀνθρώπινα.

Καὶ ἀληθῶς ἤρχισαν νὰ τεκνοποιοῦν ὑπεράνθρωπα ὄντα· κατὰ πρῶτον τὸν βαθὺν Ὀκεανὸν καὶ μετ' αὐτὸν τοὺς φοβεροὺς Τιτᾶνας καὶ τὰς Τιτανίδας. Ἐξ τεράστιοι ἄνδρες καὶ ἄλλαι τόσαι γυναῖκες. Τί πελώρια ὄντα! πῶς κινοῦνται ἐντὸς τοῦ Σύμπαντος! Νομίζει τις ὅτι ἀπειλοῦν αὐτὸ διὰ τῆς φοβερᾶς δυνάμεώς των. Καὶ εἶναι οὗτοι σχετικῶς τὰ ὀλιγώτερον φοβερά καὶ τεράστια δημιουργήματα τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς Γῆς. Διότι μετὰ τοὺς Τιτᾶνας καὶ τὰς Τιτανίδας ἡ Γῆ ἐγέννησε καὶ τοὺς ἰσχυροτάτους καὶ αὐθαδεστάτους Κύκλωπας—τὸν Βρόντην, τὸν Στερόπην καὶ τὸν Ἄργην—ἔχοντας ἀνὰ ἓνα μόνον κυκλοτερῆ ὀφθαλμὸν ἐπὶ

τοῦ μετώπου· μετ'αὐτοὺς δὲ καὶ τοὺς Ἑκατόγχειρας—τὸν Βρυάρεων, τὸν Κόττον καὶ τὸν Γύην—τέρατα παμμέγιστα μὲ πεντήκοντα κεφαλὰς ἕκαστον καὶ μὲ ἑκατὸν χεῖρας ἰσχυροτάτας καὶ κρεμαμένας ἐκ τῶν ὤμων των.

Ἡ θεὰ πάντων τούτων τῶν τέκνων τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς Γῆς εἶναι τρομακτική. Δὲν γνωρίζει κανεὶς νὰ εἴπῃ ἂν τὰ πρῶτα ἢ τὰ δεύτερα εἶναι ὀλιγώτερον φοβερὰ καὶ τίνων ἢ σωματικὴ δύναμις εἶναι ὀλιγώτερον ἀκαταγώνιστος.

Μετὰ τὰ τερατώδη καὶ φοβερὰ ταῦτα ὄντα, τοὺς Κύκλωπας καὶ τοὺς Ἑκατόγχειρας, ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς Γῆς ἐγεννήθησαν καὶ οἱ μεγαλόσωμοι Γίγαντες, αἱ Νύμφαι, ἡ θεὰ τῆς ὠραιότητος Ἀφροδίτη, ὁ Ἥλιος, ἡ Σελήνη, καὶ ἡ Ἥως, ἡ Αὐγὴ δηλ. καὶ μετ' αὐτὰ οἱ ἄνεμοι, Ζέφυρος, Βορρᾶς καὶ Νότος καὶ ὁ Ἑωσφόρος, τὸ λαμπρότερον πάντων τῶν ἄστρον καὶ τὸ ὠραιότατον κόσμημα τοῦ πατρός του Οὐρανοῦ. Μετ' αὐτὰ δὲ τέλος ἐγεννήθη τελευταῖον καὶ ἡ Λητώ, ἡ κατόπιν μήτηρ τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Ἀρτέμιδος, καὶ ἡ Ἑκάτη, ἡ βοηθὸς καὶ προστάτις πάντων τῶν ἐντίμων καὶ ἐργατικῶν ἀνθρώπων.

Χαρίσιος Παπαμάρκου
Διασκευή.

2. Ο ΚΡΟΝΟΣ ΚΥΡΙΑΡΧΟΣ ΤΟΥ ΣΥΜΠΑΝΤΟΣ

Ἐφ' ὅσον οἱ Κύκλωπες καὶ οἱ Ἑκατόγχειρες, τὰ δευτερότοκα καὶ τριτότοκα τέκνα τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς Γῆς, ἦσαν μικρὰ ἀκόμη, ὁ πατὴρ αὐτῶν τὰ ἡγάπα καὶ τὰ περιεποιεῖτο, ὅπως πᾶς γονεὺς τὰ τέκνα του.

Ὅτε ὁμως ταῦτα ἠνδρώθησαν καὶ εἶδεν ὁ Οὐρανὸς τὴν τρομακτικὴν σωματικὴν δυνάμιν των, ἤρχισε νὰ φοβῆται καὶ νὰ ὑποπτεύηται: « Τίς δύναται νὰ μοὶ διαβεβαιώσῃ » ἔλεγεν οὗτος πολλάκις καθ' ἑαυτὸν « καθὼς δὰ εἶναι καὶ τόσον ἀνάγωγοι καὶ αὐθάδεις οἱ προκομμένοι αὐτοὶ υἱοὶ μου, οἱ Κύκλωπες καὶ οἱ Ἑκατόγχειρες, ὅτι δὲν θὰ ζητήσουν κάποτε νὰ μὲ ἐκθρονίσουν καὶ νὰ γίνουν αὐτοὶ κυρίαρχοι τοῦ Κόσμου; Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ καταστήσω ὅλους αὐτοὺς ἀκινδύνους· πρέπει νὰ τοὺς ρίψω εἰς τὰ βάθη τῶν σκοτεινῶν Ταρτάρων, ὥστε νὰ μὴ δυνηθοῦν ποτὲ ν' ἀνέλθουν ἐκεῖθεν εἰς τὸν κόσμον. Δὲν θ' ἀποθάνουν βέβαια ἐκεῖ, ἀφοῦ εἶναι τέκνα θεοῦ, τέκνα ἰδικά μου· θὰ καταστοῦν ὁμως ὅλως ἀκίνδυνα· καὶ τοῦτο εἶναι ἀρκετὸν δι' ἐμέ ».

Τὴν ἀπόφασίν του ταύτην ἀνακοινοῖ εἰς τὴν μητέρα καὶ σύζυγόν του συγχρόνως Γῆν. Ἐκείνη προσπαθεῖ κατ' ἀρχὰς νὰ διασκεδάσῃ τοὺς φόβους του. Ὅταν ὁμως ἀντιλαμβάνηται, ὅτι ὁ Οὐρανὸς εἶναι ἀμετάπειστος,

ἀρχίζει καὶ τὸν ἱκετεύη ἔντρομος. Ἄλλ' οὗτος, ἀντὶ νὰ μεταπεισθῇ ἐκ τῶν παρακλήσεων τῆς συζύγου του, ἀσυγκίνητος ὅλως διόλου, ἐκτελεῖ τὴν σκληρὰν ἀπόφασίν του. Καταρρίπτει καὶ τοὺς ἕξ τούτους υἱούς του εἰς τὰ σκοτεινὰ Τάρταρα.

Ἡ δυστυχὴς μήτηρ καταρᾶται τὴν ὥραν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἔφερεν εἰς τὸν κόσμον τόσον πελώρια καὶ τόσον ἰσχυρὰ τέκνα· προσπαθεῖ ἐν τούτοις νὰ τὰ σώσῃ ἐκ τῆς καταστροφῆς. Ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ της ἐνθυμεῖται τότε τοὺς Τιτᾶνας, τὰ πρῶτα-πρῶτα τέκνα της: «Οὔτοι, ἐὰν θελήσουν, δύνανται νὰ σώσουν τοὺς ἀδελφούς των. Θὰ τοὺς ὀπλίσω ἐναντίον τοῦ πατρός των καὶ ἅς πάθῃ ὅποιονδῆποτε κακὸν ὁ σκληρόκαρδος πατήρ των. Ἀρκεῖ νὰ ἐλευθερωθοῦν τὰ τέκνα μου».

Τοιαῦτα συλλογίζεται ἡ Γῆ καὶ προσπαθεῖ νὰ πείσῃ τοὺς Τιτᾶνας. Οἱ πέντε ἕξ αὐτῶν, οἱ πρεσβύτεροι, μολονότι ἀναγνωρίζουν ὡς ἄδικον τὴν πρᾶξιν τοῦ πατρός των, δὲν τολμοῦν νὰ ὑψώσουν φονικὴν χεῖρα κατ' αὐτοῦ. Ὁ νεώτερος ὅμως πάντων, ὁ Κρόνος, φιλόδοξος πολὺ καὶ τολμηρότερος τῶν ἀδελφῶν του, δέχεται τὴν μητρικὴν πρότασιν· νὰ πλήξῃ δηλ. τὸν πατέρα, διὰ νὰ ἐλευθερώσῃ τοὺς ἀδελφούς του.

Πλήρης θάρρους καὶ ἐλπίδων ἡ Γῆ τότε ὀπλίζει τὸν Κρόνον δι' ἀδαμαντίνου δρεπάνου, τὸ ὅποιον εἶχεν ἐκβάλλει ἐκ τῶν σπλάγχχνων της.

Ὁ Κρόνος παραμονεύει καί, κατὰ τὴν ὥραν τοῦ ὕπνου, ἐπιπίπτει κατὰ τοῦ πατρός του, Οὐρανοῦ, ἔπειτα δὲ μὲ ἀφάνταστον ταχύτητα τὸν ἀκρωτηριάζει

καὶ τὸν καθιστᾷ ἀνίκανον νὰ βλάψῃ πλέον εἰς τὸ μέλλον. Εὐθύς κατόπιν ἐλευθερώνει τοὺς Κύκλωπας καὶ τοὺς Ἑκατόγχειρας καὶ μὲ τὸν βοήθειαν αὐτῶν ἐκθρονίζει τὸν πατέρα του καὶ λαμβάνει αὐτὸς τὴν κυριαρχίαν τοῦ Κόσμου.

Ἄννα Τριανταφυλλίδου
Διασκευή Δ. Μ. Α.

3. Ο ΚΡΟΝΟΣ ΩΣ ΠΑΤΗΡ

Εὐθύς ὡς συνῆλθεν ὁ Οὐρανὸς ἐκ τῶν τραυμάτων, τὰ ὁποῖα τοῦ ἐπροξένησεν ὁ υἱὸς του Κρόνος, καὶ εἶδεν αὐτὸν καθήμενον ἐπὶ τοῦ θρόνου του, ἡγανάκτησε φοβερὰ τὸν κατηράσθη καὶ εἶπε: «Κατηραμένον τέκνον, οὐδεὶς εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον μένει ἀτιμώρητος διὰ τὰς κακὰς του πράξεις· πρὸ πάντων ὁ κακοποιῶν τὸν πατέρα του. Τώρα εἶσαι βασιλεὺς τοῦ κόσμου, ἐγὼ δὲ ἀνίκανος νὰ σὲ τιμωρήσω. Ἐν τούτοις θὰ ἔλθῃ καιρὸς, κατὰ τὸν ὁποῖον τὰ τέκνα σου θὰ σοῦ ἀφαιρέσουν τὴν βασιλείαν, ὅπως καὶ σὺ ἀφήρεσας ταύτην παρὰ τοῦ πατρός σου».

Ὁ Κρόνος ἤκουσε τὴν πατρικὴν κατάραν, χωρὶς νὰ τὴν λογαριάσῃ διόλου. Τέκνα δὲν εἶχε, διότι ἦτο ἄγαμος ἀκόμη. Πῶς λοιπὸν νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπαληθεύσουν ποτὲ οἱ πατρικοὶ πικροὶ λόγοι; Ἐπὶ τοῦ παρόντος ἄλλο ζήτημα προέχει δι' αὐτόν· νὰ ἐξασφαλίσῃ ὅ,τι μὲ τόσην θυσίαν ἔχει ἀποκτήσει καὶ νὰ βασιλεύσῃ ἐφεξῆς ἡσυχος καὶ ἀδιατάρακτος ἀπὸ παντὸς ἐπικινδύνου ἀντιπάλου του. Τοι-

οὔτοι δὲ εἶναι οἱ ἀδελφοὶ καὶ μέχρι τοῦδε σύμμαχοι καὶ βοηθοὶ του, οἱ Κύκλωπες καὶ οἱ Ἑκατόγχειρες. Σκεπτόμενος ὁ Κρόνος, εὕρισκεν τρόπον ν' ἀπαλλαγῇ εὐκόλως καὶ αὐτῶν. Τοὺς καλεῖ εἰς γεῦμα· καί, ἐνῶ ἐκεῖνοι ὅλως ἀνύποπτοι προσέρχονται ἄοπλοι, ἐκεῖνος μὲ τὴν βοήθειαν τῶν πέντε ἄλλων Τιτάνων τοὺς καταρρίπτει εἰς τὰ ἀνήλια καὶ ὑγρὰ Τάρταρα. Περισσότερον δὲ τοῦ πατρός του προνοητικὸς οὗτος, τοποθετεῖ φύλακά των ἀκοίμητον τὸν Κάμπην, τέρας φοβερώτατον, εἰς τὸν ὁποῖον δίδει τὴν ἐντολὴν νὰ παρακολουθῇ πάντα τὰ κινήματα τῶν δεσμευθέντων καὶ ν' ἀναγγέλλῃ καθημερινῶς ταῦτα εἰς αὐτόν. Καὶ οὕτως ἦσυχος πλέον ὁ λαμπρὸς ἀδελφὸς καὶ φιλόστοργος υἱὸς κάθηται ἐπὶ τοῦ πατρικοῦ θρόνου, ἐν μόνον σκεπτόμενος τώρα: πῶς ν' ἀπολαύσῃ καλύτερον τὰ ἀγαθὰ τῆς βασιλείας του!

Τότε νυμφεύεται τὴν ἀδελφὴν του, τὴν Τιτανίδα Ρέα, καὶ καθιστᾷ αὐτὴν συμμέτοχον τῆς εὐτυχίας του. Νομίζει δὲ ὅτι ὄντως εἶναι εὐτυχής. Οὐδεὶς κίνδυνος τὸν ἀπειλεῖ πλέον καὶ τὴν πατρικὴν κατάραν ἔχει λησμονήσει ἀπὸ πολλοῦ. Οἱ πρῶτοι μῆνες τοῦ γάμου των περνοῦν ἀνέφελοι. Αἴφνης ὅμως ἡμέραν τινὰ πληροφορεῖται παρὰ τῆς συζύγου του ὅτι μέλλει μετὰ τινος μῆνας νὰ γίνῃ πατήρ. Ἡ Ρέα ἐγκυμονεῖ. Ἡ εἰδησις αὕτη, ἀντὶ νὰ χαροποιήσῃ τὸν Κρόνον, ἐμβάλλει αὐτὸν εἰς μεγάλην ἀνησυχίαν καὶ ταράσσει τὸν ὕπνον του.

Ἐνθυμεῖται τὴν κατάραν τοῦ πατρός του καὶ αἱ φοβερὰ αὐτῆς λέξεις διαρκῶς περιδοιοῦν τὰ ὦτά του:

«Κατηραμένον τέκνον! οὐδείς εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον μένει ἀτιμώρητος διὰ τὰς κακὰς του πράξεις· πρὸ πάντων ὁ κακοποιῶν τὸν πατέρα του κ.τ.λ.». «Καὶ ἂν ἐπαληθεύσουν;» ἐρωτᾷ καθ' ἑαυτὸν ὁ Κρόνος. «Καὶ ἂν εἶναι πεπρωμένον νὰ ἐκθρονισθῶ καὶ ἐγὼ παρά τινος τῶν τέκνων μου;»

Τί νὰ κάμη, διὰ νὰ ματαιώσῃ τὴν πατρικὴν προφητείαν; Νὰ ρίπτῃ καὶ αὐτὸς εἰς τὰ Τάρταρα τὰ τέκνα του, εὐθύς ὡς γεννᾶται ἕκαστον; Ἄλλ' ὁ Κρόνος γνωρίζει καλῶς, ὅτι ὁ τρόπος οὗτος τῆς προφυλάξεως δὲν εἶναι διόλου ἀσφαλής. Ἀρκεῖ νὰ εὔρεθῇ κάποιος ἰσχυρὸς ἀντίπαλος, καὶ τὰ Τάρταρα ἀποδίδουν τοὺς δεσμίους των ἄνευ πολλῆς δυσκολίας. Τί νὰ γίνῃ λοιπόν; Συλλογίζεται, βασανίζει τὸν νοῦν του καὶ ἐπὶ τέλους εὐρίσκει μέσον ἀσφαλέστατον ὅσον καὶ προχειρότατον. Νὰ καταπίνῃ τὰ τέκνα του ἅμα τῇ γεννήσει των. Ἐ! ἔχει θέσιν διὰ χιλιάδας μικρῶν παιδίων ὁ τεράστιος αὐτοῦ στόμαχος. Δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν ὅτι εἶναι Τιτάν.

«Αὐτὸ θὰ κάμω!» συλλογίζεται καὶ τὸ πράττει.

Μόλις ἡ σύζυγός του γεννᾷ τὸ πρῶτον τέκνον των, τὸν Πλούτωνα, ἀνάληγτος ὅλως διόλου εἰς τὰς διαμαρτυρίας τῆς μητρός του, λαμβάνει αὐτὸ ὁ σκληρόκαρδος πατήρ, τὸ θέτει ἐντὸς τοῦ στόματός του καὶ μετ' ὀλίγον τὸ καταβιβάζει εἰς τὸν στόμαχον διὰ μέσου τοῦ πελωρίου φάρυγγός του· καὶ τὸ καταπίνει μὲ τὴν ἰδίαν εὐκολίαν, μὲ τὴν ὁποίαν καὶ ἡμεῖς ζακχαρόπηκτον δισκίον!

Τὸ αὐτὸ πράττει διαδοχικῶς καὶ διὰ τὰ κατόπιν τοῦ

Πλούτωνος γεννηθέντα τέσσαρα ἄλλα τέκνα του, τὸν Ποσειδῶνα, τὴν Ἑστίαν, τὴν Δήμητρα καὶ τὴν Ἥραν. Ἀλλ' ἔρχεται ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν ἡ δυστυχὴς Ρέα αἰσθάνεται ὅτι πρόκειται νὰ φέρῃ εἰς τὸν κόσμον καὶ ἕκτον τέκνον. Τότε ἀποφασίζει νὰ σώσῃ αὐτὸ ἐκ παντὸς τρόπου.

Ὅτε λοιπὸν ἔμελλε νὰ γεννήσῃ τὸν Δία, συμβουλεύεται τὸν πατέρα της, τὸν ἀστερόεντα Οὐρανόν, καὶ τὴν μητέρα της, τὴν εὐρύστερνον Γῆν, πῶς νὰ σώσῃ ἐκ τοῦ ὀλέθρου τὸ μέλλον νὰ γεννηθῇ τέκνον της.

Οἱ γονεῖς της ἐνθαρρύνουν αὐτὴν καὶ τῇ ὑποδεικνύουν μέσον εὐφυές. Μόλις γεννηθῇ τὸ βρέφος, νὰ τὸ ἀποκρύψῃ μακρὰν τῶν πατρικῶν ὀφθαλμῶν, ἀντ' αὐτοῦ δὲ νὰ δώσῃ εἰς τὸν σύζυγόν της λίθον ἐσπαργανωμένον: « Ἐὰν σωθῇ οὕτω καὶ ἀνδρωθῇ τὸ τέκνον σου » τῇ λέγουν « θὰ κατισχύσῃ ἐν τέλει καὶ θὰ κυριαρχήσῃ τοῦ κόσμου ».

Ἡ Ρέα ἐνθυμεῖται τότε ὅτι εἰς τὴν Κρήτην ἐπὶ τοῦ ὄρους τῆς Ἰδης καὶ ἐντὸς βαθυτάτου ἄντρου ἔχει ναὸν ἰδικόν της καὶ ἱερεῖς ἀφωσιωμένους, τοὺς Κορύβαντας. Ἐνθυμεῖται ἀκόμη ὅτι οἱ ἱερεῖς της οὗτοι, ὅταν χορεύουν πρὸς τιμὴν της, κτυποῦν τὰ δόρατα ἐπὶ τῶν ἀσπίδων καὶ προξενοῦν τοιοῦτον δαιμονιώδη κρότον, ὥστε ἀσφαλῶς ὁ Κρόνος οὐδέποτε θὰ δυνηθῇ ν' ἀκούσῃ τὰ κλαυθμηρίσματα τοῦ μικροῦ τέκνου της.

Εἰς τὰς χεῖρας λοιπὸν τῶν ἱερέων της τούτων παραδίδει κρυφίως τὸν νεογέννητον Δία, ἐνῶ εἰς τὸν ἀνυπομονοῦντα σύζυγόν της ἕνα καλῶς ἐσπαργανωμένον λίθον. Τοῦτον, ὅπως ἀνύποπτος καὶ χωρὶς νὰ ἐξετάσῃ

διόλου, καταπίνει άμέσως ό Κρόνος, ήσυχος δέ καί χαίρων, επιδίδεται πάλιν εις τήν διοίκησιν τοῦ κόσμου. Ἡ Ρέα όμως ανήσυχος περί τῆς τύχης τοῦ προσφιλοῦς τέκνου της, αναμένει μετ' άγωνίας νά ἴδῃ κατά πόσον θά έπαληθεύσῃ ἡ προφητεία τῶν γονέων της.

Κατά τόν Χ. Παπαμάρκον
καί τήν Ἄνναν Τριανταφυλλίδου
Διασκευή.

4. Η ΤΙΤΑΝΟΜΑΧΙΑ

Ότε μετά τινά έτη ἡνδρώθη ό Ζεύς καί έπληροφορήθη τήν μεγάλην λύπην τῆς μητρός του διά τόν άφανισμόν τῶν τέκνων της, ἡγανάκτησε πολύ κατά τοῦ Κρόνου, τοῦ πατρός αὐτοῦ, καί άπεφάσισεν ὅπως ἡδύνατο νά σώσῃ τοὺς άδελφούς του καί νά παρηγορήσῃ τήν μητέρα του. Δίδει λοιπόν ἐν φάρμακον κατά συμβουλήν τῆς προμήτορός του Γῆς εις τόν πατέρα του καί πάραυτα ἐξέρχονται εις τό φῶς τοῦ Ἡλίου κατά πρῶτον ό έσπαργανωμένος λίθος καί έπειτα ό εις μετά τόν άλλον οἱ καταποθέντες άδελφοί του πάντες.

Έξωργισμένοι ἐκεῖνοι κατά τοῦ πατρός αὐτῶν, αποφασίζουν νά τόν ἐκβάλουν ἐκ τῆς βασιλείας καί κηρύττουν πόλεμον κατ'αὐτοῦ.

Ἀμα κηρυχθέντος τοῦ πολέμου, οἱ θεοί διηρέθησαν εις δύο στρατόπεδα. Οἱ Τιτᾶνες συνετάχθησαν μετά τοῦ Κρόνου καί οἱ λοιποὶ θεοί μετά τοῦ Διός. Καί οἱ μὲν Τιτᾶνες κατέλαβον τήν ύψηλήν Ὀθρυν, οἱ δέ μετά τοῦ Διός τόν μέγαν Ὀλυμπον.

Πάμπολλα ἔτη συνεχῶς ἡμέραν καὶ νύκτα μετὰ μεγάλης μανίας ἐμάχοντο, ἀλλ' ὁ ἀγὼν δὲν ἐλάμβανε τέλος. Καὶ τὰ δύο μέρη ἦσαν πολὺ ἰσχυρά. Τότε ἡ Γῆ συμβουλεύει τοὺς περὶ τὸν Δία θεοὺς νὰ ἀπελευθερώσουν τοὺς Κύκλωπας καὶ τοὺς Ἑκατόγχειρας ἐκ τοῦ Ταρτάρου, ἔνθα εἶχε φυλακίσει αὐτοὺς ὁ πατήρ των Οὐρανός, καὶ νὰ τοὺς φέρουν εἰς τὸν Ὀλύμπον.

Οἱ θεοὶ ἔπραξαν ὅ,τι συνεβούλευσεν ἡ Γῆ. Ἦλθον λοιπὸν οἱ φοβεροὶ Κύκλωπες, φέροντες εἰς τὸν Δία τὴν βροντήν, τὴν ἀστραπὴν καὶ τὸν κεραυνόν, καὶ οἱ Ἑκατόγχειρες, καὶ ἦναψεν ἐκ νέου ἡ μάχη, ἀλλὰ τώρα πολὺ πλεον μανιώδης καὶ φοβερωτέρα.

Εἶναι ἀπερίγραφτος ἡ ὁρμὴ τῶν Θεῶν καὶ τῶν ἐκ τοῦ Ταρτάρου ἐλθόντων φοβερῶν καὶ ἰσχυρῶν συμμάχων των. Οἱ Ἑκατόγχειρες ἀποσποῦν βράχους παμμεγίστους ἐκ τῆς γῆς καὶ ἐκσφενδονίζουν αὐτοὺς κατὰ τῶν Τιτάνων. Ὁ Πόντος ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον ἀντηχεῖ. Ἡ Γῆ βοᾷ. Ὁ Οὐρανὸς σείεται καὶ ἀναστενάζει. Ὁ Ὀλύμπος τινάσσεται ἐκ τῶν ριζῶν καὶ αὐτὰ τὰ σκοτεινὰ Τάρταρα ἀκόμη σαλεύονται. Ὁ κρότος τῶν ποδῶν τῶν μαχομένων, τὰ συρίγματα τῶν ἀπὸ τοῦ Ὀλύμπου εἰς τὴν Ὀθρυν ἐκσφενδονιζομένων παμμεγίστων βράχων, καθὼς καὶ αἱ φωναὶ τῶν μαχομένων θεῶν καὶ οἱ ἀλαλαγμοὶ αὐτῶν, ὁρμώντων κατ' ἀλήλων, φθάνουν μέχρι τῶν ἀστρῶν.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁρμᾷ καὶ ὁ μέγας Ζεὺς εἰς τὴν μάχην. Αἱ ἀστραπαί, αἱ βρονταὶ καὶ οἱ κεραυνοὶ ἀπὸ τοῦ Ὀλύμπου καὶ ἀπὸ τοῦ Οὐρανοῦ, κατὰ χιλιάδας συγχρόνως ριπτόμενοι, ἀναφλέγουν ὁλόκληρον τὸν κό-

σμον. Ἡ Γῆ βοᾷ καὶ ἀναστενάζει. Καίεται ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον. Τὰ δάση φλέγονται. Τὰ ρεῖθρα τῶν ποταμῶν καὶ τὰ ὕδατα τῶν θαλασσῶν ζεματίζουν. Αἱ φλόγες φθάνουν μέχρι τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τὸ κύμα καταλαμβάνει καὶ τὸ γηραιὸν Χάος. Φρίττει ἐκ τοῦ δεινοῦ πατάγου τῶν μαχομένων καὶ νομίζει ὅτι ἦλθεν ἡ τελευταία ὥρα του. Νομίζει ὅτι ὁ Οὐρανὸς πίπτει ἐπὶ τῆς Γῆς καὶ ἡ Γῆ κρημνίζεται κατ' ἐπάνω του· τόση μεγάλη ἦτο ἡ βοή καὶ ὁ θόρυβος τῶν μαχομένων θεῶν!

Οἱ Τιτᾶνες ἐκ τῆς λάμψεως τῶν ἀστραπῶν καὶ τῶν κεραυνῶν, οἱ ὅποιοι φλογίζουν ὅλον τὸν στερέωμα, καὶ ἐκ τῶν φλογῶν καὶ τοῦ καπνοῦ τοῦ καιομένου κόσμου ἐθαμβώθησαν. Ἡ νίκη ἤρχισε τότε νὰ κλίνη πρὸς τοὺς Θεούς. Κατὰ τὴν στιγμήν ταύτην οἱ Ἑκατόγχειρες ἀρπάζουν βράχους παμμεγίστους καὶ ἐκσφενδονίζουν διὰ τῶν στιβαρῶν αὐτῶν χειρῶν, τὸν ἕνα κατόπιν τοῦ ἄλλου, κατὰ τῶν Τιτάνων. Οἱ Τιτᾶνες, κατακεραυνωθέντες ὑπὸ τῶν κεραυνῶν τοῦ Διὸς καὶ καταπλακωθέντες ὑπὸ τῶν βράχων τῶν Ἑκατογχείρων, ἡττήθησαν ἐντελῶς· συνελήφθησαν, ἐρρίφθησαν εἰς τὰ ὑπὸ τὴν Γῆν σκοτεινὰ Τάρταρα καὶ ἐκεῖ ἐδέθησαν διὰ δεσμῶν, ἅτινα οὐδεὶς ποτε εἶναι δυνατόν νὰ λύσῃ πλέον.

Οὕτω δὲ ἡ βασιλεία τοῦ κόσμου ἔμεινε διὰ παντός πλέον εἰς τὸν Δία.

Χ. Παπαμάρκου
Διασκευή.

5. Ο ΤΥΦΩΝ

Ἡ Γῆ, ὀργισθεῖσα διὰ τὴν ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ ἐκδίωξιν καὶ τὸν εἰς τὸν Τάρταρον περιορισμὸν τῶν Τιτάνων, τῶν τέκνων αὐτῆς, ἠθέλησε νὰ ἐκδικηθῇ τοὺς θεοὺς καὶ ἐγέννησε τὸν Τυφῶνα.

Ὁ Τυφὼν ἦτο θεὸς τερατώδης, φοβερὸς καὶ ἀπαίσιος, παρόμοιον τοῦ ὁποίου οὐδέποτε ἕως τότε εἶχεν ἴδει ὁ κόσμος. Τὸ σῶμα αὐτοῦ ἦτο μεγαλύτερον καὶ τῶν ὑψηλοτάτων ὀρέων. Ἡ κεφαλὴ του ἔψαυε τὰ ἄστρα. Αἱ χεῖρες του καὶ οἱ πόδες του εἶχον τεραστίαν δύναμιν. Ἐκατὸν κεφαλὰς ὀφews εἶχεν εἰς τοὺς ὤμους του καὶ ἑκατὸν γλώσσας μαύρας ὡς πίσσαν, αἵτινες διαρκῶς ἦσαν ἐκτὸς τῶν στομάτων καὶ ἀκαταπαύστως ἔλειχον δεξιὰ καὶ ἀριστερά. Ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν του ἐξήστραπτε πῦρ καὶ ἐκ τῶν ἑκατὸν στομάτων του ἐξήρχοντο φλόγες καὶ φωναὶ παντὸς εἶδους, ἀλλόκοτοι καὶ φοβεραί. Ἐλάλει ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι θεοί, ἐμυκάτο ὡς μαινόμενος ταῦρος, ἐβρυχᾶτο ὡς ἄγριος λέων, ὑλάκτει ὡς ἀνήμερος κύων, ἐσύριζεν ὡς ἀπαίσιος ὄφις. Πρᾶγμα ἀλλόκοτον καὶ τρομακτικόν! Ἀντήχουν δὲ τὰ ὄρη καὶ αἱ κοιλάδες ἐκ τῶν φοβερῶν καὶ ἀπαισίων τούτων φωνῶν.

Τὴν ἡμέραν ἐκείνην, καθ' ἣν ἐγεννήθη ὁ Τυφὼν, θὰ ἐπῆρχετο μέγα δυστύχημα εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ εἰς τοὺς θεοὺς καὶ εἰς τὸν κόσμον ὅλον. Θὰ ἐξεδιώκοντο ἐκ τοῦ οὐρανοῦ οἱ θεοὶ καὶ θὰ ἐλάμβανε τὴν βασιλείαν τοῦ κόσμου τὸ ἀπαίσιον τοῦτο τέρας, ἂν δὲν ἐνόει ἔνω-

ρίς ὁ Ζεὺς καὶ δὲν προελάμβανε τὸ μέγα αὐτὸ δυστύχημα.

Ἄνευ οὐδεμιᾶς χρονοτριβῆς, τάχιστα, ἤρχισεν ἐς οὐρανοῦ νὰ βροντᾷ καὶ νὰ ἀστράπτῃ τόσον βιαίως καὶ πυκνῶς, ὥστε ἐβόα ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον ὅλος ὁ κόσμος· ἡ γῆ, ὁ οὐρανός, ὁ πόντος, ὁ ὠκεανὸς καὶ τὰ Τάρταρα τῆς γῆς. Ἐτρεμεν ὁ μέγας Ὀλυμπος. Ἄνεστέναζεν ἡ γῆ. Αἱ βρονταὶ καὶ αἱ ἀστραπαὶ τοῦ Διὸς καὶ τὸ πῦρ, τὸ ὁποῖον ἐξηρεύγετο ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ὁ Τυφὼν, ἠπείλουν νὰ ρίψουν τὰ θεμέλια τοῦ κόσμου καὶ νὰ διαλύσουν αὐτόν. Ἐξεεν ἡ γῆ, ὁ οὐρανός, ἡ θάλασσα. Ἐμαίνοντο τὰ κύματα, ἐπληττον ἀγρίως τὰς ἀκτὰς καὶ κατέκλυζον αὐτάς. Ἐσείετο ὅλος ὁ κόσμος, ἔτρεμεν εἰς τὰ ὑποχθόνια ὁ Ἄδης καὶ εἰς τὰ σκοτεινὰ Τάρταρα οἱ Τιτᾶνες ἀπὸ τὸν φοβερὸν σάλον καὶ ἀπὸ τὸν ἄγριον θόρυβον.

Ὁ Ζεὺς ἐκμανεῖς ἔλαβεν εἰς τὰς χεῖρας τὸν καυστικὸν κεραυνὸν καὶ μετὰ μανίας μεγάλης ἐξηκόντιζεν ἀκαταπαύστως, τὸν ἕνα κατόπιν τοῦ ἄλλου, τοὺς κεραυνούς του κατὰ τῶν κεφαλῶν τοῦ Τυφῶνος, ἕως ὅτου κατεκεραύνωσε πάσας. Τὸ ἀπαίσιον τέρας ἐξηπλώθη κατὰ γῆς ἐκεῖ που πλησίον τῆς Αἴτνης. Ἐστέναξε δὲ ὁ κόσμος καὶ ἐφλέγοντο τὰ ὄρη καὶ τὰ δάση καὶ ἐτήκετο ἡ γῆ ἀπαράλλακτα, ὅπως τήκεται ὁ σίδηρος καὶ τὰ ἄλλα δύστηκτα μέταλλα εἰς τὰς φλογρωτάτας καμίνους τῶν σιδηρουργῶν.

Ἄλλὰ καὶ κατακεραυνωθείς καὶ καταδεσμευθεὶς ὁ Τυφὼν εἶναι ὀλέθριος!

Πόσα κακὰ δὲν προέρχονται ἔτι καὶ νῦν ἐκ τοῦ Τυ-

φῶνος. Ὁ πνιγερὸς καὶ καυστικὸς λίβας, ὅστις ξηραίνει τὰ φυτὰ καὶ πνίγει καὶ καίει πᾶν ὃ,τι ἔχει ζωήν, εἶναι γέννημα τοῦ Τυφῶνος. Αἱ καταιγίδες καὶ αἱ λαίλαπες, αἵτινες συνταράσσουν τὴν θάλασσαν καὶ ἐξεγείρουν μέχρι τῶν ἄστρον τὰ κύματα καὶ κατασυντρίβουν καὶ καταποντίζουν τὰ πλοῖα, ἔργα τοῦ Τυφῶνος εἶναι. Οἱ τυφῶνες καὶ αἱ θύελλαι, ἅτινα ἐγείρουν μέγαν κονιορτὸν καὶ συναρπάζουν ὃ,τι εὗρουν καὶ διασκορπίζουν τὰ ἄνθη καὶ καταρρίπτουν τοὺς καρποὺς τῶν δένδρων καὶ καταθραύουν τοὺς κλώνους αὐτῶν καὶ ἐκριζώνουν αὐτά, πάντα τὰ ὀλέθρια ταῦτα εἰς τὸν βίον καὶ εἰς τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων, προέρχονται ἐκ τοῦ τέρατος τούτου, ἐκ τοῦ φοβεροῦ καὶ ἀπαισίου Τυφῶνος.

Χ. Παπαμάρκου

6. Ο ΟΛΥΜΠΟΣ

Ἀφοῦ μετὰ δεινοὺς καὶ μακροὺς ἀγῶνας οἱ Τιτᾶνες, τὰ ἀμαρτωλὰ τέκνα τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς Γῆς, ἐξεδιώχθησαν ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ καὶ κατεκλείσθησαν εἰς τὰ Τάρταρα, συνῆλθον οἱ θεοὶ καὶ συνεσκέφθησαν περὶ τῆς διοικήσεως τοῦ κόσμου. Ἀπεφάσισαν λοιπὸν νὰ καταστήσουν ἄρχοντα αὐτῶν τὸν Δία, ἐπειδὴ αὐτὸς συνετέλεσε διὰ τῶν βροντῶν, τῶν ἀστραπῶν καὶ τῶν κεραυνῶν περισσότερον παντὸς ἄλλου εἰς τὴν νίκην ταύτην.

Ὁ Ζεὺς, ἅμα ἐξελέγη κυρίαρχος τοῦ κόσμου, διένειμεν αὐτὸν μετὰ τῶν δύο ἄλλων ἀδελφῶν του· τὴν θά-

λασσαν ἔδωκεν εἰς τὸν Ποσειδῶνα, τὰ ὑποχθόνια εἰς τὸν Ἄδην, καὶ αὐτὸς ἐκράτησε τὸν Οὐρανόν. Ἡ γῆ εἰς οὐδένα ἐδόθη· ἔμεινε κοινὴ εἰς πάντας τοὺς θεούς.

Εἰς τὴν Γῆν ὑπῆρχεν ὁ Ὀλυμπος, τὸ μέγα ἐκεῖνο καὶ ὑψηλὸν ὄρος, ἐκ τῶν κορυφῶν τοῦ ὁποίου οἱ θεοὶ ἐπολέμουν ἄλλοτε κατὰ τῶν Τιτάνων.

Τὸ ὄρος τοῦτο εἶναι τὸ μεγαλοπρεπέστατον πάντων τῶν ὀρέων τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου. Τὸ ὕψος αὐτοῦ εἶναι καταπληκτικόν. Αἱ κορυφαί του ἐγγίζουσιν τὸν οὐρανόν. Μίαν ὁλόκληρον ἡμέραν ἔκαμεν ὁ Ἥφαιστος, ὅταν ἐρρίφθη ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, νὰ φθάσῃ εἰς τὴν Γῆν! Ἀπὸ τοῦ Ὀλύμπου ἕως εἰς τὸν οὐρανὸν εἶναι πολὺ πλησίον καὶ ἕως εἰς τὴν γῆν δὲν εἶναι πολὺ μακράν. Ἐχει πολλὰς κορυφὰς καὶ πολλὰς καὶ μεγάλας κοιλάδας καὶ φάραγγας. Ἐδῶ συναθροίζονται τὰ νέφη, τὰ κατακλείοντα τὰς βροντάς, τὰς ἀστραπὰς καὶ τοὺς κεραυνούς καὶ ἀπ' ἐδῶ διασκορπίζονται εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ εἰς τὸν ἄλλον κόσμον. Μεγαλοπρεπῆς ἡρεμία καὶ διαύγεια καὶ στιλπνότης αἰωνίως ἐπικρατοῦν ἐπ' αὐτοῦ. Ποῦ λοιπὸν ἄλλοῦ θὰ ἡδύνατο ὁ Ζεὺς νὰ ἀποκαταστήσῃ καλύτερον τὴν οἰκογένειάν του;

Εἰς τὴν ὑψηλοτάτην κορυφὴν τοῦ Ὀλύμπου ἐκτίσθησαν τὰ ἀνάκτορα τῶν θεῶν· ἐπὶ τοῦ ἄκρου δ' αὐτῆς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Διὸς καὶ πέριξ πάντων τούτων τεῖχος, ἔχον πύλας τὰς νεφέλας καὶ φύλακας αὐτῶν τὰς Ὠρας. Τὰ ἀνάκτορα τῶν θεῶν εἶναι μέγала καὶ ὠραῖα, ἀλλὰ τὸ μέγιστον καὶ ὠραιότατον πάντων εἶναι τὸ ἀνάκτορον τοῦ Διός. Ἐνταῦθα συνέρχονται πάντες οἱ θεοί, ὅταν πρόκηται νὰ συσκεφθοῦν περὶ τῆς διοι-

κήσεως τοῦ κόσμου ἢ ὅταν πρόκηται νὰ συγγευματί-
σουν καὶ νὰ συνδιασκεδάσουν. Ὁ Ζεὺς κάθηται ἐπὶ
ὠραιότατον χρυσοῦ θρόνου, σκῆπτρον κρατῶν καὶ
ἐπ' αὐτοῦ τὸν ἀετὸν καθήμενον, τὸν βασιλέα τῶν πτη-
νῶν. Δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ αὐτοῦ κάθηται ἡ Ἥρα, ἡ σύ-
ζυγός του, καὶ ἡ Ἀθηνᾶ, τὸ προσφιλέστατον τῶν τέ-
κνων του, ἔπειτα δὲ κατὰ σειρὰν πάντες οἱ ἄλλοι θεοί.
Ἡ Ἥβη κερνᾷ ἐντὸς χρυσοῦ ποτηρίου νέκταρ, ὁ Ἀπόλ-
λων κρούει τὴν φόρμιγγα καὶ αἱ Μοῦσαι ᾄδουν.

Χ. Παπαμάρκου

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Φρονηματιστικά.

1. Η ΔΥΝΑΜΙΣ ΤΗΣ ΣΤΟΡΓΗΣ

Ἐπέστρεφον ἐκ τοῦ κυνηγίου καὶ ἐβάδιζον παρὰ τινα
δενδροστοιχίαν. Ὁ σκύλος μου προηγεῖτο. Αἶφνης τὸν
βλέπω νὰ βραδύνη τὰ βήματά του καὶ ν' ἀρχίξῃ νὰ
ἰχνηλατῇ, ὥς νὰ ὠσφράνθῃ θήραμά τι. Παρετήρησα
τότε μετὰ προσοχῆς καὶ εἶδα νεοσσὸν σπουργίτου μὲ
κιτρίνην κηλίδα εἰς τὸ ράμφος καὶ χνοῦν ἀντὶ πτερῶν
εἰς τὴν κεφαλὴν. Εἶχε πέσει, φαίνεται, ἐκ τῆς φωλεᾶς
του, ἐκεῖ που πλησίον κειμένης, διότι ὁ ἄνεμος ἔσειεν
ἰσχυρῶς τοὺς κλάδους τῶν δένδρων καὶ ἀπὸ τῆς θέ-
σεως ταύτης προσεπάθει νὰ πετάξῃ, ἀλλὰ δὲν τὸ κα-
τῶρθωνεν.

Ὁ σκύλος μου ἐπλησίαζε βραδέως, ὅτε αἶφνης, ὁρ-

μήσας ἐκ τοῦ παρακειμένου δένδρου εὐμεγέθης σπουργίτης, ἔπεσεν ὡς λίθος ἔμπροσθεν τοῦ σκύλου· ἔχων δὲ ἀνωρθωμένον ὀλόκληρον τὸ πτέρωμά του καὶ πιπίζων ζωηρότατα, ἐπήδησε δις πρὸς τὸ ἀνοικτὸν στόμα τοῦ ζώου μου. Ἐρρίφθη κατ' αὐτοῦ, διὰ νὰ σώσῃ καὶ προφυλάξῃ μὲ τὸ ἰδικόν του σῶμα τὸ τέκνον του, ἐνῶ ἔτρεμεν ἐκ φρίκης καὶ ἡ φωνή του ἐξήρχετο βραχνή.

Πόσον πελώριον θηρίον θὰ τοῦ ἐφαίνετο ὁ σκύλος μου! Καὶ ὅμως δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατηθῇ ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ καὶ ἀσφαλοῦς δένδρου του. Δύναμις ὑπερτέρα τῆς θελήσεώς του τὸν ἔρριψε κάτω. Ὁ σκύλος μου ἐστάθη πρὸς στιγμὴν, ἀλλ' ἔπειτα ὠπισθοχώρησε. Φαίνεται ὅτι καὶ αὐτὸς ἀνεγνώρισε τὴν δύναμιν ταύτην.

Ἔσπευσα νὰ τὸν καλέσω πλησίον μου κατασυγκινημένος.

Ἰβὰν Τουργένιεφ.

2. Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΣΥΝΑΝΤΗΣΙΣ ΤΟΥ ΕΚΤΟΡΟΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΔΡΟΜΑΧΗΣ

Μεγάλαι προετοιμασίαι γίνονται εἰς τὰ στρατόπεδα τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Τρώων. Πρόκειται νὰ δοθῇ μεγάλη μάχη, καὶ εἶναι ἀνάγκη νὰ εὔρεθῶν τὰ πάντα ἔτοιμα πρὸ αὐτῆς.

Ὁ Ἔκτωρ, ὁ ἀρχηγὸς τῶν Τρώων, ἀφοῦ ἔδωκε τὰς τελευταίας διαταγὰς εἰς τοὺς ἰδικούς του, διηυθύνθη κατὰ τὰ ἀνάκτορά του. Ἐχει πολλὰς ἡμέρας νὰ ἴδῃ τὴν σύζυγον καὶ τὸ τέκνον του, καὶ τοὺς ἔπε-

θύμησε πολύ. Μόλις ὅμως εἰσῆλθεν εἰς αὐτά, πληροφορεῖται παρά τινος δούλης, ὅτι ἡ σύζυγός του μετὰ τῆς τροφοῦ τοῦ τέκνου των ἀπῆλθον ἐπὶ τῶν τευχῶν, ἵνα ἐκεῖθεν περιδιαβάσουν τὰ στρατόπεδα καὶ τοὺς πολεμιστάς. Ὁ Ἔκτωρ, διασχίσας τότε τοὺς πλατεῖς δρόμους τοῦ Ἰλίου, φθάνει εἰς τὰ τείχη καὶ ἀρχίζει νὰ ἀναβαίνει αὐτά. Αἴφνης ἀντικρίζει τὴν γυναῖκά του καὶ πρὸ αὐτῆς ὀλίγα βήματα τὴν τροφὸν μετὰ τοῦ μικροῦ Σκαμάνδρου εἰς τὴν ἀγκάλην της.

Ἐμειδίασεν ὁ Ἔκτωρ βλέπων τὸν υἱὸν του. Ἡ σύζυγός του ὅμως ἐδάκρυσεν καί, σφίγγουσα τὴν χεῖρα τοῦ ἀνδρός της, εἶπε πρὸς αὐτόν:

«Θὰ σὲ καταβάλῃ ἡ ὁρμή σου, Ἔκτωρ. Δὲν λυπεῖσαι τὸ τέκνον μας καὶ ἐμὲ τὴν δύσμοιρον, ἡ ὁποία θὰ μείνω χήρα; Διότι πολὺ ταχέως οἱ Ἕλληνες θὰ σὲ ἀποτελειώσουν· καὶ τότε δι' ἐμὲ θὰ εἶναι χιλιάκις προτιμότερον ν' ἀποθάνω. Γνωρίζεις καλῶς ὅτι σὺ καὶ τὸ τέκνον μας εἴσθε ἡ μόνη ἐν τῷ κόσμῳ παρηγορία μου· διότι οὔτε πατέρα οὔτε μητέρα ἔχω. Σὺ, Ἔκτωρ, εἶσαι δι' ἐμὲ καὶ πατήρ καὶ μήτηρ, σὺ καὶ ἀδελφός, σὺ καὶ προσφιλὴς σύντροφος. Λυπήσου μας, καὶ ἐμὲ καὶ τὸ τέκνον μας, καὶ μείνε εἰς τὰ ἀνάκτορα μαζί μου! Μὴ θέλεις νὰ μᾶς ἀφήσης εἰς τὴν ὀρφανίαν καὶ τὴν περιφρόνησιν!»

Βαθύτατα συγκινημένος ὁ Ἔκτωρ, ἀπήντησεν:

«Καὶ ἐγὼ ἀναλογίζομαι πάντα ταῦτα, Ἀνδρομάχη μου. Συλλογίζομαι ὅμως καὶ τοὺς Τρῶας, οἵτινες θὰ εἴπουν ὅτι ἐκ δειλίας ἀποφεύγω τὴν μάχην. Ἀλλὰ καὶ ἡ φιλοτιμία δὲν μοὶ τὸ ἐπιτρέπει, διότι συνήθισα νὰ

μάχωμαι μεταξύ τῶν πρώτων ὑπὲρ τῆς δόξης τῆς πατρίδος μου. Γνωρίζω ὅτι θὰ ἔλθῃ ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν θὰ καταστραφῇ ἡ πατρίς μου, τὸ Ἰλιον, καὶ ὁ πατήρ ὁ βασιλεύς μου, ὁ γέρων Πρίαμος, καὶ ὅλος ὁ λαός μας. Οὔτε ὅμως τοὺς Τρῶας οὔτε καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν μητέρα μου, τὴν Ἑκάβην, οὔτε τοὺς ἀδελφούς μου, οἱ ὅποιοι θὰ καταστραφοῦν ὅλοι, λυποῦμαι τόσον, ὅσον ἐσέ, Ἀνδρομάχη μου, τὴν ὁποίαν κάποιος ἐκ τῶν Ἑλλήνων αἰχμαλωτίζων, θὰ σύρῃ δούλην εἰς τὴν πατρίδα του. Καὶ ὅταν ποτέ, μένουσα εἰς τὸ Ἄργος, θὰ ὑφαίνῃς τὸ πανὶ τοῦ κυρίου σου ἢ θὰ μεταφέρῃς νερόν ἀπὸ τὴν βρύσην, κάποιος θὰ σέ δείξῃ καὶ θὰ εἴπῃ: « Αὐτὴ ἐδῶ εἶναι ἡ σύζυγος τοῦ Ἑκτορος, τοῦ πρώτου μεταξύ τῶν πρώτων Τρώων ». Αὐτὰ θὰ εἴπῃ ὁ διαβάτης ἐκεῖνος. Καὶ σύ, ἀκούουσα τοὺς λόγους αὐτοῦς, θὰ λυπηθῇς κατάκαρδα. Εἴθε ὅμως νὰ μὲ καταπίῃ ἡ γῆ, πρὶν ἀκούσω τὰ κλαύματά σου καὶ αἰσθανθῶ τοὺς σπαραγμούς σου ».

Ταῦτα εἶπεν ὁ Ἑκτωρ καὶ ἔτεινε τὰς χεῖρας διὰ νὰ λάβῃ εἰς τὰς ἀγκάλας τὸ τέκνον του. Ἐκεῖνο ὅμως ἐχώθη εἰς τὸν κόλπον τῆς τροφοῦ του, καταφοβισμένον ἐκ τῆς φοβερᾶς περικεφαλαίας τοῦ πατρός του.

Ἐννοήσας ὁ Ἑκτωρ τὸ αἷτιον τοῦ φόβου τοῦ τέκνου του, ἀφήρεσε τὴν περικεφαλαίαν καὶ τὴν ἀπέθεσε καταγῆς. Ὑστερον ἔλαβεν εἰς τὰς ἀγκάλας τὸν υἱόν του καὶ, ἀνακινῶν ἐλαφρῶς αὐτόν, ἠϋχήθη τὰ ἑξῆς:

« Ζεῦ καὶ σεῖς οἱ ἄλλοι θεοί, κάμετέ μου τὸ τέκνον μου νὰ γίνῃ, ὡς ὁ πατήρ του μεταξύ τῶν Τρώων καὶ βασιλεύς των ὀνομαστός. Καὶ τότε, βλέπων τις αὐτόν

ἐπιστρέφοντα ἐκ τῆς μάχης μέ πολλά λάφυρα, νὰ εἶπῃ: «Αὐτὸς ἐδῶ ἔγινεν ἀνώτερος τοῦ πατρός του». Τότε καὶ ἡ μητέρα του θὰ τὸν καμαρώνῃ καὶ θὰ χαρῇ ἐξ ὅλης καρδίας».

Τοιοιυτοτρόπως ηὔχθη· ὕστερον δέ, ἀφοῦ τὸ ἡσπάσθη, τὸ ἀπέθεσε πάλιν εἰς τὰς χεῖρας τῆς μητρός του, ἡ ὁποία τὸ ἐδέχθη μετὰ δακρύων καὶ φιλημάτων.

Ὁ Ἔκτωρ, συναισθανόμενος τὴν θλίψιν τῆς συζύγου του, τὴν ἐλυπήθη· καί, θέσας τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ὤμου της, εἶπε: «Μὴ λυπεῖσαι, ἀγαπητή μου, πρὸς χάριν μου! διότι κανεὶς δὲν θὰ μὲ στείλῃ εἰς τὸν Ἄδην, ἐὰν δὲν εἶναι τῆς μοίρας μου ν'ἀποθάνω. Ἐπίστρεψον ἀκριβή μου, εἰς τὴν οἰκίαν μας καὶ κοίταξε τὰ ἔργα σου! τὰ μαλλιά, τὴν ρόκαν καὶ τὸν ἀργαλειόν σου· ἐπίβλεπε δὲ καὶ πρόσταζε τὰς δούλας νὰ ἐκτελοῦν τὰ ἰδικά των ἔργα. Ὁ πόλεμος εἶναι φροντὶς τῶν ἀνδρῶν καὶ περισσότερον ἰδική μου».

Ταῦτα εἶπεν ὁ Ἔκτωρ· ἔπειτα ἀναλαβὼν, ἔθεσεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τὴν περικεφαλαίαν καὶ ἡτοιμάσθη ν'ἀναχωρήσῃ. Τότε καὶ ἡ σύζυγός του, ἀφοῦ τὸν ἐχαίρετῃ, διηυθύνθη εἰς τὰ ἀνάκτορα, συχνάκις στρέφουσα τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ὀπίσω μὲ δακρυσμένους ὀφθαλμούς.

Ἐκ τῆς Ἰλιάδος τοῦ Ὀμήρου
Παράφρασις Δ. Μ. Α.

3. ΑΛΗΘΙΝΟΝ ΠΑΡΑΜΥΘΙ

Μία τῶν ὠραιότερων πλατειῶν τῶν Ἀθηνῶν εἶναι ἀναμφιβόλως ἡ πλατεῖα τοῦ Ζαππείου. Ὁ ἐπισκεπτόμενος τὴν πλατεῖαν ταύτην πρῶτην φορὰν καὶ περιφέρων τὸ βλέμμα του πρὸς νότον, πρὸς δυσμὰς καὶ πρὸς ἀνατολάς, μένει ἑκπληκτος πρὸ τοῦ μαγευτικοῦ θεάματος ἢ καλύτερον τοῦ πανοράματος, ὅπερ ἐκτείνεται ἐνώπιόν του.

Ὁπισθεν τῶν στύλων τοῦ Ὀλυμπίου Διός, οἱ ὁποῖοι διαγράφονται μεγαλοπρεπεῖς ὑπεράνω τῶν φοινίκων τοῦ κήπου καὶ τῶν πεύκων τοῦ ἔμπροσθεν μικροῦ δάσους, λάμπει ὡς καθρέπτης ὁ Σαρωνικός. Ἐντὸς τῆς διαφανοῦς αὐτοῦ ἀτμοσφαίρας ἡ Αἴγινα, ὡς νὰ ἐπλησίαζεν ἑξαφνα, δεικνύει εὐκρινῶς τὰς ὠραίας γραμμὰς τῶν βουνῶν της. Δεξιὰ χρυσοκίτρινος ἡ ἀνατολικὴ πλευρὰ τοῦ Παρθενῶνος. Ἀριστερὰ ὑψώνεται καταπράσινος ὁ Ἀρδηττός, λάμπει κατάλευκον τὸ Στάδιον, καὶ πέραν ἐκτείνεται ὁ Ὑμηττός ἐνδεδυμένος τὴν ἀπεριγράπτου ὠραιότητος ἰόχρουν στολὴν του, τὴν ὁποίαν ὑφαίνει ὁ ἀπτικὸς ἥλιος. Καὶ τὸ μνημεῖον τοῦ Φιλοπάππου ὑψηλὰ εἰς τὸν ἀπέναντι λόφον, εἶναι ἐκεῖ, ὡς διὰ νὰ αὐξάνῃ τὴν γραφικότητα τοῦ ἐξόχου πανοράματος.

Εἰς τὴν θέσιν τῆς πλατείας ταύτης πρὸ 45 ἐτῶν ἦτο ἓν χάος· ἐδῶ λόφοι κόπρου καὶ σκουπιδίων· ἐκεῖ λάκκοι, παρέκει ἀγριόχορτα, τέλματα καὶ οὐδαμοῦ πράσινον φύλλον δένδρου. Τὸ μέρος ἦτο σχεδὸν ἀδιάβατον καὶ δὲν εἶχε ποῦ νὰ σταθῇ τις, διὰ νὰ θαυμάσῃ αὐτὸ

Ἀναγνωστικὸν Καθαρ. ΣΤ' Δημοτ. Δ. Ἀνδρεάδου. *Εκδ. Α'.

3

τὸ μαγευτικὸν θέαμα. Ἐν τούτοις, ὡς διὰ μαγικῆς ράβδου, ἐκ τοῦ χάους ἐκείνου ἀνεβλάστησεν ὠραιότατον ἄλσος, ἐχαράχθησαν διάδρομοι καὶ κανονικὰ χωρίσματα, ὅπου σείουν τὰ φύλλα των ὠραῖα δένδρα, καλλιεργοῦνται ποικιλώτατα ἄνθη καὶ ὑψώθη ἐδῶ μεγαλοπρεπὲς μαρμάρινον μέγαρον, τὸ Ζάππειον.

Διὰ νὰ ἐννοήσῃ ὁ ἀναγνώστης καλύτερον τὴν μαγικὴν αὐτὴν ράβδον, εἶναι ἀνάγκη πρωτύτερα ν' ἀναγνώσῃ τὴν ἀκόλουθον ἱστορίαν, ἣτις ὁμοιάζει πολὺ πρὸς παραμῦθιον, μολονότι εἶναι τελείως ἀληθής.

Εἷς τι χωρίον μικρὸν τῆς Β. Ἡπείρου, τὸ Λάμποβον, ἐγεννήθη κατὰ τὸ ἔτος 1800 ἓν ἀγοράκι, τὸ ὅποιον ἐβάπτισαν Βαγγέλην. Τὸ παιδί αὐτὸ ἐμεγάλωνεν ἔξυπνον, ζωηρὸν καὶ φιλότιμον. Γράμματα ἔμαθεν ὀλίγα, διότι τότε σχολεῖον δὲν ὑπῆρχεν εἰς τὸ μικρὸν χωρίον μὲ τὰς ἑκατὸν περίπου οἰκίας του. Ἐμαθεν ὅμως νὰ σκοπεύῃ καὶ ἐντὸς ὀλίγου ὁ Βαγγέλης ἐγίνεν ὁ καλύτερος σκοπευτὴς τοῦ χωρίου του.

Δὲν ἦτο πλέον τῶν δεκατριῶν ἐτῶν, ὅταν τὸν ἐστρατολόγησεν ὁ Ἀλῆ πασᾶς ὁ Τεπελενλῆς καὶ τὸν ἔστειλεν εἰς ἓν φρούριον πλησίον τῶν Ἰωαννίνων. Ἐκεῖ ἔμεινεν ὁ Βαγγέλης ἀκριβῶς ἑπτὰ ἔτη. Ὅταν ἐγίνεν εἴκοσι ἐτῶν, ἦτο πρῶτος εἰς τὴν τόλμην καὶ τὴν ἐξυπνάδα.

Τῷ 1820 ὁ Ἀλῆ πασᾶς ἐπανεστάτησε κατὰ τοῦ Σουλτάνου. Τότε ὁ Παχόμπης ἐξ ὀνόματος τοῦ Σουλτάνου προσεκάλεσε τοὺς ἀνδρείους Σουλιώτας. Οἱ δυστυχεῖς ἐξ αἰτίας τοῦ Ἀλῆ πασᾶ ἐστέναζον εἰς τὴν ξενιτεῖαν καὶ μὲ λαχτάραν ἐβλεπον ἀπὸ τὴν Λευκάδα τὰ βουνὰ

τῆς ἀγαπημένης πατρίδος των. Ὑπεσχέθη νὰ τοῖς ἀποδώσῃ τὸ Σοῦλι, ἂν τὸν βοηθήσουν. Οἱ Σουλιῶται ἔτρεξαν προθύμως, ἠνώθησαν μὲ τὸ στράτευμα τοῦ Σουλτάνου, ἐπολέμησαν ἡρώϊκά, ὅπως πάντοτε, καὶ ἐκυρίευσαν ἀρκετὰς πόλεις.

Ἀλλὰ οἱ Τοῦρκοι δὲν ἔδωσαν εἰς τοὺς Σουλιώτας τὸ ποθητὸν Σοῦλί των. Καὶ ἐκεῖνοι δυσηρεστημένοι, ἐστρατοπέδευσαν μακρὰν τῶν σουλτανικῶν στρατευμάτων. Τότε ὁ Ἀλῆς ἐζήτησε νὰ τοὺς ἐλκύσῃ μὲ τὸ μέρος του· προσεκάλεσε τὸν ἀρχηγὸν των νὰ συνεννοηθοῦν, καὶ μίαν νύκτα ὁ Μᾶρκος Μπότσαρης μὲ ἓν μονόξυλον ἐπέρασε τὴν λίμνην τῶν Ἰωαννίνων καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸ φρούριον τοῦ μικροῦ νησιοῦ, ὅπου τὸν ἐπερίμενεν ὁ Ἀλῆς. Ἡ συμφωνία ἐγένεν εὐκολα. Τὴν 6ην δὲ Δεκεμβρίου 1820 συμπυρσοκρότησις τριακοσίων σουλιωτικῶν ὅπλων ἐτράνταξε τὸν ἄερα, καὶ τὴν βοὴν ἐπανάλαβαν τὰ ὀλόγυρα βουνά. Ταῦτοχρόνως μία δυνατὴ φωνὴ ἐβροντοφώνησε πρὸς τὸ σουλτανικὸν στρατόπεδον.

«Αἱ σεῖς! ἀπὸ τώρα ἔχομεν πόλεμον! Σᾶς τὸ λέγω ἐγὼ ὁ Μᾶρκος Μπότσαρης, διὰ νὰ μὴ μὲ νομίσετε ἄπιστον!»

Τὴν συμπυρσοκρότησιν καὶ τὴν φωνὴν ἐκείνην ἤκουσεν ὁ Βαγγέλης. Ὅτε δὲ ἐπληροφορήθη ὅτι οἱ Σουλιῶται πολεμοῦνε ὄχι διὰ τὴν ἐλευθέρωσιν τοῦ Ἀλῆ ὅσον διὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Γένους, τρέχει πρὸς τὸν Μπότσαρην, ὅστις τὸν δέχεται εἰς τὸ ὀνομαστὸν σουλιωτικὸν σῶμά του.

Ἦτο τώρα ὠραῖος καὶ ὑψηλὸς νέος, μὲ μύστακα λε-

πτὸν καὶ ζωηροὺς ὀφθαλμούς, μὲ σῶμα εὐκίνητον καὶ χαριτωμένον· ἀληθινὸς λεβέντης. Τόσῃν δὲ ἀνδρείαν ἔδειξεν ἀμέσως, ὥστε ὁ Μπότσαρης τὸν ἔκαμε πρωτοπαλήκαρόν του. Εἰς ὅλους τοὺς κινδύνους, εἰς ὅλα τὰ ἀπίστευτα κατορθώματα τοῦ Μάρκου Μπότσαρη, ὁ Βαγγέλης ἦτο τὸ δεξί του χέρι· πλησίον του εἰς τὴν ἐκπόρθησιν τῶν Πέντε Πηγαδιῶν· μαζί του εἰς τὴν ἄλωσιν τοῦ ὀχυροῦ φρουρίου τῆς Ρανιάσας. Μετὰ δὲ τὴν καταστροφὴν τοῦ Πέτα, ὁ Μᾶρκος τὸν προσέλαβεν εἰς τὸ Μεσολόγγι.

Ὅταν ὁ καπετὰν Ζέρβας ἡτοιμάσθη νὰ ἐκστρατεύσῃ μὲ διακόσια παληκάρια εἰς τὴν Ἥπειρον, ὁ Βαγγέλης ζήτησεν ἀπὸ τὸν ἀρχηγόν του τὴν ἄδειαν νὰ μεταβῇ καὶ αὐτός· καὶ μετέβη.

Οἱ Ἕλληνες ἔφθασαν εἰς τὴν Σπλάντζαν. Τὸ Σοῦλι τῶρα τὸ κατεῖχον οἱ Σουλιῶται, ἀλλὰ πολυάριθμος ἐχθρικός στρατός τὸ ἐπολιόρκει ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη. Ἦτο ἀπόλυτος ἀνάγκη νὰ συνεννοηθοῦν μὲ τοὺς πολλορκουμένους, διὰ νὰ ἐπιτεθοῦν ἐκ συμφώνου κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ἐκεῖνοι ἐκ τῶν βράχων τοῦ Σουλίου καὶ οὗτοι ἐκ τῆς κοιλάδος. Ἀλλὰ πῶς νὰ γίνη ἡ συνεννόησις; Ὅστις θὰ ἐτόλμα νὰ διασχίσῃ τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον, ἔτρεχεν εἰς βέβαιον καὶ μαρτυρικὸν θάνατον. Ἐν τούτοις ἔπρεπε νὰ εἰδοποιηθοῦν οἱ Σουλιῶται.

« Παιδιά » λέγει ὁ καπετὰν Ζέρβας « ποῖος ἀπὸ σᾶς πηγαίνει εἰς τὸ Σοῦλι; »

Βαρεῖα σιωπὴ ἐπεκράτησε μερικὰς στιγμὰς· οὔτε ἀναπνοὴ δὲν ἤκούετο. Ἐξαφνα ἐτινάχθη ἐπάνω ἓνα παληκάρι.

« Ἐγὼ πηγαίνω » εἶπε μὲ ἀπόφασιν.

Ἦτο ὁ Βαγγέλης.

—« Ἄν ὑπάγῃ ὁ Βαγγέλης, πηγαίνω καὶ ἐγὼ μαζί του » λέγει ἄλλος ἀνδρεῖος. *

†Ο Βαγγέλης δὲν ἦτο μόνον ἀτρόμητος, ἀλλὰ καὶ πολὺ ἔξυπνος. Ἐγνώριζεν ὅτι οἱ πολιορκηταὶ εἶχαν Ραζαμάνι καὶ ὅτι μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, ἐπειδὴ ἦσαν πεινασμένοι καὶ ἐξηντλημένοι, ἐρρίπτοντο ὅλοι εἰς τὴν τροφήν. Ἐκείνην τὴν ὥραν ἐξέλεξεν ὁ Βαγγέλης διὰ τὸ τολμηρὸν σχέδιόν του. Ἐπροχώρησε μὲ τὸν σύντροφόν του, χωρὶς νὰ τοὺς ἐννοήσουν, πλησίον τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοπέδου· ἔπειτα ἐσκεπάσθη ὁλόκληρος μὲ χόρτα καὶ φύλλα δέντρων, ἔπεσε κάτω μετὰ τοῦ συντρόφου του, συρόμενοι δὲ καὶ οἱ δύο μὲ τὴν κοιλίαν, διέσχισαν τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον. Οἱ ἐχθροὶ ἀνύποπτοι δὲν ἐνόησαν τίποτε. Ὅταν ὁμως εἶδον νὰ προχωροῦν τὰ ζωντανὰ ἐκεῖνα δένδρα, τὰ πράσινα φαντάσματα, ἐτινάχθησαν ἐπάνω φωνάζοντες : « Σουλιῶται! Σουλιῶται! » καὶ ἤρχισαν νὰ πυροβολοῦν. Οἱ δύο ὁμως ἀνδρεῖοι εἶχον ἀπομακρυνθῇ. Ἐξαφνα ἠνωρθώθησαν, ἐπέταξαν τὰ χόρτα καὶ τὰ φύλλα καὶ ταχεῖς, ὡς ἀστραπή, εἰσώρμησαν εἰς τὸ δάσος καὶ ἀπ' ἐκεῖ ἀνέβησαν εἰς τὸ φρούριον τῆς Κιάφας.

Φαντάζεσθε μὲ ποῖον ἐνθουσιασμόν τοὺς ἐδέχθησαν οἱ πολιορκούμενοι!..

Ἡ φήμη τοῦ Βαγγέλη ἔφθασε παντοῦ. Καὶ ἡ ἐξουσία, πρὸς ἐκδίκησιν, συνέλαβε τὴν γραῖαν μητέρα του.

« Πές, ὅτι δὲν τὸν ἔχεις πιὰ παιδὶ τὸν Βαγγέλη, ξέ-

γραφέ τον, διὰ νὰ σωθῆς» τὴν συνεβούλευον μερικοὶ συγγενεῖς της.

Ἄλλ' ἐκείνη, ἀληθινὴ μήτηρ ἥρωος, ἀπεκρίθη:

«Ὁ Βαγγέλης εἶναι τὸ καλύτερο παιδί μου, τὸ παιδί τῆς καρδιάς μου· δὲν τὴν φοβοῦμαι τὴν ἐξορίαν μηδὲ τὴν φυλακὴν· δὲν ἀπαρνοῦμαι τὸ παιδί μου».

Δι' αὐτὸ τὴν ἐφυλάκισαν εἰς τὸ φρούριον, τὸ ὁποῖον ἦτο εἰς τὸ νησάκι τῆς λίμνης τῶν Ἰωαννίνων.

Ὅταν ἔμαθε τὴν θλιβερὰν αὐτὴν εἰδησιν ὁ Βαγγέλης, ἐλυπήθη κατάκαρδα· ἐστέναξε βαθέως καὶ εἶπε:

«Ἡ μητέρα μου στὴ φυλακὴ καὶ ἐξ αἰτίας μου! Ὅλον τὸ αἷμά μου τὸ χύνω, διὰ νὰ μὴν πάθῃ μία τρίχα της. Ἀλλὰ τί ὠφελεῖ αὐτὴ ἡ θυσία; Ἐκείνη γνωρίζε ὅτι τὴν ζωὴν μου τὴν χρεωστῶ εἰς τὴν πατρίδα· καὶ εἰς τὰ βασανιστήρια νὰ τὴνβάλουν, καὶ ζωντανὴν νὰ τὴν ψήσουν, δὲν θὰ παραπονεθῇ».

Καὶ ὁ Βαγγέλης ἐξηκολούθησε νὰ ρίπτεται εἰς τοὺς κινδύνους, ἕως ὅτου ἡ Ἑλλὰς ἠλευθερώθη. Ἡ πατρὶς ἐτίμησε τὸ ἥρωικὸν τέκνον της, τὸν ἀνύψωσεν εἰς τὸν βαθμὸν **ταξιάρχου τῆς φάλαγγος** καὶ τοῦ ἐχάρισεν ἐθνικὰς γαίας.

Ἄλλ' ὁ Βαγγέλης ἤθελεν ἐνέργειαν, ζωὴν, κίνησιν. Τώρα, ὅτε ἐπέρασεν ἡ λαχτάρα τῶν κινδύνων, ἐπερίσσευε μέσα του δύναμις, τὴν ὁποίαν δὲν εὔρισκεν εἰς τί νὰ τὴν μεταχειρισθῇ. Ἦθελε ν' ἀφοσιωθῇ εἰς κάτι πολὺ μέγα, τὸ ὁποῖον ν' ἀπαιτῇ ὅλην τὴν ἐνέργειαν τῆς ψυχῆς του.

*Τῷ 1831 ἀφῆκε τὸν βαθμὸν καὶ τὰς ἐθνικὰς γαίας καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὸ χωρίον του, διὰ ν' ἀποχαιρετήσῃ

τούς ιδικούς του. Ἡσθάνθη τὴν καρδίαν του νὰ αἵμα-
τῶνῃ, βλέπων τὸ χωρίον του σκλαβωμένον. Ἐκείνας
τὰς ἡμέρας εἶχαν ἀφήσει ἐλευθέραν ἀπὸ τὰς φυλακὰς
τὴν γραῖαν μητέρα του. Ὁ Βαγγέλης ἐφίλησε μὲ δά-
κρυα τὴν χεῖρά της, ἐπῆρε τὴν εὐχὴν της, ἔκαμε τὸν
σταυρόν του καὶ ἔφυγεν εἰς τὴν ξενιτειάν, εἰς τὴν Βλα-
χίαν. Ἐφθασεν εἰς τὸ Βουκουρέστι.

Χρήματα δὲν εἶχεν, ἀλλ'εἶχε μεγάλην πεποίθησιν
εἰς τὴν θεῖαν πρόνοιαν καὶ εἰς τὰς ιδικάς του δυνάμεις.
Ἀπεφάσισε νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὴν γεωργίαν καὶ ἐνοικί-
αζε κτήματα τῶν ἐκεῖ ἐλληνικῶν μοναστηρίων.

«Ἐδῶ εἰς τὴν Βλαχίαν» ἐσκέπτετο ὁ Βαγγέλης «ἡ
γῆ ἔχει πρωτοφανῇ εὐφορίαν· δίδει ἄφθονον καρπὸν
καὶ ὅταν ἀκόμη τὴν καλλιεργοῦν ἀτελῶς. Διατί νὰ
μὴ δώσῃ πολὺ περισσότερον εἰς ἐμέ, ὅταν τὴν καλλι-
εργήσω μὲ σύστημα καὶ μὲ μέθοδον;»

Καὶ ἀφωσιώθη εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς μὲ ὅλην
τὴν δύναμιν τῆς φλογερᾶς ψυχῆς του.

Οἱ ἐνοικιασταὶ τῶν πλησίον κτημάτων καὶ οἱ μεγα-
λοκτηματῖαι περιέπαιζον τὸν Βαγγέλην διὰ τοὺς νεω-
τερισμούς του καὶ τὴν μεγάλην «περιττὴν του δρα-
στηριότητα». Ἀλλ'ὅταν ἦλθεν ἡ ὥρα τοῦ θερισμοῦ,
ὅλοι τὸν ἐζήλευον· κανὲν κτῆμα δὲν εἶχε δώσει τόσον
ἄφθονον καρπόν.

Τότε ἔφθασεν ἐκεῖ καὶ ὁ ἐξαδέλφος του Κωνσταντῖ-
νος, ὅστις, ἂν καὶ πολὺ νέος — ἦτο δεκατέσσαρα ἔτη
μικρότερος τοῦ Βαγγέλη — μὲ τὴν εὐφυΐαν καὶ τὴν
δραστηριότητά του ἔγινε πολὺτίμος βοηθὸς τοῦ
ἐξαδέλφου του.

Αἱ ἐπιχειρήσεις τῶν δύο ἐξαδέλφων προώδευον θαυμάσια. Ὁ Βαγγέλης ἐνοικίασε καὶ ἄλλα κτήματα. Τότε τὸ ὄνομά του ἤρχισε νὰ φημίζεται. Τοὺς ἐντοπίους, οἱ ὅποιοι εἰργάζοντο εἰς τὰ κτήματά του, δὲν μετεχειρίζετο σκληρῶς ὡς σκλάβους, ὅπως ἄλλοι, ἀλλὰ μὲ φιλανθρωπίαν. Ἦτο πολὺ τίμιος εἰς τὰς δοσοληψίας του καὶ δίκαιος. Ἐπειδὴ δὲ μὲ τὴν ἰδικήν του καλλιέργειαν ἡ γῆ ἔδιδε περισσότερον καρπὸν, οἱ ἐντόπιοι μεγαλοκτηματῖαι ἤρχοντο καὶ παρεκάλουν τὸν Βαγγέλην νὰ τοῦ ἐνοικιάσουν τὰ κτήματά των, διότι ἐγνώριζον ὅτι μὲ τὸν καιρὸν ἡ ἀξία των θ' ἀνατιμηθῇ.

Τὸ χρῆμα ἐγέμιζε τὸ χρηματοφυλάκιον τοῦ Βαγγέλη. Καὶ ὁ μεγαλουργὸς Ἡπειρώτης ἀπεφάσισε νὰ μὴ ἐνοικιάζῃ μόνον ξένα κτήματα, ἀλλὰ καὶ ν' ἀγοράζῃ ἰδικά του.

Τὸ Βρεσθένι ἦτο ἐκτεταμένον καὶ ὀνομαστὸν κτῆμα διὰ τὰς πολὺ εὐφόρους γαίας του. Ἀλλ' ὁ ἰδιοκτήτης αὐτοῦ, ἀντὶ νὰ πλουτήσῃ, κατεστράφη καὶ ἀπέθανε, διότι ὁ πλησίον ἐκεῖ εὐρισκόμενος ποταμὸς μὲ τὰς συχνὰς πλημμύρας του κατέστρεφε τὰ σπαρτὰ καὶ κατεπόντιζε τοὺς ὕδρομύλους. Ὁ Βαγγέλης ἠγόρασε τὸ Βρεσθένι ἀπὸ τοὺς κληρονόμους τοῦ ἀτυχοῦς ἰδιοκτήτου καὶ μὲ τὴν εὐφυΐαν καὶ μὲ τὴν ὑπομονὴν του τὸ μετέβαλεν ἐντὸς ὀλίγου εἰς ἐξόχως προσοδοφόρον κτῆμα. Ἔστρεψεν εἰς ἄλλο μέρος τὴν κοίτην τοῦ ποταμοῦ, ἤνοιξε νέαν διέξοδον εἰς τὰ νερά, κατεσκεύασε μὲ κορμούς δένδρων — διότι αἱ πέτραι εἶναι σπάνιαι εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο — προχώματα, καὶ τοιοιυτοτρόπως

τὸ ἀτίθασσον ρεῦμα, τὸ ὁποῖον συχνὰ ἐγίνετο ἄγριον ὡς θηρίον, τὸ ἡμέρωσε καὶ ἀπὸ ἐχθροῦ φοβεροῦ τὸ μετέβαλεν εἰς πολῦτιμον φίλον. Τίποτε δὲν παρέσυρε οὔτε κατέχωνε πλέον, ἀλλ' εἰρηνικὸν καὶ εὐεργετικὸν ἐπότιζε τοὺς ἀπεράντους ἀγρούς, καὶ ἔστρεφε τοὺς τροχοὺς τῶν μύλων καὶ ἐσκόρπιζε τὴν εὐτυχίαν καὶ τὸν πλοῦτον. Οἱ ὑδρόμυλοι οὗτοι ἔσωσαν μίαν φορὰν τὴν Βλαχίαν ἀπὸ τὴν πείναν. "Ολοι οἱ ἄλλοι εἶχον καταστραφῇ ἀπὸ μεγάλας πλημμύρας, ἐνῶ οἱ μύλοι τοῦ Ἑπειρώτου Βαγγέλη ἤλεθον νύκτα καὶ ἡμέραν δωρεὰν δι' ὅλην τὴν Βλαχίαν! *

Ὁ Βαγγέλης ἡγόρασε καὶ ἄλλα μεγάλα κτήματα καὶ σιγὰ σιγὰ ἐγίνε πολυεκατομμυριούχος.

Ἀλλὰ μέσα εἰς τὸν πλοῦτον καὶ τὴν εὐτυχίαν, μέσα εἰς τὴν ἡγεμονικὴν ζωὴν, τὴν ὁποίαν διῆγε, δὲν ἔλησμόνησε τὴν πατρίδα του. Ἡ ἀγάπη του πρὸς αὐτὴν ἦτο καὶ τώρα τόσον μεγάλη, ὅσον καὶ εἰς τὴν νεότητά του. Τότε τῆς εἶχεν ἀφιερῶσει τὴν ζωὴν του, τώρα ἦλθεν ἡ ὥρα νὰ τῆς ἀφιερῶσῃ τὴν περιουσίαν του.

Ἡ Ἑλλάς δὲν εἶχεν ἀκόμη συνέλθει ἐντελῶς ἀπὸ τὴν ἐρήμωσιν τῆς μακρᾶς δουλείας καὶ τοῦ καταστρεπτικοῦ πολέμου. Ὁ Βαγγέλης, ὅστις ἐγνώριζεν ἐξ ἰδίας πείρας τ' ἀγαθὰ τῆς γεωργίας, ἀπεφάσισε νὰ τὴν βοηθήσῃ. Ἐδωκεν ἀρκετὸν ποσὸν καὶ διωργανώθη τῷ 1859 ἡ πρώτη ἐκθεσις — τὰ «Ὀλύμπια» — εἰς τὴν ὁποίαν ἔλαβαν μέρος χίλιοι περίπου ἐκθέται ἐξ ὅλων τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐξέθεσαν διάφορα προϊόντα γεωργίας, κτηνοτροφίας καὶ βιομηχανίας.

Ἐνθαρρυνθεὶς ὁ Βαγγέλης ἀπὸ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς

ἐκθέσεως ταύτης, ἀπεφάσισε νὰ ἰδρύσῃ καὶ ὥραϊον μεγαλοπρεπὲς κτίριον διὰ τὰ « Ὀλύμπια ». Ὡρίσε δὲ νὰ γίνεταί κατὰ τριετίαν ἑκθεσίς ὅλων τῶν ἑλληνικῶν προ-
 ἰόντων, φυσικῶν καὶ τεχνητῶν, καὶ νὰ βραβεύωνται
 τὰ καλύτερα ἐξ αὐτῶν.

Τῷ 1865 ἀπέθανεν ὁ Βαγγέλης. Ὅταν ἠνοίχθη ἡ
 ιδιόχειρος διαθήκη του, θαυμασμός ἐκυρίευσεν ὅλους
 διὰ τὴν μεγάλην φιλοπατρίαν του. Ὅλην τὴν ἀκί-
 νητον περιουσίαν του ἐδώρησεν εἰς τὸ ἔθνος, χωρὶς νὰ
 λησμονήσῃ καὶ τὸ χωρίον του. Ἐφρόντισε νὰ ἐπισκευ-
 ασθῇ ἡ ἐκκλησία καὶ τὸ κωδωνοστάσιόν της καὶ νὰ
 κτισθῇ σχολεῖον.

Ἄλλ' ἀπὸ τὰς παραγγελίας τῆς διαθήκης τοῦ Βαγ-
 γέλη μία πρὸ πάντων φανερῶνει τὴν μεγαλουργὸν
 ψυχὴν του, ἡ ὁποία μεγάλα πάντοτε ὠνεيرهύετο καὶ
 ἐπὶ τοῦ: « Ὅταν Ἕλλην τις » λέγει ἡ παραγγελία αὕτη
 « ἐφεύρῃ καμμίαν μεγάλην ἐφεύρεσιν ἢ διαπράξῃ μέγα
 κατόρθωμα ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς πατρίδος, οὗτος νὰ
 στεφανώνεται μὲ χρυσοῦν στέφανον καὶ νὰ λαμβάνῃ
 σημαντικὸν χρηματικὸν ποσὸν πρὸς παραδειγματι-
 σμὸν καὶ ὑπὲρ τοῦ μεγαλείου τῆς ἑλληνικῆς πατρίδος ».

Ἡ ἱστορία αὕτη τοῦ Βαγγέλη ἀληθῶς φαίνεται ὡς
 παραμῦθι. Ἐνα πτωχὸν παιδίον μὲ ὀλίγα γράμματα
 καὶ χωρὶς καμμίαν προστασίαν νὰ ξεκινήσῃ ἀπὸ τὸ
 χωρίον του καὶ νὰ ἀποθάνῃ πολυεκατομμυριούχος!
 ἔκτος δὲ τούτου νὰ γίνῃ ἐθνικὸς εὐεργέτης, καὶ διὰ τῆς
 ἡγεμονικῆς δωρεᾶς του νὰ χαρίσῃ εἰς τὴν πρωτεύουσαν
 τῆς Ἑλλάδος τὴν ὠραιότεραν τῆς πλατεῖαν, τὸ Ζάπ-
 πειον! Διότι ἀληθῶς καὶ τὸ μεγαλοπρεπὲς τοῦτο κτί-

ριον καὶ ἡ ἀπέραντος πλατεῖά του κατεσκευάσθησαν διὰ χρημάτων τῶν δύο ἐξαδέλφων, τοῦ Βαγγέλη καὶ τοῦ Κωνσταντίνου Ζάππα. Ἡ πατρίς εὐγνωμονοῦσα ἀνήγειρε καὶ εἰς τοὺς δύο τούτους ἐθνικοὺς εὐεργέτας μαρμαρίνους ἀνδριάντας καὶ ἔστησεν αὐτοὺς δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τοῦ περικαλλοῦς μεγάρου, τὸ ὅποιον ἔκτισαν οὗτοι.

Ἄρ. Κουρτίδης
Διασκευή

4. Ο ἸΜΙΚΡΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ

Πολὺ ὀλίγοι ξένοι ταξιδεύουν τὸν χειμῶνα εἰς τὴν Σουηδίαν, ἔνεκα τοῦ ὑπερβολικοῦ ψύχους. Καθὼς προχωρεῖ τις πρὸς βορρᾶν τῆς Στοκχόλμης, τῆς πρωτευούσης, αἰσθάνεται ὅτι ἡ χώρα γίνεται τραχυτέρα καὶ ἀγριωτέρα καὶ τὸ κλίμα δριμύτερον. Εἰς προφυλαγμένας κοιλάδας κατὰ μῆκος τοῦ Βοθνικοῦ κόλπου καὶ παρὰ τοὺς ποταμούς, οἱ ὅποιοι ἐκβάλλουν εἰς αὐτὸν ὑπάρχουν ἀγροκτήματα καὶ χωρία εἰς διάστημα ἑπτακοσίων ἢ ὀκτακοσίων μιλίων, μεθ' ὃ τὰ ὀπωροφόρα δένδρα ἐξαφανίζονται καὶ τίποτε ἄλλο δὲν καρποφορεῖ κατὰ τὰ μέρη ταῦτα πλὴν τῶν γεωμήλων καὶ ὀλῆγης κριθῆς. Βαθύτερον, πρὸς τὸ ἐσωτερικόν, ὑπάρχουν μεγάλα δάση καὶ λίμναι καὶ ὄροσειραί, ὅπου κατοικοῦν ἄρκτοι καὶ λύκοι καὶ ἀγέλαι ἀγρίων ρένων. Εἰς μίαν τοιαύτην χώραν μόνον φιλόπονοι καὶ λιτοδίαιτοι ἄνθρωποι δύνανται νὰ ζήσουν.

Ἐταξίδευόν ποτε ἐν καιρῷ χειμῶνος εἰς τὰ μέρη ταῦτα,

ἐπειδὴ μετέβαινον εἰς τὴν Λαττωνίαν, ὅπου ταξιδεύει τις εὐκολώτερα, ὅταν τὰ ἔλη καὶ τὰ ποτάμια εἶναι παγωμένα, καὶ τὰ ἔλκηθρα μὲ τοὺς ρένους ἡμποροῦν νὰ τρέχουν πολὺ εὐκολὰ ἐπὶ τῆς παγωμένης καὶ ὁμαλῆς χιόνος. Ἐκαμνε πολὺ ψῦχος τὸν περισσότερον καιρόν. Αἱ ἡμέραι ἦσαν βραχεῖαι καὶ σκοτειναί, καὶ ἂν δὲν εὔρισκον τοὺς ἀνθρώπους τόσον καλοὺς, τόσον γελαστοὺς καὶ τόσον τιμίους, δὲν θὰ ἠδυνάμην νὰ ἐξακολουθήσω τὸ ἐπίπνον καὶ κινδυνῶδες αὐτὸ ταξίδιον. Νομίζω ὅμως ὅτι δὲν ὑπάρχουν καλύτεροι ἄνθρωποι εἰς ὅλον τὸν κόσμον ἀπὸ τοὺς κατοικοῦντας εἰς τὴν Νορλανδίαν, ἢ ὅποια εἶναι ἐπαρχία τῆς Σουηδίας, ἀρχίζουσα διακόσια περίπου μίλια πρὸς βορρᾶν τῆς Στοκχόλμης.

Εἶναι μεγαλόσωμος καὶ ρωμαλέα φυλή, μὲ κιτρίνην κόμην καὶ ἀνοιχτοχρῶμους γαλανοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ μὲ τοὺς ὠραιότερους ὀδόντας, ποὺ εἶδα ποτέ μου. Ζοῦν πολὺ λιτὰ καὶ ἀπλᾶ, ἀλλὰ καὶ μὲ ἀρκετὴν ἄνεσιν, ἐντὸς νοικοκυρευμένων ξυλίνων οἰκιῶν, μὲ διπλᾶ παράθυρα καὶ μὲ διπλᾶς θύρας. Καὶ ἐπειδὴ δὲν ἡμποροῦν νὰ ἐργασθοῦν πολὺ εἰς τὸ ὕπαιθρον, γνέθουν καὶ ὑφαίνουν καὶ ἐπισκευάζουν τὰ γεωργικὰ των ἐργαλεῖα ἐντὸς τοῦ μεγάλου δωματίου, εἰς τὸ ὁποῖον κάθεται ἡ οἰκογένεια, καὶ οὕτω πῶς εὐρίσκουν ἀπόλαυσιν κατὰ τὸν χειμῶνα, παρ' ὅλην τὴν δριμύτητά του. Εἶναι εὐτυχεῖς καὶ εὐχαριστημένοι· ὀλίγοι δὲ ἐξ αὐτῶν θὰ ἔστεργον ν' ἀπομακρυνθοῦν ἀπὸ τῆς ψυχρᾶς αὐτῆς χώρας καὶ νὰ μετοικήσουν εἰς θερμότερα κλίματα.

Ἐκεῖ δὲν ὑπάρχουν οὔτε σιδηρόδρομοι οὔτε ταχυ-

δρομικά λεωφορεία · ή κυβέρνησις ὅμως ἔχει ἐγκαθιδρύσει ταχυδρομικούς σταθμούς εἰς ἀποστάσεις, αἱ ὁποῖαι ποικίλλουν ἀπὸ δέκα ἕως εἴκοσι μίλια. Εἰς ἕκαστον τούτων τῶν σταθμῶν ὑπάρχουν ἄρκετοὶ ἵπποι καὶ ἐνίοτε καὶ ὀχήματα. Γενικῶς ὅμως ὁ ταξιδιώτης ἔχει τὸ ἰδικόν του ἔλκηθρον καὶ μόνον ἐνοικιάζει τοὺς ἵππους ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸν ἄλλον σταθμόν. Τοὺς ἵππους αὐτοὺς προμηθεύει εἰς τοὺς ταξιδιώτας ἢ ὁ ἴδιος ὁ σταθμάρχης ἢ ἄλλος τις γείτων γεωργὸς καί, ὅταν τοὺς χρειάζονται, μεταβαίνει μετὰ τοῦ ταξιδιώτου καὶ εἰς ἀνὴρ ἢ ἐν παιδίον, διὰ νὰ τοὺς ἐπαναφέρῃ.

Εἶχον τὸ ἰδικόν μου ἔλκηθρον, γεμάτον χόρτα καὶ σκεπασμένον μὲ δέρματα ρένων, διὰ νὰ μὲ θερμαίνουν. Ἐφόσον ὁ καιρὸς δὲν ἦτο πολὺ ψυχρὸς, πολὺ εὐχαριστοῦμένη νὰ τρέχω διὰ μέσου σκοτεινῶν δασῶν εἴτε ἄνωθεν παγωμένων ποταμῶν εἴτε ἔμπροσθεν ἐξοχικῶν οἰκιῶν, μέχρις οὗ σκοτεινιάσῃ τελείως, καὶ ἔπειτα νὰ τρώγω ἐν ζεστὸν δεῖπνον εἰς κάποιον βαθὺ κοκκινόχρωματισμένον οἰκίσκον τοῦ σταθμοῦ, ἐνῶ οἱ γελαστοὶ ἄνθρωποι γύρω μας ἐτραγουδοῦσαν ἢ διηγοῦντο ἱστορίας περὶ τῆς ἐστίας.

Εἶναι ἀληθές ὅτι τὸ ψῦχος ηὔξανε ὀλίγον κατ'ὀλίγον καθ'ἐκάστην, ἀλλ' ἐγὼ βαθμηδὸν ἐξοικειώθην μὲ αὐτὸ καὶ μετ'ὀλίγον ἔφθασα εἰς τὸ σημεῖον νὰ φαντάζωμαι, ὅτι τὸ ἀρκτικὸν κλίμα δὲν ἦτο δύσκολον νὰ τὸ ὑποφέρῃ τις.

Κατ'ἀρχὰς τὸ θερμόμετρον κατῆλθεν εἰς τὸ 0ο, ἔπειτα

καὶ εἰς τοὺς 10 βαθμοὺς ὑπὸ τὸ μηδέν, ἔπειτα εἴκοσι καὶ τέλος τριάκοντα.

Ἐπειδὴ ἡμην τυλιγμένος ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν μὲ γουναικῶς, δὲν ὑπέφερον πολὺ. Ἐχάρην ὅμως, ὅταν οἱ ἄνθρωποι μ' ἐβεβαίωσαν ὅτι τόσον πολὺ ψῦχος ποτὲ δὲν διήρκει πλέον τῶν δύο ἢ τριῶν ἡμερῶν.

Παιδιά δώδεκα ἢ δεκατεσσάρων ἐτῶν πολὺ συχνὰ ἦρχοντο μαζί μου, διὰ νὰ ἐπαναφέρουν τοὺς ἵππους τοῦ πατρὸς των. Καὶ ἐνόσῳ ἔβλεπον ὅτι τὰ ζῶηρά ἐκεῖνα παιδιά μὲ τὰ κόκκινα μάγουλα ἀντεμετώπιζον τοιοῦτον καιρόν, ἐθεώρουν ἐντροπήν, ἄνδρας ἐγώ, νὰ φοβηθῶ διὰ τὸν ἑαυτὸν μου.

Μίαν νύκτα εἶδομεν εἰς τὸν οὐρανὸν θαυμάσιον σέλας. Αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἐρυθροῦ καὶ κυανοῦ αὐτοῦ φωτὸς ἐξεσφενδονίζοντο ἀπὸ ἐδῶ καὶ ἀπὸ ἐκεῖ καὶ ἔφθανον μέχρι τοῦ ζηνίθ καὶ ἐκεῖθεν κάτω πάλιν πρὸς τὸν ὀρίζοντα μὲ ταχύτητα καὶ λάμψιν, τὴν ὁποίαν δὲν εἶχον ἴδει ποτὲ μου. «Θὰ ἔχωμεν γρήγορα θύελλαν» εἶπεν ὁ νεαρὸς ταχυδρόμος μου. «Πάντοτε ἔρχεται θύελλα ὕστερα ἀπὸ αὐτὰ τὰ φῶτα».

Τὴν ἀκόλουθον πρωίαν ὁ οὐρανὸς ἦτο συννεφώδης καὶ ἡ ἐπομένη ἡμέρα σκοτεινὴ, ὡσὰν τὸ ἰδικόν μᾶς τὸ λυκόφως. Δὲν ἦτο ὅμως τόσον ψυχρὰ καὶ ἐπροχώρησα ἐκείνην τὴν ἡμέραν ὅσον ἡδυνάμην γρηγορώτερον.

Ἐμπροσθέν μου ἐξετείνετο μακρὰ ἑκτασις ἀγρίας καὶ ἀραιῶς κατωκημένης χώρας, τὴν ὁποίαν ἐπεθύμουν νὰ διέλθω, προτοῦ νυκτώσῃ. Δυστυχῶς συνέπεσε δύο ξυλέμποροι, οἱ ὁποῖοι ἐταξίδευον πρὸς αὐτὴν τὴν διεύθυνσιν, νὰ ἔχουν ἐνοικιάσει αὐτοὶ τοὺς

ἵππους. Δι' αὐτὸ ἠναγκάσθην νὰ περιμείνω εἰς τὸν σταθμὸν, μέχρις οὔ φέρουν τοὺς ἵππους ἐκ τῆς πλησιεστέρας ἀγροικίας. Αὐτὸ μὲ ἔκαμε νὰ βραδύνω τόσο πολύ, ὥστε κατὰ τὴν ἐβδόμην ἐσπερινὴν εἶχον ἀκόμη νὰ περάσω ἓνα σταθμὸν τριῶν σουηδικῶν μιλίων, προτοῦ νὰ φθάσω εἰς τὸ χωρίον, ὅπου ἐσκόπουν νὰ περάσω τὴν νύκτα. Πρέπει δὲ νὰ γνωρίζετε ὅτι ἐν σουηδικὸν μίλιον ἰσοδυναμεῖ μὲ ἑπτὰ ἀγγλικά, ὥστε ὁ σταθμὸς ἐκεῖνος ἀπεῖχε τοῦλάχιστον εἴκοσιν μίλια.

Ἀπεφάσισα νὰ δειπνήσω, ἐνῶ οἱ ἵπποι ἔτρωγον τὸ χόρτον των. Δὲν περιέμενον ἄλλους ταξιδιώτας δι' ἐκείνην τὴν ἡμέραν εἰς τὸν σταθμὸν καὶ δὲν ἦσαν προπαρασκευασμένοι. Ὁ φύλαξ τοῦ σταθμοῦ εἶχε συνοδεύσει τοὺς δύο ξυλεμπόρους. Ἀλλ' ἡ σύζυγός του, μία πολὺ συμπαθητικὴ κατὰξανθος γυναῖκα, μοῦ ἠτοίμασε θαυμάσιον καφέν, πατάτας μὲ κρέας ρένου καὶ ἔφαγα θαυμάσια. Τὸ σπίτι εὕρισκετο εἰς τὸ ἄκρον μεγάλου σκοτεινοῦ δάσους καὶ ἡ βοή τοῦ παγωμένου βορείου ἀνέμου ἐφάνη ὅτι ἐδυνάμωνεν, ἐνῶ ἐγὼ περιέμενον μέσα εἰς τὸ θερμὸν δωμάτιον. Δὲν ἠσθανόμην τὴν διάθεσιν νὰ φύγω μὲ αὐτὴν τὴν χειμερινὴν τρικυμίαν. Ἀλλ' ἐπειδὴ εἶχον λάβει προηγουμένως τὴν ἀπόφασιν νὰ φθάσω εἰς τὸ χωρίον ἐκεῖνο, δὲν ἤθελον νὰ ὀπισθοχωρήσω.

«Εἶναι ἄσχημη νύκτα» εἶπεν ἡ γυναῖκα «καὶ ὁ σύζυγός μου θὰ μείνῃ ἀσφαλῶς εἰς Οὐμαίαν ἕως τὸ πρωί. Τὸ ὄνομά του εἶναι Νέιλς Πάτερσεν. Νομίζω ὅτι θὰ τὸν εὔρετε εἰς τὸν ταχυδρομικὸν σταθμὸν, ὅταν φθάσετε

ἐκεῖ. Ὁ Λάρς θὰ σᾶς συνοδεύσῃ ἕως ἐκεῖ καὶ μποροῦν νὰ γυρίσουν μαζί».

—«Ποῖος εἶναι αὐτὸς ὁ Λάρς;» ἠρώτησα.

—«Τὸ παιδί μας» εἶπε. «Ἐτοιμάζει τώρα τὰ ἄλογα.

Δὲν εἶναι κανένας ἄλλος στὸ σπίτι ἀπόψε».

Ἀκριβῶς ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἤνοιξεν ἡ θύρα καὶ εἰσῆλθεν ἐν ἀγόρῃ μόλις δώδεκα χρόνων μὲ μάγουλα ροδοκόκκινα, μὲ ὀφθαλμούς διαυγεῖς, στρογγυλοὺς καὶ γαλανοὺς καὶ μὲ χρυσᾶ μαλλιά, τὰ ὁποῖα ἔπιπτον ὀπίσω εἰς μεταξωτοὺς ἐλιγμούς, καὶ οὕτως ἐφαίνετο ἀκόμῃ μικρότερος. Ἦτο ὁ Λάρς. Ἐξεπλάγην, διότι ἡ μήτηρ του ἐπροθυμοποιεῖτο νὰ στείλῃ τόσο μικρὸν παιδίον εἴκοσι μίλια μακρὰν διὰ μέσου σκοτεινῶν δασῶν μίαν τοιαύτην νύκτα.

«Ἐλα ἐδῶ, Λάρς» τοῦ εἶπα. Ἐπειτα τὸν ἔλαβον ἐκ τῆς χειρὸς καὶ τὸν ἠρώτησα: «Δὲν φοβεῖσαι νὰ ὑπάγῃς τόσο μακρὰν ἀπόψε;»

Μ'ἐκοίταξε μὲ ὀφθαλμούς, οἱ ὁποῖοι ἐδείκνυν ἐκπληξιν, καὶ ἐμειδίασεν, ἐνῶ ἡ μήτηρ του ἔσπευσε νὰ εἴπῃ: «Δὲν ἔχεις νὰ φοβηθῇς τίποτε, κύριε. Ὁ Λάρς εἶναι μικρός, ἀλλὰ θὰ σᾶς ὁδηγήσῃ ἐκεῖ ἀσφαλῶς. Ἄν ἡ θύελλα δὲν χειροτερεύσῃ πολὺ, θὰ φθάσετε εἰς τὴν Οὐμαίαν κατὰ τὰς ἑνδεκα».

Εἶχον ὅλην τὴν διάθεσιν νὰ μείνω ἐκεῖ τὴν νύκτα· ἀλλ' ἐνῶ ἐσκεπτόμην τί ν'ἀποφασίσω, ὁ Λάρς εἶχε φορέσει τὸ πρόβειον ἐπανωφόριόν του, ἔδесе τὰς λωρίδας τοῦ κούκου, πού τοῦ ἐσκέπαζαν τὰ ὦτα κάτω ἀπὸ τὸν λαιμόν, περιέβαλεν αὐτὸν μὲ χονδρὸν μάλλινον περιλαίμιον καὶ ἐτύλιξε μὲ αὐτὸ τὴν μύτην καὶ τὸ στό-

μα του, ὥστε νὰ φαίνωνται μόνον οἱ ὀφθαλμοὶ ἐξ ὅλου τοῦ προσώπου. Κατόπιν ἡ μήτηρ τοῦ ἔδωσε χονδρὰ χειρόκτια ἐκ δέρματος λαγωῦ, τὰ ὁποῖα ἦσαν κρεμασμένα ἄνωθεν τῆς θερμάστρας, γιὰ νὰ στεγνώσουν. Ὁ Λὰρς τὰ ἐφόρεσε, ἔλαβεν ἀνὰ χεῖρας ἓνα βραχὺ δερμάτινον μαστίγιον καὶ ἦτο ἕτοιμος.

Ἐτυλίχθην τότε καὶ ἐγὼ μὲ τὰς γούνας μου καὶ ἐξηλθομεν μαζί. Ὁ ἄνεμος ἔρριπτε μὲ δύναμιν τὴν χιόνα εἰς τὸ πρόσωπόν μου καὶ τὸ ἑτρύπα, ὥσάν νὰ εἶχε βελόνας. Εἰς τὸν Λὰρς ὅμως τοῦτο δὲν ἔκαμνε καμμίαν ἐντύπωσιν. Ἐπήδησα ἐπάνω εἰς τὸ ἑλκήθρον, τὸ ὁποῖον εἶχα γεμίσει μὲ νωπὸν μαλακὸν χόρτον, ἔσυρα πολλὰ δέρματα ρένου πλαγίως τοῦ ἑλκήθρου, ἐμαζεύθημεν καὶ οἱ δύο εἰς τὸν στενὸν κάθισμα καὶ ἐξεκινήσαμεν.

Ὅταν ἡ θύρα τῆς οἰκίας ἔκλεισε καὶ τὸ ἄλογον ἤρχισε νὰ τρέχη, δὲν ἠδυνάμην νὰ διακρίνω καθόλου. Ἡ νύξ ἦτο σκοτεινὴ, ἡ χιὼν ἐπιπτεν ἀδιακόπως καὶ τὰ θαμβὰ ἔλατα ἐβογγοῦσαν καὶ ἔτριζον ὀλόγουρά μας. Ὁ Λὰρς ἐν τούτοις ἐγνώριζε καλὰ τὸν δρόμον καὶ κατῴρθωνε νὰ μὴ παραστρατῶμεν. Ὡμίλει μὲ τὸ ἄλογον διαρκῶς καὶ μὲ τόσῃν εὐθυμίᾳ, ὥστε μετ'ὀλίγον ἤρχισα καὶ ἐγὼ νὰ λαμβάνω θάρρος καὶ ὁ δρόμος νὰ μὴ μοῦ φαίνεται οὔτε τόσον μακρὸς οὔτε τόσον δυσάρεστος.

«Ἀπ'ἐκεῖ, ἀπ'ἐκεῖ, Ἀξελ!» ἔλεγε εἰς τὸ ἄλογον. «Ἴσια τὸ δρόμο, ὄχι πολὺ ἀριστερά! Μπράβο, ἔτσι! τὴν ὥρᾳ ἔχομε ἰσάδι· τρέξε λιγάκι!»

Κατ'αὐτὸν τὸν τρόπον ἐπροχωροῦμεν, πότε ἀνερχόμενοι καὶ πότε κατερχόμενοι ἐπὶ πολλὴν ὥραν. Ἐγὼ τότε ἤρχισα νὰ παγώνω, ἐνῶ ὁ Λὰρς, παραδίδων

πότε-πότε εἰς ἐμὲ τὰ ἡνία, ἐτίνασσαν ἐπάνω κάτω τὰς χεῖράς του, διὰ νὰ διευκολύνῃ, φαίνεται, τὴν κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος. Δὲν ἐτραγώδει πλέον μικρὰ τραγουδάκια καὶ τροπάρια ἐκκλησιαστικά, ὅπως ὅταν ἐξεκινήσαμεν, ἀλλὰ καὶ δὲν ἐφαίνετο καθόλου παραγμένος ἢ καὶ ἀνήσυχος. Ὅσakis τὸν ἡρώτων—καὶ ἔκαμνα τοῦτο κάθε πέντε λεπτά—ἂν πλησιάζωμεν νὰ φθάσωμεν, διαρκῶς μοῦ ἀπήντα: «Λιγάκι ἀκόμη».

Αἴφνης ὁ ἄνεμος ἐφάνη ὅτι ἐδυνάμωσεν. «Ἄχ» εἶπε «τώρα ξέρω ποῦ εὕρισκόμεθα· θέλομεν ἀκόμη ἓνα μίλι»· Ἄλλὰ ἓνα μίλι, ὅπως ἡξεύρετε, ἐνόει ἐπτὰ ἀγγλικά!

Ὁ Λὰρς ἔσυρε τότε τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου καὶ παρετήρησε μὲ ἀνησυχίαν δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ εἰς τὸ σκότος. Ἐκαμα τὸ ἴδιον καὶ ἐγώ, ἀλλὰ δὲν ἠδυνάμην νὰ ἶδω τίποτε.

—«Τί τρέχει;» τὸν ἡρώτησα ἐπὶ τέλους.

—«Ἐπεράσαμεν τοὺς λόφους καὶ τοὺς ἀφήσαμεν ἀριστερὰ» μοὶ ἀπήντησε. «Τώρα τὸ μέρος εἶναι ἄνοι κτὸν ἐντελῶς εἰς τὸν ἄνεμον, καὶ ἐδῶ τὸ χιόνι μαζεύεται περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο μέρος τοῦ δρόμου. Ἐὰν δὲν ἐβγῇκαν μὲ τὰ ἀλέτρια ἀπόψε, τὴν ἔχομεν ἄσχημα».

Ὁ ἀναγνώστης πρέπει νὰ γνωρίσῃ, ὅτι οἱ γεωργοί, οἱ κατοικοῦντες κατὰ μῆκος τοῦ δρόμου, εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ ἐξέρχωνται μετὰ τῶν ἵππων καὶ τῶν βοῶν των, διὰ νὰ καθαρίζουν μὲ τὰ ἄροτρα τὸν δρόμον ἐκ τῆς χιόνος, ὅσakis ἰσχυρὰ χιονοθύελλα φράζει αὐτόν.

Δὲν ἐπέρασε τέταρτον τῆς ὥρας καὶ ὁ ἵππος τοῦ ἐλκήθρου μας ἤρχισε νὰ βυθίζεται εἰς βαθὺ στρῶμα

χιόνος. Καὶ ἐξηκολούθει μὲν νὰ προχωρῇ βυθίζομενος τοιοιυτοτρόπως, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς δυσκολίας καὶ πολὺ βραδέως· καὶ ἐπὶ τέλους ἐξηντλήθη εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε ἐσταμάτησεν ἐντελῶς. Ὁ Λάρς καὶ ἐγὼ ἠγέρθημεν ἐκ τοῦ καθίσματός μας καὶ παρηγοροῦμεν πέριξ. Ἐγὼ δὲν ἔβλεπον τίποτε ἄλλο ἢ μερικὰ πολὺ συγκεχυμένα σχήματα δένδρων, καθὼς καὶ ὅτι δὲν ὑπῆρχε κανὲν σημεῖον διεξόδου διὰ μέσου αὐτῶν.

Μετ'ὀλίγον ἐξεκίνησεν ὁ ἵππος μας πάλιν καὶ μετὰ πολλοῦ κόπου ἐπροχώρησε ὀλίγα μέτρα παραπέρα.

—«Δὲν πρέπει νὰ καταβῶμεν καὶ νὰ δοκιμάσωμεν νὰ εὕρωμεν τὸν δρόμον;» ἠρώτησα.

—«Δὲν ὠφελεῖ» ἀπήντησεν ὁ Λάρς. «Τὸ χιόνι εἶναι τόσον πολὺ, ὥστε θὰ βυθισθῶμεν ἕως τὴν μέσην. Περιμένετε λιγάκι καὶ θὰ ξεκολλήσωμεν ἀπ'ἐδῶ!»

Τοιοιυτοτρόπως καὶ συνέβη. Ἄλλη μία προσπάθεια τοῦ ἵππου μᾶς ἐξέβαλεν ἐκ τοῦ παχέος ἐκείνου σωροῦ τῆς χιόνος καὶ ἐφθάσαμεν εἰς μέρος, ὅπου αὕτη δὲν εἶχε καθόλου βάθος. Ἐδῶ ὅμως δὲν εἶχομεν πλέον τὴν σκληρὰν καὶ ὁμαλὴν ἐπιφάνειαν τοῦ δρόμου. Ἡδυνάμεθα νὰ ἀντιληφθῶμεν ὅτι τὸ ἔδαφος ἦτο ἀνώμαλον καὶ πλήρες ριζῶν καὶ θάμνων. Τότε ὁ Λάρς, ἀφοῦ ἐσταμάτησε τὸν Ἀξελ, ἐπήδησεν ἐκ τοῦ ἐλκῆθρου καὶ ἤρχισε ν'ἀναζητῇ τὸν δρόμον μεταξύ τῶν δένδρων καὶ ἐντὸς τῆς χιόνος. Ἡθέλησα νὰ κάμω τὸ ἴδιον καὶ ἐγὼ ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους. Δὲν εἶχον ὅμως προχωρήσει οὔτε δέκα βήματα, ὅταν ἤρχισα νὰ βυθίζωμαι ἐντὸς τῆς χιόνος, ὥστε ἐθεώρησα εὐτύχημα διότι κατῶρ-

θωσα νὰ ἐξέλθω ἐκεῖθεν καὶ νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὸ ἔλκηθρον.

Ἡ κατάστασις ἦτο ἀπελπιστικὴ καὶ ἡπόρουν πολὺ, πῶς θὰ ἡδυνάμεθα νὰ σωθῶμεν ἐκ τοῦ κινδύνου τούτου.

Ἐκάλεσα τὸν Λάρς, διὰ νὰ συνεννοηθῶμεν· καὶ ἐκεῖνος: «Ἄν ἤξευρα ποῦ εἶναι ὁ δρόμος» μοῦ εἶπε «θὰ ἡμπορούσαμεν νὰ ὑπάγωμεν πάλιν ἐκεῖ. Μὰ δὲν γνωρίζω καὶ νομίζω ὅτι πρέπει νὰ καθήσωμεν ἐδῶ ὅλην τὴν νύκτα».

—«Θὰ παγώσωμεν καὶ θ' ἀποθάνωμεν ἐντὸς μιᾶς ὥρας!» ἀνέκραξα.

Ἡσθάνομην τὸ ψῦχος ἤδη νὰ εἰσδύῃ μέχρι τοῦ μυελοῦ τῶν ὀστέων μου. Ὁ ἄνεμος μοὶ εἶχε φέρει ὑπνηλίαν, ἐγνώριζον δὲ ὅ,τι ἂν ἐκοιμώμην, θὰ ἐπάγωνον ὀριστικῶς.

—«ὦ, ὄχι!» ἐξεφώνησεν ὁ Λάρς γελαστός. «Ἐγὼ εἶμαι Νορλανδός, καὶ οἱ Νορλανδοὶ δὲν ξεπαγιάζουν ποτέ. Ἐπῆγα μὲ τοὺς κυνηγοὺς τὸν περασμένον χειμῶνα ἐπάνω εἰς τὰ βουνά, καὶ ἐμείναμεν πολλὰς νύκτας ἐπάνω εἰς τὸ χιόνι. Ἐκτὸς τούτου, ἡξεύρω τί ἔκαμεν ὁ πατέρας μου μὲ ἓναν κύριον ἀπὸ τὴν Στοκχόλμην, ὅταν εὐρέθη ἐδῶ εἰς αὐτὸν τὸν δρόμον, καὶ θὰ τὸ κάμωμεν καὶ ἡμεῖς ἀπόψε».

—«Τί ἦτο αὐτό;» ἠρώτησα.

—«Ἄφησε νὰ φροντίσω πρῶτα διὰ τὸν Ἀξελ» εἶπεν ὁ Λάρς. «Ἡμποροῦμεν νὰ στερηθῶμεν ὀλίγον χόρτον καὶ ἓνα δέρμα ρένου».

Ἦτο δύσκολον καὶ βραδὺ πρᾶγμα νὰ ἀποξεύξωμεν

τὸν ἵππον, ἀλλ' ἐπὶ τέλους τὸ κατωρθώσαμεν. Ὁ Λὰρς τὸν ἀπεμάκρυνε ἔπειτα καὶ τὸν ἔδεσε κάτω ἀπὸ ἓνα ἔλατον, τοῦ ὁποίου οἱ κλῶνοι ἔκλινον πρὸς τὰ κάτω καὶ ἐσχημάτιζον κοίλωμα, ὡσὰν καλύβην. Ἐρριψεν ἔμπροσθέν του μίαν ἀγκαλιὰν χόρτου καὶ ἐπέθηκε τὸ δέρμα τοῦ ρένου ἐπὶ τῆς ράχεώς του. Ὁ Ἀξελ ἤρ-
χισε νὰ τρώγῃ ὑπερευχαριστημένος ἐκ τῆς καταστά-
σεώς του.

Οἱ ἵπποι τῆς Νορλανδίας εἶναι τόσον συνηθισμένοι εἰς τὸ πολὺ ψῦχος, ὥστε αἰσθάνονται πλήρη ἄνεσιν εἰς θερμοκρασίαν, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ ἰδικοὶ μας θὰ ἐπά-
γωνον.

Ἀφοῦ ἔγινεν καὶ αὐτό, ὁ Λὰρς ἤπλωσε τὸ ὑπόλοιπον χόρτον εἰς τὸν πυθμένα τοῦ ἐλκήθρου καὶ τὸ ἐσκέπασε μὲ δέρματα, τὰ ὁποῖα ἐτοποθέτησε καλὰ καὶ στερεὰ πρὸς τὸ μέρος τοῦ ἀνέμου. Ἐπειτα τὰ ἐσήκωσεν ἀπὸ τὸ ἀντίθετον μέρος καὶ μοῦ εἶπε: « Τώρα βγάλετε τὴν γούναν σας, ἀπλώσατέ την γρήγορα ἐπάνω εἰς τὰ χόρτα καὶ χωθῆτε ὑποκάτω ».

Ἐπὶ τὴν ἰδέαν αὐτὴν ὁ Λὰρς ἤδυνάμην ταχύτερον. Διὰ μίαν στι-
γμὴν ὁ παγωμένος ἄνεμος μοὶ ἔφερε ρῖγος, ἀλλ' ἀμέσως εὐρέθην ἐξηπλωμένος εἰς τὸν πυθμένα τοῦ ἐλκήθρου, προφυλαγμένος ἀπὸ τὴν χιονοθύελλαν. Ἐκράτησα ὑψηλὰ τὰ ἄκρα τοῦ δέρματος, μέχρις οὔ ὁ Λὰρς, ἀφοῦ ἐξέβαλε τὸ ἐπανωφόριόν του, ἐτρύπωσε μέσα παρα-
πλεύρως ἐμοῦ. Ἐπειτα ἐγυρίσαμεν τὰ δύο ἄκρα τῶν δερμάτων κάτω καὶ ἐφράξαμεν καλῶς μὲ τὸ χόρτον ὅλα τὰ ἀνοίγματα των. Ὄταν ὁ Λὰρς ἀντελήφθη ὅτι ὁ ἄνεμος δὲν διεπέρα ἀπὸ κανὲν σημεῖον, εἶπε ὅτι θὰ

ἔπρεπε νὰ ἀφαιρέσωμεν τὰ ὑποδήματά τας, νὰ λύσω-
 μεν τὰ περιλαίμιά μας, ὥστε νὰ μὴ μᾶς στενοχωροῦν
 εἰς κανένα σημεῖον τοῦ σώματός μας. Ἐκάμαμεν καὶ
 αὐτὸ καὶ ἀφοῦ ἐξηπλώθημεν ὁ εἰς πλησίον τοῦ ἄλλου,
 διὰ νὰ μεταδίδωμεν ἀναμεταξύ μας τὴν θερμότητα τοῦ
 σώματός μας, ἤρχισα νὰ αἰσθάνωμαι ὅτι τὸ ξεπάγια-
 σμα βαθμηδὸν ἔφευγε ἀπὸ τὸ αἷμά μου. Αἱ χεῖρες καὶ
 οἱ πόδες μου δὲν ἦσαν πλέον κρυσταλλωμένοι. Εὐχά-
 ριστον αἶσθημα ἀμέσως διεχύθη εἰς ὅλον τὸ σῶμά μου·
 καὶ τόσῃν εὐχαρίστησιν ἠσθανόμην, ὥς νὰ εὐρισκόμεν
 ἐπὶ τῆς ἀναπαυτικωτέρας κλίνης. Μὲ ἐξέπληξε τὸ γε-
 γονὸς ὅτι, μολονότι ἡ κεφαλὴ μου ἦτο σκεπασμένη,
 δὲν ἠσθανόμην καμμίαν στενοχωρίαν. Διότι ἀρκετὸς
 ἤρῃ εἰσέδυε κάτωθεν τῶν δερμάτων καὶ ἡμπόδιζε νὰ
 παθῶμεν ἀπὸ ἀσφυξίαν.

Μόλις ὑπῆρχε χῶρος διὰ τοὺς δύο μας ἐντὸς τοῦ ἐλ-
 κήθρου, χωρὶς νὰ δυνάμεθα νὰ στρέψωμεν ἀπὸ τὴν
 ἄλλην πλευρὰν καὶ νὰ κινηθῶμεν ἐν γένει. Ἐντὸς πέντε
 λεπτῶν μᾶς κατέλαβε βαθὺς ὕπνος, ἐγὼ δὲ ὠνειρευ-
 όμην ὅτι ἦτο Αὐγουστος καὶ μεγάλη ζέστη καὶ ὅτι
 ἔκοπτον ροδάκινα εἰς τὸν κῆπον τῆς οἰκίας μου!
 Εἶναι γεγονός ὅτι δὲν ἐξύπνησα διόλου ὅλην ἐκείνην τὴν
 νύκτα· ἀλλ' οὔτε καὶ ὁ Λάρς, μολονότι μοὶ ἐφαίνετο
 ὅτι καὶ οἱ δύο ὠμιλοῦμεν εἰς τὸν ὕπνον μας. Ἐπειδὴ
 ὅμως ἐγὼ θὰ ὠμίλουν ἀγγλικά καὶ ἐκεῖνος σουηδικά,
 δὲν θὰ ἦτο δυνατόν αἱ παρατηρήσεις τοῦ ἑνὸς νὰ
 εἶχον σχέσιν μὲ τὰς παρατηρήσεις τοῦ ἄλλου. Ἐνθυ-
 μοῦμαι μόνον ὅτι τὰ θερμὰ καὶ μαλακὰ μαλλιά του
 ἀκουμποῦσαν εἰς τὸ πρόσωπόν μου καὶ ὅτι οἱ πόδες

του ἔφθανον μόλις μέχρι τῶν γονάτων μου. Ἀκριβῶς δὲ τὴν στιγμήν, καθ' ἣν ἤρχισα νὰ αἰσθάνωμαι ἓνα ξύλιασμα ἀπὸ τὴν ἀκινήσιάν, εἰς τὴν ὁποίαν εὕρισκόμεν ἐπὶ τόσην ὥραν, ἐξαφνίσθην ἀπὸ τὸν ψυχρὸν ἄνεμον, ὅστις ἐπάγωσε διὰ μιᾶς τὸ πρόσωπόν μου. Ὁ Λᾶρς εἶχεν ἀνεγερθῇ ὀλίγον ἐπὶ τοῦ ἀγκῶνός του καὶ ἐκοίταξεν ἔξω διὰ μέσου τῶν δερμάτων.

« Νομίζω ὅτι πλησιάζει ἔξ ἡ ὥρα » εἶπε. « Ὁ οὐρανὸς εἶναι καθαρὸς καὶ βλέπω τὸ μεγάλο ἄστρον. Ἡμποροῦμεν νὰ ξεκινήσωμεν μετὰ μίαν ὥραν ».

Ὁ Λᾶρς παρετήρησε πολὺ ὀρθῶς ὅτι δὲν ἦτο ἀκόμη δυνατόν νὰ εὕρωμεν τὸν δρόμον. Τότε ὅμως, ἐνῶ ἡμεῖς ὠμιλοῦμεν, ὁ Ἄξελ ἐχρεμέτισε.

« Νά! ἔφτασαν » ἀνέκραξεν ὁ Λᾶρς· καὶ ἀμέσως ἤρχισε νὰ φορῇ τὰ ὑποδήματα καὶ τὸ βαρὺ ἐπανωφόριόν του. Ἐκαμα καὶ ἐγὼ τὸ ἴδιον καὶ μόλις ἡτοιμάσθημεν, ἠκούσαμεν φωνὰς καὶ κτυπήματα μαστιγίου.

Ἐξεύξαμεν τὸν Ἄξελ εἰς τὸ ἔλκηθρον καὶ διηυθύνθημεν σιγὰ-σιγὰ πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῶν φωνῶν, αἱ ὁποῖαι προήρχοντο ἀπὸ ὁμάδα γεωργῶν, οἵτινες εἶχαν ἐξέλθει τόσον πρῶί, διὰ νὰ καθαρίσουν τὸν δρόμον.

Εἶχον ἔξ ζεύγη ἵππων δεμένα εἰς ξύλινον ζυγόν, ἔχοντα τὸ σχῆμα πρῶρας πλοίου· ἦτο δηλ. μυτερὸς ἀπ' ἐμπρὸς καὶ ἥνοιγε πρὸς τὰ ὀπίσω εἰς πλάτος δώδεκα ποδῶν. Ἡ μηχανὴ αὕτη ὅχι μόνον διέσχιζε τὸ παχὺ στρῶμα τῆς χιόνος, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐμάζευε δεξιά καὶ ἀριστερά, ἀφήνουσα ὀπισθὲν τῆς δρόμον σκληρὸν καὶ ὁμαλόν.

Ἀφοῦ ἐπέρασεν ἡ μηχανή, ἐξεκινήσαμεν διὰ μέσου τοῦ ἀνοιχθέντος δρόμου, τρέχοντες εὐθυμοὶ μέσα εἰς τὸ ψυχρὸν λυκαυγές, καὶ μετὰ μίαν ὥραν ἐφθάσαμεν εἰς τὸν ταχυδρομικὸν σταθμὸν τῆς Οὐμαίας, ὅπου εὖρομεν τὸν πατέρα τοῦ Λὰρς ἑτοιμον νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν οἰκίαν του. Ἐπεριμέναμεν ἐν τούτοις, μέχρις ὅτου φάγῃ ὁ Λὰρς τὸ ζεστὸν πρόγευμά του. Τότε ἀπεχαιρέτησα καὶ τοὺς δύο καὶ ἐξηκολούθησα τὸν δρόμον μου πρὸς τὴν Λαππωνίαν.

Μετά τινας ἑβδομάδας, ἐπιστρέφων εἰς Στοκχόλμην, ἐσταμάτησα εἰς τὸν ἴδιον μικρὸν σταθμὸν. Αὐτὴν τὴν φορὰν ὅμως ὁ καιρὸς ἦτο γλυκὺς καὶ διαυγής καὶ ὁ πατήρ τοῦ Λὰρς ἠθέλε νὰ ἔλθῃ μαζί μου εἰς τὸν προσεχῆ σταθμὸν. Ἀλλ' ἐγὼ ἐπροτίμησα τὸν μικρὸν, μὲ τὸν ὁποῖον εἶχομεν ταξιδεύσει καὶ προηγουμένως καὶ εἶχομεν κοιμηθῇ εἰς τὸ ἴδιον κρεβάτι. Ἦτο τόσο ἡρεμος καὶ γελαστός καὶ ἄφοβος, ὥστε ἐγὼ, ὁ ὁποῖος εἶχον γυρίσει σχεδὸν ὅλον τὸν κόσμον καὶ ἦμην ἄνδρας, ἠσθάνθην ὅτι εἶχον λάβει ἀπὸ αὐτὸν ἓνα μάθημα. Θὰ ἐλάμβανον δὲ ἴσως καὶ ἄλλα πολλὰ ἀκόμη, ἂν εἶχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ τὸν γνωρίσω καλύτερα. Ἐκάμαμεν ἐν θαυμάσιον ταξίδιον δύο ἢ τριῶν ὥρῶν μαζί καὶ ἔπειτα ἀπεχαιρέτησα τὸν Λὰρς διὰ παντός.

Ἀναμφιβόλως αὐτὸς θὰ ἐξακολουθῇ ἀκόμη νὰ μεταφέρει μὲ τὸ ἑλκηθρον τοὺς ταξιδιώτας εἰς τὴν πατρίδα του καὶ θὰ εἶναι τῶρα ὠραῖος, γενναῖος καὶ ἔντιμος νέος.

Καὶ ἴσως ἀργότερα ὁ υἱὸς του νὰ τὸν ἀντικαταστήσῃ

καὶ νὰ βοηθήσῃ κανένα ἄλλον ξένον, ὡς ἐμέ, εἰς καμμίαν ἄλλην χειμερινὴν θύελλαν.

Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ

5. Ο ΥΙΟΣ ΕΡΓΑΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Ἡ Γαλλία εἶναι ἐν τῶν πλέον πολιτισμένων, πλουσιωτέρων καὶ ἰσχυροτέρων κρατῶν τῆς Εὐρώπης. Διοικεῖται, ὅπως καὶ ἡ Ἑλλάς, δημοκρατικῶς, ὁ δὲ ἀνώτατος ἄρχων αὐτῆς, ὁ πρόεδρος δηλ. τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας, θεωρεῖται σήμερον ἰσότιμος πρὸς βασιλέα καὶ αὐτοκράτορα. Εἰς τὴν περίβλεπτον ταύτην θέσιν ἀνῆλθε τελευταίως (κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1931) ὁ Παῦλος Ντουμέρ, υἱὸς πτωχοῦ ἐργάτου, ἐκλεγείς μεταξὺ ὑπεροκτακοσίων Γάλλων βουλευτῶν καὶ γερονσιαστῶν, πολλοὶ τῶν ὁποίων κατήγοντο ἐξ εὐγενεστάτων οἰκογενειῶν. Πῶς κατώρθωσε τοῦτο τὸ ἐργατόπαιδον αὐτό, εἶναι καλὸν νὰ τὸ γνωρίζουν ὅλοι οἱ ἑλληνόπαιδες.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους 1856 ἐργάτης τις κοντόχονδρος καὶ γενειοφόρος, ἀκοινώνητος καὶ ἀγριάνθρωπος σχεδόν, ἦλθε καὶ κατώκησεν εἰς τὸ ἐλεεινότερον παλιόσπιτον τῆς πτωχοτέρας συνοικίας τῆς πόλεως Ὠρελάκ τῆς Γαλλίας· εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 43 τῆς ὁδοῦ Βυρσοδεψῶν. Ἡ ὁδὸς αὕτη εὐρίσκεται πλησίον μικροῦ ποταμοῦ, ὅπου καὶ σήμερον ἀκόμη αἱ γυναῖκες τῆς συνοικίας ἐκείνης πλύνουν τὰ ἐσώρρουχά των, ὅπως καὶ ἡ μητέρα τοῦ σημερινοῦ προέδρου τῆς Γαλλικῆς Δη-

μοκρατίας ἔπλυνε τὰ ἐσώρρουχα τῆς οἰκογενείας της. Ὁ νέος κάτοικος τοῦ παλιόσπιτου αὐτοῦ ἦτο ὁ πατήρ τοῦ Παύλου Ντουμέρ, σκαφεὺς τὸ ἐπάγγελμα, ὅστις, ἐργαζόμενος εἰς τὴν κατασκευὴν σιδηροδρομικῆς τινος γραμμῆς, ἐκέρδιζε τότε 2 φράγκα καὶ 30 ἑκατοστὰ τοῦ φρ. τὴν ἡμέραν. Μετὰ τινας μῆνας ἀπὸ τοῦ ἐρχομοῦ των ἡ σύζυγός του ἐγέννα τὸν μικρὸν Παῦλον.

Βραδύτερον ἡ οἰκογένεια Ντουμέρ μετώκησεν εἰς Παρισίους, ἐγκατασταθεῖσα εἰς τινα λαϊκὴν συνοικίαν. Ἐκεῖ ὁ πατήρ Ντουμέρ ἀποθνήσκει καὶ ἡ χήρα του ἀναγκάζεται, διὰ νὰ συντηρῇ τὰ δύο ὀρφανὰ της, νὰ ἐργάζεται εἰς διαφόρους οἰκίας ὡς ράπτρια καὶ πλύντρια.

Ὁ μικρὸς υἱὸς της Παῦλος, ἔξυπνος καὶ φρόνιμος, φοιτᾷ εἰς τὸ δημοτικὸν σχολεῖον. Οἱ διδάσκαλοί του, ὅταν ἐτελείωσε τὸ σχολεῖον αὐτό, συνιστοῦν εἰς τὴν μητέρα νὰ ἐξακολουθήσῃ τὰς σπουδὰς τοῦ υἱοῦ της καὶ εἰς τὸ γυμνάσιον, ἀλλ' ἡ δυστυχὴς χήρα εἶναι πτωχή. Καταβληθεῖσα δὲ ἐκ τῆς ἐργασίας καὶ τῶν στερήσεων, δὲν δύναται πλέον νὰ κερδίῃ ὅσα πρότερον. Ἔνεκα τούτου ὁ υἱὸς της ἀναγκάζεται, διακόπτων τὰς περαιτέρω σπουδὰς του, νὰ καταταχθῇ ὡς μαθητευόμενος εἰς τι ἐργαστήριον χαρακτοῦ.

Εἰς ἡλικίαν 14 ἐτῶν κερδίζει 50 φράγκα μηνιαίως, τὰ ὅποια παραδίδει εἰς τὴν μητέρα του. Συγχρόνως ὅμως μελετᾷ. Φοιτᾷ εἰς νυκτερινὰς σχολὰς καὶ παρακολουθεῖ μαθήματα χημείας καὶ μαθηματικῶν. Ἐπιθυμεῖ νὰ λάβῃ ἀπολυτήριον γυμνασίου.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ὁ Παῦλος Ντουμέρ—ἦτο

τότε 18 ἐτῶν — γνωρίζεται μὲ τὸν Ἀντενὸρ Ρισέλ, υἱὸν εὐπόρου κτηματομεσίτου. Καὶ ἐπειδὴ ἡ ἰδική του οἰκία εἶναι μικρά, πηγαίνει εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ρισέλ, διὰ νὰ μελετᾷ μετὰ τοῦ φίλου του. Ἦτο ὠραῖος, εὐφυής, εὐπροσῆγορος, ἐπιμελής καὶ δραστήριος. Ἡ μεγαλύτερα τῶν τριῶν θυγατέρων τοῦ Ρισέλ τὸν συμπαθεῖ. Ὁμοίως ὅμως συμπαθεῖ αὐτὴν καὶ ὁ νεαρὸς Παῦλος καὶ διὰ τοῦ ἀδελφοῦ της καὶ φίλου του Ἀντενὸρ τὴν ζητεῖ εἰς γάμον. Ἀλλ' ὁ πατήρ Ρισέλ, ὁ ὁποῖος πολὺ ἐκτιμᾷ τὸν Παῦλον Ντουμέρ διὰ τὰ προτερήματά του, διστάζει:

«Εἶσαι ἀκόμη πολὺ νέος» τῷ λέγει «καὶ δὲν ἔχεις ἐπαγγελμα. Ἄν ἦσο τοῦλάχιστον καθηγητής....»

—«Θὰ γίνω!» ἀπαντᾷ μὲ πεποίθησιν ὁ νεαρὸς ὑποψήφιος.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὁ Ντουμέρ διπλασιάζει τὰς προσπάθειάς του. Μετὰ τινὰς μῆνας ὑποβάλλεται εἰς ἐξετάσεις, λαμβάνει ἀπολυτήριον γυμνασίου καὶ ἐγγράφεται ὡς φοιτητὴς εἰς τὴν σχολὴν τῶν μηχανικῶν. Ἐπειδὴ ὅμως καὶ πάλιν δὲν ἔχει τὰ μέσα νὰ ἐξακολουθήσῃ τὰς σπουδὰς του, ἀναγκάζεται νὰ δεχθῇ τὴν θέσιν διδασκάλου τῶν Μαθηματικῶν εἰς τινὰ μικρὰν γαλλικὴν πόλιν μακρὰν τῶν Παρισίων μὲ 142 φράγκα τὸν μῆνα.

Μὲ τὸν μικρὸν αὐτὸν μισθὸν ὁ νεαρὸς οὗτος διδάσκαλος — ἦτο τότε μόλις 20 ἐτῶν — ἔπρεπε νὰ συντηρῇται εἰς τὴν ἐπαρχιακὴν ἐκείνην πόλιν, νὰ ἐξοικονομῇ συγχρόνως καὶ μέρος αὐτοῦ, διὰ νὰ δυνηθῇ βραδύτερον νὰ συνεχίσῃ τὰς σπουδὰς του καὶ γίνῃ καθηγητής.

ὅπως εἶχε διαβεβαιώσει τὸν μέλλοντα πενθερόν του.

Συνηθισμένος εἰς τὴν οἰκονομίαν καὶ τὰς στερήσεις καὶ ἔχων εἰς τὸν νοῦν πῶς νὰ λάβῃ τὸ δίπλωμα τοῦ καθηγητοῦ, διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ γίνῃ γαμβρὸς τοῦ Ρισέλ, ἔτρωγεν ἅπαξ μόνον τὴν ἡμέραν. Ἐνοικίασεν ἓν δωμάτιον ἀντὶ 12 φράγκων τὸν μῆνα καὶ ἐπλήρωνεν ἄλλα 30 ἐπίσης μηνιαίως, διὰ νὰ γευματίζῃ εἰς τινὰ οἰκογένειαν. Τὴν πρωίαν ἔπινε ποτήριον γάλακτος καὶ τὴν ἑσπέραν ἐδεῖπνει μὲ τεμάχιον ἄρτου, βρεγμένου εἰς τὸ νερόν! Κατ'αὐτὸν τὸν τρόπον ἔζησε δύο ἔτη εἰς τὴν ἐπαρχιακὴν πόλιν ὁ Παῦλος Ντουμέρ.

Διαμένων ἐκεῖ οὗτος, ὥφειλε νὰ ἐπισκέπτεται τακτικὰ εἰς Παρισίους τὴν μνηστὴν του. Καὶ ἐπειδὴ ἐκ τῆς μικρᾶς πόλεως, ὅπου ἐδίδασκε τὰ Μαθηματικά, δὲν διήρχετο τότε σιδηρόδρομος, ἔπρεπε κατὰ πᾶν Σάββατον νὰ διατρέχῃ πεζὸς 45 χιλιόμετρα—ἥτοι 9 ὁλοκλήρους ὥρας!—διὰ νὰ φθάνῃ εἰς τὸν πλησιέστερον σιδηροδρομικὸν σταθμόν. Τὴν πρωίαν τῆς Κυριακῆς, ἐπιβαίνων τῆς διερχομένης ἐκεῖθεν σιδηροδρομικῆς ἀμαξοστοιχίας, ἔφθανεν εἰς Παρισίους, ἐπεσκέπτετο τὴν μνηστὴν του καὶ γευματίζων εἰς τὴν οἰκίαν της, ἀνεχώρει τὸ ἀπόγευμα διὰ τὴν θέσιν του. Τὴν νύκτα διήνυε καὶ πάλιν τὰ 45 χιλιόμετρα πεζὸς καὶ τὴν πρωίαν τῆς Δευτέρας εὐρίσκετο ἐπὶ τῆς διδασκαλικῆς του ἑδρας κομψοενδεδυμένος, μειδιῶν καὶ εὐτυχής!

Τέλος κατόπιν ἐπιτυχῶν ἐξετάσεων λαμβάνει τὸ δίπλωμα τοῦ καθηγητοῦ τῶν Μαθηματικῶν καὶ τὴν ἰδίαν ἑσπέραν νυμφεύεται τὴν ἐκλεκτὴν τῆς καρδίας του. Εἶναι τώρα εὐτυχής. Ἡ φιλοδοξία του ὅμως δὲν ἄρ-

κεῖται εἰς τὰς ἐπιτυχίας του ταύτας· ἐπιζητεῖ μεγαλυτέρας. Ὁ Παῦλος Ντουμέρ, ὁ υἱὸς τοῦ πτωχοῦ σκαφέως, ἐπιθυμεῖ ν' ἀνέλθῃ ὑψηλότερον· νὰ καταλάβῃ θέσιν ἀνωτέραν τοῦ καθηγητοῦ. Νὰ γίνῃ δήμαρχος, βουλευτής, ὑπουργός, ἴσως καὶ ἀνώτερος τοῦ ὑπουργοῦ. Διατί ὅχι; Μήπως δὲν εἶναι εἰς τὰς χεῖράς του; Ἀφοῦ ἄνευ οὐδεμιᾶς ὑποστηρίξεως καὶ διὰ μόνης τῆς θελήσεώς του κατῴρθωσεν ὁ μαθητευόμενος χαρακτὴς ν' ἀναδειχθῇ καθηγητὴς τῶν Μαθηματικῶν, πῶς δὲν θὰ ἠμπορέσῃ τῶρα, ἔχων τὴν θέσιν ταύτην, νὰ λάβῃ καὶ τὸ δίπλωμα τῆς Νομικῆς; Μήπως τοῦ ἀπέλιπεν ἡ θέλησις ἢ ἡλαττώθη ἡ ἐπιμονὴ καὶ ἡ δραστηριότης του; Ἄλλ' ὅταν κατορθώσῃ νὰ γίνῃ δικηγόρος, δὲν εἶναι δύσκολον πλέον νὰ γίνῃ καὶ δήμαρχος καὶ βουλευτής. Ἐὰν δὲ κατορθώσῃ νὰ ἐκλεγῇ βουλευτής, ἀπὸ αὐτὸν θὰ ἐξαρτηθῇ νὰ ἀναβῇ ὑψηλότερα...

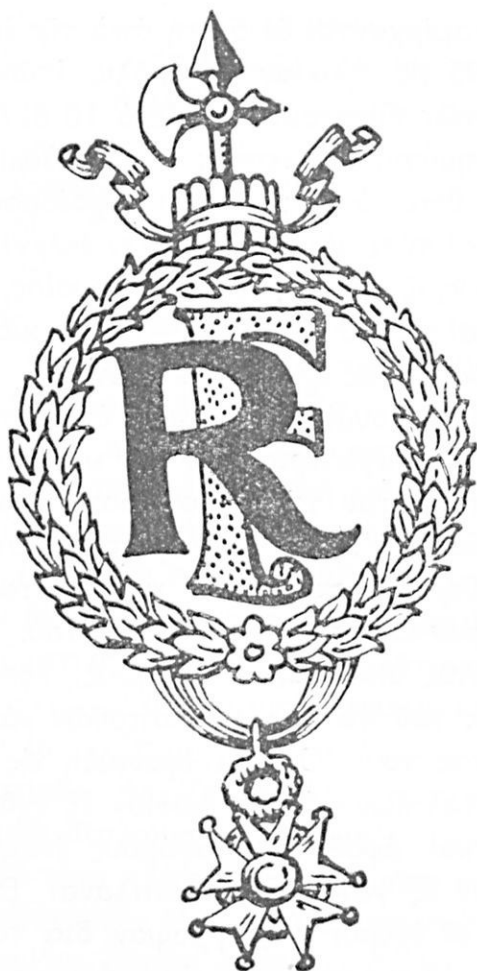
Αὐτὰ συλλογίζεται ὁ νεόγαμος Ντουμέρ καί, παραμένων εἰς τὴν ἰδίαν ἐπαρχιακὴν πόλιν ὡς καθηγητὴς τῶν Μαθηματικῶν, ἀρχίζει νὰ μελετᾷ καὶ νὰ προετοιμάζεται διὰ τὸ δίπλωμα τῆς Νομικῆς! Ἐπιτυγχάνει καὶ τοῦτο καὶ τότε πλέον, ἐγκαταλείπων τὴν καθηγεσίαν, ἀναλαμβάνει τὴν θέσιν τοῦ ἀρχισυντάκτου ἐπαρχιακῆς ἐφημερίδος, ἰδρύει κατόπιν ἰδικὴν του ἐφημερίδα, ἐκλέγεται δημοτικὸς σύμβουλος καὶ κατόπιν δήμαρχος τοῦ Αἴσιν, μικρᾶς ἐπαρχιακῆς πόλεως.

Τοῦτο ὅμως δὲν ἱκανοποιεῖ τὴν φιλοδοξίαν του. Ἐπιθυμεῖ νὰ γίνῃ βουλευτής. Καὶ τὸ κατορθώνει. Τῷ 1888 ὁ υἱὸς τοῦ πτωχοῦ σκαφέως, ἔχων δύο διπλώματα καὶ ἰδιοκτήτης ἐφημερίδος, εἰσέρχεται εἰς τὴν Βου-

λήν. Δεν παρέρχονται δὲ 6 ἔτη ἀπὸ τῆς ἐκλογῆς του, καὶ τῷ 1895 εἰς ἡλικίαν 38 μόλις ἐτῶν διορίζεται ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν. Μετὰ 10 δὲ ἔτη, κατὰ τὰ ὁποῖα ἐχρημάτισε διοικητὴς τῆς Ἰνδοκίνας καὶ δ, ὡς ὑπουργός, θέτει ὑποψηφιότητα Προέδρου τῆς Δημοκρατίας! Καὶ τότε μὲν δὲν ἐπέτυχεν, ἐκλεγέντος ἄλλου. Ἐφέτος ὅμως, ὡς πρόεδρος τῆς Γερουσίας, κατῴρθωσε ν' ἀνέλθῃ καὶ εἰς τὸ ὕπατον τοῦτο ἀξίωμα τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας εἰς ἡλικίαν 79 ἐτῶν.

Ὁ Παῦλος Ντουμέρ ἀπέκτησεν ὀκτὼ τέκνα, πέντε υἱοὺς καὶ τρεῖς θυγατέρας. Ἐκ τῶν υἱῶν του οἱ 4 ἐφονεύθησαν κατὰ τὸν τελευταῖον Παγκόσμιον πόλεμον καὶ οἱ 4 ἐνδόξως. Ἴδου τί ἔγραψε περὶ αὐτῶν ὁ πρόεδρος τῆς Γερουσίας πρὸς τὸν πατέρα των τῷ 1918, καθ' ἣν ἡμέραν ἐπιπτεν ὁ τρίτος υἱὸς του:

«Ὁ πρῶτος υἱός σας, ὁ Ἀνδρέας, ἐφονεύθη κατὰ
 «τὰς ἀρχὰς τοῦ πολέμου, προσπαθῶν νὰ σώσῃ τοὺς
 «στρατιώτας του. Ὁ Ρενὲ ἐφονεύθη εἰς ἓνα ἄνισον
 «ἀγῶνα, παλαιῶν μόνος ἐναντίον ἑξ ἐχθρικῶν ἀερο-
 «πλάνων καὶ ἀφοῦ εἰς διαφόρους ἐναερίους μάχας
 «κατέρριψεν ἑξ γερμανικὰ ἀεροπλάνα. Ἐπὶ τοῦ τά-
 «φου του οἱ ἐχθροὶ μας ἔγραψαν διὰ τὸν υἱόν σας
 «αὐτόν: «Ἀπέθανεν ὡς ἦρως». Τέλος ὁ
 «Μάρκελλος ἐφονεύθη ἐπίσης εἰς ἐναέριον μάχην. Εἰς
 «ἐκ τῶν υἱῶν σας ἀποθνήσκων ἔλεγεν: «Ἀποθνή-
 «σκω εὐχαριστήμενος». Ἐγράψατε, κ. Ντου-
 «μέρ, ἐν βιβλίον: «Τὸ βιβλίον τῶν υἱῶν
 «μου», διὰ τοῦ ὁποίου δίδετε τὰς καλυτέρας συμ-
 «βουλὰς εἰς τοὺς νέους. Τὰ τέκνα σας ἠκολούθουν τὰς

« πατρικὰς συμβουλὰς μέχρι τοῦ θανάτου των. Συλ-
 « λυπούμενος σᾶς, συγχαίρω τὴν Γαλλίαν, διότι ἔχει
 « πολίτας γονεῖς τοιούτων τέκνων ».

Αὐτὸς εἶναι ὁ νέος Πρόεδρος τῆς Γαλλικῆς Δημοκρα-
 τίας. Θὰ ἦτο πολὺ εὐτυχὴς ἡ Ἑλλάς, ἐὰν καὶ οἱ ἑλλη-
 νόπαιδες αὐτῆς, ἀναγινώσκοντες τὴν ἀνωτέρω βιο-

γραφίαν καὶ θέλοντες νὰ μιμηθοῦν τὸ ἄλλοτε ἐργατο-
παιδον, ὠπλίζοντο μὲ τὴν χαλυβδίνην θέλησιν καὶ
τὴν εὐγενῇ φιλοδοξίαν τοῦ Παύλου Ντουμέρ, τὰ δύο
αὐτὰ προτερήματα, τὰ ὅποια ἀνεβίβασαν αὐτὸν ἀπὸ
τὸ παλιόσπιτον τῆς Ὁρελάκ εἰς τὰ Ἑλύσια τῶν Πα-
ρισίων.

Τοῦ ἐν Παρισίοις ἀνταποκριτοῦ τοῦ «Ἐθνους»
Διασκευὴ Δ. Μ. Α.

6. ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟΝ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

Συναυλία τις μὲ φθάνει, ἀρμονία γλυκυτάτη·
κεφαλὰς παιδίων βλέπω, βλέπω οἶκημα σχολείου...
Τῆς ἀμάξης σου τὸν δρόμον, ἀγαθὲ μου φίλε, κράτει·
ὦ! μαγεύει τὴν ψυχὴν μου τὸ σχολεῖον τοῦ χωρίου!

Συναισθάνομαι βαθείας καὶ γλυκείας συγκινήσεις,
ὅταν βλέπω τὰ παιδιά, τὰς πληθύας τοῦ σχολείου...
Μὴ μαγεύομαι, διότι μ'ἔρχονται αἱ ἀναμνήσεις
τῆς μικρᾶς μου ἀλφαβήτου καὶ τοῦ ἀγνοτάτου βίου;

Εἶν' αὐτὸ καὶ μόνον; Ὁχι! ὅπου κι ἂν σᾶς διακρίνη,
κι ἂν, μικρά μου, μετὰ πόθου ἡ ψυχὴ μου σᾶς θωπεύῃ,
εἰς χρυσῶν ἐλπίδων κόσμον ὁμοῦ αὕτη ἔνθους κλίνει
καὶ ἰδοὺ ὑμῶν ἡ θεὰ διατὶ ἐμέ μαγεύει!

Μετ'ὀλίγους ἔτι χρόνους τὰ πτωχὰ αὐτὰ παιδιά
εἰς τὸν δύσκολον ἀγῶνα τῆς ζωῆς θ'ἀποδυθῶσι.
Ἄλλα θέλει ἀμειλίκτως ἀφανίσῃ δυστυχία,
ἄλλα θέλει χρυσῇ μοῖρα καὶ νεότης στεφανώσῃ.

Ἀναγνωστικὸν Καθαρ. ΣΤ' Δημοτ. Δ. Ἀνδρέαδου. Ἔκδ. Α'.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Ἐὰν σήμερον τὸ ράκος καὶ τὸ δάκρυ εἶν' ἡ στολὴ τῶν,
 ποῖος αὔριον γνωρίζει ἐκ τοῦ κύκλου τῶν ὠραῖος
 μὴ φανῇ τις αἴφνης ἤρως, στρατηγὸς τῶν ἀνικῆτων,
 δάφνη τοῦ μικροῦ χωρίου, τῆς Ἑλλάδος μας τὸ κλέος;

Ποῖος αὔριον γνωρίζει ἐκ τῆς χαρωπῆς πληθούς,
 ἥτις σήμερον εὐχαρὶς ἀτακτεῖ, σκιρτᾷ, μανθάνει,
 μὴ ἂν αἴφνης ἀνατείλῃ νοῦς διάφωτος καὶ θεῖος,
 ἄστρον τῆς καλῆς Ἑλλάδος, χρυσοῦ μέλλοντος σκα
 <πάνη;

Θάρρος, φίλοι μου! Ὁ κόσμος εἶναι μοῖρα τῶν κρειτ-
 <τόνων·

κ' ἤρχισαν πολλάκις οὗτοι τὴν ζωὴν τῶν ρακενδύται.
 Αὔριον οἱ ἄνδρες ὅλοι κλίνουνσι διὰ τὸν χρόνον
 κ' ἡ πατρίς αὐτῆς ἡγέτας καλεῖ σὸς : « Ἐτοιμασθῆτε! »
 Ὁ Θεὸς γλυκὺς φρουρὸς τῆς, ὁ Θεὸς νὰ εὐλογῇσῃ
 τὴν καρδίαν, ἥτις ἦλθεν ὡς ἡγέτης τοῦ σχολείου
 καὶ φωτίζει τὰ παιδία καὶ ὡς ὄρνις περιπτύσσει...
 —Πῶς λατρεύει ἡ ψυχὴ μου τὸ σχολεῖον τοῦ χωρίου!

Σ π. Β α σ ι λ ε ι ᾶ δ η ς

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Περιγραφαί.

1. Η ΜΕΓΑΛΟΧΑΡΗ

Τὸ γαλανὸν λιμανάκι τῆς Τήνου—ἡμικύκλιον ἀπὸ
 λευκὰ σπιτάκια, ἀπὸ στρογγυλὰς καμάρας καὶ ἀπὸ
 μικρὰν προκυμαίαν—εἶναι σήμερον γεμᾶτον θόρυβον
 κίνησιν καὶ ζωὴν.

Παντοῦ γαλανόλευκοι σημαῖαι! .. ἀτελείωτον ἀνέμισμα ἀπὸ ταινίας λευκὰς καὶ γαλανὰς παιγνιδίζει εἰς τὸν ἀέρα.

Θαλαμηγοί, ἐμπορικὰ ἀτμόπλοια, ἱστιοφόρα κυκλαδικά, κρητικά, σαμιώτικα, δωδεκανησιακά, κυπριακά, καὶ ἀπὸ κάθε ἄλλην γωνίαν ἐλληνικῆς θαλάσσης, ἀπλώνουν σήμερον, μὲ ὅλην τὴν εὐλάβειαν τῆς ψυχῆς των, τὴν γαλανόλευκον σημαίαν.

Κατὰ γραμμὴν εἰς τὸν μικρὸν λιμενοβραχίονα εἶναι ἡγκυροβολημένα καὶ τρία-τέσσαρα ἐκ τῶν μικροτέρων πολεμικῶν πλοίων μας, ἀντιτορπιλλικὰ συνήθως, πλαγιοθετημένα εἰς τοὺς ἀφροσκεπάστους ὀγκολίθους καὶ γεμάτα ἀπὸ καθαροφορεμένα ναυτάκια.

Ἐν ἀπὸ τὰ μεγάλα θωρηκτὰ ἔχει ἡγκυροβολήσει ἔξω, διότι δὲν χωρεῖ εἰς τὸ λιμανάκι. Ἡ μελανὴ κατατομή του μὲ τοὺς ὑψηλοὺς πύργους καὶ τὰ μεγάλα τηλεβόλα, ζωγραφίζεται εἰς τὸ γαλανὸν τῆς θαλάσσης, ὥσάν πλωτὸν φρούριον ριζωμένον μέσα εἰς τὰ βαθιὰ νερά.

Ἀτμόπλοια καταφορτωμένα, μερικὰ κλίνοντα εἰς τὸ πλευρὸν ἀπὸ τὸ βάρος, φθάνουν, τὸ ἐν κατόπιν τοῦ ἄλλου, ὅλα ἀνεμίζοντα σειρὰς πολυχρώμων σημάτων, γεμίζοντα τὸν ἀέρα μὲ σφυρίγματα, κρότους βαρούλων καὶ μουσικὰς.

Ἐξω ἄλλα ἱστιοφόρα λοξοδρομοῦν, διὰ νὰ ἔμβουν εἰς τὸν λιμένα. Ἀλλὰ μὲ ὄξυν τριγμὸν ἐτοιμάζονται νὰ ἡγκυροβολήσουν, πάντοτε δὲ νέα πανάκια καὶ νέα ἐξάρτια προβάλλουν εἰς τὸν ὀρίζοντα ἕως κάτω, ὅπου γαλανίζουν τὰ βουνὰ τῶν γύρω νησιῶν.

Δύο φορές τὸ ἔτος, τὸν Δεκαπενταύγουστον καὶ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ἡ Τήνος παρουσιάζει θέαμα γραφικὸν καὶ ἀξιοπερίεργον.

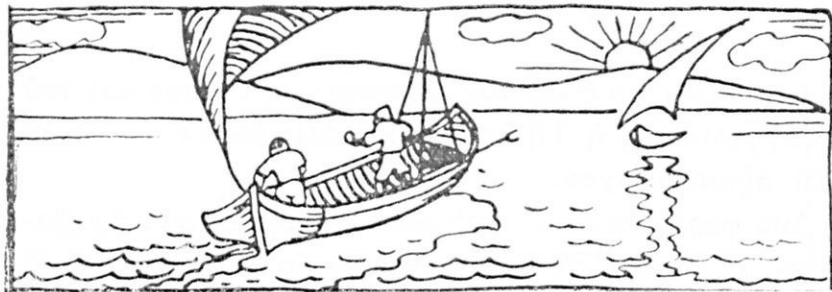
Δυὸ φορές τὸ ἔτος, ἀπὸ κάθε γωνίαν ἑλληνικῆς θαλάσσης θεωρεῖται ὁλόκληροι ἱστιοφόρων ἐτοιμάζουν τὰ πανιά των καὶ χιλιάδες προσκυνητῶν συρρέουν, ὅπως καὶ ἄλλοτε εἰς τὴν πλαγινὴν Δῆλον, διὰ νὰ προσκυνήσουν τὴν Παρθένον καὶ νὰ φέρουν τὰ δῶρά των, ἀφιερώματα εὐγνωμοσύνης καὶ εὐχαριστιῶν.

Καὶ ἡ συρροὴ κατ' ἔτος αὐξάνει· οἱ ξένοι πάντοτε ἔρχονται περισσότεροι, ἡ πανήγυρις γίνεται πάντοτε μεγαλοπρεπεστέρα, ἀφορμὴ συγκεντρώσεως κόσμου, ἑορτὴ διὰ τοὺς κατοίκους, πανελλήνιον προσκύνημα δι' ἐλευθέρους καὶ δούλους, ἀδελφωμένους εἰς τὸν κοινὸν δεσμὸν πατρίδος καὶ πίστεως.

Εἶναι ἡ ἑορτὴ τῆς Παρθένου!

Ἡ τρυφερώτερα τῶν ἑορτῶν, ὅσας ποτὲ ἄνθρωποι ἐώρτασαν, κλίνοντες τὰς καρδίας πρὸ τῶν συμβολικῶν κρίνων μητρὸς Παρθένου καὶ ζητοῦντες εἰς τοὺς ἀχράντους πόδας Της παραμυθίαν καὶ καταφυγὴν.

Ἄγγ. Τανάγρας

1. ΕΑΡΙΝΗ ΕΣΠΕΡΑ

Πρὸς δύσιν ὁ ἥλιος κλίνει
κ' εἰς νέφη ἐκρύβη χρυσᾶ.
λεπτὴ ζεφυρίτις φυσᾷ
κι ἄρώματα χύνει.

Ἡ γλαῦξ τὸν κλαυθμὸν της τονίζει,
τὸ ὄσμα σιγᾷ τῶν πτηνῶν,
ἄχλυσ τὰς μορφὰς τῶν βουνῶν
ἡρέμα σκοτίζει.

Ἀγέλη λευκὴ καταβαίνει
τὸν λόφον, καὶ ὄσμα γνωστὸν
συμφάλλει ὁμάς ἐργατῶν,
ἐνῶ διαβαίνει.

Πρὸς τὸ ὄσμά των μέλπ' ἢ φλογέρα,
κ' ἤχεϊ τῶν ἁμνῶν βληχηθμός
κ' εὐήχων κωδῶνων ρυθμός
πληροῖ τὸν ἄερα.

Ἴδου καὶ ἡ λίμν' ἢ μεγάλη!
Εὐθύμως τραχεῖς ἀλιεῖς
ἀνέλκουν, τὴν ἄγκυραν εἰς,
τὸ δίκτυον ἄλλοι.

Καὶ μ' ἔρρυθμον δοῦπον τῆς κώπης
 ἢ λέμβος ἐγγύς μου περᾶ.
 Κυλίου μ' ἀφρούς τὰ νερὰ
 καὶ τρίζει ἢ τρόπις.

ὦχρὰ δ' ἀπ' ἀντίκρ' ἡ σελήνη,
 τὰς ἄκρας ἀφεῖσα τῆς γῆς,
 ἐν μέσῳ βαθείας σιγῆς
 τὴν λάμψιν τῆς χύνει.

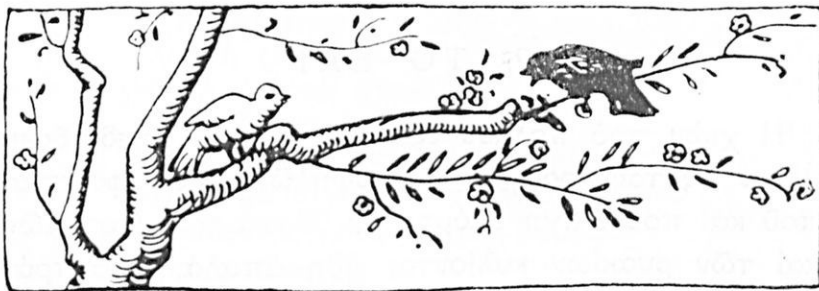
Γ. Βιζυηνός.

2. ΤΟ ΕΑΡ

Ἡ χιὼν πρὸ πολλοῦ ἐξέλιπεν ἐκ τῶν πεδιάδων·
 μόνον εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὑψηλῶν ὀρέων φαίνεται
 ποῦ καὶ ποῦ ὀλίγη ἀκόμη. Τὰ ὕδατα τῶν ποταμῶν
 καὶ τῶν ρυακίων κυλίουται ἤδη ἀπαλά, ἀπαστρά-
 πτοντα ἐκ τοῦ φωτὸς τοῦ ἡλίου, καὶ κελαρύζουν ὠραι-
 ότατα. Ὁ βορρᾶς ἀπὸ πολλοῦ ἔπαυσε νὰ πνέῃ ψυ-
 χρός. Τὸ βαρὺ θρόϊσμα τῶν δένδρων δὲν ἀκούεται
 πλέον. Ἄνεμοι μαλακώτεροι καὶ αὔραι θερμότεραι
 πνέουν καὶ μόνον ἐλαφρὸς ψίθυρος ἀκούεται. Ἡ παχεῖα
 καὶ σκοτεινὴ ὁμίχλη πρὸ πολλοῦ δὲν φαίνεται πλέον.
 Ὑπεράνω τῶν λειμῶνων καὶ παρὰ τὰς πλευρὰς τῶν
 λόφων καὶ τῶν βουνῶν ἐλαφροὶ μόνον καὶ διαυγεῖς
 ἄτμοι πλανῶνται. Ἡ θάλασσα δὲν εἶναι, ὥς ἄλλοτε,
 ἀγρία. Τὰ μυκώμενα κύματα αὐτῆς δὲν ἀκούονται
 πλέον. Ἦδη εἶναι ἤρεμος, στίλβει δὲ ὑπὸ τὰς λαμπρὰς
 ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου.

Τὰ ὄρη, οἱ λόφοι, τὰ δάση, αἱ κοιλάδες, αἱ πεδιάδες, οἱ κῆποι, οἱ ἄγροί, ἡ χώρα ὅλη δὲν εἶναι πλέον γυμνή. Τὰ ὄρη, οἱ λόφοι καὶ τὰ δάση λάμπουν ἐκ τῆς νέας αὐτῶν χλόης. Αἱ κοιλάδες καὶ οἱ λειμῶνες πρασινίζουν. Ὅλος ὁ τόπος λάμπει μὲ τὸν νέον αὐτοῦ πρᾶσινον καὶ πολυχρῶμον στολισμόν. Ἀκόμη καὶ ὁ ἔρημος βράχος στολίζεται διὰ κλάδων· καὶ αἱ κρῆναι καὶ αἱ ὄχθαι τῶν ρυακίων καὶ τῶν ποταμῶν κοσμούνται διὰ πρασίνων θάμνων.

Ἡ νυκτερινὴ σιγὴ, ἣτις ἐπεκράτει εἰς τοὺς ἄγρους

καὶ εἰς τὰς πεδιάδας καὶ εἰς ὅλα τ' ἄλλα μέρη τῆς γῆς, δὲν ἐπικρατεῖ πλέον. Αἱ χελιδόνες καὶ τὰ λοιπὰ ἀποδημητικὰ πτηνὰ, τὰ ὅποια φεύγουν κατὰ τὸ τέλος τοῦ φθινοπώρου, ἐπανῆλθον πάλιν. Ἀντηχοῦν δὲ ἐκ τῶν γλυκυτάτων κελαδημάτων αὐτῶν τὰ ὄρη καὶ τὰ δάση, οἱ λειμῶνες καὶ αἱ λόχμαι, οἱ κῆποι καὶ οἱ ἄγροί.

Εἶναι ἔαρ. Ὁ χειμὼν παρῆλθεν. Ὅλος ὁ κόσμος λαμπροκοπᾷ ἐξ ὠραιότητος καὶ μεγαλοπρεπείας. Ὁ οὐρανὸς εἶναι αἰθριὸς καὶ φωτεινός. Ὁ ἥλιος λάμπει. Αἱ νεφέλαι φεγγοβολοῦν. Ἡ θάλασσα, οἱ ποταμοὶ καὶ

αἱ λίμναι λαμποκοποῦν. Ὅμοίως καὶ τὰ βαθύσκια δάση, τὰ ὑψηλὰ ὄρη, οἱ ἀγροὶ καὶ οἱ κῆποι καὶ αἱ κατοικίαι τῶν ἀνθρώπων. Ἡ πρωία εἶναι ὠραιότατη. Αὖρα, ἀπαλὴ καὶ μυροβόλος πνέουσα, διασεῖει ἐλαφρῶς τοὺς κλώνους τῶν ἀνθούντων δένδρων. Καταπίπτουν δὲ ἐξ αὐτῶν ὡς λεπτὴ βροχὴ ἐπὶ τῆς γῆς ἄπειρα ὠραῖα ἄνθη. Ἡ πρωινὴ δρόσος, ἐπικαθημένη ἐπὶ τῆς χλόης, ἐπὶ τῶν ἀνθέων καὶ ἐπὶ τῶν καλύκων τῶν ἡμιανοιγομένων ρόδων, στίλβει ὡς ἀδάμας. Τὰ λαμπρὰ χρώματα τῶν ἀναριθμήτων ἀνθέων καταθέλγουν τὸν ὀφθαλμόν. Λεπτὴ εὐωδία καὶ γλυκεῖα θερμότης ἔρχεται πανταχόθεν. Ἀντηχοῦν δὲ πανταχοῦ ὁ τριγμὸς τῶν κανθάρων, ὁ βόμβος τῶν μελισσῶν καὶ τὸ γλυκύτατον κελάδημα τῶν ὠδικῶν πτηνῶν.

Ἡ δύσις εἶναι μεγαλοπρεπεστάτη. Τὰ νέφη πορφυροῦνται καὶ διὰ μέσου αὐτῶν λάμπουν τὰ ἄπειρα ὠραῖα χρώματα αὐτῶν. Ὁ φλογερὸς δίσκος τοῦ ἡλίου ἀργὰ ἀργὰ μετὰ μεγίστης μεγαλοπρεπείας κρύπτεται ὀπισθεν τῶν ὀρέων ἢ ἀφανίζεται ὀπισθεν τῆς θαλάσσης. Μακρόθεν δὲ ἀκούονται αἱ γλυκεῖαι φωναὶ τῶν καλλικελάδων ἀηδόνων.

Ἡ ἑσπέρα θαυμασιωτάτη. Ἡ ἀργυρόχρους σελήνη χύνει τὸ θελκτικὸν αὐτῆς φῶς ἐπὶ τῶν ἀγρῶν, ἐπὶ τῶν δασῶν, ἐπὶ τῶν ὑδάτων καὶ ἐπὶ τῶν σιωπηλῶν κατοικιῶν τῶν ἀνθρώπων. Οἱ ἀστέρες λαμπυρίζουν λαμπροὶ εἰς τὸ στερέωμα, ρίπτοντες ἐπὶ τῆς γῆς γλυκείας τὰς ἀκτῖνας αὐτῶν. Τὰ ἄνθη σιωπηλὰ στρέφουν πρὸς τὸν οὐρανὸν τὰς τρυφεράς αὐτῶν κάλυκας καὶ

διαχύνουν ωραιότητα εὐωδίας εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν.

Ὁλος ὁ κόσμος ζωογονεῖται, κινεῖται, ἀγάλλεται καὶ δοξάζει τὸν μέγαν Δημιουργὸν τῆς πλάσεως κατὰ τὴν ωραιότητα ταύτην ὥραν τοῦ ἔτους, κατὰ τὸ ἔαρ.

Ὁ ἥλιος στέλλει ἐξ οὐρανοῦ τὸ γλυκὺ φῶς καὶ τὰς θερμὰς αὐτοῦ ἀκτῖνας. Τὰ νέφη ἀφήνουν ἐπὶ τῆς γῆς τὰ ὕδατα αὐτῶν. Γεννῶνται δὲ καὶ τρέφονται καὶ αὐξάνουν ἐκ τούτων ἅπειρα πλήθη ζώων καὶ φυτῶν. Οἱ ποταμοί, αἱ λίμναι καὶ αἱ θάλασσαι πληροῦνται ὑπὸ ἀναριθμῶν νέων ἰχθύων. Τὰ ὄρη, τὰ δάση, αἱ πεδιάδες καὶ αἱ κοιλάδες πληροῦνται ὑπὸ ἀναριθμῶν νεαρῶν θηρίων καὶ ὑπὸ ἀπείρων νεαρῶν ἐρπετῶν καὶ ἐντόμων, πτερωτῶν καὶ ἀπτερόν. Τὰ δένδρα καὶ οἱ θάμνοι πληροῦνται ὑπὸ ἀναριθμῶν νεαρῶν πτηνῶν.

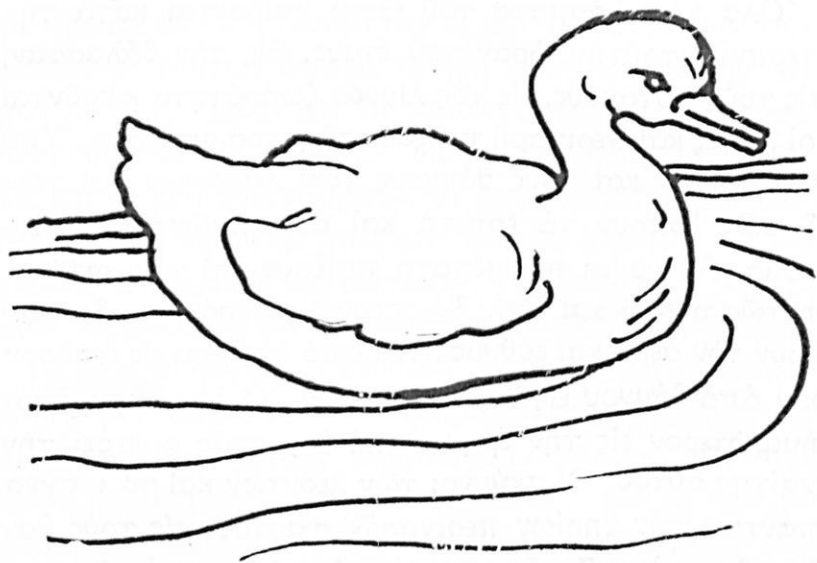
Τὰ ὄρη, οἱ λόφοι, αἱ πεδιάδες, οἱ ἄγροί, οἱ κῆποι καὶ ὅλη ἡ γῆ λαμβάνουν νέαν ζωὴν διὰ τῆς νέας βλαστήσεως καὶ διὰ τῆς νέας ἀνθήσεως. Οἱ κλάδοι τῶν δένδρων καλύπτονται ὑπὸ νέων φύλλων καὶ ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, τῶν ἐξωγκωμένων, ἀναδίδονται νέοι βλαστοί. Ὁ νέος κισσὸς περιελίσσεται περὶ τὰ δένδρα ζωηρὸς καὶ θαλερός. Τὰ κλήματα θάλλουν. Οἱ ξηροὶ θάμνοι στολίζονται διὰ πρασίνων φύλλων καὶ διὰ ρόδων εὐόσμων. Αἱ βάτοι καὶ τὰ δένδρα καλύπτονται ὑπὸ ἀνθέων. Αἱ μηλέαι θάλλουν. Ἡ ἐλαία προβάλλει εἰς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου τὸν στιλπνὸν καρπὸν αὐτῆς. Πάντα τὰ ὀπωροφόρα δένδρα ἀναδίδουν μεταξὺ τῶν ἀνθέων τοὺς καρποὺς αὐτῶν. Οἱ κῆποι εἶναι πλήρεις τρυφερῶν ρόδων, οἱ ἄγροί πλήρεις κρίνων καὶ ἴων

ὠραιοτάτων· οἱ εἰμῶνες, αἱ πεδιάδες, αἱ ὄχθαι τῶν
 ρυακίων καὶ ὅλη ἡ γῆ πλήρης ἀναριθμήτων πολυχρώ-
 μων καὶ εὐωδῶν ἀνθέων. Ἀκόμη καὶ οἱ τοῖχοι τῶν ἐρει-
 πίων καὶ οἱ τάφοι τῶν νεκρῶν δὲν μένουν γυμνοί. Στο-
 λίζονται καὶ αὐτοὶ κατὰ τὴν μεγάλην ταύτην ἐορτὴν
 τῆς φύσεως διὰ χλόης τρυφερᾶς καὶ δι' ἀνθέων πολλῶν
 καὶ ὠραίων.

Ὅλα τὰ πλάσματα τοῦ Θεοῦ χαίρονται κατὰ τὴν
 τερπνὴν ταύτην ὥραν τοῦ ἔτους. Εἰς τὴν θάλασσαν,
 εἰς τοὺς ποταμούς, εἰς τὰς λίμνας ζωηρότατα κινοῦνται
 οἱ ἰχθύες καὶ περιχαρῇ παίζουν τὰ μικρὰ ψαράκια. Ὑπὸ
 τὴν χλόην καὶ τοὺς θάμνους τῶν λειμῶνων καὶ τῶν
 δασῶν ἔρπουν τὰ ἔρπετά καὶ ἀναρριχῶνται τὰ ἔν-
 τομα. Αἱ ψυχαὶ εὐθυμότατα παίζουν ἐπὶ τῶν ἀνθέων,
 πετώσαι ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Τὰ πτηνὰ φαιδρότατα διασχί-
 ζουν τὸν ἀέρα καὶ εὐθυμότατα ἀπὸ δένδρου εἰς δένδρον
 καὶ ἀπὸ θάμνου εἰς θάμνον πετοῦν. Ὁ λέων βρυχᾶται
 ἡμερώτερον εἰς τὴν ἔρημον καὶ ἐκ χαρᾶς φρίσσει τὴν
 χαίτην αὐτοῦ. Οἱ σκύμνοι τῶν λεόντων καὶ τὰ νεογνὰ
 πάντων τῶν θηρίων περιχαρῶς σκιρτοῦν εἰς τοὺς βα-
 θεῖς δρυμοὺς τῶν δασῶν καὶ εἰς τὰς πυκνὰς λόχμας
 τῶν ὀρέων. Οἱ αὐλοὶ καὶ τὰ ἔσματα γλυκύτατα πλη-
 ροῦν τὸν ἀέρα καὶ πανταχοῦ ἀντηχοῦν τὰ βήματα τῶν
 εὐθύμων χορευτῶν. Χαρὰ καὶ ἀγαλλίασις παντοῦ.
 Ἀκόμη καὶ ὁ γέρον αἰσθάνεται εὐχαρίστησιν κατὰ τὸ
 ἔαρ, θερμαινόμενος ὑπὸ τῶν ἀπαλῶν ἀκτίνων τοῦ
 ἡλίου.

Ὅλα τὰ πλάσματα τοῦ Θεοῦ κινοῦνται καὶ ὅλα ἐρ-
 γάζονται κατὰ τὴν ζωηρὰν ταύτην ὥραν τοῦ ἔτους.

Ἡ νῆσσα κολυμβᾷ. Ὁ γέρανός ταξιδεύει. Ἡ μελισσα συλλέγει ἐκ τῶν ἀνθέων τὴν εὐώδη ὕλην, ἐξ ἧς κατασκευάζει τὸ μέλι αὐτῆς. Τὰ πτηνὰ κατασκευάζουν τὰς φωλεάς των καὶ ζητοῦν τροφήν δι' ἑαυτὰ καὶ διὰ τὰ μικρὰ αὐτῶν τέκνα. Οἱ κηπουροὶ καλλιεργοῦν τοὺς κήπους αὐτῶν. Οἱ γεωργοὶ ἐργάζονται εἰς τοὺς ἀμπελῶνας καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς αὐτῶν. Οἱ ναῦται ἐτοι-

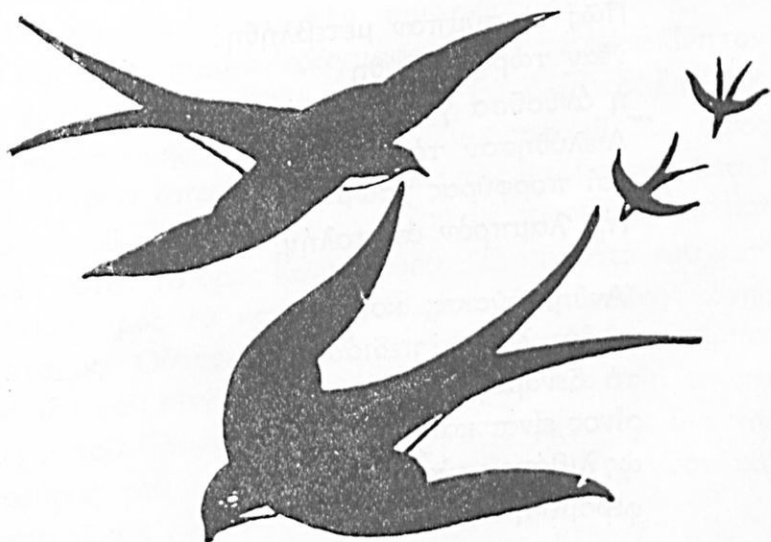

μάζουν διὰ μακρινὰ ταξείδια τὰ πλοῖά των.

Ὅλα τὰ πλάσματα τοῦ Θεοῦ δοξολογοῦν, ἕκαστον διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ γλώσσης, τὸν Πλάστην κατὰ τὴν λαμπροτάτην ταύτην ὥραν τοῦ ἔτους. Ἐκ τῶν κοιλάδων ἀκούονται τὰ βελάσματα τῶν ποιμνίων, τὰ ὅποια βόσκουν ἐπὶ τῆς χλόης τῶν λειμῶνων. Ὑπὸ τὴν χλόην καὶ ὑπὸ τὰς σκιάς τῶν θάμνων οἱ κάνθαροι βομβοῦν. Εἰς τὸν ἄερα οἱ κώνωπες τρίζουν. Περὶ

τὰς κάλυκας τῶν ἀνθέων αἱ μέλισσαι βομβοῦν. Ἀπὸ τὰ ὕψη, μεταξὺ γῆς καὶ οὐρανοῦ, ὁ κορυδαλλὸς σκορπίζει τὸ γλυκύτατον ᾄσμα αὐτοῦ. Ἀπὸ τὰς λόχμας τῶν δασῶν καὶ τῶν κήπων ἀκούεται ἡ γλυκυτάτη φωνὴ τῆς ἀηδόνης. Ἀπὸ δένδρου εἰς δένδρον ἐπαναλαμβάνεται τὸ εὐθυμον ᾄσμα τῶν σπίνων. Ἐκ τῶν θάμνων τῶν ὀρέων καὶ τῶν βράχων, ἐκ τῶν δένδρων τῶν κήπων καὶ τῶν δασῶν ἀντηχοῦν τὰ γλυκύτατα ᾄσματα τῶν πτηνῶν. Ὅλα τὰ πλάσματα τοῦ Θεοῦ ἐκπέμπουν χαρμοσύνους φωνάς, ἵνα δοξάσουν τὸν Δημιουργόν, ὅστις τόσον ὥραϊα ἐστόλισε τὴν γῆν καὶ τόσον ὥραϊον ἔκαμε τὸν κόσμον.

Χ. Παπαμάρκου.

3. Η ΑΝΟΙΞΙΣ

Ρόδα θάλλουσι καὶ ἴα,
 διαχύνεται γλυκεῖα
 τῶν ἀνθέων ἡ ὁσμή.
 Ἦλθες, ἀνοιξίς ὠραία,
 καὶ τοὺς κήπους κερασέα
 λευκανθίζουσα κοσμεῖ.

Γῆν καὶ θάλασσαν περῶσα
 καὶ ταχύπτερος πετῶσα
 ἀνεφάνη ἡ χελιδών.
 Ἐκ τοῦ δάσους μελωδίας
 καλλιφώνους καὶ γλυκείας
 διαχύνει ἡ ἀηδών.

Πῶς τὸ σύμπαν μετεβλήθη!
 νέαν τώρα ἐνεδύθη
 ἡ ἀνθοῦσα γῆ στολήν.
 Διελύθησαν τὰ νέφη
 καὶ πορφύρας χρῶμα στέφει
 τὴν λαμπρὰν ἀνατολήν.

Ἄνθη, ρύακες, κοιλάδες,
 χλόη, λόφοι, πεδιάδες,
 τὸ δενδρόφυτον βουνόν,
 αἶνος εἶναι καὶ ὕμνωδία,
 ὥς λιβάνου εὐωδία
 φερομένη εἰς οὐρανόν.

Ἄλεξ. Κατακουζηνός.

5. ΑΠΟ ΤΟ ΚΑΡΠΕΝΗΣΙ ΕΙΣ ΤΟ ΚΕΡΑΣΟΒΟΝ

Ἐλᾶτε, ἂν θέλετε, νὰ μὲ ἀκολουθήσετε νοερῶς εἰς μερικὰς διαδρομὰς ἀνὰ τὴν Εὐρυτανίαν.

Διὰ τὸ Καρπενήσι, τὴν πρωτεύουσαν αὐτῆς, δὲν θὰ σᾶς εἴπω πολλὰ πράγματα, διότι τὸ αὐτοκίνητον τὸ ἔχει κάμει ἀρκετὰ γνωστόν. Ἐρειδόμενον ἐπὶ τῆς νοτιανατολικῆς κλιτύος τοῦ Τυμφρηστοῦ εἰς ὕψος 950 μέτρων ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, βλέπει ἀριστερόθεν τὴν Ράχην, χωρίον μὲ πυκνὰ δάση, καὶ πρὸς νότον τὸ ὄρος Καλιακούδα. Ἐμπροσθέν του κατ' εὐθείαν πρὸς τὰ κάτω κατέρχεται ὁ Καρπενησιώτης ποταμός. Οὗτος, διασχίζων τὴν ωραίαν ποταμιὰν μεταξὺ τοῦ Μεγάλου καὶ τοῦ Μικροῦ Χωριοῦ, φθάνει μέχρι τοῦ Προυσοῦ καὶ ἐκεῖθεν, κατερχόμενος διὰ τῆς γεφύρας τοῦ Διποτάμου, συναντᾷ τὸν Ἀχελῷον καὶ ἐνοῦται μετ' αὐτοῦ.

Ἐκκινουῦμεν πολὺ πρῶτὶ ἐκ Καρπενησίου, ἀφοῦ ἀπὸ τῆς προηγουμένης ἡμέρας ἐκανονίσσαμεν ὅλην τὴν πο-

νὰ ἐπιστρέψῃ, ἕως ὅτου ἐνύκτωσεν. Ἀπὸ τὸ δυνατόν ὁμως κρυοβόρι, τὸ ὁποῖον ἐφύσα ἐκείνην τὴν νύκτα, ἐκοκκάλωσαν ὅλοι καὶ ἐπέτρωσαν, καὶ πετρωμένοι μένουν ἀκόμη εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν, ὡσὰν νὰ περιμένουν τὴν νύμφην νὰ ἐπιστρέψῃ ».

Αὐτὸ ἦτο τὸ παραμῦθι τοῦ Βασίλη. Ἐγελάσαμεν μ' αὐτὸ καὶ ἐξηκολουθήσαμεν τὸν δρόμον. Καὶ νά! μετ' ὀλίγην ὥραν εἰσερχόμεθα εἰς πυκνὸν δάσος ἐλατῶν τεραστίων, αἵτινες ἀποκρύπτουν τελείως τὸν ἥλιον. Διερχόμεθα κατόπιν τὸ « τ α μ π ο ὕ ρ ι τ ο ὕ Κ α τ σ α ν τ ὠ ν η », μίαν ράχιν, περὶ τῆς ὁποίας λέγει ἡ παράδοσις ὅτι ἐχρησίμευε κατὰ προτίμησιν ὡς καταφύγιον τοῦ περιφήμου ἐκείνου ἄρματωλοῦ καὶ κλέφτη. Σταθμεύομεν μετὰ ταῦτα εἰς τὸ χάνι τοῦ Καρανάση μὲ τὸ κρυστάλλινον καὶ ψυχρότατον νερόν του καὶ μετὰ καλὸν ἐκεῖ πρόγευμα ἐπροχωρήσαμεν διὰ τὴν Μέγδοβαν. Ἡ Μέγδοβα, τὸ ποτάμι μὲ τὰς περιφήμους πέτρας, τὰ θαυμάσια ποταμίσια ψάρια του, τὰ ὁποῖα μόνον εἰς τὰ ποτάμια τῆς Εὐρυτανίας ἀπαντῶσιν, ἀρχίζει ἐπάνω ἀπὸ τὰ ἸΑγραφα τῆς Καρδίτσης, καὶ ἀφοῦ διασχίσῃ εἰς ἀπείρους στροφὰς τὴν Εὐρυτανίαν, πηδῶσα ἀπὸ βουνοῦ εἰς βουνόν, ρίπτει ἐπὶ τέλους τὰ κρυστάλλινα νερά της εἰς τὸν ἸΑχελῶν.

Τὰ παλαιὰ γεφύρια της μὲ τὰ κυρτὰ τόξα των καὶ αἱ καταπράσινοι κλιτύες τῶν βουνῶν, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὰς ὄχθας της, τὴν παρουσιάζουν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ ταξιδιώτου ὡς ἓνα τῶν ὠραιότερων ποταμῶν τῆς χώρας μας. Ἐξ ἄλλου αἱ ἐξαφνικαὶ καὶ ἄγρια

πλημμύραι της τήν κατέστησαν φόβητρον καὶ τρόμον ὅλης τῆς περιφερείας.

Μία τῶν γεφυρῶν τούτων εἶναι καὶ ἡ γέφυρα τῆς Μέγδοβας, τήν ὁποίαν συνηντήσαμεν εἰς τὸν δρόμον μας πρὸς τὸ Κεράσοβον. Ἐκτισμένη ἐπὶ τῶν πλευρῶν δύο ὑψηλοτάτων βράχων, κατακορύφως ἐσχισμένων, εἰς τι στένωμα ὀρεινόν, ὑφίσταται κατὰ τὰς πλημμύρας της Μέγδοβας ὅλην τήν ὁρμήν της. Καὶ εἶναι τότε τόση ἡ λύσσα της ἐξ αἰτίας τῆς στενότητος τῆς διόδου ταύτης, ὥστε ἐπειδὴ δὲν ἤμπορεῖ νὰ καταρρίψη τὴν γέφυραν, ἐκσπᾷ κάποτε ἐναντίον τῶν διαβατῶν αὐτοῦ, τοὺς ὁποίους ἀφαρπάζει διὰ τῶν ἐξαφνικῶν κυμάτων της κατὰ τὴν στιγμήν τῆς διόδου.

Ἀπὸ τῆς γεφύρας ταύτης μετὰ τρίωρον ἀνηφορικὴν διαδρομὴν φθάνομεν εἰς τὸ γραφικὸν Κεράσοβον, τὸ χωρὶς καμμίαν κερασέαν. Ἡ ὠραία αὐτὴ κωμόπολις εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ λοφίσκου, ὁπόθεν ἔχει τις παντοῦ ὠραιότητα θέαν ἀπὸ δάση ἐλατῶν καὶ ἀπὸ χαράδρας καὶ πτυχάς, τὰς ὁποίας σχηματίζουν τὰ βουνὰ τοῦ Βάλτου.

Ἀπ' ἐδῶ καὶ πέραν ἀρχίζουν τὰ Ἄγραφα. Ἀπ' ἐδῶ πλέον φαίνονται πολὺ πλησίον αἱ στακτεραί πυραμιδοειδεῖς κορυφαὶ τῶν βουνῶν αὐτῶν, αἵτινες δεσπόζουν εἰς ὅλον ἐκεῖνο τὸ βαθὺ πράσινον ἐξ ἐλατῶν περιβάλλον.

Ἐδῶ εἰς ὅλον τοῦτο τὸ τμήμα ἡ Εὐρυτανία μᾶς δεικνύει τὴν μεγαλυτέραν καὶ ὠραιότεραν πρασινάδα της. Καὶ αἱ κλιτύες καὶ αἱ χαράδραι της ἔχουν μίαν ἡμέρον μεγαλοπρέπειαν. Ἡ ἐλάτη καὶ τὰ καταπρά-

σινα δάση τῶν βουνῶν της ἐξασφαλίζουν εἰς αὐτὴν τὴν ἡμέρον ταύτην ὄψιν. Ἐρχεται ὅμως εἰς τὸν Προυσσόν—ὀλίγας ὥρας παραπέραν τοῦ Κερασόβου—καὶ διαψεύδουσα τὴν ἐδῶ ἡμερότητά της, μᾶς δεικνύει ἐκεῖ τὴν ἀληθῆ φύσιν της, τοὺς ἀγρίους βράχους καὶ τρομακτικὰς χαράδρας της.

Γ. Κουράτος.

6. ΑΝΑ ΤΑ ΧΩΡΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ

Δύο ἡμέραι εἰς τὸν Προυσσόν εἶναι ὀλίγαι, διὰ νὰ ἐννοήσῃ τις καλῶς τὸ φυσικὸν αὐτοῦ μεγαλεῖον. Μᾶς περιμένουν ὅμως καὶ ἄλλοι, καὶ πρέπει νὰ περιοδύσωμεν καὶ εἰς ἄλλα χωρία τῆς Εὐρυτανίας. Ἀναχωροῦμεν λοιπὸν δι' αὐτά· ἀπὸ ἄλλον δρόμον ὅμως τώρα. Ἡ γνωριμία τοῦ δρόμου, ἀπὸ τὸν ὅποιον ἤλθομεν, μὲ τοὺς κρημνοὺς καὶ τίς σάρες του, εἶναι ἀρκετή, ὥστε νὰ μὴ θέλῃ κανεὶς ἐκ τῆς συντροφίας μας νὰ τὴν ἐπαναλάβῃ.

Καὶ ἰδοὺ τώρα! ἀναρριχώμεθα κατ' ἀρχὰς τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῶν βουνῶν, ἅτινα περικλείουν τὸν Προυσσόν. Ἐπειτα ἀκολουθοῦμεν τὸν δρόμον πρὸς τὴν Καστανιάν, ἐν χωρίον περικεκλεισμένον ὑπὸ πυκνοῦ δάσους ἐλατῶν. Πρὶν ὅμως φθάσωμεν εἰς αὐτό, πρέπει νὰ σταθμεύσωμεν ὀλίγον εἰς ἓνα μικρὸν συνοικισμόν, τόσον μικρὸν, ὥστε οὔτε κοινότητα νὰ μὴ ἀποτελῇ, τὸν Ντόρνον. Καὶ ὅμως ἀπὸ τὸ μικροσκοπικὸν αὐτὸ χωρίον θὰ ἔπρεπε νὰ λαμβάνῃ φῶς ὁλόκληρος ἡ Ἑλλάς. Ὁ Ντόρνος μὲ τὰς τεσσαράκοντα

οικογενείας του ἀποτελεῖ ὁλόκληρον δημοκρατίαν! Εἶναι μία μικρὰ πολιτεία, τὴν ὁποίαν θὰ ἐζήλευε καὶ ὁ καλύτερος Εὐρωπαῖος. Τὰ ἐλληνικὰ δικαστήρια δὲν ἔχουν ἴδει ποτὲ κανένα Ντορνιώτην. Μία ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν γεροντοτέρων νοικοκυραίων τοῦ χωρίου, ἡ ὁποία ἀλλάσσει καθ' ἕκαστον ἔτος, εἶναι δικαστήριόν του. Εἰς αὐτὸ λύνονται πᾶσαι αἱ ἀναφυόμεναι μεταξὺ τῶν κατοίκων μικροδιαφοραί. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη ἀποφασίζει ἀνεκκλήτως, οἱ δὲ δικαζόμενοι ὑποχρεώνονται νὰ ὑπακούουν εἰς τὰς ἀποφάσεις της. Μοῦ ἔλεγον ὅτι

ποτέ δὲν παρουσιάσθη περίστασις, καθ' ἣν νὰ συμβῇ τὸ ἐναντίον.

Οἱ Ντορνιῶται καλλιεργοῦν τὰς κλιτύς δύο παρακειμένων βουνῶν, ὀλίγος δὲ ἀραβόσιτος, ὀλίγος οἶνος, ὀλίγος σῖτος καὶ μικρὰ κτηνοτροφία εἶναι ὅλα τὰ εἰσοδήματά των. Ταῦτα ὅμως, ἂν καὶ ἐλάχιστα, ἀρκοῦν, φαίνεται, δι' αὐτούς, ὥστε καὶ εὐτυχεῖς νὰ ζοῦν καὶ τοὺς φόρους των νὰ πληρώνουν τακτικώτατα. Οὐδέποτε ἀναγκάζεται ὁ δημόσιος εἰσπράκτωρ νὰ διέρχεται δύο φορές ἐκ τοῦ χωρίου των. Ἔχουν τὸ δημοτικὸν σχολεῖον, ἔχουν καὶ ἱερέα καὶ ἐκκλησίαν καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον συμπληρῶνουν τὴν ἀπλὴν πελατεῖαν των.

Δὲν εἶναι λοιπὸν ἰδεώδεις πολῖται οἱ Ντορνιῶται, καὶ εἵπομεν ἀνωτέρω, ὑπερβολὴν, ἐκφράσαντες τὴν γνώμην ὅτι ἀπὸ τὸ χωριουδάκι αὐτὸ δύναται νὰ λάβῃ φῶς ὅλη ἡ Ἑλλάς;

Μετὰ τὴν Καστανιὰν εὕρισκόμεθα ὕστερον ἀπὸ ὀλίγην ὥραν ἔμπροσθεν μεγάλης χαράδρας. Ἀντικρὺ τῆς χαράδρας ταύτης διακρίνεται ἡ κατάλευκος ράχis τῶν Κοκκαλίων.

Εἰς τὴν ράχιν αὐτὴν ἐγίνε ἡ μεταξὺ τῶν ἀρχαίων Αἰτωλῶν καὶ Γαλατῶν φονικὴ μάχη κατὰ τὰ 200 περὶπου π.Χ. Ὅταν οἱ Γαλάται, βάρβαρος καὶ πολεμικὸς λαός, κατῆλθον μέχρι τῶν Θερμοπυλῶν καὶ ἤθελον νὰ εἰσβάλουν δι' αὐτῶν εἰς τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα, εὗρον ἐκεῖ ἐπίμονον ἀντίστασιν ἐκ μέρους τῶν Αἰτωλῶν, οἵτινες, σφύζοντες καὶ τοὺς ἄλλους ὁμοφύλους των, κατέλαβον τότε τὰ περίφημα αὐτὰ στενά. Βλέποντες δὲ

οἱ Γαλάται ὅτι δὲν ἠδύναντο νὰ ἐκβιάσουν τὴν δίοδον τῶν Θερμοπυλῶν, ἠκολούθησαν τὴν ἀριστερὰν ὁχθὴν τοῦ Σπερχειοῦ καὶ ἀνέβησαν μέχρι τοῦ Τυμφρηστοῦ καὶ τῶν Ἀγραφῶν, ἵνα, προσβάλλοντες τοὺς Αἰτωλοὺς εἰς τὴν χώραν των, ἀναγκάσουν αὐτοὺς νὰ ἀφήσουν ἐλευθέραν τὴν δίοδον τῶν Θερμοπυλῶν. Ἀντεπετέθησαν ὅμως κατ'αὐτῶν ὀρμητικοὶ οἱ Αἰτωλοὶ εἰς τὴν ἀνωτέρω σημειωθεῖσαν θέσιν τῶν Κοκκαλίων. Ἐκεῖ δὲ μαχόμενοι ὑπὲρ βωμῶν καὶ ἐστιῶν, κατασυνέτριψαν αὐτοὺς οὕτως, ὥστε οὐδεὶς τῶν Γαλατῶν κατῴρθωσε νὰ περισωθῇ. Τόσον ὅμως φονικὴ ὑπῆρξεν ἡ μάχη ἐκείνη καὶ δι'ἀμφοτέρους τοὺς ἀντι-

πάλους, ὥστε τὰ ὀστᾶ τῶν φονευθέντων ἐκάλυψαν ὅλην τὴν ράχιν τοῦ βουνοῦ. Ἐκ τούτου δὲ καὶ ἡ ὄνομασία Κοκκᾶλια.

Οἱ χωρικοί, γνωρίζοντες ἐκ παραδόσεως καλῶς τὴν ἱστορίαν ταύτην, τὴν διηγοῦνται εἰς πάντα ξένον, διερχόμενον ἐκ τῶν χωρίων των. Ὅμιλοῦν ἀκόμη καὶ περὶ ἀσπίδων, αἵτινες εὑρέθησαν ἐκεῖ καὶ ἦσαν τόσον μεγάλοι, ὥστε θὰ ἐχρειάζοντο σήμερον τέσσαρες ἄνδρες, διὰ νὰ κρατήσουν μίαν ἐξ αὐτῶν, πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον καταδεικνύει τὴν ρωμαλεότητα τῶν Αἰτωλῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Γ. Κουράτος.

7. ΤΑ ΟΣΤΑ ΤΟΥ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΡΙΠΟΛΙΝ

Γουπετής καὶ με ἀπερίγραφτον συγκίνησιν ἡ Ἀρκαδία ὑπεδέχθη τὰ ὀστᾶ τοῦ μεγαλυτέρου τῶν τέκνων της. Αἱ τιμαί, αἱ ἀποδοθεῖσαι ὑπὸ τῶν Ἀρκάδων εἰς τὸν συμπατριώτην των Κολοκοτρώνη, ὡμοίαζον με λατρείαν θρησκευτικὴν. Τοιαύτην τιμητικὴν ὑποδοχὴν δὲν ἔχει ἴδει κανὲν μέρος τῆς ἑλληνικῆς γῆς. Ὁ ἀπλοῦς λαὸς τῆς Ἀρκαδίας ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας μαζὶ με τὴν βαθυτάτην εὐγνωμοσύνην του πρὸς τὸν συμπατριώτην του ἥρωα, ἔφερε ζωηρὰ εἰς τὴν μνήμην του τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς θυσίας καὶ τῶν λοιπῶν ἥρωικῶν προγόνων του. Ἱστορίαι, ἀνέκδοτα, τραγούδια, ὅλα ἐζωντάνευσαν πάλιν εἰς ὁλόκληρον τὴν Ἀρκαδίαν με τὴν ὑποδοχὴν τῶν ὀστέων τοῦ Κολοκοτρώνη.

γάλου πολεμιστοῦ των, εἰς τὸν ὁποῖον πρὸ ἑκατὸν ἐτῶν προσέφερον τοὺς βράχους των δι' ὀχυρώματα καὶ ὅπως χάριση ἔνδοξα τρόπαια εἰς τὴν πατρίδα του.

Ἐκεῖ ἐπάνω ἡ Χρέπα καὶ ὀλίγον πέραν αὐτῆς τὰ Τρίκορφα. Πόσας φορές δὲν ἤκουσαν τὴν βροντερὰν φωνὴν του! Ἐδῶ ἐπὶ τῶν βουνῶν τῆς Τριπόλεως ὁ Γέρος τοῦ Μωρηᾶ ἔστησε τοὺς πρώτους ὀπτικούς τηλεγράφους τῶν πρώτων ἐλληνικῶν στρατευμάτων πυρὰ ἀμέτρητα, τὰ ὁποῖα ἤναπτεν, ἵνα εἰδοποιῇ τοὺς ἄλλους κατεταναίους περὶ τῶν κινήσεων τοῦ ἐχθροῦ, περὶ τῶν ἰδικῶν του καθὼς καὶ πῶς πρέπει καὶ αὐτοὶ νὰ κινηθοῦν καὶ νὰ βαδίσουν.

Καὶ μέσα εἰς τὴν Τρίπολιν;

Κάθε γωνία καὶ κάθε οἰκία καὶ ἀπὸ μία ἱστορία. Νά, ἐκεῖ πρὸς τὸν σημερινὸν ναὸν τῆς Μεταμορφώσεως ἦτο ἡ πύλη τοῦ Ναυπλίου! Παρὰ τὴν σημερινὴν μεγάλην πλατεῖαν τῆς πόλεως ἔκειτο τὸ σαραῖ τοῦ πασᾶ τοῦ Μωρηᾶ μετὰ τοῦ γυναικωνίτου του. Γραῖαι, γυναῖκες τοῦ λαοῦ καὶ μικρὰ παιδιὰ ἀκόμη τὰ γνωρίζουν ὅλ' αὐτά. Καὶ σᾶς διηγοῦνται μὲ ὑπερηφάνειαν ἀπὸ ποῦ ἔφυγεν ὁ Χατζηχρῖστος διὰ τὸ Βαλτέτσι, ὅπως συναντηθῇ μὲ τοὺς ἄλλους ὀπλαρχηγούς. Ποῦ ἐσφάγησαν οἱ περισσότεροὶ Τοῦρκοι, ποῦ ἐσυνθηκολόγησαν οἱ Ἀλβανοὶ καὶ ποῦ παρ' ὀλίγον νὰ φονευθῇ ὁ Κολοκοτρώνης καὶ ἄλλα τοιαῦτα.

Ἀρκαῖδες, οἵτινες δὲν εἶχον ἀφήσει ποτὲ ἕως τότε τὰ ὄρεινὰ χωρία των, κατήρχοντο εἰς τὴν Τρίπολιν διὰ πρώτην φοράν, ἵνα προσκυνήσουν τὰ ὀστᾶ τοῦ Γέ-

ρου συμπατριώτου των. Τί ἦτο ἐκεῖνο ἐντὸς τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Βασιλείου κατὰ τὸ ἀπόγευμα καὶ τὴν νύκτα τοῦ Σαββάτου; Προσκύνημα ἀληθινόν, συναγερμὸς ὁλοκλήρου τῆς Ἀρκαδίας. Ἐπέρασαν χιλιάδες κόσμου, γεωργοί, ποιμένες, ἐπιστήμονες, στρατηγοί, γέροι, γραῖαι, ἄνδρες, γυναῖκες, νέοι καὶ νεάνιδες, διὰ νὰ ἀνάψουν τὴν λαμπάδα των εἰς τὴν μνήμην τοῦ μεγάλου ἀρχηγοῦ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 21. Καὶ ὅλοι μὲ τὰ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς. Θέαμα συγκινητικώτατον!

Εἶδομεν γέροντα φουστανελλοφόρον, μόλις σχεδὸν κρατούμενον εἰς τοὺς πόδας του, νὰ ἀναβαίνει ὑποβασταζόμενος ὑπὸ τῶν οἰκείων του τὰς μαρμαρίνας βαθμίδας τῆς κλίμακος τοῦ Ἁγίου Βασιλείου μέσα εἰς ὅλον ἐκεῖνο τὸ πλῆθος! Ἦθελε ν' ἀνάψῃ καὶ οὗτος τὸ κερᾶκι του καὶ ν' ἀσπασθῇ τὴν περικλείουσιν τὰ ὀστᾶ τοῦ ἀρχιστρατήγου τοῦ Μωρηᾶ λάρνακα, τὴν ὁποίαν ἐφύλαττον τέσσαρες εὐζωνοὶ στρατιῶται. Ἦτο δὲ ἐνενήκοντα καὶ ὀκτῶ ἐτῶν ὁ γέρων οὗτος, υἱὸς συναγωνιστοῦ τοῦ Κολοκοτρώνη, ἐκκινήσας ἕκτινος τῶν χωρίων τῆς Ἀρκαδίας καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν Τρίπολιν πρὸς μόνον τὸν σκοπὸν τοῦ προσκυνήματος.

Τὸν εἶδομεν τὴν ἐπαύριον. Γνωρίζε! λεπτομερῶς ὅλην τὴν ἱστορίαν τοῦ 21.

«Ὁ πατέρας μου», μᾶς ἔλεγε «πολέμησε καὶ μὲ τὸν Κολοκοτρώνη καὶ μὲ τὸν Παπαφλέσσαν. Στὸ Βαλτέτσι ὕστερ' ἀπὸ τὴν νίκη οἱ δικοὶ μας φοβοῦνταν νὰ πλησιάσουν τοὺς σκοτωμένους. Ὁ Κολοκοτρώνης θύμωσε:

«Αὐτοὶ θ' ἀγιάσουν» τοὺς λέγει· κι ἔσκυψε κι ἀγκάλιασε καὶ φίλησε τὰ πτώματά των ».

Τὴν νύκτα τοῦ Σαββάτου (11—12 Ὀκτωβρίου 1930) πρὸς τὴν Κυριακὴν αἱ περισσότεραι Τριπολίτισσαι ἠγρύπνησαν, ὅπως ἀγρυπνοῦμεν τὰς ἡμέρας τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος. Περιέμενον νὰ ἐξημερώσῃ, διὰ νὰ παρακολουθήσουν τὴν μεγάλην πομπὴν ἐκ τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Ἀρεως, ὅπου θὰ ἐναπετίθεντο τὰ ὅστ' αὐτοῦ Κολοκοτρώνη.

Δάσος σημαίων ἡ Τρίπολις ὁλόκληρος! Δάση κινητὰ καὶ οἱ φουστανελλοφόροι της. Καὶ μία ἀπέραντος πινακοθήκη οἱ τοῖχοι τῶν ἐμπορικῶν καταστημάτων καὶ τῶν οἰκιῶν της μὲ τὰς εἰκόνας τοῦ Κολοκοτρώνη καὶ τῶν ἄλλων τοῦ 21 ἡρώων ἐντὸς δαφνίνων καὶ μυρτίνων πλαισίων. Ἀκόμη καὶ μία παμμεγίστη ὀπλοθήκη ἡ Τρίπολις κατ' αὐτὰς τὰς ἡμέρας. Εἰς ὅλους τοὺς ἐξώστας καὶ τὰ παράθυρα εἶχον τοποθετηθῇ πιστόλες, καρυφύλλια, πάλες, τρομπόνια, σπαθιά καὶ ἄλλα τοιαῦτα ὅπλα τοῦ Ἀγῶνος.

Ἔτσι ὑπεδέχθη ἡ Τρίπολις τὸν Κολοκοτρώνην· στολισμένη καὶ ἄρματωμένη μὲ τὰ ἴδια ὅπλα τῶν πολεμιστῶν τέκνων της τοῦ 21. Καὶ ἦτο τοῦτο ἐμπνευσις τῶν γυναικῶν της.

Εἰς τὴν Ἀλωνίσταιναν αἱ γυναῖκες ἔκαμαν καὶ κάτι ἄλλο ἀκόμη. Ἐστόλισαν τοὺς ἐξώστας καὶ τὰ παράθυρα τῶν οἰκιῶν των μὲ τοὺς τάπητας καὶ τὰ ὑφαντὰ τῶν προικῶν τῶν θυγατέρων των, ὅλα καμωμένα εἰς τὸν ἀργαλειὸν μὲ τὰς χεῖρας των καὶ ἀμεταχείριστα.

Χοροὶ καὶ τραγούδια κολοκοτρωνεῖκα εἰς ὅλας τὰς

πλατείας τῆς Τριπόλεως. Χορεύουν οἱ φουστανελλοφόροι, οἱ συγκεντρωθέντες ἐξ ὅλων τῶν ἀρκαδικῶν χωρίων. Χορεύουν μὲ τὰ λάβαρα καὶ τὰς σημαίας των. Χορεύει καὶ τὸ τιμημένο καὶ μπαρουτοκαπνισμένο λάβαρο τῶν Πλαπουνταίων, τὸ ὁποῖον φυλάσσεται εἰς τὸν Παλούμπαν τῆς Γορτυνίας. Ἡ Τρίπολις ὁλόκληρος τραγουδεῖ τὸ τραγούδι ποὺ εἶχε συνθέσει ὁ ἴδιος ὁ Κολοκοτρώνης—στίχους καὶ μέλος—αὐτό.

« Ἐμεῖς καλὰ καθόμαστε καὶ τρῶμε καὶ γλεντᾶμε·
δὲν κάνομε κι ἓνα καλὸ, καλὸ γιὰ τὴν ψυχὴ μας;
Ὁ κόσμος χτίζει ἐκκλησιὰς καὶ φτιάχνουν μοναστήρια.
Ἐμεῖς δὲν ἔχομε λεφτά, ἔχομε τ' ἄρματά μας.
Νὰ πᾶμε νὰ φυλάξωμε στὸ Τρίχινο γεφύρι
ποὺ θὰ περάσῃ ὁ βόϊβοντας (1) μὲ τοὺς Ἀρβανιτᾶδες
ποὺ βγῆκαν γύρω στὰ χωριὰ καὶ παίρνουν τοὺς δι-
κούς μας.

Καὶ θὰ μαυροφορέσουνε γριὲς καὶ παντρεμένες,
παιδιὰ θὰ μείνουν ὀρφανά. Κι ἐμεῖς γιατί εἴμαστε δῶ
πέρα; »

Ἔχει τὴν ἱστορίαν του τὸ τραγούδι αὐτό. Ἴδου αὐτή!

Εὐρίσκετο εἰς τὸ Λυμποβίτσι κάποτε ὁ γέρος τοῦ Μωρηᾶ καὶ παρετήρει πρὸς τὴν Τρίπολιν. Αἴφνης τὸν εἰδοποιοῦν ὅτι ἱ Τοῦρκοι ἐπερχόμενοι καταλαμβάνουν καὶ ἐρημώνουν πλῆθος χωρίων, ὅτι σκλαβώνουν προκρίτους χριστιανούς καὶ τοὺς ὁδηγοῦν εἰς τὴν Τρίπολιν, ὅπου τοὺς περιέμενε ἡ ἀγχόνη ἢ ἡ σφαγή. Ἐκυψε τὴν κεφαλὴν ὁ Κολοκοτρώνης τότε καὶ ἔπεσεν εἰς βαθείας σκέψεις.

Δέν τὸν ἐβασάνιζεν ἡ εἵδησις ὅτι οἱ Τοῦρκοι ἦσαν πολλοί, ἀλλ' ὅτι οἱ στρατιῶταί του δὲν εἶχον ἄρκετὰ πολεμεφόδια καὶ δὲν εἶχε καιρὸν νὰ προμηθευθῇ τοιαῦτα, προλαμβάνων τοὺς Τούρκους πρὸ τῆς ἐπιστροφῆς των εἰς τὴν Τρίπολιν. Αἴφνης πλήρης χαρᾶς ἐγείρεται ὁ πρὶν σκεπτικὸς ἀρχηγός, κάμνει δύο-τρεῖς γύρους πρὸ τῶν παληκαριῶν του καὶ ἀρχίζει νὰ χορεύῃ μαζί των, τραγουδῶν τὸ ἀνωτέρω αὐτοσχέδιον στιχοῦργημά του.

Οἱ στρατιῶταί του ἐνθουσιάσθησαν. Ἐκεῖνος ὅμως, ὡς ἂν ἀπηλπισμένος, λέγει εἰς αὐτούς: «Ἄχ, μωρὲ παιδιὰ, εἴμαστε λίγοι κι ἔχομε βόλια λιγώτερα ἀπ' ὅσοι εἶναι οἱ Τοῦρκοι. Καιρὸ δὲν ἔχομε νά...»

—«Ἐχομε καὶ τὰ σπαθιά μας, καπετάνιε, ἂν μᾶς σωθοῦν τὰ βόλια», τοῦ φωνάζουν τότε, παρασυρθέντες ἀπὸ τὸ ἐνθουσιῶδες χορευτικὸν ἄσμα τοῦ ἀρχηγοῦ των. Τί συνέβη κατόπιν δὲν εἶναι δύσκολον νὰ ἐννοήσῃ ὁ ἀναγνώστης. Τὰ ἑλληνικὰ ὅπλα ἐθριάμβευσαν καὶ πάλιν εἰς τὸ Τρίχινο γεφύρι. Καὶ ὁ λαὸς τοῦ Μωρηᾶ, πανηγυρίζων τὴν νίκην ταύτην, ἐτραγουδοῦσε τότε ὅπως καὶ κατὰ τὰς τρεῖς αὐτὰς ἡμέρας, καὶ ἔλεγε:

«Γειά σου χαρά σου, Θεοδωρῇ, γειά σου Κολοκοτρώνη!»

Ἑμμ. Θ. Γρηγορίου

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'.

Φυσιογνωστικά.

1. Ο ΣΚΥΛΟΣ ΤΟΥ ΓΑΜΒΕΤΑ

Μετέβαινε κάποτε ὁ Γαμβέτας, ὁ μέγας τῆς Γαλλίας πολιτικός, ἐν καιρῷ νυκτὸς ἐκ Παρισίων εἰς τὴν ἐξοχικὴν κατοικίαν του ἐφ' ἀμάξης, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ σκύλου του. Τόσον δὲ βαθὺ ἦτο τὸ σκότος τῆς νυκτὸς ἐκείνης, ὥστε μόλις διέκρινε τὴν κεφαλὴν τοῦ ἵππου του. Ἐνεκα τούτου δὲν ἐβίαζε τὸ ζῶον, ἀλλὰ τὸ ἄφηνε νὰ βαδίζῃ κατὰ βούλησιν.

Αἶφνης ὁ ἵππος ἀνετινάχθη τρομαγμένος, διότι ἀνθρώπος τις παρουσιάσθη ἀπροσδοκῆτως πλησίον του. Μόλις ἀντελήφθη αὐτὸν ὁ Γαμβέτας, τοῦ ἐφώναξε:

«Πολὺ ἀπρόσεκτος εἴσθε, κύριε. Παρ' ὀλίγον νὰ σᾶς πλακώσω καὶ νὰ σᾶς φονεύσω».

—«Εἶθε νὰ ἐγίνετο αὐτό, κύριέ μου!» ἀπήντησεν ἐκεῖνος.

—«Πῶς λέγετε τοῦτο; τί σᾶς συμβαίνει;» ἐρωτᾷ ἐκπληκτος ὁ Γαμβέτας.

—«Ἄχ, κύριέ μου, εἶμαι πτωχὸς ἐργατικός. Ὁ κύριός μου μ' ἔστειλεν εἰς τὸ πλησίον χωρίον, διὰ νὰ παραλάβω χρήματά του. Τὰ χρήματα αὐτὰ μοῦ τὰ ἔδωσαν εἰς χρυσᾶ νομίσματα καὶ τὰ ἔβαλα εἰς τὸ θυλάκιόν μου. Τώρα ὅμως ἀντελήφθην ὅτι ἦτο τρυπημένον καὶ δι' αὐτό, χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσω, μοῦ ἔπεσαν ὅλα πλὴν δύο. Πῶς εἶναι δυνατόν μὲ τοιοῦτον σκότος νὰ

εὕρω αὐτά; ἀλλὰ καὶ τί νὰ εἶπω εἰς τὸν κύριόν μου;»

—« Δός μου ἐν τῶν νομισμάτων ποὺ σοῦ ἔμειναν » εἶπεν ὁ Γαμβέτας.

—« Ὅριστε, κύριε! »· καὶ τῷ ἐνεχείρισε ἐν χρυσοῦν, εἰκοσόφραγκον.

Τότε ὁ Γαμβέτας καλεῖ τὸν σκύλον του, θέτει εἰς τὴν μύτην αὐτοῦ τὸ νόμισμα καὶ κατόπιν τοῦ λέγει: « Ἐμπρός, Λέον! πήγαινε! »

Ὁ σκύλος, ἀφοῦ ὡσφράνθη ἐπὶ τινὰς στιγμὰς τὸ χρυσοῦν ἐκεῖνο νόμισμα, ἀνεχώρησεν ἀμέσως, ἔχων τὴν κεφαλὴν ἐσκυμμένην καὶ τὸ ρύγχος πλησίον τοῦ ἐδάφους.

Μετὰ 1—2 λεπτὰ ἐπέστρεψε πλησίον τοῦ κυρίου του κρατῶν εἰς τὸ στόμα ἐν ἐκ τῶν νομισμάτων τοῦ χωρικοῦ. Τοῦτο ἐπανελήφθη πολλάκις. Εἰς πᾶσαν δὲ ἐπιστροφὴν τοῦ σκύλου ὁ χωρικὸς ἀνελάμβανε καὶ ἐν ἐκ τῶν χαμένων νομισμάτων του. Μετὰ μίαν περὶπου ὥραν ἐπανεύρισκεν ὅλα τὰ χρήματά του καὶ ἐπανήρχετο κατηνυχαραστημένος εἰς τὴν οἰκίαν του.

Ὁ Γαμβέτας τόσον ἐνθουσιάσθη ἐκ τοῦ κατορθώματος τούτου τοῦ σκύλου του, ὥστε τὴν ἐπαύριον τοῦ ἡγόρασε ὠραῖον περιλαίμιον, ἐπ' αὐτοῦ δὲ ἐχάραξε τὴν ἡμερομηνίαν πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ θαυμαστοῦ ἐκείνου ἐπεισοδίου.

Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ

2. Ο ΤΡΥΠΟΦΡΑΚΤΗΣ

Ὁ λόγκος ἔχει καὶ ἓνα ἑκπτώτον βασιλέα· ὀνομάζεται τρυποφράκτης. Δὲν πιστεύω νὰ ἔχητε

ἴδει τὸ πτερωτὸν αὐτὸ ψίχουλον, διότι ὁμοιάζει με τοὺς ἀνθρώπους, οἵτινες προτιμοῦν ν' ἀκούωνται μᾶλλον ἢ νὰ φαίνωνται. Ἀλλὰ καὶ διὰ ν' ἀκουσθῇ ὁ τρυποφράκτης, χρειάζεται τὰ βᾶτα καὶ ἡ ἀγράμπελη νὰ φουντώσουν τόσο, ὥστε νὰ σκεπάσουν ὀλοτελῶς τοὺς φράκτας, ἐντὸς τῶν ὁποίων ζῇ, τραγουδεῖ καὶ θορυβεῖ μέχρι τρίτου οὐρανοῦ τὸ μικροσκοπικὸν αὐτὸ πουλάκι.

Αὐτὸς λοιπὸν ὁ παντοτεινὸς σύντροφος τοῦ φράκτου ἀνῆλθέ ποτε εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον τῶν πτηνῶν· καὶ ἰδοὺ πῶς!

“Οτε ὁ πτερωτὸς κόσμος ἀπεφάσισε τὸ πρῶτον νὰ συγκροτηθῇ εἰς πολιτείαν, ὁ τρυποφράκτης, σπουδαῖος ρήτωρ τῆς πτηνοσυνελεύσεως ἐκείνης—μόνον τὴν νύκτα κλείει τὸ φλύαρον στόμα του—ἡξίωσε νὰ ἀνακηρυχθῇ αὐτὸς βασιλεὺς ὅλων τῶν πτηνῶν. Ἡ ἀξίωσις του προεκάλεσε πολλὰς διαμαρτυρίας ἐκ μέρους ἄλλων μεγαλυτέρων, ἰσχυροτέρων καὶ ὠραιότερων πτηνῶν διὰ τὸ μικρότατον ἀνάστημά του, διὰ τὸ ὁποῖον καὶ τρυποκάρυδον προσεπονομάζεται εἰς πολλὰ μέρη. “Ο τρυποφράκτης ὅμως ἐπέμεινε καί, θορυβῶν διαρκῶς, κατῴρθωσε ἐν τέλει ν' ἀναγνωρισθῇ παρὰ τῆς συνελεύσεως ὡς τὸ γενναιότερον μεταξὺ ὅλων τῶν ἄλλων καὶ βασιλεὺς αὐτῶν. Καὶ μίαν ὥραίαν πρωίαν ἐγένεν ἡ στέψις του, ὁ δὲ θρόνος τῶν πτηνῶν ἡστραphen ἀπὸ μεγαλεῖον γενναιότητος τρυποφρακτικῆς!..”

Πόσον καιρὸν ἐβασίλευσε, πῶς ἐκυβέρνησε τὸ βασίλειόν του καὶ ἂν ὑπῆρξεν ἀγαπητὸς εἰς τοὺς ὑπηκό-

ους του ὁ τρυποφράκτης, δὲν ἀναφέρει τίποτε ἢ παράδοσις. Τὸ μόνον γνωστὸν κεφάλαιον τῆς βασιλείας του ταύτης εἶναι ἡ ἐκθρόνισίς του, ἡ ὁποία ἔγινεν ὡς ἑξῆς :

Ἡμέραν τινὰ αἱ ἀρχαὶ εἰδοποιήθησαν ὅτι εἰς τὰ σύνορα τοῦ βασιλείου ἐνεφανίσθη ἓν πελώριον πτηνόν. Ἦτο ὁ ἀετός, ἄγνωστος μέχρις ἐκείνης τῆς στιγμῆς εἰς τοὺς ὑπηκόους τοῦ τρυποφράκτου. Τὸ πτηνὸν τοῦτο τόσοντρόμον ἐπροξένησεν εἰς αὐτούς, ὥστε, ὅταν, σπεύσαντες εἰς τὴν πρωτεύουσαν, παρουσιάσθησαν πρὸ τοῦ βασιλέως των, δὲν κατάρθωσαν νὰ παραστήσουν πόσον μέγας ἦτο ὁ ἐμφανισθεὶς ἐχθρός.

Ὁ τρυποφράκτης ἔξω φρενῶν διὰ τὴν δειλίαν των τοὺς ἐπέπληξε, διότι ἐνέσπειρον τὸν πανικόν, καί, πρὸς καθησύχασιν τοῦ λαοῦ του ἐμφανισθεὶς εἰς τὸν ἐξώστην τοῦ ἀνακτόρου του, ἐνεψύχωσεν ὡς ἑξῆς τοὺς ὑπηκόους του :

«Μὴ φοβεῖσθε! ἐδῶ εἶμαι ἐγώ. Ὅστις φαντάζεται ὅτι εἶναι μεγαλύτερός μου, ἅς κοπιάσῃ, ἂν θέλῃ».

—«Τί λέγετε, μεγαλειότατε;» εἶπον τὰ ἰδόντα τὸν ἀετὸν πτηνά. «Γνωρίζετε πόσον μέγας εἶναι ὁ ἐμφανισθεὶς ἐχθρός;»

Ὁ τρυποφράκτης ἐτέντωσεν ὀλίγον τὸ δεξιὸν πτερύγιόν του καὶ ἠρώτησεν:

«Εἶναι τόσος;»

—«Τί λέγετε, μεγαλειότατε; εἶναι πολὺ μέγας» ἐκράυγασαν κάτωθεν τὰ πτηνά.

Ὁ τρυποφράκτης ἐτέντωσε περισσότερον τὸ ἴδιον πτερύγιον καὶ ἠρώτησε πάλιν περιφρονητικῶς:

«Μήπως εἶναι τόσοσ;»

—«Τί λέγετε, μεγαλειότατε; Εἶναι πολὺ μεγάλος, πολὺ μεγάλος!»

Ὁ τρυποφράκτης τότε ἀπεφάσισε νὰ ἐκτείνειν ὁλόκληρον τὴν μίαν πτέρυγὰ του καὶ τότε εἶπε:

—«Θὰ ἦτο νόστιμον νὰ μοῦ ἐλέγατε ὅτι εἶναι τόσοσ!»

Τὴν στιγμὴν ὅμως ἐκείνην σκιά της διῆλθεν ἔμπροσθέν του ὡς νέφος.

«Νά τος, μεγαλειότατε! αὐτός εἶναι» ἐφώνησαν τὰ πτηνὰ περίτρομα.

—«Αὐτός εἶναι;» ἠρώτησε καὶ ὁ τρυποφράκτης, παρατηρῶν τὴν σκιὰν τοῦ ἀετοῦ.

—«Τώρα θὰ ὀρμήσῃ ἐπάνω του ὁ βασιλεὺς μας» εἶπον τὰ πτηνὰ· διότι ἐγνώριζον ὅτι ὁ ἀρχηγός των δὲν ἠνείχετο κανένα γενναιότερόν του.

—«Μά, εἰσθε βέβαιοι ὅτι εἶναι αὐτός;» ἐπανερωτᾷ ὁ τρυποφράκτης, ἐνῶ ἐξακολουθεῖ νὰ ἀγριοκοιτάζῃ τὴν σκιὰν τοῦ ἀετοῦ.

—«Αὐτός, αὐτός εἶναι, ὁ ἴδιος μεγαλειότατε» ἀπήντησαν τὰ πτηνὰ.

Ὁ τρυποφράκτης, ἀφίψας τὸν θρόνον του, ὥρμησε τότε πρὸς τὰ κάτω:

«Τί μεγάλη σφαγὴ ἔχει νὰ γίνη σήμερον! Ὁ Θεὸς ἃς βάλῃ τὸ χερί του» ἐπιθύρισαν τὰ πτηνὰ περίτρομα· καὶ ἔτρεξάν τινα νὰ βοηθήσουν τὸν βασιλέα των. Ἀλλὰ πάλιν, ὑποπτευθέντα ὅτι οὗτος ἐξέλαβε τὴν σκιὰν ὡς αἶτόν, ἐφώνηζον:

«Ὅχι κατ'αὐτοῦ, μεγαλειότατε! Αὐτὴ εἶναι ἡ σκιά του..... Ὁ ἐχθρὸς εἶναι ὑψηλὰ· νά! ἐκεῖ ἐπάνω!»

—«Μὴ μ' ἐμποδίζετε, σᾶς λέγω!» ἐκραύγασεν ὁ τρυποφράκτης. Ἐν τῷ μεταξὺ ἐρωτᾷ πάλιν:

—«Ἐδῶ εἶναι ἀκόμη;»

—«Ἐδῶ μεγαλειότατε. Νά τος!..... στριφογυρίζει ἄνωθ' ἐν μᾶς!»

—«Ἔ, τότε! φράκτης μου καὶ φράκτης σᾶς, καὶ ἄς προσπαθήσῃ ὅπως ἡμπορεῖ ὁ καθεὶς νὰ σωθῇ»· καί, λέγων ταῦτα, ἐχώθη εἰς τὰ βάθη τοῦ φράκτου, ὁ ὁποῖος ἔκτοτε ἔγινεν ἡ διαρκὴς διαμονή του!

Διαμένων ἐντὸς τοῦ φράκτου ὁ τρυποφράκτης, ἀνεβοκαταβαίνει διαρκῶς εἰς τὴν ἀγράμπελὴν καὶ εἰς τὰ βάτα αὐτοῦ, μὴ κλείων ποτὲ τὸ στόμα του, ἀλλ' αἰωνίως τιτυβίζων καὶ εἰς τοιοῦτον τόνον θυμοῦ, ὥστε νὰ νομίζῃ τις ὅτι φιλονεικεῖ.

Ὅταν ὁμως ἀνέλθῃ κάποτε μέχρι τῆς κορυφῆς τοῦ φράκτου, εὐθὺς κλείει τὸ στόμα του καὶ παύει τὰ θορυβώδη τιτυβίσματά του. Ἀρπάζει τότε γρήγορα τὸ ἔντομον καὶ χώνεται ἢ μᾶλλον τρυπᾷ τὸν φράκτην ὡς βέλος καὶ ἀρχίζει πάλιν τὸ φιλόνεικον τιτύβισμά του, τὸ ὁποῖον ἀκούεται μακρόθεν, ὅπως αἱ σταγόνες τῆς βροχῆς, ὅταν πίπτουν ἐπάνω εἰς τὸν τσίγκον. Ὁ τρυποφράκτης ἡμπορεῖ νὰ παραβληθῇ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους, οἵτινες, ἐνῶ ἔξω φαίνονται ἡμερώτατοι καὶ προσηνέστατοι, μόλις πατήσουν τὸ κατώφλιον τῆς οἰκίας των, γίνονται θηρία ἀνήμερα. Τίς οἶδε, τί θὰ ὑποφέρῃ ἡ δυστυχὴς κυρία τρυποφράκτου καὶ τὰ τέκνα των ἐκ τῶν διαρκῶν παληκαρισμῶν του! Δὲν εἶναι ἀπιθάνον, ὅταν ἐπιστρέφῃ ἐκ τῆς καταδιώξεως ἐντόμου τινός—ἥτις σπανίως ἐπεκτείνεται πέραν τῆς

κορυφῆς τοῦ φράκτου του — νὰ ἐπιμένῃ νὰ πείσῃ τὴν σύζυγόν του ὅτι κατεδίωκε τὸν ἄετὸν καὶ ὅτι ἐκεῖνος φοβηθεὶς ἐξέφυγεν ἐκ τῶν ὀνύχων του!

Ἡ σμικρότης τοῦ σώματός του, τὸ αὐθαδέστατον ἀνατίναγμα τῆς κεφαλῆς καὶ τῆς οὐρᾶς του, τὸ θυμῶδες τιτύβισμα, τὸ νευρικὸν ράμφισμα, τὸ πηδηκτὸν περιπάτημα ἐντὸς τοῦ φράκτου καὶ ἡ περίφοβος ταπεινότης του, ὅταν προβάλλῃ ἐκ τῶν βάτων, πάντα ταῦτα συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ πλάσῃ ὁ ἑλληνικὸς λαὸς τὸ ἰσχυρότερον παραμύθιον περὶ τῆς βασιλείας καὶ τῆς ἐκθρονίσεως τοῦ τρυποφράκτου.

Ὅταν ὁμως, ποτὲ τὸ Κράτος ἢ καμμία ἐταιρεία ἀποφασίσῃ νὰ γνωρίσῃ εἰς τοὺς Ἕλληνας γεωργοὺς τοὺς ἐχθροὺς καὶ τοὺς φίλους των, τὸ μικροσκοπικὸν αὐτὸ πτηνάριον θὰ καταλάβῃ τὴν τιμητικωτέραν θέσιν εἰς τοὺς πίνακας καὶ τὰ βιβλία ὡς ἐν τῶν εὐεργετικωτέρων πτηνῶν τοῦ ἀγροῦ.

Στεφ. Γρανίτσας
Μεταφορὰ Δ.Μ.Α.

3. Η ΦΙΛΟΣΤΟΡΓΙΑ ΤΩΝ ΠΤΗΝΩΝ

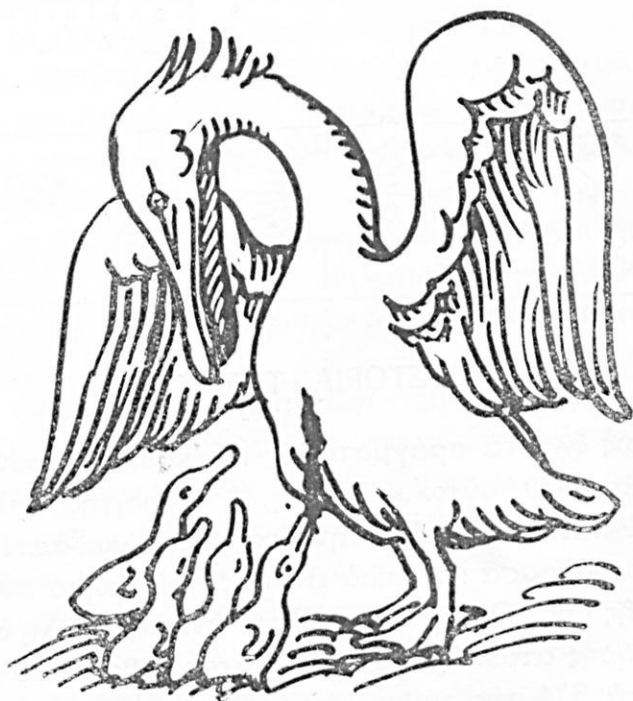
Τίς ἐκ τῶν μικρῶν ἀναγνωστῶν μου δὲν ἔχει γνωρίσει μέχρι τοῦδε ἄπειρα παραδείγματα τῆς στοργῆς καὶ τῆς αὐταπαρνήσεως τῶν πτηνῶν;

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν γεννήσασα τὰ αὐγὰ ἡ μήτηρ, καθήσῃ νὰ τὰ κλωσσήσῃ, ὁ νοῦς της ὅλος συγκεντροῦται εἰς τὴν πιστοτέραν ἐκπλήρωσιν τῶν μητρικῶν καθηκόντων της. Ὁ σύζυγός της προθυμοποι

εἶται συχνάκις νὰ τῇ φέρῃ τροφήν καὶ κάποτε νὰ τὴν ἀντικαταστήσῃ εἰς τὸν ἐπώασμόν. Ὁ νοῦς ὅμως αὐτῆς εἶναι διαρκῶς εἰς τὴν φωλεάν των. Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον παρατηρεῖται καὶ ὀφθαλμοφανὴς μεταβολὴ τοῦ χαρακτῆρός της. Ἐνῶ πρὶν ἦτο ἀμέριμνος καὶ φαιδρὰ ἢ φλύαρος καὶ ἀεικίνητος καὶ ἐπέτα πάντοτε ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, μόλις ἀρχίσῃ ἡ ἐπώασις, κλείει πλέον τὸ στόμα της, παύει τὰ πετάγματά της εἰς τοὺς κάμπους, τὰ δάση καὶ τὰ βουνὰ καὶ σιωπηλὴ καὶ περίφροντις καρφώνεται ἐπάνω εἰς τὰ αὐγά της ἐπὶ ὥρας, ἐπὶ ἡμέρας καὶ ἐβδομάδας· αὐτὴ, ἡ ὁποία προηγουμένως δὲν ἠδύνατο οὐδὲ ἐπὶ στιγμὴν νὰ ἡσυχάσῃ. Αἱ σύζυγοι τῶν ἀηδόνων, τῶν κοσσύφων καὶ τῶν λοιπῶν ὠδικῶν πτηνῶν, γινόμεναι μητέρες, παύουν καὶ νὰ ψάλλουν πλέον.

Ὅταν δὲ ἐκκολαφθοῦν οἱ ἄπτεροι νεοσσοὶ των καὶ πιπιρίζοντες ἀρχίσουν νὰ προβάλλουν τὰς κεφαλὰς των εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, ὁποία κίνησις καὶ πόση χαρὰ παρατηρεῖται εἰς ἐκάστην φωλεάν πτηνοῦ τότε! Οἱ νεοσσοί, ἀνοίγοντες τὰ μικρὰ στόματα καὶ κινοῦντες σπασμωδικὰ τὰ μικροσκοπικὰ πτερύγιά των, ζητοῦν νὰ δεχθοῦν τὴν τροφήν, τὴν ὁποίαν προσκομίζουν δι' αὐτοὺς οἱ γονεῖς των. Ἐκεῖνοι πάλιν ἀκούραστο πηγαινοέρχονται ὅλην τὴν ἡμέραν καὶ μὲ χαρὰν καὶ μὲ φροντίδα ἀκοίμητον, συλλέγοντες τὴν καταλληλοτέραν ἐκάστοτε, μεταφέρουν αὐτὴν ἐναλλάξ εἰς τὰ μικρὰ τέκνα των. Καὶ πρέπει νὰ μὴ σταθοῦν ν' ἀναπαυθοῦν οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν, διότι ἔχουν νὰ γεμίσουν τόσους στομάχους ὅλην τὴν ἡμέραν, πλὴν τῶν ἰδικῶν των.

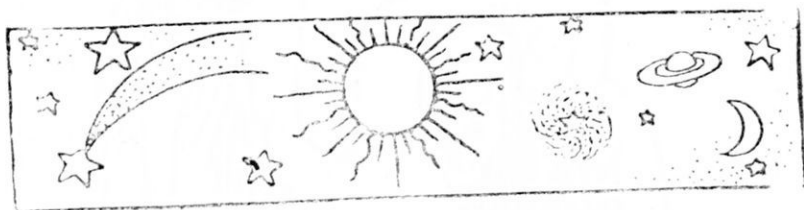
Διότι πολλάκις προτιμοῦν νὰ μένουν νηστικοὶ οὗτοι ἢ νὰ τρώγουν ἐλάχιστα, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ θρέψουν ἀφθονώτερον τὰ μικρά των τέκνα. Περὶ τοῦ πελεκᾶνος μάλιστα λέγεται ὅτι, ὡσάκις δὲν εὕρισκε νὰ προσφέρῃ τίποτε εἰς τοὺς νεοσσούς του, σχίζει τὸ στῆθος του καὶ τρέφει αὐτοὺς μὲ τὸ αἷμά του, διὰ νὰ μὴ ἀποθάνουν τῆς πείνης. Ἀλλ' ὅπως ὑπάρχουν πλεῖστα

ὅσα παραδείγματα, ὅπου γίνεται κατάδηλος ἡ μεγάλη στοργὴ τῶν πτηνῶν πρὸς τὰ τέκνα των, οὕτω ὑπάρχουν καὶ ἄλλα, ἐξ ὧν καταφαίνεται ἡ φιλοστοργία τῶν τέκνων πρὸς τοὺς γονεῖς των. Μεταξὺ τῶν ἄλ-

λων καὶ ὁ Μέγας Βασίλειος ἀναφέρει περὶ τῶν πελαργῶν ὅτι, ὅταν γηράσουν οἱ γονεῖς των καὶ βλέπουν αὐτοὺς νὰ πτερορροοῦν, περικυκλώνοντα τὰ τέκνα των, τοὺς θερμαίνουν μὲ τὰς ἰδικὰς των πτέρυγας, προσφέρουν δὲ εἰς αὐτοὺς ἄφθονον τροφήν μέχρι τοῦ θανάτου των. Τοῦτο γνωρίζοντες πολλοὶ ἄνθρωποι, θεωροῦν τὰ πτηνὰ ταῦτα ἱερὰ καὶ οὐδέποτε κακοποιοῦν αὐτά.

Κ. Καλλίνικος
Διασκευὴ Δ.Μ.Α.

4. Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΗΣ

Ὅπως ὅλα τὰ πράγματα εἰς τὸν κόσμον ἔχουν τὴν ἱστορίαν των, οὕτω καὶ ἡ Γῆ, ὁ πλανήτης, ἐπὶ τοῦ ὁποίου κατοικοῦμεν, ἔχει τὴν ἰδικήν της. Ἀκούσατέ την!

Ἄηρ θάλασσα καὶ ξηρὰ εἶναι τὰ τρία κύρια συστατικά τῆς Γῆς. Ὁ ἀήρ περιβάλλει αὐτὴν ὡς κοίλη σφαῖρα πλήρης ἀτμῶν (ἀτμόσφαιρα)· ἡ θάλασσα ἀποτελεῖ τὰ 3)4 τῆς γηίνης ἐπιφανείας (ὕδροςφαιρα), ἡ δὲ ξηρὰ τὸ ὑπόλοιπον στερεὸν ἔδαφος (λίθοςφαιρα). Τί ὅμως εὐρίσκεται εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Γῆς; ἢ μήπως χωρεῖ ἡ λιθόσφαιρα μέχρι τοῦ βαθυτάτου κέντρου τῆς Γῆς; ἅς ἴδωμεν!

Ἐὰν σκάψωμεν "φρέαρ" βαθύ μέχρι 200 μέτρων καὶ κατέλθωμεν εἰς αὐτό, θέτοντες τὸ θερμόμετρον εἰς διάφορα βάθη, θὰ παρατηρήσωμεν ὅτι εἰς βάθος 20—30 μέτρων ἡ θερμοκρασία εἶναι ὁμοία μὲ τὴν θερμοκρασίαν τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς. Ἀλλ' ὅταν καταβῶμεν βαθύτερα, παρατηροῦμεν ἓν περίεργον φαινόμενον.

Ἀνὰ 33 μέτρα ἡ ἐσωτερικὴ θερμοκρασία τῆς Γῆς αὐξάνει κατὰ βαθμόν. Ἐπομένως εἰς βάθος 3.300 μέτρων τὸ νερὸν θὰ ἔχη θερμοκρασίαν 100° , δηλαδή θὰ βράζη. Εἰς βάθος δὲ 660.000 ἡ θερμοκρασία θὰ εἶναι 2000° , καθ' ἣν ὄχι μόνον ὁ σίδηρος καὶ ὁ χρυσὸς καὶ ὅλα τὰ μέταλλα, ἀλλὰ καὶ τὰ πετρώματα εὐρίσκονται εἰς ὑγρὰν κατάστασιν.

Καὶ αἱ θερμαὶ ὅμως πηγαὶ καὶ τὰ ἡφαίστεια ἀποδεικνύουν, ὅτι τὰ βάθη τῆς γῆς ἀποτελοῦνται ἐκ τεραστίας μάζης πυρίνης· εὐρίσκονται δηλαδή εἰς διάπυρον κατάστασιν.

Καὶ ὅμως δὲν καιόμεθα! Καὶ τοῦτο, διότι ἡ λιθόσφαιρα, ἣτις περιβάλλει τὴν γῆν, εἶναι κακὸς ἀγωγὸς τῆς θερμότητος καὶ δὲν ἀφήνει τὴν θερμότητα νὰ περνᾷ. Εἰς τὴν ἀρχήν, ἐννοεῖται, ἡ Γῆ ἦτο διάπυρος μᾶζα, ἔπειτα ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἤρχισε νὰ ἀποψύχεται, καὶ ἐπομένως νὰ συστέλλεται καὶ ν' ἀποκτᾷ περισσotέρας ρυτίδας. Τὰ ὑψώματα τῶν ρυτίδων τῆς τούτων ἀποτελοῦν σήμερον τὰ ὄρη, τὰ δὲ κοιλώματά των τὰς κοίτας τῶν θαλασσῶν καὶ τὰς κοιλάδας τῆς. Ἀλλὰ πῶς συνέβησαν ταῦτα;

Ἰδού τί περὶ τοῦ ζητήματος τούτου παραδέχεται ἡ ἐπιστήμη σήμερον!

Ἡ Γῆ ἄλλοτε, καθὼς καὶ ὅλοι οἱ πλανῆται, ἦσαν ἠνωμένοι μετὰ τὸν ἥλιον, εἰς μίαν διάπυρον φωτονεφέλην ἣτις περιστρέφετο ὁλόκληρος. Σιγὰ σιγὰ ὅμως ἐκ τῆς ἀερώδους ταύτης μάζης ἀπεσπῶντο μικρὰ τεμάχια καὶ ἐσχημάτιζον τοὺς πλανήτας· ὥστε καλῶς ὠνόμασαν τὴν Γῆν θυγατέρα τοῦ Ἡλίου. Ἡ Γῆ ἦτο λοιπὸν τότε νεφελοειδὴς καὶ περιστρέφετο περὶ ἑαυτήν. Κατὰ τὴν περιστροφικὴν ταύτην κίνησιν ἐν τεμάχιόν της ἀπεσπάσθη καὶ ἀπετέλεσε τὴν Σελήνην· ὥστε ἡ Σελήνη εἶναι ἡ θυγάτηρ τῆς Γῆς.

Σιγὰ σιγὰ μετὰ χιλιάδας ἐτῶν ἡ Γῆ ἔχασε τὴν μεγάλην της θερμότητα καὶ ἤρχισε νὰ ψύχεται καὶ νὰ σχηματίζῃ ἓνα λεπτὸν φλοιόν, ἀπαράλλακτα ὅπως καὶ τὸ γάλα, μετὰ τὸν βρασμόν. Τὰ περὶ τὴν Γῆν ἀέρια, ἐπειδὴ ἤρχισαν νὰ ψύχωνται, μετεβάλλοντο εἰς ὑγρὰ καὶ οὕτως ὅλη ἡ Γῆ, ὅτε διετήρει ἀκόμῃ 100° θερμότητα, ἐσκεπάσθη ὑπὸ παγκοσμίου κοχλάζοντος Ὠκεανοῦ.

Ἀφάνταστος ἦτο ἡ πάλῃ, ἡ ὁποία διεξήγετο τότε μεταξὺ τῶν στοιχείων. Βροχαὶ ἄφθονοι ἐπιπτον· φλοιὸς ἐσχηματίζετο καὶ αἴφνης ἀνετρέπετο ὑπὸ τῆς ἐς σωθεν ζεύσεως πυρίνης μάζης. Ἦτο δὲ τόσον πολὺ μεγάλη ἡ θερμοκρασία αὕτη, ὥστε κανὲν ἵχνος ζωῆ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐμφανισθῇ. Διὰ τοῦτο καὶ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὀνομάζουν οἱ γεωλόγοι ἀζωϊκὴν.

Παρῆλθον ἔκτοτε χιλιάδες ἐτῶν καὶ ἡ στερεὰ καὶ ἡ θάλασσα ἐψύχθησαν περισσότερον. Τότε εἰς τὰ βάθη τῶν θαλασσῶν ἤρχισαν νὰ ἐμφανίζωνται τὰ πρῶτα καὶ τ'ἀτελέστερα τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζώων. Ἀργότερα

ἀνεφάνησαν καὶ παράδοξοι μορφαὶ ἰχθύων καὶ οἱ πρόδρομοι τῶν ἀμφιβίων καὶ ἑρπετῶν. Τὴν ἐποχὴν ταύτην ὀνομάζομεν παλαιοζωικήν καὶ ἀνευρίσκομεν ἵχνη τῆς εἰς τὰ πετρώματα, ὅπου διακρίνομεν ἀπολιθωμένα τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα τῆς ἐποχῆς ταύτης. Τεράστια δένδρα ἐπίσης τότε ἐκάλυπτον ὅλον τὸν φλοιὸν τῆς Γῆς καὶ δάση πυκνότατα καὶ γιγάντια, τὰ ὅποια σὺν τῷ χρόνῳ ἔπαθον καθίζησιν καὶ ἐσκεπάσθησαν καὶ μετὰ χιλιάδας αἰώνων μετεβλήθησαν εἰς τοὺς σημερινοὺς λιγνίτας καὶ γαιάνθρακας. Εἰς πολλὰ ἀνθρακωρυχεῖα εὐρέθησαν ὄρθιοι καὶ ὀλόκληροι κορμοὶ τοιούτων δένδρων μὲ τὰς ρίζας των. Ἐπὶ τῶν κλάδων τῶν δένδρων τούτων κανὲν πτηνὸν δὲν ἐκάθησέ ποτε νὰ κελαδήσῃ οὔτε κανὲν θηλαστικὸν ἀνεπαύθη ὑπὸ τὴν σκιάν των, διότι δὲν ὑπῆρχε ζωὴ ἀκόμη ἐπὶ τῆς στερεᾶς.

Μετὰ τὴν παλαιοζωικήν περίοδον ἔρχεται ἡ μεσοζωική, ὁπότε ἐμφανίζονται ἐπὶ τῆς Γῆς παράδοξα καὶ τερατώδη ἀμφίβια καὶ ἑρπετά. Πολλοὶ σκελετοὶ των ἐσώθησαν ἀπολιθωμένοι, προξενεῖ δὲ τρόμον τὸ μέγεθος καὶ ἡ ἀγριότης των. Τὰ ἴδια καὶ ἄλλα γιγάντια δένδρα ἐκάλυπτον ἀκόμη τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Γῆς.

Μετὰ τὴν μεσοζωικήν περίοδον ἔρχεται ἡ νεοζωική, ὁπότε ἐμφανίζονται πλεῖστα νέα φυτὰ, θηλαστικὰ ζῶα, τέλος δὲ καὶ ὁ ἄνθρωπος, ὁ βασιλεὺς τῆς Γῆς. Ἐπειδὴ δὲ ἡ θερμοκρασία ὅλον ἐκτενέσθη, δι' αὐτὸ πολλὰ ζῶα μετηνάστευσαν ἀπὸ τῶν βορείων κλιμάτων πρὸς τὸν Ἰσημερινόν, ὅπου ἡ θερμοκρασία

εἶναι μεγαλυτέρα. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον εὐρίσκομεν σήμερον εἰς τὰ πετρώματα τῆς Ἑλλάδος ὅστ' ἔλεφαντων, ρινοκέρων, τίγρεων καὶ ἄρκτων. Τοῦτο σημαίνει ὅτι τὸ κλίμα τῆς Ἑλλάδος ἦτο ἄλλοτε θερμότερον καὶ ἠδύναντο νὰ ζοῦν εἰς τὴν πατρίδα μας τὰ μεσημβρινὰ ταῦτα ζῷα. Ἀργότερον τὸ κλίμα ἐψυχράνθη καὶ τὰ θηρία αὐτὰ ἔφυγον πρὸς νότον, ὅπου καὶ σήμερον ζοῦν ἀκόμη.

Ὁ ἄνθρωπος, ὅτε παρουσιάσθη εἰς τὴν Γῆν, οὔτε ὀδόντας ἰσχυροὺς εἶχεν οὔτε ὄνυχας, ὅπως τὰ θηρία· εἶχεν ὅμως ἐν θεῖον δῶρον μεγίστης σημασίας, τὴν διάνοιαν. Μὲ τὴν διάνοιαν ὁ ἄνθρωπος ἐνίκησεν ὅλας τὰς δυσκολίας. Ἐπάνω εἰς τὰς λίμνας ἔκτισε τὴν πρώτην καλύβην του καὶ οὕτω προεφυλάσσετο ἐκ τῶν θηρίων. Ἐπενόησε τὸ πῦρ καὶ κατεσκεύασεν ἐκ λίθων τὰ πρῶτά του ἐργαλεῖα, βέλη, ἀξίνες, βελόνας, μαχαίρας, σφύρας καὶ κοσμήματα.

Διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἐποχὴ αὕτη ὀνομάζεται λιθίνη ἐποχὴ. Τοιαῦτα λίθινα ἐργαλεῖα ἀνεκαλύφθησαν καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἰς τὴν νῆσον Θήραν. Οἱ προϊστορικοὶ κάτοικοι τῆς Θήρας ἦσαν φαίνεται γεωργοί, διότι εὐρέθησαν σῖτος καὶ ἐλαῖαι, ἀπολιθωμένα· εἶχον δὲ καὶ κατοικίδια ζῷα, πρὸ πάντων αἶγας.

Οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι τῆς Γῆς ἦσαν κυνηγοὶ καὶ μετέβαινον ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους εἰς τὸ ἄλλο, ὡς οἱ σημερινοὶ νομάδες, μὴ ἔχοντες μονίμους κατοικίας καὶ πατρίδας. Ἀργότερον ἔγιναν γεωργοί, ἔκτισαν καλύβας καὶ οἰκίας καὶ ἠγάπησαν τὸν τόπον, ὅπου ἐγεννήθησαν καὶ ἀνετράφησαν. Προοδεύοντες δὲ βα-

θηδὸν ἔκτιζον πόλεις, ἐγεφύρωνον ποταμούς, ἐχρησιμοποιοῦν τὰ μέταλλα, ἐνίκων τὰ στοιχεῖα. Καὶ τοῦτο, διότι, ὡς εἶδομεν, ἔφερον ἐντός των θεῖον σπινθῆρα, τὴν διάνοιαν.

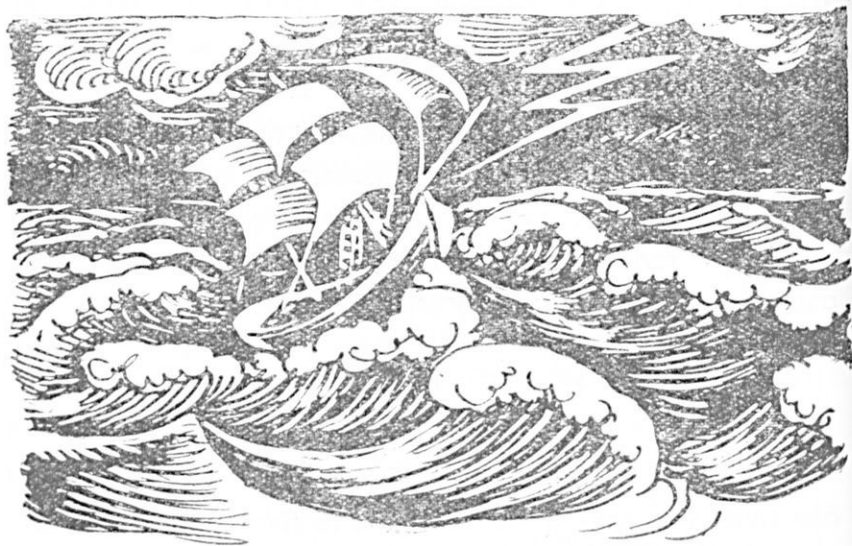
Αὕτη εἶναι ἐν συντομίᾳ ἡ ἱστορία τῆς Γῆς. Τὸ λαμπρὸν αὐτὸ ἔργον τοῦ Δημιουργοῦ τοῦ Παντὸς τελειοποιεῖται ἀκαταπαύστως. Μετὰ τὸ φοβερὸν χάος ἔχομεν τὴν Γῆν ὡς σφαῖραν πυρώδη, ἣτις σιγὰ σιγὰ ἀποψύχεται, ἵνα ὑποδεχθῇ τὴν ὀργανικὴν ζωὴν. Ἡ πρὶν κοχλάζουσα ἐπιφάνεια σκεπάζεται κατόπιν ὑπὸ γιγαντιαίων δένδρων· αἱ ἡπειροὶ καὶ αἱ θάλασσαι ἀποκτοῦν τὰ σύνορά των· οἱ ποταμοὶ καὶ οἱ ρύακες περιορίζονται μέσα εἰς τὰς ὀλοπρασίνοὺς ὄχθας των. Ἐπειτα ἀναφαίνονται τὰ πρῶτα ζῶα, εἰς τὴν ἀρχὴν τετρατόδη· τέλος δημιουργεῖται τὸ στόλισμα τῆς φύσεως, ὁ βασιλεὺς τῆς γῆς, ὁ ἄνθρωπος.

5. Η ΚΑΤΑΙΓΙΣ

Ἡ ἔντασις καὶ ἡ φορὰ τοῦ ἀνέμου, ὡς γνωστὸν, δὲν εἶναι πάντοτε ἡ αὐτή. Κάποτε εἶναι μικρὰ καὶ κάποτε ἰσχυροτάτη. Κάποτε ὁ ἄνεμος κινεῖται ἡσυχῶς· καὶ τότε ἔχομεν τὸν μαλακὸν ζέφυρον καὶ τὴν ἀπαλὴν αὔραν. Κάποτε ὅμως ἐπέρχεται μὲ μεγάλην ταχύτητα· καὶ τότε ἔχομεν τὰς καταιγίδας, τὰς λαίλαπας καὶ τοὺς τυφῶνας, τὰ φοβερά αὐτὰ μετεωρολογικὰ φαινόμενα.

Ὅταν προσεγγίξῃ ἡ καταιγίς, ἀλλοιώνεται ἡ ὄψις τῆς γῆς. Τὰ μόρια τοῦ ἀέρος εὐρίσκονται εἰς ἀναβρασμόν. Τὰ νέφη πυκνοῦνται καὶ πυκνούμενα ἀποκρύ-

πτουν τὴν γλυκεῖαν ὄψιν τοῦ οὐρανοῦ. Τὰ πτηνὰ ἀνήσυχα τρέχουν νὰ τρυπώσουν εἰς τὰς βαθεῖας λόχμας. Τὰ θηρία τῶν δασῶν, προαισθανόμενα τὴν ἐπερχομένην συμφορὰν, περίτρομα καταφεύγουν εἰς τὰς φωλεάς των. Λυσσώδης διὰ μέσου τῶν δρυμῶν ἐφορμῶν ὁ ἄνεμος, ἀναγκάζει καὶ αὐτὰς τὰς αἰωνοβίους δρυς νὰ γονυκλινοῦν εἰς τὸ πέρασμά του. Ἡ θάλασσα

γίνεται μελανὴ καὶ ὁ ὠκεανὸς ἀναταράσσεται μέχρι τοῦ πυθμένος του. Τὰ κύματα, ὑψούμενα ὡς βουνά, διανοίγουν μεταξύ των βαθύτατα μνήματα. Οἱ βράχοι συγκλονίζονται. Αἱ ἀστραπαὶ διασχίζουν τὴν ἀτμόσφαιραν ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον· συχνὰ ἀντηχοῦν τὰ τηλεβόλα τῶν κεραυνῶν εἰς τοὺς οὐρανίους θόλους καὶ ὑπὸ τὰς ὀβίδας αὐτῶν πίπτουν πυρίκανστα μεγαλο-

πρεπέστατα δέντρα καὶ ὑπερήφανα καὶ στερεώτατα κτίρια.

Πρὸ τοῦ τρομακτικοῦ φαινομένου τούτου εὕρισκόμενος ὁ ἄνθρωπος, ἀντιλαμβάνεται τὴν μηδαμινότητά του· καὶ συνέρχεται· καὶ ταπεινώνεται. καὶ προσεύχεται· καὶ ἀνσφονεῖ περιδεής: «Μέγας εἶσαι, Κύριε, καὶ φοβερός ἐν τῇ ὀργῇ Σου!»

Κ. ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ
Διασκευή.

6. ΚΑΤΑΙΓΙΣ

Νῦξ εἶναι, μεσονύκτιον βαθὺ καὶ ἐρεβῶδες.
Τὰ δένδρα σείει τοῦ βορρᾶ τὸ πνεῦμα μανιῶδες
καὶ ἄνωθεν τῆς Πάρνηθος σαλπίζει καὶ μηκάται
καὶ μὲ τοὺς βράχους δέρεται καὶ μὲ τὰς δρυς κτυπᾶται.
Σείεται τὸ ὄρος, ὁ δρυμὼν, καὶ τρέμει τὸ πεδῖον·
θαρρεῖς καταποντίζεται ἡ γῆ ὥς κοῦφον πλοῖον,
καὶ εἰς τὸ σκότος τὸ ἀχανές δύο ἵππεῖς πλανῶνται:
ὁ Κεραυνὸς καὶ ὁ Βορρᾶς, καὶ λυσσῶδῶς κτυπῶνται.
Εἰς τῆς θυέλλης ὁ Βορρᾶς τὰς πτέρυγας ἱππεύει,
ὁ ἄλλος μέλαν σύννεφον ἀστράπτον τιθασσεύει.
Ἡ ἀστραπὴ τοῦ λάμποντος ἱππέως προηγείται
καὶ μὲ βροντὰς ὁ ἵππος του ὁ μέλας χρεμετίζει.
Τὸ δόρυ του ἀπέραντον καὶ πύρινον κινεῖται
καὶ εἰς τὰ ἔγκατα τῆς γῆς τὴν φλόγα του βυθίζει.
Ἡ μαινομένη καταιγὶς αὐξάνει ἔτι πλέον.
Μὲ τρόπον τὸ πτηνὸν ζητεῖ τὰ βάθη τῶν σπηλαίων.
Κατάπληκτος ὁ αἰτὸς ἐκ τῆς δρυὸς κλαγγάζει.

Ἀναγνωστικὸν Καθαρ. ΣΤ' Δημοτ. Δ. Ἀνδρεάδου. Ἔκδ. Α'.

Τῆς καταγιγίδος ἡ ὁρμή, τῆς φύσεως ἡ πάλῃ
ἐχθροὺς ἀσπὸνδους φιλιοῖ, τὸ μῖσος καταβάλλει.
Τοιαύτας ὥρας παραιτεῖ ὁ λέων τὸν ἐχθρόν του
καὶ μόνον φεῦ! ὁ ἄνθρωπος κτυπᾷ τὸν ὁμοῖόν του.

Ἀχιλ. Παράσχος

7. Η ΚΑΡΔΙΑ ΜΑΣ

Ἐν τῶν θαυμασιωτέρων ὀργάνων τοῦ σώματός μας εἶναι ἀναμφιβόλως ἡ καρδιά. Τὴν ὀνομάζουν «κέντρον τῆς ζωῆς». Ἀλλὰ δὲν εἶναι κέντρον, εἶναι καὶ ὁ ἀκοίμητος τροφοδότης τῆς. Διότι αὕτῃ, ὡς γνωστόν, ἐξαποστέλλει ἀενάως μέχρι τοῦ τελευταίου ἄκρου τοῦ σώματος τὸ ζωογόνον αἷμα, τὸ ὁποῖον τρέφει, ἀνακαινίζει καὶ συγκρατεῖ αὐτὸ εἰς τὴν ζωὴν. Αὕτῃ φροντίζει νὰ παραλάβῃ τὸ ἀκατάλληλον αἷμα τῶν φλεβῶν καὶ νὰ τὸ διαβιβάσῃ εἰς τοὺς πνεύμονας, ἵνα τὸ ὀξυγονώσουν καὶ τὸ μεταβάλουν εἰς πολύτιμον ἀμβροσίαν. Ἡ ἰδίᾳ πάλιν, παραλαμβάνουσα αὐτὸ ὠξυγονωμένον ἐκ τῶν πνευμόνων, τὸ ἐξακοντίζει πρὸς ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ σώματός μας, διὰ νὰ θρέψῃ καὶ τὸ τελευταῖον αὐτοῦ κύτταρον. Αὕτῃ καὶ σοφὸς ὑδραυλικὸς καὶ μοναδικὸς τροφοδότης!

Ἄς λέγουν ὅ,τι θέλουν διὰ τὴν εὐγένειαν τοῦ ἐγκεφάλου. Τί θὰ ἐγένετο οὗτος χωρὶς τὴν καρδίαν; Μίαν στιγμὴν ἂν τοῦ λείψῃ τὸ αἷμα, ὅπερ τοῦ στέλλει ἐκείνη· μίαν στιγμὴν νὰ κοιμηθῇ ἡ πιστὴ τροφοδότις του, σταματᾷ ἀμέσως καὶ σκέψις καὶ κρίσις καὶ μνήμη καὶ φαντασία καὶ πᾶσα ἄλλη πνευματικὴ ἐνέργεια

αὐτοῦ. Ὁ ἄνθρωπος, ὅστις κατάκειται λιπόθυμος, ὅμοιος μὲ νεκρόν, εἶναι ὁ ἄνθρωπος, ἀπὸ τὸν ἐγκέφαλον τοῦ ὁποίου ἔλειψε μίαν στιγμὴν τὸ αἷμα τῆς καρδίας. Ἐὰν ἐπὶ τινὰς στιγμὰς παύσῃ νὰ πάλλῃ ἡ καρδία, ὁ ἄνθρωπος παύει νὰ ζῇ, μολονότι ἔχει ὅλα τὰ ἄλλα ὄργανά του εἰς ἀρίστην κατάστασιν.

Ἡμπορεῖτε νὰ φαντασθῇτε λοιπὸν μεγαλυτέραν εὐθύνην ἀπέναντι τῆς ζωῆς ἀπὸ τὴν εὐθύνην τοῦ σωματικοῦ τούτου ὀργάνου; Ἡμπορεῖτε νὰ φαντασθῇτε καθήκοντα ὑψηλότερα ἀπὸ τὰ καθήκοντα τῆς καρδίας; Ἀλλ' εἶδατε καὶ πόσον εὐσυνειδήτως ἐκπληρῶναι τὰ καθήκοντά της αὕτη; Πάντα τὰ ἄλλα ὄργανα, καὶ αὐτὸς ὁ ἐγκέφαλος, ἔχουν τὰς στιγμὰς τῆς ἀναπαύσεώς των. Ἡ καρδία δὲν γνωρίζει τί θὰ εἴπῃ ἀνάπαυσις. Ἐργάζεται νυχθημερόν χωρὶς κανέν διάλειμμα καὶ ἀγρυπνεῖ μόνη αὕτη μὲ στοργὴν μητρός, διὰ νὰ ἀναπαυθοῦν πάντα τὰ ἄλλα ὄργανα.

Οἱ ἄνθρωποι τὴν θεωροῦν ὡς ὄργανον ἀδύνατον. Καὶ ὅμως αὕτη εἶναι γίγας ἀντοχῆς. Πληγωμένη πολ-
λάκις ἢ καὶ δηλητηριασμένη, ἑξακολουθεῖ νὰ κάμνῃ τὸ καθήκον της, ὅπως ὁ πληγωμένος ἥρως, μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς τῆς ἀντοχῆς της. Παραπατεῖ ἐνίοτε ἀπὸ τὸν κόπον καὶ ἀπὸ τὴν ἐξάντλησιν· ἔχει ἄλλοτε διαλείψεις καὶ ὅμως, ἐνῶ τὴν φαντάζεται κανεὶς ἑτοιμον νὰ ὑποκύβῃ, δηλ. νὰ σταματήσῃ διὰ παντός, ἑξαφνα ἀναλαμβάνει πάλιν καὶ προχωρεῖ μὲ σταθερόν τὸ βῆμά της! Οἱ ἱατροί, οἵτινες γνωρίζουν καλύ-
τερον ἀπὸ πάντα ἄλλον τὸν μηχανισμόν καὶ τὰς παθήσεις τοῦ ὀργάνου τούτου, θαυμάζουν τὸν τρόπον,

μέ τὸν ὅποιον ἡ καρδιά ὑπερνικᾷ πολλάκις φοβερὰς δυσκολίας, διὰ νὰ μὴ καθυστερήσῃ εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν σπουδαιοτάτων καθηκόντων της.

Εὐτυχῆς ὁ ἄνθρωπος, ὅστις ἔχει ὑγιᾶ τὴν καρδίαν του. Εὐτυχέστερος ὅμως, ὅστις μετὰ τῆς ὑγείας συνδυάζει καὶ τὴν καθαρότητα καὶ τὴν ἀγαθότητά της.

Π. ΝΙΡΒΑΝΑΣ

Διασκευὴ Δ.Μ.Α.

8. ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ

Ἐὰν ἐξετάσωμεν μετὰ προσοχῆς τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου, θὰ ἴδωμεν ὅτι δὲν εἶναι μόνον μία σοφὴ μηχανή, ἀλλὰ καὶ ἓν τέλειον ἐργοστάσιον, τοῦ ὁποίου ἡ λειτουργία εἶναι τελειότερα καὶ τοῦ μᾶλλον τελείου σημερινοῦ βιομηχανικοῦ ἐργοστασίου.

Ἐντὸς αὐτοῦ ὑπάρχουν γραφεῖα, τὰ ὅποια διευθύνουν, καὶ ἐργαστήρια εἰδικὰ διὰ κάθε εἶδος ἐργασίας καὶ διὰ διαφόρους ἄλλας ὑπηρεσίας. Τὰ διάφορα αὐτὰ γραφεῖα καὶ ἐργαστήρια τοῦ σώματός μας ἐργάζονται μὲ ἀξιοθαύμαστον ἁρμονίαν διὰ τὸ σύνολον, καταβάλλοντα πάντα μίαν κοινὴν προσπάθειαν, ὅπως διατηρήσουν καλῶς τὸ σῶμά μας εἰς τὴν ζωὴν.

Τὴν γενικὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐργοστασίου τούτου ἔχει ὁ ἐγκέφαλος. Οὗτος δέχεται ὅλας τὰς εἰδήσεις ἐκ τοῦ ἔξω κόσμου, αἵτινες διαβιβάζονται διὰ τῶν αἰσθήσεων, καθὼς καὶ τὰς ἐκθέσεις ἐκάστου ἀρχηγοῦ τοῦ τμήματος διὰ τὴν λειτουργίαν τοῦ ἰδιαιτέρου αὐτοῦ ἐργαστηρίου.

Ὁ ἐγκέφαλος, ὅπως ὁ κεντρικὸς τηλεγραφικὸς σταθμός, ἔχει εἰς τὴν διάθεσίν του ἀναριθμήτους τηλεγραφικὰς γραμμάς, διὰ νὰ δύναται εἰς πᾶσαν στιγμὴν καὶ νὰ δέχεται πληροφορίας καὶ νὰ διαβιβάζη τὰς διαταγὰς του ὅπου θέλει. Διότι, ὅπως λαμβάνει τὰς ἀποφάσεις του μὲ καταπληκτικὴν ταχύτητα, τοιοῦτοτρόπως κάμνει αὐτὰς γνωστὰς ἐκεῖ, πού πρέπει.

Διὰ νὰ λειτουργήσῃ καλῶς τὸ ἀνθρώπινον αὐτὸ ἐργοστάσιον, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐργάζεται κανονικῶς, ὅπως εἰς ἕκαστον δι' ἀτμοῦ κινούμενον ἐργοστάσιον ὁ ἀτμολέβης αὐτοῦ, δηλ. ἡ καρδιά του. Αὕτη πάλιν, διὰ νὰ δύναται νὰ κινῇ κανονικῶς ὁλόκληρον τὴν πολύπλοκον μηχανὴν τοῦ ἐργοστασίου τούτου, χρειάζεται ν' ἀπορροφᾷ κανονικῶς—καθὼς ἡ ἀντλία—καὶ ὕστερον νὰ διασκορπίζη μὲ τοὺς σωληνὰς της—τὰς ἀρτηρίας καὶ τὰς φλέβας—τὸ αἷμα εἰς ὅλα τὰ ὄργανα τοῦ σώματος, ἀκόμη καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ἐλάχιστα. Διὰ τῆς διττῆς ταύτης ἐργασίας της ἡ καρδιά ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐφοδιάζει τὸ σῶμα διὰ νέων δυνάμεων, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸ ἐλευθερώνει ἀπὸ πᾶσαν βλαβεράν οὐσίαν, ἣτις ὑπολείπεται εἰς ἕκαστον τῶν ὀργάνων του μετὰ τὸ ἡμερήσιον ἔργον των.

Ἐλευθερώνον ὅμως οὕτω τὸ αἷμα τὰ διάφορα σωματικὰ ὄργανα ἐκ τῶν ἐπιβλαβῶν οὐσιῶν των, αἱτινες, ἐὰν ἔμενον ἐντὸς αὐτῶν, θὰ ἠδύναντο νὰ τὰ δηλητηριάσουν, μολύνεται ἐν τέλει καὶ ἔχει ἀνάγκην καθαρισμοῦ. Ἐπιστρέφει λοιπὸν τότε μεμολυσμένον καὶ μὴ ἔχον πλέον τὰ πρῶτα θρεπτικὰ στοιχεῖά του εἰς ἰδιαιτέρον διαμέρισμα τοῦ ἀνθρωπίνου ἐργοστα-

σίου, εἰς τοὺς πνεύμονας, ὅπου μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ ἀέρος καθαρίζεται καὶ γίνεται πάλιν χρήσιμον εἰς τὸν ὀργανισμόν μας.

Διὰ τὴν παραγὰγῃ τὸ ἀνθρώπινον ἐργαστάσιον τὸ ἀπαραίτητον πρὸς κανονικὴν ἐκάστου σωματικοῦ ὀργάνου λειτουργίαν αἷμα, ἀπαιτεῖται πρῶτον νὰ ἐφοδι-
ᾶζεται ἔξωθεν τακτικῶς διὰ καταλλήλων ὑλικῶν, καὶ
ἔπειτα νὰ δύναται νὰ ἀφομοιώσῃ τὰ ὑλικά ταῦτα,
μεταβάλλον αὐτὰ εἰς αἷμα θρεπτικόν.

Καὶ τὸν μὲν κατάλληλον δι' ὑλικῶν ἐφοδιασμόν τοῦ
ἐργαστασίου τούτου τὸν κάμνει ἐγκαίρως ὁ διευθυν-
τὴς αὐτοῦ, ὁ ἐγκέφαλος, ὁδηγῶν τοὺς πόδας καὶ τὰς
χεῖρας νὰ εὑρουν καὶ παρασκευάσουν τὰς καταλλήλους
τροφὰς καὶ ὕστερον εἰσαγάγουν αὐτὰς εἰς τὸ στόμα.
Τὴν δὲ μεταβολὴν τῶν τροφῶν εἰς αἷμα τὴν κατορ-
θώνει τὸ ἀνθρώπινον ἐργαστάσιον διὰ διαφόρων ὀρ-
γάνων καὶ ἐντὸς διαφόρων ἐργαστηρίων του. Καὶ ἰδοὺ
πῶς :

Μόλις ἀρχίσουν αἱ χεῖρες νὰ εἰσάγουν εἰς τὸ στόμα
ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὸ συλλεχθὲν ὑλικὸν τῶν τροφῶν,
ἀμέσως οἱ ὀδόντες ἀναλαμβάνουν τὸν τεμαχισμόν
καὶ τὸ τρίψιμον αὐτῶν. Εὐθὺς κατόπιν οἱ σιελογόνοι
ἀδένες τοῦ στόματος—μικραὶ ἀποθῆκαι κάτωθεν τῆς
γλώσσης καὶ ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς ἐπιφανείας τῶν πα-
ρειῶν—ρίπτουν ἐντὸς τοῦ παρασκευάσματος τούτου
τὸ πολῦτιμον ὑγρὸν των, τὸν σίελον. Κάμνουν δὲ τοῦ-
το διὰ δύο λόγους· πρῶτον, διὰ νὰ μαλακώσουν καὶ
καταστήσουν ὀλισθηρὰς τὰς τριφθείσας καὶ τεμαχι-

σθείσας ἤδη τροφάς· καὶ δεύτερον, διὰ νὰ μεταβάλουν τὸ ἄμυλόν των εἰς ζάκχαρον.

Ἡ γλῶσσα κατόπιν, σπρώχνουσα, ἓνα πρὸς ἓνα τοὺς μαλακοὺς καὶ ὀλισθηροὺς τούτους βλωμούς (1), τοὺς καταρρίπτει ἐντὸς σωλῆνος, κάτωθεν τοῦ στόματος εὐρισκομένου, τοῦ οἰσοφάγου. Οὗτος πάλιν, δεχόμενος τοὺς βλωμούς τῶν τροφῶν, δὲν τοὺς κρατεῖ οὔτε στιγμήν, ἀλλὰ πάραυτα τοὺς διαβιβάζει εἰς τὸν στόμαχον, ἓνα παράξενον ζυμωτήριον, ὅπου, συναθροιζόμεναι πᾶσαι αἱ τροφαί, ἔχουν ἀκόμη ἀνάγκην νὰ ζυμωθοῦν ἐπ' ἄρκετὴν ὥραν καὶ διὰ καταλλήλου τρόπου.

Ζυμώνονται δὲ τελείως ὡς ἐξῆς:

Τὰ τοιχώματα τοῦ ζυμωτηρίου τούτου, μαλακὰ καὶ εὐαίσθητα καθὼς εἶναι, μόλις ἀρχίση ὁ οἰσοφάγος νὰ ρίπτῃ εἰς αὐτὸ τοὺς πρώτους βλωμούς του, ἀρχίζουν νὰ συστέλλωνται καὶ νὰ διαστέλλωνται. Διὰ τῶν πολυῶρων δὲ συστολῶν καὶ διαστολῶν τούτων τῶν τοιχωμάτων αὐτοῦ κατορθώνει ὁ στόμαχος δύο σπουδαῖα πράγματα: Πρῶτον νὰ διευκολύνῃ τοὺς ἀναριθμήτους ἀδένας του, ὥστε νὰ ἐξαγάγουν ἀπὸ μέσα των εὐκόλως τὰ πολύτιμα ὑγρά των, τὸ γαστρικὸν ὑγρὸν, τὴν πεψίνην καὶ ἄλλα, τὰ ὅποια εἶναι ἀπαραίτητα διὰ τὸ χώνευμα τῶν τροφῶν—τὴν πέψιν—. Καὶ δεύτερον νὰ τὰς ζυμώσῃ καλύτερον διὰ τῆς μίξεως.

Ὅταν ὕστερον ἀπὸ ὥραν πολλὴν κατορθώσῃ τὸ ζύμωμα αὐτὸ ὁ στόμαχος, αἱ τροφαί, ἄρκετὰ χωνευμέναι πλέον, κατέρχονται εἰς ἄλλο ἐργαστήριον πολὺ μακρὸν

1) βλωμός=μπουκιά.

καὶ πολὺ στενόν, ὅπου, ἀφοῦ διαλυθοῦν καὶ χωνευθοῦν περισσότερο, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀπορροφηθοῦν καὶ νὰ μεταβληθοῦν εἰς αἷμα.

Τὸ μακρόστενον δεύτερον τοῦτο χωνευτήριον τῶν τροφῶν μας εἶναι ὁ ἐντερικὸς σωλήν. Διερχόμεναι δι' αὐτοῦ αἱ τροφαί, δέχονται κατὰ τὸ πέρασμά των διάφορα ἄλλα ὑγρά, ἀπαραίτητα διὰ τὴν τελείαν πέψιν των, καθὼς τὸ παγκρεατικὸν ὑγρὸν καὶ τὴν χολήν, τὰ ὅποια κατασκευάζονται εἰς ἰδιαίτερα ἐργαστήρια τὸ καθὲν ἐξ αὐτῶν καὶ χύνονται ἐγκαίρως, διὰ νὰ μεταβάλουν διάφορα δύσπεπτα συστατικὰ τῶν τροφῶν εἰς εὐπεπτα.

Πλὴν ὅμως αὐτῶν τῶν δύο, καὶ ἄλλα ὑγρά, ἐξερχόμενα ἐκ τῶν τοιχωμάτων τῶν ἐντέρων, ἀναμιγνύονται καθ' ὅλην τὴν δίοδον ταύτην τῶν τροφῶν καὶ συντελοῦν εἰς τὸ νὰ μεταβάλουν αὐτὰς εἰς χυλόν.

Μόλις κατορθωθῇ τοῦτο, ἀμέσως ἀρχίζουν ν' ἀπορροφῶνται αἱ χυλοποιηθεῖσαι αὗται τροφαὶ ὑπὸ μυριάδων μικροσκοπικῶν ἀντλιῶν, διεσκορπισμένων ἐφ' ὅλης τῆς ἐσωτερικῆς ἐντερικῆς ἐπιφανείας. Ἐκ τῶν ἀντλιῶν τούτων τινὲς μὲν ἀπορροφοῦν τὰς λιπαρὰς οὐσίας τοῦ χυλοῦ καὶ τὰς ἀποστέλλουν εἰς μίαν μεγάλην φλέβα τοῦ λαίμοῦ, διὰ νὰ ἀναμιχθοῦν ἐκεῖ μὲ τὸ καθαρὸν αἷμα. Τινὲς δέ, ἀπορροφῶσαι τὰς ζακχαρώδεις καὶ λευκωματώδεις τοῦ χυλοῦ οὐσίας, τὰς ἐξαποστέλλουν εἰς ἄλλην φλέβα, διὰ νὰ τὰς μεταφέρῃ εἰς τὸ ἥπαρ. Ἐκεῖ, ἀφοῦ καθαρισθοῦν, μεταβάλλονται εἰς αἷμα θρεπτικὸν καὶ τότε μεταφέρονται εἰς τὴν καρδίαν, ἵνα

διοχετευθοῦν ὕστερον διὰ τῶν ἀρτηριῶν τῆς εἰς πάντα τὰ ὄργανα τοῦ σώματος καὶ τὰ θρέψουν.

Τὰ ἄχρηστα ὑλικά τοῦ χυλοῦ, τὰ μὴ δυνάμενα νὰ χρησιμοποιηθοῦν διὰ διαφόρους λόγους πρὸς παραγωγὴν τοῦ αἵματος, κατέρχονται εἰς τὸ παχὺ ἔντερον καὶ ἐκεῖθεν ἐξέρχονται ὡς περιττώματα.

Τὸ αὐτὸ παθαίνουν καὶ αἱ ὑγραί, ἐπιβλαβεῖς καὶ ὅλως ἄχρηστοι εἰς τὸν ὁργανισμόν μας οὐσίαι. Καὶ αὐταί, ἀφοῦ πρῶτον διέλθουν διὰ τοῦ φίλτρου τοῦ ἐργοστασίου τούτου, τ.ἑ. διὰ τῶν νεφρῶν, καὶ συναθροισθοῦν κατόπιν εἰς τὴν οὐροδόχον κύστιν, ἐξέρχονται τέλος τοῦ σώματος ὡς οὔρα.

Οἷονδῆποτε βιομηχανικὸν ἐργοστάσιον μὲ πολὺ-πλοκα μηχανήματα, διὰ νὰ λειτουργῇ κανονικῶς, ἔχει ἀνάγκην, πλὴν τοῦ γενικοῦ διευθυντοῦ, καὶ πολλῶν μηχανικῶν, ἐποπτῶν, ἀρχιεργατῶν καὶ ἐργατῶν. Πολλὰκις μάλιστα καὶ μὲ ὅλον τὸ πλῆθος τῶν ἐποπτῶν αὐτῶν συμβαίνουν εἰς τὰ ἐργοστάσια ταῦτα μεγάλαι καταστροφαι ἔνεκα ἀπροσεξίας τινὸς ἐξ αὐτῶν.

Εἰς τὸ ἀνθρώπινον ἐργοστάσιον, εἰς τὸ ὅποιον κα-νεῖς, οὔτε ἐπόπτης οὔτε ἐργάτης οὔτε μηχανικὸς ὑπάρχει, ὁλόκληρος ἡ πολὺπλοκος ἐνέργειά του γίνεται αὐτομάτως καὶ μὲ θαυμαστὴν τάξιν καὶ ἀκρίβειαν.

Ὅλαι αἱ χημικαὶ οὐσίαι, αἵτινες χρειάζονται διὰ νὰ μεταβάλλουν τὰς διαφόρους τροφὰς εἰς αἷμα, ἐτοιμάζονται αὐτομάτως καὶ χύνονται αὐτομάτως τὴν στιγμὴν ποῦ πρέπει καὶ ἐκεῖ ὅπου χρειάζονται.

Ἄν χυθῇ μία χημικὴ οὐσία πρωτύτερον ἄλλης, ἥ-τις ἔπρεπε νὰ χυθῇ πρώτη, γίνεται ἄνω κάτω τὸ ἀν-

θρώπινον ἐργοστάσιον. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ἡ ἰσορροπία ἐπέρχεται αὐτομάτως καὶ πάλιν, χωρὶς δηλ. τὴν παρέμβασιν μηχανικῶν, ἐργατῶν ἢ ἐποπτῶν. Ἐὰν δὲ δὲν καταστῇ δυνατόν τοῦτο καὶ συμβῇ τι εἰς τὸ ἐργοστάσιον, εἰδοποιεῖται ὁ ἐγκέφαλος διὰ τῶν τηλεγραφικῶν αὐτοῦ συρμάτων, ἥτοι τῶν νεύρων, διὰ τῶν ὁποίων συγκοινωνεῖ μὲ ὅλα τὰ τμήματα τοῦ ἐργοστασίου.

Κανὲν γραφεῖον κανενὸς βιομηχανικοῦ ἐργοστασίου δὲν εἶναι τόσον καλὰ ὠργανωμένον, ὅσον ὁ ἀνθρώπινος ἐγκέφαλος. Πᾶν ὅ,τι συμβαίνει ἐκτὸς καὶ ἐντὸς τοῦ σώματος, τὸ πληροφορεῖται στιγμιαίως διὰ τῶν νεύρων καὶ τῶν πέντε αἰσθήσεων. Τὰ νεῦρα διαβιβάζουν εἰς αὐτὸν τὰς πληροφορίας τοῦ ἐσωτερικοῦ, αἱ πέντε αἰσθήσεις τὰς τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Τὰ νεῦρα δύναται τις νὰ παρομοιάσῃ πρὸς λεπτότατα τηλεγραφικὰ σύρματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὸν κεντρικὸν σταθμὸν των εἰς τὸν νωτιαῖον μυελόν. Διὰ μέσου τούτου διερχόμενα τὰ νεῦρα, μεταβιβάζουν εἰς τὸν ἐγκέφαλον τὰς εἰδήσεις καὶ διαβιβάζουν τὰς διαταγὰς του. Ὁ σταθμὸς τῶν πληροφοριῶν εὐρίσκεται εἰς τὴν βάσιν τῆς κεφαλῆς, τὰ δὲ κεντρικὰ γραφεῖα τῆς διευθύνσεως εἰς τὴν κορυφὴν αὐτῆς. Ἐκεῖ ἡ διευθυνσις λαμβάνει τὰς εἰδήσεις, τὰς ἐξετάζει καὶ ἐκεῖθεν κατόπιν ἀποστέλλει τὰς διαταγὰς της.

Διὰ νὰ φθάσουν αἱ εἰδήσεις μέχρι τοῦ γραφείου τούτου τῆς διευθύνσεως, διέρχονται πρῶτον διὰ διαφορῶν τμημάτων τοῦ ἐργοστασίου. Αἱ πέντε αἰσθήσεις, ἡ ὄρασις, ἡ ἀκοή, ἡ ὄσφρησις, ἡ γεῦσις καὶ ἡ

ἄφῃ, εἶναι πέντε ἰδιαίτερα γραφεῖα πληροφοριῶν, τὰ ὅποια εἰς πᾶσαν στιγμὴν ἀποστέλλουν τὰς πληροφορίας των εἰς τὸν ἐγκέφαλον πολὺ ταχέως καὶ διὰ ἰδιαιτέρου νεύρου ἕκαστον. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τίποτε δὲν διαφεύγει τὸν ἀρχιδιευθυντὴν τοῦτον ἐξ ὧν γίνονται ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ ἐργοστασίου του.

Ἀλλὰ τί εἶναι καὶ πῶς λειτουργεῖ ὁ ἐγκέφαλος;

Κατὰ κακὴν μας τύχην, πολὺ ὀλίγα πράγματα κατάρθωσαν νὰ ἐξακριβώσουν οἱ σοφοὶ περὶ αὐτοῦ μέχρι τοῦδε. Ἐκεῖνο ποὺ πιστεύουν εἶναι, ὅτι διὰ τῆς μαλακῆς αὐτῆς οὐσίας κατορθώνει ὁ ἄνθρωπος νὰ ἐνθυμῆται, νὰ φαντάζεται, νὰ ὁμιλῇ, νὰ ἀκούῃ, νὰ βλέπῃ, νὰ ὁσφραίνεται κτλ. καθὼς καὶ ὅτι ἐκάστην τῶν λειτουργιῶν τούτων ἐκτελεῖ ἰδιαίτερον τμῆμα τοῦ ἐγκεφάλου, ἰδιαίτερος λοβὸς αὐτοῦ. Πολλάκις ὅμως παρατηρεῖται ὅτι μία ἐνέργεια τοῦ ἐγκεφάλου, ἥτις φαίνεται ὅτι ἐκτελεῖται ὑπὸ τινος ὠρισμένου λοβοῦ, ὅταν πάθῃ οὗτος, ἐκτελεῖται ὑπὸ ἄλλου, ἐκτελοῦντος μέχρι τοῦδε ἄλλην ἐργασίαν.

Τοῦτο εἶναι ἀνεξήγητον· πῶς οἱ ἐγκεφαλικοὶ λοβοὶ τὰ διάφορα δηλ. ἐργαστήρια τοῦ ἐγκεφάλου, γνωρίζουν τὸ ἐν τὰς ἐργασίας τοῦ ἄλλου καί, ὅταν παρουσιασθῇ ἀνάγκη, ἐκτελεῖ ἕκαστον ἐργασίας, τὰς ὁποίας δὲν εἶχεν ἐκτελέσει ποτὲ ἕως τότε; Τί εὐτυχὴς θὰ ᾔητο ὁ ἄνθρωπος ἂν ἔλυε καὶ τὸ πρόβλημα τοῦτο!

Διὰ νὰ λύσουν αὐτὸ οἱ ἐπιστήμονες, μελετοῦν, ἐξετάζουν μὲ ὑπομονὴν καὶ μὲ πολλὴν προσοχὴν ἐπὶ μακρὰ ἔτη καὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ζώων τὸν ἐγκέφαλον. Καὶ ἐκ τῶν μελετῶν των τούτων ἔφθασαν εἰς

τὸ συμπέρασμα, ὅτι κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ζωῆς μας ὁ ἐγκέφαλος ἡμῶν δὲν διαφέρει διόλου ἀπὸ τὸν ἐγκέφαλον τῶν ἄλλων ζώων. Ὅσον ὅμως περνᾷ ὁ καιρὸς καὶ ἡλικιώνεται ὁ ἄνθρωπος, τόσον περισσότερο καλυτερεύει καὶ τελειοποιεῖται ὁ ἐγκέφαλός του.

Τὴν τελειοποίησίν του ταύτην τὴν χρεωστεῖ εἰς τὴν ἐργασίαν. Ἐπειδὴ δηλ. διαρκῶς ὁ ἄνθρωπος σκέπτεται, παρατηρεῖ, ἐξετάζει καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ δὲν ἀφήνει τὸν ἐγκέφαλόν του ἥσυχον καὶ ἀποκοιμισμένον, δι' αὐτὸ ὅλοεν αὐξάνει οὗτος καὶ γίνεται τελειότερος. Οὕτω δὲ καὶ πάλιν ἀποδεικνύεται ὅτι πᾶσα πρόοδος μόνον διὰ τῆς ἐργασίας ἐπιτυγχάνεται.

Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

ΥΓΕΙΑ

1. ΤΑ ΜΙΚΡΟΒΙΑ

Ἰδέτε μίαν τοῦ ἀναγνωστικοῦ σας τελείαν! Τοιούτον μέγεθος ἔχουν μέσα εἰς τὸ ὕδωρ πολλὰ μικρὰ ζῶα, ὅταν τὰ παρατηρῶμεν μὲ γυμνοὺς ὀφθαλμούς. Ἰδοὺ πχ. ὁ κύκλωψ, ὅπως τὸν βλέπομεν μὲ τὸ μικροσκόπιον!

Ὁ κύκλωψ ἀληθῶς εἶναι τόσον μικρός, ὥστε, ὅταν στριφογυρίζη ἐντὸς τοῦ ὕδατος, δὲν δυνάμεθα νὰ υποθέσωμεν ὅτι ἔχει κεφαλὴν, πόδας καὶ οὐράν. Δὲν δυνά-

μεθα μάλιστα καὶ νὰ τὸν ἴδωμεν, ἐὰν δὲν κινῆται. Ἄλλ' ὅταν παρατηρήσωμεν μὲ τὸ μικροσκόπιον, βλέπομεν ὅτι εἶναι ὅπως καὶ τὰ ἄλλα ζῶα. Ὅτι δηλ. καὶ αὐτὸς ἔχει πόδας, διὰ νὰ κολυμβᾷ, καὶ παράδοξον οὐρὰν καὶ στρογγυλωπὴν κεφαλὴν καὶ μακροὺς πλοκάμους.

Εἰς τὴν φύσιν ὑπάρχουν ἑκατομμύρια ἑκατομμυρίων πλάσματα, τὰ ὁποῖα δὲν δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν, ἄνευ τῆς βοηθείας μεγεθυντικοῦ φακοῦ. Γνωρίζομεν δὲ αὐτὰ τὰ μικρὰ πλάσματα μόνον, διότι βλέπομεν τί κάμνουν. Τὰ πλάσματα ταῦτα εἶναι τόσο μικρά, ὥστε ὁ κύκλωψ φαίνεται ἐνώπιόν των ὡς τις γίγας. Εἶναι τόσο μέγας συγκρινόμενος πρὸς αὐτά, ὥστε δὲν θὰ δύναται ἴσως οὔτε καὶ νὰ τὰ διακρίνη. Ἀπαράλλακτα ὅπως καὶ ἡμεῖς εἴμεθα τόσο μεγάλοι ἐν σχέσει πρὸς αὐτόν, ὥστε δὲν δυνάμεθα νὰ τὸν διακρίνωμεν διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ.

Ἄλλ' ἂν καὶ εἶναι τόσο μικρὰ τὰ ζώδια ταῦτα, ἐν τούτοις πολλὰ ἐξ αὐτῶν μᾶς κάμνουν μεγαλύτερον κακὸν ἢ οἱ λυσσασμένοι σκύλοι, ἐνίοτε δὲ εἶναι περισσότερον ἐπικίνδυνα ἢ ὁλόκληροι ἐχθρικοὶ στρατοί. Ὑπάρχουν παντοῦ, εἰς τὸν ἄερα, εἰς τὸ νερὸν καὶ εἰς τὰς τροφάς μας. Τὰ μικροσκοπικὰ αὐτὰ ὄντα εἶναι ἀνὰριθμητα καὶ ποικιλώτατα κατὰ τὸ σχῆμα, οἱ δὲ ἐπιστήμονες δίδουν εἰς αὐτὰ διάφορα ὀνόματα: βακτηρίδια, ζυμομύκητες κ.τ.τ. Μία ὁμως ὀνομασία εἶναι δι' ὅλα αὐτὰ καλή: μικρόβια, δηλ. ὀλιγόζωα.

Πολλὰ τῶν μικροβίων οὔτε μᾶς ὠφελοῦν οὔτε μᾶς

βλάπτουν. Χιλιάδες τούτων είναι οί καλύτεροι φίλοι μας καί χιλιάδες ἐξ αὐτῶν εἶναι οἱ φοβερώτεροι τῶν ἐχθρῶν μας. Ἡ ἀποσύνθεσις τῶν κρεάτων, τὸ ζύνισμα τοῦ γάλακτος, τὸ μούχλιασμα τοῦ ἄρτου, πάντα ταῦτα εἶναι ἔργον τῶν μικροβίων. Διὰ νὰ σαπίζη τὸ μῆλον καὶ διὰ νὰ μεταβάλληται τὸ γλεῦκος εἰς οἶνον ἢ ὄξος, αἰτία τῆς μεταβολῆς ταύτης εἶναι τὰ μικρόβια. Καὶ εἶναι τόσον ἐνεργητικὰ καὶ τόσον πολλὰ τὰ ζώυφια ταῦτα, ὥστε ἐν μικρὸν τεμάχιον ἀποσυντεθειμένου κρέατος ἢ σάπιου μήλου δυνάμεθα κάλλιστα νὰ τὸ ὀνομάσωμεν βασιλεῖον τῶν μικροβίων, διότι ἐπ' αὐτοῦ κατοικοῦν ἑκατομμύρια τοιούτων πλασμάτων καὶ ζοῦν μὲ τὸν πλέον ἐνεργητικὸν τρόπον. Εἶναι πάντοτε ἐτοιμα νὰ μεταφερθοῦν εἰς νέον μέρος καὶ νὰ σχηματίσουν καὶ ἐκεῖ τὴν ἀποικίαν των, ἀρκεῖ νὰ τοῖς δοθῇ εὐκαιρία. Θέλετε νὰ πεισθῆτε;

Λάβετε ἓνα καλὸν μῆλον καὶ ἓνα σάπιον. Ξεφλουδίσατε τὸ πρῶτον ἢ κάμετε μόνον μίαν μικρὰν σχισμὴν εἰς τὸν φλοιὸν του, φέρετε αὐτὸ πλησίον τοῦ σαπισμένου μήλου, ἀφήσατέ τα οὕτω μίαν ἢ δύο ἡμέρας καὶ ἔπειτα παρατηρήσατε τί θὰ συμβῇ. Θὰ ἴδητε ὅτι καὶ τὸ καλὸν μῆλον ἀρχίζει νὰ σαπίζη. Καὶ τοῦτο, διότι μικρόβιά τινα ἀμέσως μετεφέρθησαν ἀπὸ τὸ σαπισμένον μῆλον εἰς τὸ καλὸν καὶ ἤρχισαν ἀμέσως τὸ καταστρεπτικὸν αὐτῶν ἔργον εἰς τὸ νέον τοῦτο μέρος.

Δὲν εἶναι δὲ πλέον δυνατόν νὰ σώσητε τὸ ἐφθαρμένον τοῦτο μῆλον, ἐκτὸς μόνον ἂν κόψητε τὸ μέρος ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἤρχισε νὰ φθείρηται ἐξ αἰτίας τῶν μικροβίων. Κατόπιν τῆς μικρᾶς ταύτης φθορᾶς τὸ μῆ-

λον αὐτὸ δὲν δύναται νὰ διατηρηθῇ πολὺν καιρὸν, διότι, ἀφοῦ κάπου εἶναι ξεφλουδισμένον, τὰ μικρόβια διὰ τοῦ ἀέρος φθάνουν εἰς αὐτὸ πολὺ εὐκόλως.

Ὅ,τι εἶδομεν διὰ τὸ μῆλον, τὸ αὐτὸ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν καὶ δι' ἄλλα ὀπωρικά, διὰ τὸ κρέας, διὰ τὸ γάλα καὶ δι' ὅ,τι σαπίζει.

Τὰ μικρόβια κινοῦνται καὶ πολλαπλασιάζονται ταχύτατα καὶ μεταβαίνουν παντοῦ, ὅπου εὑρουν κατάλληλον μέρος. Αἱ μαγείρισσαι, αἵτινες ἴσως δὲν γνωρίζουν τίποτε περὶ τῶν μικροβίων, γνωρίζουν ἐν τοῦτοις ὅτι εὐκόλα χαλοῦν τὰ τρόφιμα. Δι' αὐτὸ τὰ προφυλάττουν ἀπὸ τὴν ἀποσύνθεσιν καὶ δὲν θέτουν ποτὲ πλησίον τῶν νωπῶν λαχανικῶν ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ἤρχισαν πλέον νὰ σαπίζουν. Δὲν θέτουν ποτὲ τὸ νωπὸν γάλα ἐντὸς δοχείου, εἰς τὸ ὁποῖον ὑπῆρχε πρότερον ἄλλο γάλα· καὶ ἂν εἶναι ἀνάγκη νὰ μεταχειρισθοῦν τὸ δοχεῖον αὐτό, τὸ πλύνουν καλῶς μὲ πολὺ ζεστὸν νερόν· χωρὶς δὲ νὰ γνωρίζουν αἱ ἴδιαι ὅτι τὰ μικρόβια πολλαπλασιάζονται ταχύτερον καὶ κάμνουν τὸ κατastreπτικὸν ἔργον των εἰς θερμὸν μέρος παρὰ εἰς ψυχρόν, ὅταν θέλουν νὰ κάμουν τὸ γάλα νὰ ξυνίσῃ γρηγορώτερον, τὸ θέτουν εἰς θερμὸν μέρος· ὅταν δὲ τοῦναντίον θέλουν νὰ μὴ ξυνίσῃ γρήγορα, τὸ θέτουν εἰς τὸν πάγον ἢ τοῦλάχιστον εἰς δροσερὸν μέρος. Ἀλλὰ καὶ ὅλοι μας γνωρίζομεν, χωρὶς νὰ εἴμεθα μάγειροι, ὅτι, ἐὰν παγώσωμεν τὸ κρέας, δυνάμεθα νὰ τὸ μεταφέρωμεν ὅπου θέλομεν, χωρὶς νὰ χαλάσῃ, ἂν δὲ ἀφήσωμεν αὐτὸ τὸ καλοκαίρι εἰς θερμὸν μέρος, μετ' ὀλίγον θ' ἀρχίσῃ νὰ ἀποσυνθέτῃται...

Τὰ μικρόβια ὅμως δὲν καταστρέφονται καὶ τότε ἀ-
κόμη, καὶ ὅταν δηλαδὴ παγώσουν ὅλως διόλου. Ἀντέ-
χουν καὶ εἰς τὸ μεγαλύτερον ψῦχος, περισσότερον
μάλιστα τῶν δυνατωτέρων καὶ ὑγιειντέρων ἀνθρώ-
πων. Μόνον ὅτι οὕτω δὲν δύνανται πλέον νὰ κάμουν
τὸ καταστρεπτικὸν ἔργον των καὶ νὰ πολλαπλασιά-
ζωνται. Ὑπάρχει δὲ μία διαφορὰ μεταξύ τῶν παγω-
μένων μικροβίων καὶ τοῦ παγωμένου ἀνθρώπου. Ὄταν
τὸν παγωμένον ἀνθρώπον τὸν μεταφέρουν εἰς θερμὸν
μέρος, δὲν ἡμπορεῖ πλέον νὰ ζήσει· θὰ ἀποθάνῃ. Τὰ
μικρόβια ὅμως ἀμέσως ἀναζωογονοῦνται εἰς τὸ θερ-
μὸν μέρος καὶ ἀρχίζουν μὲ μεγάλην ἐνεργητικότητα
τὸ ἔργον των.

Θὰ ἐνόμιζέ τις ὅτι, ἀφοῦ τὰ μικρόβια δύνανται νὰ
ἀντέχουν καὶ εἰς τὸ ἰσχυρότερον ψῦχος, χωρὶς νὰ
πάθουν τίποτε, θὰ ἡμποροῦν νὰ ἀνθέξουν καὶ τὴν
μεγάλην ζέστην. Αὐτὸ ὅμως δὲν συμβαίνει. Τὸ πῦρ
καὶ τὸ κοχλάζον ὕδωρ φονεύουν τὰ μικρόβια. Τοῦτο
εἶναι εὐτύχημα δι' ἡμᾶς, διότι, γνωρίζοντες τοῦτο,
δυνάμεθα νὰ διατηρῶμεν τὰ τρόφιμά μας ἐπὶ πολὺν
χρόνον, ἀρκεῖ μόνον νὰ τὰ βράσωμεν καλὰ ἢ νὰ τὰ
τηγανίσωμεν ἢ νὰ τὰ ψήσωμεν.

Οὕτω λοιπὸν ἔχομεν δύο μέσα, διὰ νὰ προφυλάξω-
μεν κάθε τι ἀπὸ τὰ μικρόβια: α') νὰ καταστρέφωμεν
αὐτὰ τὰ ἴδια τὰ μικρόβια· β') νὰ θέτωμεν τὰ τρό-
φιμά μας εἰς τοιαῦτα μέρη, ὅπου ταῦτα δὲν δύνανται
νὰ τὰ βλάψουν.

Ὅ,τι ἐδῶ εἶπομεν ἀναφέρεται εἰς τὴν τροφήν μας.
Ἀλλ' ὁ ἀνθρώπος ἔχει πολὺ μεγαλυτέραν ἀξίαν ἀπὸ

γὴν τροφήν. Κάθε στιγμήν καταπίνομεν πολλὰ μικρόβια μαζί με τὸν ἀέρα, τὸν ὁποῖον ἀναπνέομεν. Τὰ μικρόβια ταῦτα εἰσέρχονται εἰς τὸ στόμα καὶ ἀπ' ἐκεῖ κατέρχονται εἰς τὸν στόμαχον μετὰ τῶν τροφῶν καὶ τῶν ποτῶν μας. Πολλὰ μικρόβια συναθροίζονται ἐπίσης καὶ εἰς τὰς χεῖρας καὶ εἰς τὸ πρόσωπόν μας. Καί, ἂν καὶ πολλὰ ἐξ αὐτῶν κάμνουν εἰς ἡμᾶς πολλὰ καλὰ, τὰ περισσότερα ὅμως μᾶς προξενοῦν φοβερὰ κακά. Τὰ μικρόβια δύνανται νὰ μᾶς προξενήσουν ἀσθενείας, τῶν ὀφθαλμῶν, τυφον, πνευμονίαν καὶ πολλὰς ἄλλας, τὰς ὁποίας εἶναι πολὺ δύσκολον καὶ νὰ τὰς ἀριθμήσῃ τις. Εἶναι οἱ μικρότατοι, ἀλλὰ καὶ οἱ φοβερῶτεροι τῶν ἐχθρῶν μας καὶ δι' αὐτὸ πρέπει νὰ γνωρίζωμεν καλῶς πῶς νὰ προφυλαττώμεθα ἀπὸ αὐτοὺς.

Ἐκ τοῦ Ρωσικοῦ

2. ΜΙΚΡΟΒΙΑ ΚΑΙ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΣ

Πολλάκις εἰς τὰς μεγάλας πόλεις ἔξωθεν οἰκίας τινὸς βλέπομεν τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν μετὰ μεγάλα γράμματα: «Διφθερίτις». Τὰ γράμματα εἶναι τόσον μεγάλα, ὥστε δύναται τις εὐκόλως νὰ τ' ἀναγνώσῃ καὶ ἀπὸ τοῦ ἀντικρινοῦ πεζοδρομίου. Πᾶς τις ἐννοεῖ ποίαν σημασίαν ἔχει ἡ εἰδοποίησις αὕτη. Ἐδῶ κάποιος θὰ πάσχη ἐκ διφθερίτιδος. «Εἰς τὴν οἰκίαν αὐτὴν ὑπάρχει διφθερίτις· προφυλαχθῆτε! ἡμπορεῖτε νὰ κολλήσῃτε καὶ σεῖς καὶ νὰ ἀρρωστήσῃτε! Μὴ πλησιάζετε!» Ἴδου τί φωνάζουν τὰ μεγάλα αὐτὰ γράμματα!

Ἀναγνωστικὸν Καθαρ ΣΤ' δημοτ. Δ. Ἀνδρεάδου. Ἐκδ. Α'.

Κατόπιν τῆς δηλώσεως ταύτης πολὺ σπανίως διέρχονται ἄνθρωποι πλησίον τῆς οἰκίας αὐτῆς, καὶ ἂν κανεὶς εἰσέρχεται, θὰ εἶναι χωρὶς ἄλλο ἢ ὁ ἰατρὸς ἢ τις ἐκ τῶν περιποιημένων ἀσθενεῖς.

Πλὴν ταῦτα σημαίνουν ὅτι ὁ ἄῃρ εἰς τὰ μέρη, ὅπου νοσηλεύονται ἀσθενεῖς, εἶναι μολυσμένος ἀπὸ κολλητικὰς ἀσθενείας· εἶναι δηλαδή πλήρης μικροβίων, τὰ ὅποια προξενοῦν τὴν ἀσθένειαν ταύτην, καὶ διὰ τοῦτο πρέπει ὅσον τὸ δυνατόν ν' ἀποφεύγῃ τις ν' ἀναπνέῃ τοιοῦτον ἀέρα. Ἐπίσης πρέπει νὰ εἶναι πολὺ προσεκτικός, νὰ μὴ ἐγγίξῃ τὸν ἀσθενῆ, ὅστις πάσχει ἀπὸ τοιούτου εἶδους ἀσθενείας, διότι τὰ μικρόβια τῆς ἀσθενείας του δύνανται νὰ μεταδοθοῦν εἰς αὐτὸν πολὺ εὐκόλως, ὅπως ἀπὸ τὸ σαπισμένον μήλον εἰς τὸ καλόν. Καὶ ἀπὸ μὲν τοῦ μήλου, τὸ ὅποιον ἤρχισε νὰ σαπίξῃ δυνάμεθα ν' ἀφαιρέσωμεν ὅλον τὸ σεσηπὸς μέρος καὶ οὕτω νὰ προφυλάξωμεν τὸ ἄλλο ἐκ τῆς σήψεως. Ὅταν ὅμως ἓν παιδίον κολλήσῃ διφθερίτιδα, δὲν δυνάμεθα νὰ κόψωμεν τὸ πάσχον μέρος τοῦ λάρυγγός του, διὰ νὰ σώσωμεν τὸ ὑπόλοιπον σῶμά του. Πολὺ εὐκολώτερον καὶ ἀπλούστερον εἶναι νὰ ἐμποδίσωμεν τὰ μικρόβια ἀπὸ τοῦ νὰ φθάσουν εἰς αὐτό, ὅταν εἶναι ἀκόμη ὑγιές, ἤτοι νὰ τὸ προφυλάξωμεν ἀπὸ αὐτά.

Τὰ παιδιά πραγματικῶς πάντοτε προφυλάττουν τὸν ἑαυτὸν των ἀπὸ τὰ μικρόβια μολονότι δὲν γνωρίζουν διατί τὸ κάμνουν. Θὰ ἦτο περίεργον νὰ ἀκούσωμεν, τί θὰ μᾶς ἀπήντων οἱ μαθηταί, ἐὰν εἰσηρχόμεθα εἰς τὴν τάξιν σχολείου τινὸς καὶ ἠρωτῶμεν αὐτούς, διατί προσπαθοῦν νὰ εἶναι καθαροί. Εἶναι φανερόν

ὅτι μερικοὶ θὰ μᾶς ἔλεγον : « Διότι ἡ μητέρα μας μᾶς πλύνει ». Ἄλλοι πάλιν : « Δὲν ὑποφέρομεν νὰ περιπατῶμεν ἀκάθαρτοι, διότι κανεὶς δὲν μᾶς θέλει κοντά του ».

Ὅλα αὐτὰ δύνανται νὰ εἶναι ὀρθά, ἀλλὰ δὲν μᾶς ἐξηγοῦν καὶ τὸ διατί οἱ ἄνθρωποι προσπαθοῦν νὰ κρατοῦν τὸν ἑαυτὸν των καὶ τὰ τέκνα των καθαρὰ. Ἡ κυριωτέρα αἰτία εἶναι, ὅτι ἀπὸ τὴν καθαριότητα πολὺ ἐξαρτᾶται ἡ ὑγεία μας.

Καὶ αἱ χεῖρες καὶ τὸ πρόσωπον καὶ τὰ φορέματά μας, ὅταν δὲν εἶναι καθαρὰ, περιέχουν πολὺ περισσότερα μικρόβια ἢ ὅταν εἶναι καθαρὰ. Ἄν πλύνωμεν τὰς χεῖράς μας πρὸ τοῦ φαγητοῦ, αὐτὸ τὸ κάμνομεν μόνον καὶ μόνον, διότι ἄλλως πῶς τὰ μικρόβια θὰ μεταδοθοῦν ἀπὸ τὰ δάκτυλά μας εἰς τὸ ψωμίον καὶ εἰς ὅ,τι ἄλλο ἐγγίζομεν μὲ αὐτά. Θὰ εἰσέλθουν μετὰ τῆς τροφῆς εἰς τὸ στόμα μας καὶ θὰ τὰ καταπίωμεν. Ἐὰν αὐτὰ εἶναι μικρόβια ἀσθενείας τινός, τότε ἀναμφιβόλως θὰ ἄρρωστήσωμεν καὶ ἡμεῖς ἐξ αὐτῆς. Ὅταν περιπατῶμεν, τότε ἐγγίζομεν μὲ τὰς χεῖρας καὶ μὲ τὰ φορέματά μας πολλὰ πράγματα, τὰ ὅποια ἤγγισαν προηγουμένως ἄλλοι ἄνθρωποι, περὶ τῶν ὁποίων δὲν γνωρίζομεν, ἂν ᾤσαν ὑγιεῖς ἢ ἄρρωστοι. Κρατοῦμεν π.χ. τὴν λαβὴν τοῦ τροchioδρόμου, διὰ νὰ μὴ πέσωμεν ἢ νὰ εἰσέλθωμεν μέσα εἰς τὴν ἄμαξαν, καὶ δὲν ἤξεύρομεν ποῖος πρὸ ἡμῶν ἐκράτησεν αὐτήν, ὑγιὴς ἢ ἀσθενὴς ἄνθρωπος. Ἴσως ἐξ αὐτοῦ νὰ ἔμειναν ἐκεῖ μικρόβια, τὰ ὅποια οὕτω μεταφέρομεν, χωρὶς νὰ θέλωμεν, εἰς τὸ σῶμά μας. Εἰσερχόμενοι εἰς τὸ παντοπωλεῖον κρατοῦμεν τὴν λαβὴν τῆς θύρας του, τὴν ἀνοίγομεν

καὶ δὲν γνωρίζομεν ποῖος ὀλίγον πρὸ ἡμῶν εἰσῆλθεν εἰς τὸ παντοπωλεῖον, ἐκράτησε τὴν ἰδίαν λαβὴν καὶ ἀφῆκεν ἐκεῖ μικρόβια. Τοιαῦτα δὲ περιστατικὰ συμβαίνουν εἰς ἡμᾶς πλεῖστα ὅσα καθ' ἑκάστην. Ἐπειτα, ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν οἰκίαν μας καὶ καθήμενοι, διὰ νὰ γευματίσωμεν, λησμονοῦμεν νὰ πλύνωμεν τὰς χεῖρας, πιάνομεν μὲ αὐτὰς τὸ ψωμὶ καὶ τὸ φαγητὸν καὶ οὕτω θέτομεν πλῆθος μικροβίων μαζὶ μὲ τὴν τροφήν εἰς τὸ στόμα μας.

Πολλὰ παιδιὰ καὶ ἄνδρες ἀκόμη καὶ γυναῖκες ἔχουν τὴν κακὴν συνήθειαν, ὅταν μετροῦν χαρτονομίσματα, νὰ σιελώνουν τοὺς δακτύλους, θέτοντες αὐτοὺς εἰς τὸ στόμα των. Αὐτὸ εἶναι κάκιστον, διότι τὰ χαρτονομίσματα, ὡς διερχόμενα διὰ πολλῶν χειρῶν καὶ χαρτοφυλακίων, εἶναι πάντα πλήρη μικροβίων. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι τὰ περισσότερα μικρόβια δὲν μᾶς βλάπτουν, ἀλλὰ πρέπει ἐπίσης νὰ ἐνθυμώμεθα ὅτι μερικὰ εἶναι δυνατόν νὰ μᾶς προσενήσουν βλάβην καὶ μάλιστα βλάβην πολὺ μεγάλην. Καὶ δι' αὐτὸ εἶναι ὀρθὸν νὰ προφυλαττώμεθα μὲ κάθε τρόπον ἀπὸ αὐτά, διὰ νὰ μὴ ἀσθενήσωμεν. Ἴσως οἱ ἄνθρωποι, τοὺς ὁποῖους ἀνεφέραμεν προηγουμένως, εἰς τὴν ζωὴν των νὰ μὴ ἤκουσαν τίποτε περὶ μικροβίων καὶ νὰ μὴ γνωρίζουν τίποτε περὶ αὐτῶν. Οὗτοι ὑποφέρουν ἐξ ἀγνοίας, ἐνῶ θὰ ἦτο δυνατόν νὰ προφυλαχθοῦν ἀπὸ αὐτά.

Ὅπως τὰς χεῖρας, οὕτω καὶ τὰ φορέματά μας καὶ τὰ δωμάτια καὶ τὰς οἰκίας μας καὶ τὰ ἀμάξια καὶ τὰς χιθούσας τῶν σχολείων καὶ τὰ δημόσια κτίρια, ὅπου

συναθροίζεται πολὺς κόσμος, πρέπει νὰ τὰ διατηρῶμεν καθαρά.

Ἐκεῖ, ὅπου κατοικοῦν ἢ καὶ μένουν ἐπὶ πολλὴν ὥραν οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖ ὅπου ἀναπνέουν, ἐκεῖ ἀπομένουν μικρόβια, ἀπομένουν καὶ ἄλλα πολλὰ πράγματα, τὰ ὅποια τὰ βοηθοῦν, διὰ νὰ πολλαπλασιασθοῦν ταχύτερον. Ταῦτα γνωρίζοντες, πρέπει νὰ προσπαθῶμεν νὰ κρατῶμεν ὅσον τὸ δυνατόν μεγαλυτέραν καθαριότητα, φροντίζοντες, ὅπως καὶ αἱ οἰκίαι μας καὶ τὰ δημόσια μέρη, εἰς τὰ ὅποια συχνάζομεν, εἶναι καθαρά.

Τοῦτο θὰ βοηθήσῃ ὅλους μας νὰ εἴμεθα ὑγιεῖς.

Ἐκ τοῦ Ρωσικοῦ

3. • ΚΟΝΙΣ ΚΑΙ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΣ

Ὅταν πνέῃ δυνατός ἄνεμος εἰς τὰς ὁδοὺς, ἐγείρονται νέφη κονιορτοῦ. Τότε αἰσθανόμεθα ὅτι δυσκολευόμεθα ν' ἀναπνεύσωμεν.

Στρέφομεν τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ ἄλλο μέρος, σφίγγομεν τὰ χεῖλη, προσπαθοῦμεν ὅχι μόνον νὰ μὴ ἀναπνέωμεν μὲ τὸ στόμα, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν μύτην ἀκόμη. Καὶ ὅμως μὲ ὅλας αὐτὰς τὰς προσπάθειάς, εἰς τὸ στόμα μας εἰσέρχεται τόση κόνις, ὥστε πολὺ καλὰ τὴν αἰσθανόμεθα.

Ἡ κόνις γεμίζει τοὺς ὀφθαλμούς μας, ἀρχίζουν αὐτοὶ νὰ πονοῦν, νὰ κοκκινίζουν! εἰς τὰ μάγουλά μας τρέχουν δάκρυα, ἂν καὶ δὲν ἔχωμεν ὄρεξιν νὰ κλαύσωμεν,

βήχομεν, σπογγιζόμεθα καὶ ὅταν τέλος φθάσωμεν εἰς τὴν οἰκίαν μας, αἰσθανόμεθα τὸν ἑαυτὸν μας πολὺ κουρασμένον.

Πολλὰ μικρὰ μόρια τῆς κόνεως ἔχουν μυτερὰς ἄκρας καὶ γωνίας, ὥστε μὲ αὐτὰς καρφώνονται εἰς τὸν τρυφερὸν χιτῶνα τῶν ὀφθαλμῶν μας, ἐνῶ αἱ χεῖρες καὶ τὸ πρόσωπόν μας, τῶν ὁποίων τὸ δέρμα εἶναι χονδρότερον, δὲν αἰσθάνονται τοιαῦτα κεντήματα. Ὅσον δὲ διὰ τοὺς πνεύμονάς μας, τὸ δέρμα ἐκεῖ εἶναι ἀκόμη τρυφερώτερον καὶ δι' αὐτοὺς εἶναι πολὺ βλαβερὰ, ἀκόμη καὶ ἡ κόνις ἐκείνη, ἡ ὁποία εὐρίσκεται εἰς τὰς οἰκίας μας.

Διὰ νὰ βεβαιωθῇτε ὅτι ὄντως ὑπάρχει κόνις εἰς τὸν ἄέρα ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον ἀναπνέετε, παρατηρήσατε τὴν δέσμην ἐκείνην τοῦ φωτός, ἡ ὁποία εἰσέρχεται διὰ τοῦ παραθύρου εἰς τὸ δωμάτιόν σας. Σχεδὸν εἰς κάθε δωμάτιον θὰ ἴδητε εἰς τὰς δέσμας αὐτὰς τοῦ φωτός ἀναρίθμητα μόρια κόνεως, τὰ ὁποῖα ὡς μικρὰ πλοῖα πλέουν εἰς τὰς ἀκτῖνας τοῦ φωτός καὶ κινοῦνται ἔμπρὸς καὶ ὀπίσω. Λάβετε τὸ ράκος τοῦ ὑφάσματος, μὲ τὸ ὁποῖον ἡ μήτηρ ἢ ἡ ὑπηρέτριά σας ξεσκονίζει, τινάζετε το καὶ ἰδέτε, τί θὰ συμβῇ εἰς τὴν δέσμην τοῦ φωτός. Ἀμέσως θὰ ἴδητε ὅτι εἰς αὐτὴν τὴν δέσμην χορεύει κόνις χιλιάκις περισσοτέρα ἢ πρότερον. Εἶναι ὠραῖον τὸ θέαμα τοῦτο, ἀλλ' ἡ ὠραιότης αὕτη εἶναι πολὺ βλαβερὰ διὰ τοὺς πνεύμονάς σας. Πρέπει νὰ μὴ λησμονῇτε ὅτι τόση πολλὴ κόνις, τὴν ὁποίαν βλέπετε εἰς τὴν δέσμην τοῦ φωτός, εὐρίσκεται καὶ εἰς ὅλα τὰ μέρη τῶν δωματίων σας.

Τὸ μεγαλύτερον ὅμως κακὸν εἶναι, ὅτι ἐντὸς τῆς κό-
νεως ταύτης ὑπάρχουν ἄπειρα μικρόβια. Ὅπου ὑπάρ-
χει περισσοτέρα κόνις, ἐκεῖ εὐρίσκονται καὶ περισσό-
τερα μικρόβια. Εἰς τὰς ὁδοὺς λοιπὸν τῆς πόλεως ὑπάρ-
χουν περισσοτέρα μικρόβια, διότι ἐκεῖ ὑπάρχει καὶ
περισσοτέρα κόνις. Δι' αὐτὸ καὶ ὅσοι ἐννοοῦν αὐτό,
προσπαθοῦν ὥστε τὰ μικρόβια νὰ μὴ εἰσέρχωνται
οὔτε εἰς τοὺς πνεύμονάς των οὔτε εἰς τὰς οἰκίας, ἐντὸς
τῶν ὁποίων ζοῦν. Οὗτοι γνωρίζουν ἐπίσης ὅτι, ὅταν
πνέη ἰσχυρὸς ἄνεμος, φέρει κόνιν εἰς τὰς οἰκίας καὶ μετ'
αὐτῆς καὶ πλῆθος μικροβίων.

Τὰ μικρόβια ταῦτα προέρχονται πολλάκις ἐξ ἀν-
θρώπων, οἵτινες πάσχουν ἀπὸ δερματικὰ νοσήματα.
Ἐκατομμύρια τοιούτων μικροβίων ἐγείρει ὁ ἄνεμος
ἀπὸ διάφορα μέρη, ἀπὸ τὰ πτώματα τῶν ζώων, ἀπὸ
τοὺς σωροὺς τῆς κόπρου κλπ. καὶ ὅσον περισσότερον
ἀκάθαρτον εἶναι ἐν μέρος, τόσον καὶ περισσοτέρα μι-
κρόβια ὑπάρχουν ἐκεῖ.

Τὰ μικρόβια, τὰ ὁποῖα προξενοῦν τὴν φθίσιν, εἶναι
παρὰ πολλὰ ἐντὸς τῶν πτυέλων τῶν ἀνθρώπων, οἵ-
τινες πάσχουν ἐκ τῆς ἀσθενείας ταύτης. Πολλάκις
οἱ ἄνθρωποι οὗτοι εἶναι ἀπρόσεκτοι· πτύνουν εἰς τοὺς
δρόμους. Τὰ πτύελά των ξηραίνονται καὶ οἱ διαβάται
πατοῦν αὐτά, τὰ τρίβουν διὰ τῶν ποδῶν των καὶ οὕ-
τω τὰ μεταβάλλουν εἰς κόνιν. Ἡ κόνις σκορπίζεται
εἰς τὸν ἀέρα καὶ ὁ ἄνεμος τὴν μεταφέρει εἰς τὰς οἰκίας
καὶ εἰς τὰ σχολεῖα. Ἐπικάθηται εἰς τὰ παραπετάσματα
κ.τ.τ., τὴν ἀναπνέομεν καὶ οὕτω φθάνει εἰς τοὺς πνεύ-
μονάς μας. Ἐὰν ἔχωμεν ἀδύνατον κρᾶσιν ἢ κάποιαν

ἄλλην ἀσθένειαν, ὁ ὀργανισμός μας δὲν δύναται νὰ πολεμήσῃ τὰ μικρόβια ταῦτα, καὶ τότε προσβαλλόμεθα καὶ ἡμεῖς ἐκ φθίσεως.

Αὐτὸ εἶναι φοβερόν· διὰ τοῦτο εἰς πολλὰς πολιτισμένας χώρας ἔχουν γίνεи νόμοι, ἀπαγορεύοντες νὰ πτύουν οἱ ἄνθρωποι εἰς τοὺς δρόμους εἴτε εἰς τὰ πατώματα τῶν δημοσίων κτιρίων. Οἱ ἄνθρωποι ἐνόησαν τί μέγα κακὸν δύναται νὰ προέλθῃ ἐκ τῶν πτυέλων, καὶ προσπαθοῦν νὰ προφυλαχθοῦν ἀπὸ αὐτά. Γίνονται σύλλογοι, τὰ μέλη τῶν ὁποίων προσπαθοῦν μὲ κάθε τρόπον, νὰ κάμουν τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἐννοήσουν τὸν κίνδυνον, τὸν ὁποῖον προξενεῖ ἡ κακὴ αὐτὴ συνήθεια, καὶ νὰ προφυλάττουν καὶ τὸν ἑαυτὸν των καὶ τὸν κόσμον ἀπὸ τὸ κακὸν αὐτό. Δυστυχῶς ὅμως αἱ γνώσεις αὗται μὲ μεγάλην δυσκολίαν μεταδίδονται εἰς τοὺς ἀνθρώπους, διὰ τοῦτο δὲ πρέπει νὰ εἴμεθα πάντοτε προφυλακτικοί. Πρέπει μὲ κάθε τρόπον νὰ ἐμποδίζωμεν τὴν κόνιν ἀπὸ τὰς κατοικίας μας καὶ πρὸ πάντων ἀπὸ τὰς αἰθούσας τῶν διδασκηρίων.

Καὶ ὅμως μὲ ὅλας τὰς προσπάθειας ἡμῶν ἡ κόνις εἰσέρχεται καὶ εἰς τὰς μὲν καὶ εἰς τὰς δέ. Ποῖος εἶναι ὁ καλύτερος τρόπος νὰ ξεσκονίζωμεν;

Πολλάκις εἶδα κυρίας καὶ ὑπηρετρίας νὰ ξεσκονίζουν τὰ τραπέζια, τὰ ἐρμάρια κ.τ.τ. μὲ πτερόν. Ἡ κόνις εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν φεύγει ἀπὸ τὸ ἐν ἔπιπλον, στριφογυρίζει εἰς τὸν ἄερα καὶ ἐπικάθηται εἰς ἄλλο. Ἀλληπάλιν ὑπηρέτρια μὲ ἓνα στεγνὸν σάρωθρον σκουπίζει τὰ δωμάτια. Γεμίζει τότε τὸ δωμάτιον ἀπὸ σκόνην. αἱ δεσμίδες τοῦ φωτὸς σκοτεινιάζουν αὐτὴν καὶ

ἡ καημένη ἢ γυναῖκα αὐτὴ ὅλον τὸν καιρόν, κατὰ τὸν ὅποιον σκουπίζει, ἀναπνέει σκόνην. Ἐὰν τὸν χρόνον, καθ'ὸν σαρώνει οὕτως, ἔχη ἀνοικτὰ τὰ παράθυρα, τότε ἄρκετὸν μέρος τῆς σκόνης ἐξέρχεται ἐξ αὐτῶν, ἢ περισσότερα ὅμως μένει ἐντὸς τούτων.

Τὸ μαλακὸν ἢ ὑγρὸν τεμάχιον ὑφάσματος εἶναι καλύτερον καὶ ἀπὸ τὸ σάρωθρον καὶ ἀπὸ τὸ πτερόν. Ἀλλ' ἐὰν νομίζετε ὅτι μὲ τὸ ὑγρὸν τοῦτο ράκος δύνασθε νὰ καταστρέψετε κάτι, τότε πρέπει νὰ πάρετε διὰ τὸ ξεσκόνισμα ξηρόν, ἀλλὰ καθαρὸν ράκος καὶ νὰ τὸ τινάζετε συχνά.

Εἷς τι ἀμερικανικὸν σχολεῖον ἔκαμαν σῶμα ἀπὸ μαθητᾶς, τὸ ὅποιον καὶ ὀνομάζουν «σῶμα τῶν ὑγιῶν». Οἱ μαθηταὶ οὗτοι φοροῦν ἰδιαίτερον φόρεμα καὶ μόνοι των καθαρίζουν τὰ δωμάτιά του, ὅπως τοὺς ὀδηγεῖ ὁ διδάσκαλός των. Τὰ παιδιὰ μὲ ἀνυπομονησίαν πάντοτε περιμένουν τὴν σειρὰν των· κρατοῦν δὲ τὸ κτίριον εἰς τοιαύτην καθαριότητα, ὥστε κατὰ τὸ ἔτος 1902, κατὰ τὸ ὅποιον οἱ μαθηταὶ μόνοι ἐφρόντιζον διὰ τὴν καθαριότητα τοῦ διδασκηρίου των, ἡσθένησαν πολὺ ὀλιγώτεροι ἐξ αὐτῶν ἢ κατὰ τὰ παρελθόντα ἔτη. Τὸ διδασκῆριον τοῦτο τὸ ἐκαθάριζαν μόνον μὲ ὑγρὰ ράκη ὑφασμάτων.

Ἐκ τοῦ Ρωσικοῦ

4. ΠΩΣ ΠΡΟΦΥΛΑΣΣΟΜΕΘΑ ΕΚ ΤΗΣ ΕΥΛΟΓΙΑΣ;

Ὁ σχολικὸς ἰατρὸς τῆς περιφερείας, ἔχων συνηθροισμένους τοὺς μαθητὰς τῆς Ε' καὶ τῆς ΣΤ' τάξεως τῶν δημοτικῶν σχολείων τῆς πόλεως Χ., τοὺς διδάσκει περὶ

μικροβίων ἐπὶ ὥραν ἀρκετήν. Οἱ μικροὶ ἀκροαταὶ τοῦ τὸν ἀκούουν μετὰ μεγάλης προσοχῆς. Τὸ ζήτημα δὲν εἶναι μικρόν· πρόκειται περὶ τῆς ζωῆς των. «Τὰ μικρόβια» λέγει ὁ ἰατρός, «εἶναι ἐπιβλαβῆ μόνον, ὅταν ἐπιτύχουν τὸν ὀργανισμόν μας ἐξασθενημένον. Δι' αὐτὸ πρέπει α') ν' ἀποφεύγωμεν πᾶσαν αἰτίαν, ἡ ὁποία ἐξασθενίζει τὸν ὀργανισμόν μας, π.χ. τὴν ἀνεπαρκῆ τροφήν, τὴν ἀκαθαρσίαν, τὸ κρύωμα, τὴν ὑπερβολικὴν κούρασιν, τὴν ἀϋπνίαν, τὴν κατάχρησιν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν καὶ β') νὰ μὴ ἐρχώμεθα εἰς ἐπαφήν μὲ πράγματα ἢ πρόσωπα μολυσμένα. Ὅταν τὰ μικρόβια, εἰσερχόμενα εἰς τὸ σῶμά μας, εὐρίσκουν ὑγιᾶ καὶ ἰσχυρὸν τὸν ὀργανισμόν μας, τότε μένουν μέσα μας ἀδρανῆ, τρόπον τινὰ κοιμισμένα. Εὐθὺς ὅμως, ὡς ὁ ὀργανισμός μας ἐξασθενήσῃ, τότε τὰ μικρόβια, ἐπειδὴ δὲν εὐρίσκουν τὴν ἀπαιτουμένην ἀντίστασιν, πολλαπλασιάζονται καὶ θανατώνουν τὸν ἄνθρωπον.

»Μέσον ἀσφαλέστερον πρὸς προφύλαξιν μας ἀπὸ τῶν μικροβίων εἶναι ὁ ἐμβολιασμός. Δι' αὐτοῦ εἰσάγομεν εἰς τὸ αἷμά μας μερικὰς οὐσίας, αἱ ὁποῖαι παλαίουν μὲ τὰ εἰσερχόμενα μικρόβια καὶ τὰ νικοῦν. Ὑπάρχει ἓν ὄνομα εἰς τὴν ἐπιστήμην, τὸ ὁποῖον πάντες οἱ ἄνθρωποι ὀφείλουν νὰ τὸ γνωρίζουν καὶ νὰ τὸ εὐγνωμονοῦν. Εἶναι ὁ Γέννερ. Αὐτὸς πρῶτος ἀνεκάλυψε τὴν θεραπείαν τῆς εὐλογίας διὰ τοῦ ἐμβολιασμοῦ. Ἡ ἱστορία μάλιστα τῆς ἀνακαλύψεως ταύτης εἶναι πολὺ περίεργος.

»Ὁ Ἀγγλος οὗτος ἰατρός προσεκαλεῖτο συχνάκις νὰ θεραπεύῃ ἄνθρώπους προσβληθέντας ἐκ τῆς εὐλο-

γίας. Μίαν ἡμέραν συναντᾷ χωρικήν, ἣ ὁποία τῷ λέγει :

—«Ἐγώ, ἱατρέ, δὲν φοβοῦμαι διόλου τὴν εὐλογίαν!»

—«Πῶς γίνεται αὐτό;» ἐρωτᾷ ὁ Γέννερ ἑκπληκτος.

—«Ἴδού πῶς!» ἀπεκρίθη ἡ χωρική. «Αἱ ἀγελάδες μας, ὅταν ἀρρωστοῦν, βγάζουν εἰς τοὺς μαστοὺς των μερικὰ ἐξανθήματα. Ὅταν λοιπὸν τὰς ἀρμέγωμεν, ἡ ὕλη, τὴν ὁποίαν ἔχουν τὰ ἐξανθήματα, κολλᾷ εἰς τὰ χέρια μας καὶ τότε αὐτὰ βγάζουν φουσκαλίδας μὲ ἔμπυον. Ὅσοι ἀπὸ τοὺς σπιτικούς μας βγάλουν αὐτά, δὲν φοβοῦνται πλέον ἀπὸ εὐλογίαν».

» Οἱ λόγοι οὗτοι τῆς χωρικῆς ἔρριψαν φῶς εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ Γέννερ. Ἐμβολιάζει ἓνα νέον μὲ δαμαλίδα καὶ ὥς ἀποτέλεσμα βλέπει μερικὰ ἐξανθήματα. Ἐμβολιάζει τότε τὸν ἴδιον μὲ ὕλην εὐλογιῶντος. Φαντάζεσθε τὴν χαρὰν του, ὅταν εἶδεν, ὅτι ὁ νέος οὐδόλως προσεβλήθη ἐξ εὐλογίας. Ἐκτοτε ἀπὸ τὸ ἔτος 1800 περίπου ἡ ἀνθρωπότης σῶζεται ἐκ τῆς ἐπαράτου ταύτης νόσου.

» Αὐτὴν τὴν δαμαλίδα φέρω καὶ ἐγὼ ἀπὸ χωρίου εἰς χωρίον καὶ πολεμῶ τὴν εὐλογίαν. Μὲ αὐτὴν σᾶς ἐμβολίασα ὀλίγον πρότερον».

—«Ὑποθέσατε, ἱατρέ» εἶπε τότε εἰς μαθητῆς «ὅτι μανθάνομεν ὅτι κάποιος προσβάλλεται ἐκ μεταδοτικῆς ἀσθερείας. Τί πρέπει τότε νὰ κάμωμεν;»

—«Πρέπει ἀμέσως νὰ εἰδοποιήσητε τὴν ἀρμοδίαν ἀρχήν. Τοῦτο εἶναι σπουδαιότατη ὑποχρέωσις τοῦ πολίτου. Ἄν δὲν τὴν ἐκτελέσῃ, γίνεται φονεὺς πολλῶν ἀνθρώπων καὶ καταστρέφει τὸν τόπον του. Ὁ ἀσθενὴς

πρέπει ἀμέσως ν' ἀπομονωθῇ, καὶ ὄχι μόνον αὐτός, ἀλλὰ καὶ ὅλα τὰ πράγματα, τὰ ὅποια ἤγγισε καὶ ἐμόλυνε. Πρέπει νὰ τὸν ἀπομονώσωμεν εἰς ἓν δωμάτιον εὐάερον, ἀφοῦ πρῶτον ἀφαιρέσωμεν ἀπ' ἐκεῖ ὅλα τὰ περιττὰ ἐπιπλά. Ἐπειτα νὰ ἀλλάζωμεν τακτικὰ τὰ ἀσπρόρρουχά του, οὐδέποτε ὅμως νὰ πλύνωμεν ταῦτα εἰς ρεῦμα ποταμοῦ ἢ εἰς βρύσιν, διότι δυνατόν νὰ μολυνθῇ ὁλόκληρος ἡ πόλις. Ὅλα τὰ μολυσμένα πράγματα πρέπει νὰ τὰ καίωμεν ἢ νὰ τὰ ἀφήνωμεν πολλήν ὥραν ἐντὸς βραστοῦ νεροῦ, διότι ἡ μεγάλη θερμοκρασία φονεύει τὰ μικρόβια. Διὰ νὰ ἀπολυμάνωμεν δὲ τὸ δωμάτιον, πρέπει νὰ καίωμεν θειάφι, ἀφοῦ κλείσωμεν καλὰ θύρας καὶ παράθυρα.

Ἐκ τοῦ Ρωσσικοῦ

5. ΤΟ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΨΥΧΟΥΣ

Πολλοί, πάμπολλοι ἄνθρωποι πιστεύουν ὅτι, ὅταν ὁ καιρὸς εἶναι πολὺ ψυχρὸς, εἶναι καλὸν νὰ πίνῃ τι ρακί, οὔζο, κρασί ἢ μπύραν, διότι τάχα δι' αὐτῶν θερμαίνεται τὸ σῶμα καὶ καλύτερον ἀντέχει εἰς τὸ ψυχρός. Τὸ ἀκόλουθον περιστατικὸν ἀποδεικνύει ὅμως τὸ ἐναντίον.

Κάποτε ὑγιεῖς τινες καὶ δυνατοὶ ἄνθρωποι περιηγοῦντο τὸν χειμῶνα καὶ ἠναγκάσθησαν νὰ κοιμηθοῦν εἰς ἀνοικτὸν μέρος ἐπὶ τῆς χιόνος.

Ἦσαν 26 ἐν ὄλῳ. Ἡ νύξ ἦτο πολὺ ψυχρὰ καὶ δὲν ἦτο δυνατόν ν' ἀνάψουν φωτιά. Εἶχαν μαζί των ἀρ-

κετήν τροφήν καὶ ἄρκετόν ρακίον. Εἷς ἐξ αὐτῶν ἦτο κάπως περισσότερον μορφωμένος τῶν ἄλλων · ὅταν δὲ ἤρχισαν νὰ συζητοῦν, τί πρέπει νὰ κάμουν διὰ νὰ ζεσταθοῦν, οὗτος εἶπεν εἰς τοὺς ἄλλους συντρόφους του: «Ἐν μόνον γνωρίζω, ὅτι δὲν πρέπει νὰ πῶμεν ρακί». Τοὺς ἐβεβαίωσε δὲ ὅτι, ὅσοι ἐξ αὐτῶν δὲν ἀκούσουν τὴν συμβουλὴν του θὰ παγώσουν γρηγορώτερον τῶν ἄλλων, οἵτινες δηλ. δὲν θὰ πῶν.

Τρεῖς ἐξ αὐτῶν ἐπίστευσαν εἰς τὸν ἄνθρωπον τοῦτον · δὲν ἔπιον διόλου ρακίην καὶ ἐκοιμήθησαν ἐπὶ τῆς χιόνης. Εἶναι ἀληθές, ὅτι καθ' ὅλην τὴν νύκτα οὗτοι ἐκρύωναν, ἀλλὰ καὶ δὲν ἔπαθαν τίποτε. Τρεῖς ἄλλοι, οἵτινες εἶχον πῖει, ἀλλὰ πολὺ ὀλίγον, ἐκρύωσαν περισσότερον τῶν πρώτων, ἀλλὰ δὲν ἐπάγωσαν. Ἐπτὰ ἔπιον περισσότερον, καὶ τὸ πρῶνι εὐρέθησαν μὲ παγωμένα τὰ δάκτυλα τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν. Ἐξ ἔπιον πάρα πολὺ καὶ ἐπάγωσαν. Τὴν πρωίαν μετὰ δυσκολίας τοὺς ἔφεραν εἰς τὴν ζωὴν καὶ ὑπέφεραν καθ' ὅλον αὐτῶν τὸν βίον. Τέσσαρες ἔπιον τόσον πολὺ, ὥστε μετὰ παρέλευσιν τεσσάρων ἑβδομάδων ἀπέθανον. Καὶ οἱ ἄλλοι τρεῖς, οἱ ὅποιοι εἶχον πῖει πάρα πολὺ, εὐρέθησαν νεκροὶ τὴν πρωίαν.

Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ τὴν προηγηθεῖσαν νύκτα ἦσαν ὑγιεῖς, ὅλοι ἐφόρουν θερμὰ ἐνδύματα, ἀλλὰ τὸ οἶνον-πνευμα, τὸ ὅποιον ἔπιον, τοὺς κατέστρεψεν. Εἷς ἐκ τῶν ἐπιζησάντων ἔγραψε περὶ τοῦ ζητήματος αὐτοῦ εἰς τὰς ἐφημερίδας καὶ συνεβούλευσε τοὺς ἀναγνώστας νὰ ἀφήσουν τὴν βλαβεράν αὐτὴν πρόληψιν, ὅτι τάχα

τὸ οἰνόπνευμα δύναται νὰ προφυλάξῃ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὸ ψῦχος.

Ἀλλὰ πόθεν προέρχεται ἡ ἐμπιστοσύνη τῶν ἀμαθῶν ἀνθρώπων εἰς τὸ θερμαντικὸν τῆς οἰνοπνευματοποσίας; Βεβαίως ἐκ τοῦ ὅτι, μόλις πῖνῃ τις οἰνοπνευματῶδες ποτόν, αἰσθάνεται θερμότητα εἰς ὁλόκληρον τὸ σῶμά του. Τὸ κακὸν εἶναι ὅτι ὀλίγοι γνωρίζουν διατὶ συμβαίνει αὐτὸ τὴν στιγμὴν ἐκείνην καθὼς καὶ τίνα ἐπακολουθήματα ἔχει.

Τὰ οἰνοπνευματώδη ποτὰ ἔχουν τὴν ιδιότητα νὰ διαστέλλουν ἐκεῖνα τὰ μικρὰ σωληνάρια, διὰ μέσου τῶν ὁποίων τρέχει τὸ αἷμα εἰς τὸ δέρμα, ἥτοι τὰ τριχοειδῆ ἄγγειά μας. Ὄταν τὰ σωληνάρια αὐτὰ διαστέλλωνται, τότε πράγματι διέρχεται δι' αὐτῶν περισσότερον αἷμα καὶ ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ἔπιε, διὰ μιᾶς αἰσθάνεται ὅτι τὸ αἷμα χύνεται εἰς τὸ δέρμα καὶ ὅτι ὅλον τὸ σῶμά του θερμαίνεται ἐξ αἰτίας τοῦ οἰνοπνεύματος. Αὐτὸ ὅμως δὲν διαρκεῖ ἐπὶ πολὺ. Διότι, ὅσον περισσότερον θερμαίνεται τὸ δέρμα, τόσον καὶ περισσότεράν θερμότητα ἀφαιρεῖ ἀπὸ τὰ ἐσωτερικὰ μέρη τοῦ σώματος. Ὁ μεθυσμένος ἄνθρωπος αἰσθάνεται ἐξωτερικὴν θερμότητα, διότι τὸ αἷμά του ἐχύθη εἰς τὰ ἐξωτερικὰ ὄργανα, εἰς τὸ δέρμα. Ἀλλὰ δι' αὐτὸ τὰ ἐσωτερικὰ μέρη κρυώνουν. Διὰ νὰ εἶναι ὅμως κανεὶς ὑγιής, πρέπει ἡ ἐσωτερικὴ θερμοκρασία νὰ εἶναι ἡ ἰδία καὶ τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα καὶ τὸν χειμῶνα καὶ τὸ θέρος. Ὅτι δὲ καταβιβάζει τὴν ἐσωτερικὴν μας θερμοκρασίαν, αὐτὸ εἶναι πολὺ βλαβερόν.

Ἐκτὸς ὅμως τούτου, οἱ ἄνθρωποι οἵτινες πίνουν

οἰνοπνευματώδη ποτά, δὲν γνωρίζουν ἀκόμη καὶ ἐν ἄλλο πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον γίνεται εἰς αὐτοὺς ὡς ἐκ τῆς ἐνεργείας τῆς οἰνοπνευματοποσίας των. Ἀπὸ τὰ οἰνοπνευματώδη ποτὰ ἀρχίζουν τὰ νεῦρα νὰ μὴ αἰσθάνωνται πλέον τόσον πολύ. Αὐτὸ εἶναι πολὺ σπουδαῖον ζήτημα, διότι τὰ νεῦρα διὰ τὸ σῶμά μας εἶναι ὅ,τι ὁ μηχανικὸς διὰ τὸν σιδηρόδρομον. Ἄν ὁ μηχανοδηγὸς οὗτος δὲν εἶναι ὑγιὴς ἢ ἂν κοιμᾶται, ὁ σιδηρόδρομος κινδυνεύει. Οὐδεὶς ἐπιβάτης θὰ ἀποφασίσῃ νὰ παραμείνῃ εἰς τὸν σιδηρόδρομον, ὅταν γνωρίξῃ ὅτι ὁ μηχανοδηγὸς του θὰ κοιμηθῇ. Ἀκριβῶς τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ εἰς τὸ σῶμά μας. Δύναται νὰ πάθῃ τὸ σῶμά μας πολλὰ κακά, ἂν τὰ νεῦρά μας εἶναι τόσον νωθρά, ὥστε νὰ μὴ δύνανται πλέον νὰ εἰδοποιοῦν τὸ σῶμα περὶ τῶν κινδύνων, τοὺς ὁποίους διατρέχει τοῦτο. Αὐτὸ ἀκριβῶς καὶ συνέβη μὲ τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους, οἵτινες ἐκοιμήθησαν τὴν χιονισμένην ἐκείνην νύκτα εἰς τὸ ὑπαιθρον. Βέβαια ἐκεῖνοι, οἵτινες εἶχον πῖναι ρακίον, προτοῦ νὰ κοιμηθοῦν, ἤσθάνοντο τὸν ἑαυτὸν των περισσότερον θερμὸν ἢ ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι δὲν εἶχον πῖναι. Δὲν ἠδύναντο ὅμως καὶ νὰ φαντασθοῦν ὁποῖον κίνδυνον ἐδημιουργοῦν διὰ τὸν ἑαυτὸν των. Ἴσως ἐκοιμήθησαν καὶ εἰς τὸν ὕπνον των ἔβλεπον ὅτι ἦσαν ζεστοί. Πράγματι ὅμως κατέστρεψαν τὸν θερμὸν ὁργανισμόν των, τὰ δὲ νεῦρά των δὲν ἠδύναντο πλέον νὰ τοὺς εἰδοποιήσουν περὶ τοῦ κινδύνου τούτου καὶ δι' αὐτὸ ἐπάγωσαν.

Πιστεύω ὅτι χιλιάδες ἄνθρωποι παθαίνουν τὸ ἴδιον κάθε χειμῶνα. Πίνουν οἰνοπνευματώδη ποτά, αἰσθά-

Αναγνωστικὸν Καθαρ. ΣΤ' δημοτ. Δ. Ἀνδρεάδου. Ἐκδ. Α'. 10

νονται κάποιαν θερμότητα καὶ εἶναι βέβαιοι ὅτι ἡ αἴσθησις των δὲν δύναται νὰ τοὺς ἀπατήσῃ.

Ἀληθῶς ἡ αἴσθησις των δὲν τοὺς ἀπατᾷ, ἀλλὰ τὸ κακὸν εἶναι ὅτι δὲν γνωρίζουν τί πράγματι συμβαίνει τότε εἰς τὸ σῶμά των. Οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι, οἵτινες περνοῦν πολὺν καιρὸν εἰς τὰς ψυχρὰς χώρας, τὸ ἐνόησαν αὐτό.

Εἰς πολὺ διάσημος ἰατρός, ὁ Καρπεντέρ, ἀναφέρει εἰς ἓν βιβλίον του περιστατικὸν διὰ τὸ πλήρωμα ἑνὸς Δανικοῦ πλοίου ἀπὸ 66 ἄτομα, τὸ ὁποῖον ἐταξίδευεν εἰς ψυχρὰ μέρη. Οἱ ἄνθρωποι τοῦ πλοίου εἶχαν παραλάβει μαζί - παρὰ πολλὰ οἶνοπνευματώδη ποτά. Ἐνόμιζον ὅτι, ὅσον περισσότερον ψῦχος κάνει, τόσον περισσότερον ποτὸν πρέπει νὰ πίνουν.

Ἄν καὶ ὅλοι μετεχειρίσθησαν οἶνοπνευματώδη ποτὰ κατὰ τὸν χειμῶνα ἐκείνον, ὅλκι, ἐπειδὴ δὲν ἠδύναντο νὰ ὑποφέρουν τὸ μέγα ψῦχος, πιθανὸν αἱ εἰς τὸ τέλος τοῦ χειμῶνος ἔμειναν δύο μόνον ζωντανοί.

Εἰς τὰ ἴδια ἐκεῖνα μέρη εἶχον ὑπάγει κατόπιν Ἀγγλοι περιηγηταί. Καὶ οὗτοι ἐφρόντισαν νὰ ἔχουν τὸ σῶμα των θερμόν ἀλλ' ἔκαμαν ὅλως διόλου τὸ ἀντίθετον ἀπὸ ὅ, τι ἔκαμαν οἱ Δανοί. Οἱ Ἀγγλοι ἀπεφάσισαν νὰ μὴ πάρουν μαζί των οἶνοπνευματώδη ποτά. Ἦσαν 22 ἐν ὅλῳ. Ὅταν ἐτελείωσεν ὁ χειμὼν, ἔστειλαν εἰς τοὺς φίλους των τὴν χαροποιὸν εἶδησιν, ὅτι οἱ 20 ἐξ αὐτῶν ἐπέρασαν καλὰ τὸν βαρὺν χειμῶνα καὶ μόνον δύο ἀπέθανον.

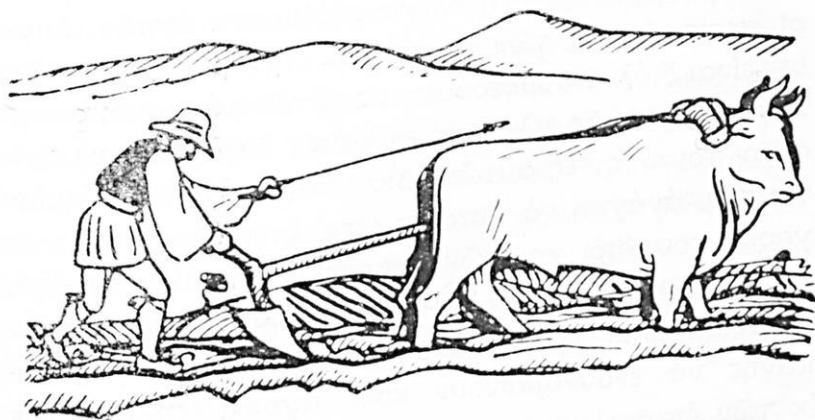
Πάντα ταῦτα δεικνύουν ὅτι ἐκεῖνοι, οἵτινες θέλουν νὰ

προφυλάξουν τὴν ὑγίαν των καὶ νὰ ἀντέχουν εἰς τὰς βαρεῖας ἐργασίας καὶ εἰς τὸ ψῦχος, δὲν πρέπει ποτέ, καὶ πρὸ πάντων ὅταν εἶναι ψῦχος, νὰ πίνουν οἶνοπνευματώδη ποτά.

Ἐκ τοῦ Ρωσικοῦ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Γεωργία

1. Η ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΤΩΝ ΟΣΠΡΙΩΝ

Εἰς παλαιότερους χρόνους, ὅταν ἀκόμη ἦσαν ἄγνωστα τὰ χημικὰ λιπάσματα, οἱ γεωργοὶ μας, γνωρίζοντες ἐκ πείρας ὅτι καὶ ὁ καλύτερος ἀγρὸς ἐξαντλεῖται καὶ ἀδυνατίζει διὰ τῆς ἐπ' αὐτοῦ συνεχοῦς καλλιεργείας σιτηρῶν, ἄφηνον πάντοτε τὸ ἥμισυ τῶν ἀγρῶν των νὰ ἀναπαύεται ἐπὶ ἓν ἢ δύο συνεχῆ ἔτη.

Διὰ τῆς ἀγρاناπαύσεως ταύτης ἐπετύγχανον νὰ δυναμώνουν αὐτοὺς. Διότι ὄντως ἀγρός τις ἐξηντλημένος, μένων ἀκαλλιέργητος ἐπὶ συνεχῇ χρόνον, ἀνακτᾷ πάλιν ὅλα τὰ θρεπτικὰ στοιχεῖα, ἅτινα χάνει βαθμηδὸν διὰ τῶν ἐπανεὶλημμένων κατ' ἔτος καλλιεργειῶν.

Ὁ τρόπος οὗτος τοῦ ἀνεφοδιασμοῦ τῶν ἀγρῶν διὰ νέων θρεπτικῶν ὑλικῶν εἶναι μὲν ἀδάπανος, ἀλλὰ προϋποθέτει ὅτι ὁ κύριος αὐτῶν ἔχει εἰς τὴν διάθεσίν του πάρα πολλὰ στρέμματα, ὥστε νὰ δύναται καλλιεργῶν τὰ ἡμίση νὰ ἀφήνῃ τὰ λοιπὰ ν' ἀναπαύωνται. Ὅταν ὁμως γεωργὸς τις ἔχῃ ὀλίγα στρέμματα ἀγρῶν, ὅπως οἱ περισσότεροὶ τῶν σημερινῶν Ἑλλήνων γεωργῶν, δὲν εἶναι διόλου συμφέρουσα εἰς αὐτὸν ἡ ἀγρανάπαυσις. Διότι, ἀντὶ μιᾶς πλήρους ἐσοδείας, θὰ ἔχῃ μόνον ἡμίσειαν τοιαύτην ἐξ αὐτῶν. Διὰ ν' ἀποφεύγῃ τὴν ζημίαν ταύτην, ἀνάγκη νὰ λιπαίνῃ κατ' ἔτος ὅλους τοὺς ἀγρούς του διὰ χημικῶν λιπασμάτων. Διότι ταῦτα, προσθέτοντα ὅλα τὰ ἀφαιρούμενα ὑπὸ τῶν φυτῶν θρεπτικὰ ὑλικά, δύνανται πράγματι διὰ μικρᾶς δαπάνης νὰ ἐνδυναμώνουν κάθε ἀγρὸν ἐξηντλημένον ἐκ τῶν ἐπανεὶλημμένων καλλιεργειῶν.

Ἐκτὸς ὁμως τοῦ τρόπου τούτου ὁ γεωργὸς δύναται καὶ ἄλλως πῶς ν' ἀποφεύγῃ τὴν ἀγρανάπαυσιν, νὰ ἔχῃ δὲ πάντοτε ἐλπίδα καλῆς ἐσοδείας ἐκ τῆς καλλιεργείας ὅλων τῶν ἀγρῶν του. Τοῦτο κατορθώνει, ὅταν εἰς τοὺς ἀγρούς, εἰς τοὺς ὁποίους ἐκαλλιέργησε σιτηρὰ ἐν ἔτος, καλλιεργήσῃ τὸ ἐπόμενον ὄσπρια. Διὰ τῆς καλλιεργείας ὄσπριων φυτῶν ὁ γεωργὸς ὄχι μόνον ἔχει ἐν ἐξαίρετον εἰσόδημα, ἐπίσης καλὸν ὡς καὶ τὸ ἐκ

σιτηρῶν, ἀλλὰ καὶ ἐνδυναμώνει ἄνευ οἵαςδὴποτε δαπάνης τοὺς ἐξηντλημένους ἐκ τῆς προηγουμένης καλλιιεργείας τῶν σιτηρῶν ἀγρούς του. Καὶ ἰδοὺ πῶς!

Ἐὰν ἐκριζώσωμεν ὅσπριῳδές τι φυτὸν καὶ ἐξετάσωμεν τὰς ρίζας του, θὰ παρατηρήσωμεν εἰς διάφορα σημεῖα αὐτῶν μικρὰ ἐξογκώματα. Ἐντὸς τῶν ἐξογκωμάτων τούτων εὐρίσκεται μέγα πλῆθος μικροτάτων ζωυφίων, τὰ ὅποια δὲν δύναται τις νὰ διακρίνη διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ, ἀλλὰ μόνον διὰ μικροσκοπίου.

Τὰ ζωύφια ταῦτα ἔχουν τὴν ιδιότητα νὰ λαμβάνουν διὰ τροφήν των κατ'εὐθείαν ἐκ τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος τὸ ἄζωτον, ἐν τῶν μᾶλλον χρησίμων ἰὰ τὴν συντήρησιν τῶν φυτῶν θρεπτικῶν ὑλικῶν. Δι' αὐτὸ καὶ ὀνομάζονται ἄζωτολόγα. Τρεφόμενα δὲ ταῦτα ἀποκλειστικῶς δι' ἄζωτου, μεταδίδουν ἀρκετὴν ποσότητα αὐτοῦ καὶ εἰς τὰς ρίζας τῶν ὀσπριωδῶν φυτῶν καὶ δι' αὐτῶν καὶ εἰς ὅλον τὸ περίξ χῶμα. Οὕτω δὲ τὸ ἐπόμενον ἔτος ὁ ἀγρός, εἰς τὸν ὁποῖον ἐκαλλιεργήθη οἷονδὴποτε εἶδος ὀσπρίων, παρουσιάζεται πλουτισμένος μὲ ἀνέξοδον λίπασμα.

Καὶ κατ' ἄλλον ὅμως τρόπον ὠφελεῖται ὁ ἀγρός ἐκ τῆς ἐν αὐτῷ καλλιεργείας ὀσπριωδῶν φυτῶν.

Τὰ ὀσπρία μὲ τὰς μακράς των ρίζας εὐρίσκουν τὴν τροφήν των καὶ τὴν ὑγρασίαν εἰς τὰ κατώτερα στρώματα τοῦ ἀγροῦ, ὅπου δὲν κατορθώνουν νὰ φθάσουν αἱ ρίζαι τῶν σιτηρῶν.

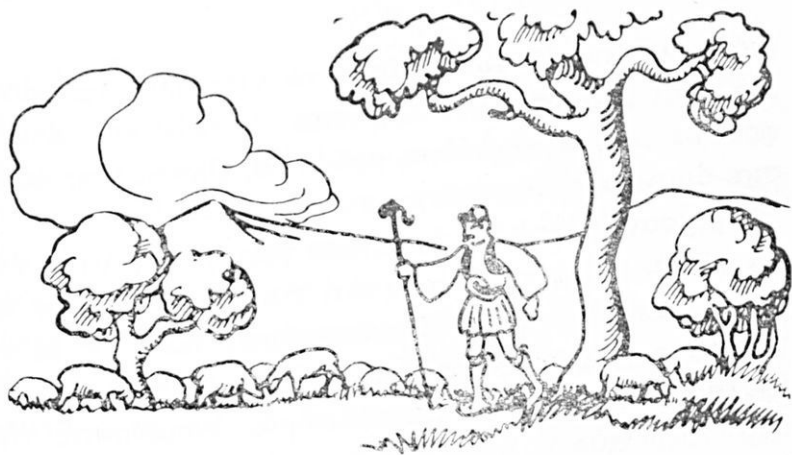
Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὅμως γίνεται τελειότερα ἐκμετάλλευσις τῶν ἀγρῶν. Διότι δὲν χρησιμοποιεῖται διὰ τὴν παραγωγὴν μόνον τὸ πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν

μέρος αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ εὕρισκόμενον βαθύτερον. Ἐπειδὴ δὲ αἱ μακραὶ ρίζαι τῶν ὀσπριωδῶν φυτῶν τρυποῦν τὴν γῆν εἰς ἄρκετὸν βάθος καὶ καθιστοῦν ἐκεῖ τὸ χῶμα χαλαρώτερον, τ.ἔ. ἄραιότερον, κατέρχεται εὐκολώτερον ὁ ἀτμοσφαιρικός ἀήρ ὥς καὶ τὸ βρόχινον ὕδωρ εἰς μεγαλύτερον βάθος. Οὕτω δὲ τὰ φυτὰ τρέφονται καλύτερον καὶ ὑποφέρουν ὀλιγώτερον ἐκ τῆς ξηρασίας.

Ἐκ τῆς ιδιότητος ὅμως ταύτης τῶν ὀσπριωδῶν ὠφελοῦνται καὶ τὰ σιτηρά, τὰ ὅποια σπείρονται τὸ ἐπόμενον ἔτος εἰς τοὺς ἰδίους ἀγρούς. Διότι καὶ αἱ ρίζαι ἐκείνων, εὕρισκονται τὸ πρὸς τὸ βάθος χῶμα χαλαρόν, προχωροῦν πρὸς τὰ κάτω, οὕτω δὲ τὰ φυτὰ αὐτῶν, τρεφόμενα ἀφθονώτερον, ἀναπτύσσονται περισσότερον καὶ δίδουν καλυτέραν ἐσοδείαν.

Τέλος, ὅπου σπείρονται ὀσπριώδη φυτὰ, οἱ ἀγροὶ καθαρίζονται ἐκ τῶν ἀγρίων χόρτων. Διότι ἄλλα μὲν ἐξ αὐτῶν, καθὼς π.χ. τὰ κουκιά καὶ τὰ ρεβίθια, σκαλίζονται, ἄλλα δέ, ἐπειδὴ φύονται πολὺ πυκνά, δὲν ἀφήνουν διαστήματα μεταξὺ αὐτῶν διὰ τὰ ζιζάνια· τέλος δέ, ἐπειδὴ θερίζονται πολὺ ἐνωρὶς διὰ τροφήν τῶν ζώων, δὲν ἐπιτρέπουν εἰς τὰ ἀγριοχόρτα νὰ ὠριμάσουν τοὺς καρπούς των καὶ νὰ διασπείρουν τὰ σπέρματά των εἰς τὸν ἀγρόν.

Σπ. Χασιώτης

2. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΚΗ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ

Οί γεωργοί τοῦ Μικροῦ Κάμπου, ἄλλοτε πτωχοὺ καὶ δυστυχισμένοι χωρίου, εἶναι σήμερον οἱ πλουσιώτεροι καὶ εὐτυχέστεροι ὅλης τῆς περιφερείας. Μὲ τὰς νέας μεθόδους, τὰς ὁποίας οὗτοι ἀπὸ τινος χρόνου ἐφαρμόζουν εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν ἀγρῶν, τῶν ἀμπελώνων καὶ τῶν ἐλαιώνων, ὑπὸ τὰς ὁδηγίας τοῦ διδασκάλου των, ἐδιπλασίασαν τὰ εἰσοδήματά των. Ἀπὸ τινος δὲ χρόνου ηὐτύχησαν νὰ ἀποκτήσουν ὅλοι καὶ ἀπὸ ἑνα μικρὸν λαχανόκηπον, χάρις εἰς τρία ἀρτεσιανὰ φρέατα μὲ τὰς δεξαμενὰς των, κοινῆς χρήσεως, τὰ ὁποῖα ὀφείλονται εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ ἐκεῖ Γεωργικοῦ Συνεταιρισμοῦ τοῦ χωρίου των. Παραπλεύρως τοῦ λαχανοκήπου ἐγκατέστησαν εἰς ἰδιαιτέρον τμήμα, καλῶς περιφραγμένον, καὶ ἄρκετὰ ὅπως ροφόρα δένδρα διαφόρων εἰδῶν, ὥστε εἰς κανένα πλέον ἀπὸ τοὺς κατοίκους τοῦ Μικροῦ Κάμπου δὲν λείπουν

διὰ τὴν οἰκιακὴν τῶν χρῆσιν τὰ γεώμηλα, τὰ φασόλια καὶ ὅλα τὰ ἄλλα λαχανικά, καθὼς καὶ ὠραῖα φρούτα: μῆλα, ἀχλάδια, ροδάκινα, βερύκοκκα, κεράσια, ἀμύγδαλα, δαμάσκηνα καὶ ἄλλα.

Ἦρχισαν ἐπίσης ὀλίγοι ἐκ τῶν γεωργῶν τούτων κατὰ μικρὸν νὰ ἐγκαθιστοῦν καὶ κυψέλας μελισσῶν εἰς μίαν ἄκραν τοῦ κοινοῦ λαχανοκῆπου τῶν. Εἰς δὲ τὸ προαύλιον, εἰς τοὺς δρόμους καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα μέρη ἐφύτευσαν καὶ ἄρκετὰ μωρεόδενδρα, ἀναμένοντες τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῶν, ἵνα ἀρχίσουν καὶ τὴν σηροτροφίαν. Ἡ ἀφθονία ἐξ ἄλλου τῶν σιτηρῶν καὶ τῶν ὀσπρίων, τὴν ὁποίαν ἔχουν ἐκ τῶν κτημάτων τῶν, ἐπέτρεψεν εἰς αὐτοὺς ν' ἀναπτύξουν συστηματικῶς καὶ τὴν κτηνοτροφίαν τῶν. Πλὴν δὲ τῆς ὀρνιθοτροφίας καὶ τῆς χοιροτροφίας, εἰς τὰς ὁποίας μετὰ μεγίστου ζήλου ἐπεδόθησαν ὅλοι αἱ γυναῖκες τοῦ χωρίου, βοηθούμεναι καὶ ἀπὸ τὰ παιδιὰ τῶν, ὅλοι οἱ Μικροκαμπῖται ἐπρομηθεύθησαν καὶ ἀπὸ 1-2 προβατίνας καὶ αἶγας οἰκοσίτους ἕκαστος. Τινὲς δ' ἐξ αὐτῶν ἠγόρασαν καὶ ἀπὸ μίαν καλὴν γαλακτοφόρον ἀγελάδα, ὥστε δὲν θὰ βραδύνη ν' ἀναπτυχθῇ ἐνταῦθα καὶ ἡ μικρὰ οἰκόσιτος κτηνοτροφία. Ἄλλοι πάλιν ἤρχισαν ν' ἀντικαθιστοῦν τοὺς ἐργατικούς τῶν ἵππους διὰ φορβάδων εὐσώμων καὶ καλῶς διαλεγμένων, ἵνα, πλὴν τῆς ἐργασίας, παράγουν καὶ πώλους. Πρὸς τοῦτο ὁ συνεταιρισμὸς τῶν ἐπρομηθεύθη ἓνα ἵππον καὶ ἓνα ὄνον ἐκλεκτῆς γενεᾶς διὰ τὴν παραγωγὴν καλῶν ἵππων καὶ ἡμιόνων, ἡ ὁποία ἤρχισε μάλιστα καὶ ὁλονὲν προσδεύει. Ὅσον δὲ διὰ τὴν καλὴν συντήρησιν τῶν ποιμνίων τῶν, εὐ-

ρέθη ἡ ἐξῆς λύσις τοῦ ζητήματος τούτου : Πάντες οἱ κάτοχοι προβάτων ἀπετέλεσαν συνεταιρισμὸν κτηνοτροφικόν. Τὰ πρόβατά των ὅλα ἠνώθησαν εἰς τρία μεγάλα ποιμνία, τῶν ὁποίων ἡ βόσκησις ἀνετέθη εἰς κοινούς ποιμένας ἐπ' ἀμοιβῇ ὠρισμένη κατὰ κεφαλὴν προβάτου. Ὁδηγοῦνται δὲ ταῦτα πρὸς βοσκὴν εἰς τὰ χωρία μὲν μετὰ τὸν θερισμόν, εἰς δὲ τοὺς ἐλαιῶνας μετὰ τὴν συγκομιδὴν τοῦ ἐλαιοκάρπου. Τὰ συνεταιρικά ταῦτα ποιμνία χρησιμοποιοῦν ἐπίσης διὰ βοσκὴν ἄρκετὰ ἐκτεταμένον τόπον, ἐν μέρει ὄρεινόν, ὃ ὁποῖος ἀνήκει εἰς τὴν κοινότητα, ἐπὶ πληρωμῇ ὠρισμένου ἐνοικίου κατὰ κεφαλὴν προβάτου. Τὸ ἔσοδον τοῦτο ὡς καὶ ἄλλους τινὰς πόρους ἡ κοινότης διαθέτει διὰ τὴν μισθοδότησιν τῶν ἀγροφυλάκων τοῦ χωρίου.

Κατὰ τοὺς χειμερινούς μῆνας κατὰ πᾶσαν ἐσπέραν τὰ πρόβατα ἐκάστου γεωργοῦ χωρίζονται ἐκ συνηθείας ἅφ' ἑαυτῶν καὶ ἐπιστρέφουν εἰς τοὺς στάβλους των, ὅπως καὶ οἱ μαθηταὶ μετὰ τὴν ἀπόλυσιν των ἀπὸ τὸ σχολεῖον ἐπιστρέφουν εἰς τὰς οἰκίας των. Εὐθὺς δηλαδή, ὡς οἱ ποιμένες φέρουν τὰ ποιμνία κατὰ τὴν ἐσπέραν μέχρι τοῦ χωρίου, ἀφήνουν αὐτὰ ἐλεύθερα. Τότε τὰ πρόβατα ἐκάστου γεωργοῦ τρέχουν μόνα των νὰ εὔρουν τοὺς στάβλους των, ἐνθυμούμενα τὴν ὀρεκτικὴν τροφήν, τὴν ὁποίαν εὕρσκουν πάντοτε ἐκεῖ ἕτοιμον. Ἄν δὲ συμβῇ νὰ ἔχουν ἤδη ταῦτα γεννήσει, τρέχουν μὲ μεγαλυτέραν ἀκόμη ἀνυμομονησίαν, διὰ νὰ θηλάσουν τοὺς ἀμνούς των. Διότι οἱ ἀμνοί, ἐφ' ὅσον εἶναι ἀκόμη μικροί, δὲν δύνανται νὰ παρακολουθήσουν εἰς τὴν βοσκὴν τὰς μητέρας των καὶ κρατοῦνται

διαρκῶς εἰς τὸν στάβλον. Ἡ τροφή, τὴν ὁποίαν εὐρίσκουν ἐδῶ τὰ πρόβατα, εἶναι κυρίως σανά βίκου, ρόβης καὶ ἀγριολαθύρων· πρὸς δὲ ξηρὰ χόρτα καὶ πρόπαντὸς ξηρὸν τριφύλλιον, ξηρὰ φύλλα ἀμπέλων, κλάδοι χλωροὶ ἐλαιῶν μετὰ τὸ κλάδευμα τῶν δένδρων τούτων, ὀλίγοι καρποὶ κουκίων, βαμβακόσπορος καὶ ἄλλα εἶδη παραγωγῆς τοῦ κτήματος. Πολλοὶ τῶν γεωργῶν τοῦ χωρίου ἔχουν καὶ ἐσπαρμένον πρωίμως ἀγρόν τινα πλησίον τῆς κατοικίας των μὲ κριθήν, βρόμην, βρίζαν καὶ ἀγριολάθυρον, εἰς ἰδιαιτέρα τμήματα διὰ χλόην τῶν προβάτων των. Ἐκεῖ βόσκουν ταῦτα ἐπὶ τινὰς ἡμέρας μετὰ τὸν τοκετὸν μετὰ τῶν ἀμνῶν των, οἱ ὅποιοι πότε θηλάζουν καὶ πότε παίζουν καὶ πηδοῦν μὲ μεγάλην χαρὰν περίξ τῆς μητρὸς των.

Κατὰ πᾶσαν πρωίαν τὰ πρόβατα ἐκάστου γεωργοῦ ὁδηγοῦνται εἰς ὠρισμένα μέρη τοῦ χωρίου, ὅπου οἱ ποιμένες, ἀνασχηματίζοντες τὰ ποίμνια, ὁδηγοῦν πάλιν αὐτὰ εἰς τὰς βοσκὰς των. Μετὰ τὸν ἀπογαλακτισμὸν τῶν ἀμνῶν τὰ πρόβατα ἀρμέγονται ὑπὸ τῶν κυρίων των κατὰ πᾶσαν πρωίαν καὶ ἐσπέραν κατ'οἶκον· καὶ ὅταν ἀρχίζῃ τὸ θέρος, τὰ πρόβατα τοῦ χωρίου, ὅλα ἡνωμένα κατὰ ποίμνια, παραμένουν διαρκῶς ἡμέραν καὶ νύκτα εἰς τὰς βοσκὰς. Κατὰ δὲ τὰς πολὺ θερμὰς ὥρας τῆς ἡμέρας ὁδηγοῦνται ὑπὸ τὰς τεχνητὰς σκιὰς των, ἵνα ἀναπαυθοῦν.

Αὗται κατασκευάζονται συνήθως ἐκ κλάδων δένδρων ἢ ἀπὸ πτερίδων ἢ καλαμοειδῶν χόρτων εἰς μέρος εὐάερον καὶ δροσερόν, οὐχὶ μακρὰν τοῦ νεροῦ, ἐξ οὗ τὰ πρόβατα ποτίζονται. Εἰς τὰς θερινὰς δὲ ταύτας

βοσκὰς ἐξακολουθοῦν νὰ ἀρμέγωνται διὰ κοινὸν πλεόν λογαριασμόν τῶν συνεταιρισμῶν. Τὸ κοινὸν γάλα μετατρέπεται ἤδη εἰς τυρὸν ὑπὸ εἰδικοῦ τυροκόμου, ὁ ὁποῖος πληρώνεται τὸν μισθὸν τοῦ ἀπὸ τὸ ταμεῖον τοῦ συνεταιρισμοῦ, ὅπως καὶ ὅλα τὰ ἄλλα ἔξοδα τῆς τυροκομίας. Ἀπὸ δὲ τὸ τυρόγαλον παρασκευάζεται τυρὸς κατωτέρας ποιότητος. Οἱ τυροὶ οὗτοι πωλοῦνται εἰς τοὺς κατοίκους τοῦ ἰδίου χωρίου καὶ τὸ ἔσοδον αὐτῶν μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ἐξόδων τῆς τυροκομίας καθὼς καὶ πάσης ἄλλης δαπάνης διανέμεται εἰς τοὺς συνεταίρους κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν προβάτων ἐκάστου. Μὲ τὸ σύστημα αὐτὸ τῆς συνεταιρικῆς οἰκοσίτου κτηνοτροφίας ἔπαυσαν ὡς ἐκ θαύματος καὶ αἱ ἄλλοτε συχναὶ ἀγροζημίαι. Ἡ ἀξιοθαύμαστος αὕτη συνεταιρική ἐπιχείρησις καὶ ὁ συνδυασμὸς αὐτῆς μετὰ τῆς γεωργίας τὰ μέγιστα συνετέλεσαν εἰς τὴν σημερινὴν πρόοδον καὶ εἰς τὴν εὐημερίαν τοῦ ἄλλοτε κακοδαιμονοῦντος Μικροῦ Κάμπου. Ἐγίνε δὲ τοῦτο τὸ πρότυπον καὶ τὸ ἰδανικὸν χωρίον, τὸ δὲ παράδειγμα αὐτοῦ ἤρχισεν ἤδη νὰ διαδίδεται καὶ εἰς τὰ ἄλλα χωρία τῆς περιφερείας.

Σ Π. Χ α σ ι ὶ τ η ς

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Ἱστορικὰ ἀνέκδοτα.

1. Ο ΡΗΓΑΣ

Ἑορτὴν τῶν Χριστουγέννων
Θεσσαλοὶ ἐλειτουργοῦντο
εἰς χωρίον μονωμένον,
εἰς ἀπόκεντρον ναόν,
προσκυνοῦντες ἓνα μόνον
τρισυπόστατον Θεόν.

Τελειῶν' ἡ λειτουργία
καὶ χαρμόσυνοι ἐξῆλθον
χωρικοί· πλήν ἀγγαρεία
τοὺς προσμένει ποταπή.
Τὸν ναὸν εἶχον ζωσμένον
ὅπλοφόροι ἀγριωποί.

Ἐποχὴ μακρᾶς δουλείας!
Εὐπρεπῶς ἐνδεδυμένος
ἦλθε τότε νεανίας,

νὰ ἰδῇ τοὺς συγγενεῖς.

Δὲν τοῦ εἶπον «καλῶς ἦλθες»

δὲν τὸν φίλησε κανεῖς!

Μὲ τὴν μάστιγα δαρμένοι

εἰς ἓν ρεῦμα βορβορῶδες

ἐπερνοῦσαν φορτωμένοι,

ὡσὰν κτήν' οἱ χωρικοί·

καὶ ὁ νέος λυπημένος

τοὺς ἐκοίταζεν ἐκεῖ.

Καὶ ἰδοὺ τὸν πλησιάζει

βάρβαρος μαστιγοφόρος

καὶ λοξὰ λοξὰ κοιτάζει

καὶ τοῦ λέγει μὲ ὀργήν :

«Σκύψε κάτω καὶ φορτώσου,

σκύψε, κτήνος, εἰς τὴν γῆν!»

Ρίπτει πλήρες νομισμάτων

ἐν βαλάντιον ὁ νέος·

ἀλλ'ὁ βάρβαρος φρυάττων,

τὸν ὠθεῖ ἀγριωπᾶ

καὶ τοῦ δείχνει τὸ φορτίον

καὶ τὴν μάστιγα κτυπᾷ.

Φορτωμένος σάκκον σίτου,

κολλημένος εἰς τὴν λάσπην,

ἔσταμάτα· καὶ ἡ ψυχὴ του,

πνιγομέν' ἀπὸ θυμόν,
 ἕνα ἔχυσε με ὀδύνην *παράγει*
 ἀπ' τὰ βάθη στεναγμόν:
της παραφρε

«Ὅσ' οἱ κόκκοι τοῦ φορτίου,
 τόσους ὄφεις θὰ σκορπίσω,
 εἰς τὰ σπλάχνα τοῦ θηρίου,
 ποὺ με νύχια σκληρὰ
 πρὸ τριῶν μακρῶν αἰώνων
 μᾶς σπαράσσει τὰ πλευρά».

Καὶ τὴν αὔριον με πήραν
 καὶ με ράσον καλογήρου
 ἐπλανᾶτο κρούων λύραν
 με χορδὰς μεγάλας τρεῖς.
 Καὶ χορδαὶ τῆς λύρας ἦσαν:
 Δόξα, Πίστις καὶ Πατρίς.

Οὕτως ἤρχισε νὰ ψάλλῃ·
 καὶ ἐδυνάμωνε τὸν ψάλτην
 ὁ θυμός, δι' οὗ προσβάλλει
 ὁ μικρὸς τοὺς δυνατοὺς,
 ὁ θυμός, ποὺ μεγαλώνει
 τοῦ Θεοῦ τοὺς ἐκλεκτοὺς.

Αὐτὸς ἔρριψε τοὺς σπόρους,
 ὅπου σήμερον ἀνθίζουν,
 ἀλλ' ἀπ' ἄνδρας αἰμοβόρους

εὔρε βάσανα σκληρὰ
καὶ ἐκυλίσθη αἵματωμένος
εἰς τοῦ Ἰστρου τὰ νερά.

Διαβάται τώρ' ἀκόμη
ἀσκεπεῖς στὸ Βελιγράδι
κύπτουν καὶ φιλοῦν τὸ χῶμα
καὶ τὴν ἄμμον τῆς ἀκτῆς,
ὅπου ἔπεσεν ὁ Ρήγας,
ὁ Τυρταῖος ποιητής.

Γ. Ζαλοκώστας

2. Ο ΣΟΥΛΙΩΤΗΣ ΤΖΗΜΑΣ ΖΕΡΒΑΣ

Ὁ ἄγριος καὶ αἰμοχαρὴς τῆς Ἡπείρου τύραννος Ἀλῆ πασᾶς ἐπολέμει κατὰ τὸ 1800 μ.Χ. πρὸς τοὺς ἥρωας τοῦ Σουλίου. Πολὺν χρόνον ἐπολέμει καὶ πολλοὺς πολεμιστὰς ἔχασε κατὰ τὰς μάχας, ἀλλ' εἰς μάτην. Τίποτε δὲν ἡδυνήθη νὰ κατορθώσῃ. Οἱ Σουλιῶται, ἄνδρες γενναῖοι καὶ πολεμισταὶ ἐμπειρότατοι, ἐνίκων πάντοτε τὰ στρατεύματα τοῦ Ἀλῆ.

Ὁ Ἀλῆς, ἀπελπισθεὶς νὰ καθυποτάξῃ τοὺς ἄνδρας τούτους διὰ τῶν ὅπλων, ἐζήτησε διὰ τῶν δωροδοκιῶν νὰ διαφθείρῃ τοὺς ὀπλαρχηγοὺς αὐτῶν, νὰ διαιρέσῃ καὶ ἔπειτα νὰ καθυποτάξῃ αὐτοὺς. Ἀλλὰ καὶ εἰς τοῦτο ἀπέτυχεν. Ὁ ἀτρόμητος ὀπλαρχηγὸς Τζήμας Ζέρβας, εἰς τὸν ὁποῖον προσέφερεν ὀκτακόσια πουγγιά, δηλ. ὀκτακοσίας χιλιάδας γροσίων, καὶ ὑπέσχετο νὰ τὸν

ύψωση εἰς μέγιστα ἀξιώματα, ἐὰν ἐπρόδιδε τοὺς πατριώτας αὐτοῦ, ἔστειλε πρὸς αὐτὸν τὴν ἐξῆς ἐπιστολήν:

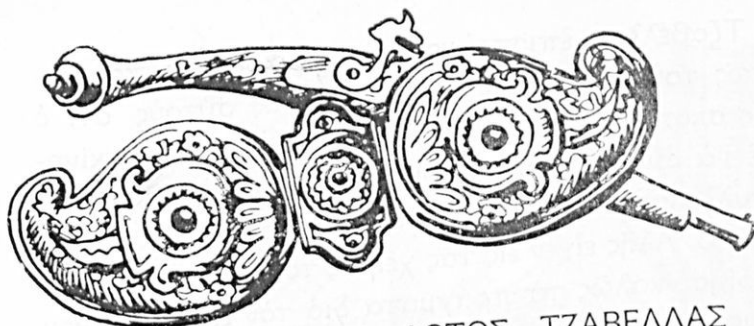
«Βεζύρη, Ἀλῆ πασᾶ,

«Σ'εὐχαριστῶ πολὺ γιὰ τὴν ἀγάπη, ποὺ ἔχεις γιὰ μένα· μόν' τὰ πουγγιά σου, ποὺ μοῦ γράφεις νὰ μοῦ στείλῃς, νὰ μὴ μοῦ τὰ στείλῃς, γιατί δὲν ξέρω νὰ τὰ μετρήσω καὶ δὲν ξέρω τί νὰ τὰ κάνω. Μόν' καὶ ἂν ἤξευρα, πάλι δὲν θὰ ἦμουν εὐχαριστημένος νὰ σοῦ δίνω οὔτε ἓνα λιθάρι ἀπὸ τοὺς βράχους τῆς πατρίδος μου καὶ ὅχι νὰ φύγω ἀπὸ τὸ Σοῦλι διὰ τὰ πουγγιά σου, καθὼς ὅπου φαντάζεσαι. Τιμὲς καὶ δόξες, ποὺ μοῦ ὑπόσχεσαι νὰ μοῦ δίνῃς, δὲν μοῦ χρειάζονται· γιατί εἰς ἑμένα πλοῦτος, δόξες καὶ τιμὲς εἶναι τ'ἄρματά μου, ποὺ μὲ ἐκεῖνα φυλάω τὴν πατρίδα μου, τὴν ἐλευθερία μου καὶ τὰ παιδιὰ μου, καὶ τιμῶ καὶ τ'ὄνομα τοῦ Σουλιώτου καὶ ἀπαθανατίζω καὶ τὸ ἰδικόν μου ὄνομα».

Τζήμας Ζέρβας

Ἐκ τῆς Ἱστορίας τοῦ Μενδελσῶνος Βαρθόλδη κατὰ μετάφρασιν

Ἄ γ γ. Β λ ά χ ο υ

3. ΛΑΜΠΡΟΣ ΚΑΙ ΦΩΤΟΣ ΤΖΑΒΕΛΛΑΣ

Κατὰ τοὺς ἐνδόξους πρὸς τὸν Ἀλῆ πασᾶν ἀγῶνα τοῦ Σουλίου διὰ δόλου περὶ τὰ 1793 μ.Χ. συλλαβὼν ὁ Ἀλῆς τὸν ἀνδρεῖον ὀπλαρχηγὸν τῶν Σουλιωτῶν Λάμπρον Τζαβέλλαν, ἀλυσόδετον τὸν ἔφερεν εἰς τὴν πρωτεύουσαν, τὰ Ἰωάννινα, καὶ τὸν ἐφυλάκισεν. Ἐνόμιζεν ὅτι θὰ ἡδύνατο νὰ κυριεύσῃ τὸ Σοῦλι, ἀφοῦ εἶχε τὸν Τζαβέλλαν εἰς τὰς φυλακάς, καὶ ὥρμησε κατ' αὐτοῦ μετὰ πολυαρίθμου στρατοῦ. Ἀλλ' ἀμέσως εἶδεν ὅτι ἡπατήθη, διότι τὸ Σοῦλι ἥρωικῶς ἀντέστη καὶ ἀπόντος τοῦ Λάμπρου Τζαβέλλα.

Ἀπελπισθεὶς ὁ Ἀλῆς νὰ κυριεύσῃ αὐτὸ διὰ τῶν ὀπλων, κατέφυγε καὶ πάλιν εἰς τὸν δόλον. Διέταξε νὰ φέρουν ἐνώπιόν του τὸν Τζαβέλλαν καὶ ὑπεσχέθη νὰ τὸν ἀνταμείψῃ, ἐὰν ἤθελε νὰ τὸν βοηθήσῃ εἰς τὴν ὑποδούλωσιν τῆς πατρίδος του, εἰ δὲ μή, θὰ διέτασσε νὰ ψήσουν αὐτὸν ζῶντα. Ὁ Τζαβέλλας ὑπεσχέθη, ἐὰν τὸν ἄφηνε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τοὺς συμπατριώτας του, νὰ κατορθώσῃ ὅ,τι ὁ Ἀλῆς ἤθελεν. Ὁ Ἀλῆς τὸν ἀφῆκεν, ἀλλ' ἐκράτησεν ὡς ὄμηρον τὸν δωδεκαετῆ υἱὸν αὐτοῦ Φῶτον.

Ἀναγνωστικὸν Καθαρ. ΣΤ' δημ. Δ. Ἀνδρεάδου, Ἔκδ. Α.

Ὁ Τζαβέλλας, ἐπιστρέψας εἰς τὸ Σοῦλι, συνεκάλεσεν ἀμέσως τοὺς ἀρχηγοὺς καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς ὅτι ὁ Ἀλῆς σκοπεύει νὰ κυριεύσῃ τὸ Σοῦλι. Τοὺς παρεκίνησε δὲ νὰ ἀντισταθοῦν μέχρι τελευταίας πνοῆς, χωρὶς νὰ συλλογισθοῦν διόλου τὸν υἱὸν τοῦ Φῶτος, τὸν ὁποῖον ὁ Ἀλῆς εἶχεν εἰς τὰς χεῖράς του. Καὶ ἀφοῦ ἐτακτοποίησε καλῶς τὰ πράγματα διὰ τὸν ἀναμενόμενον πόλεμον, ἔγραψε πρὸς τὸν Ἀλῆν τὴν ἐξῆς ἐπιστολήν:

«Χαίρομαι ποὺ ἐγέλασα ἓνα δόλιον. Εἶμαι ἐδῶ, διὰ νὰ διαφεντεύσω τὴν πατρίδα μου. Ὁ υἱός μου θέλει ἀποθάνει, ἐγὼ ὅμως θὰ τὸν ἐκδικηθῶ, πρὶν ἀποθάνω. Κάποιοι Τοῦρκοι, σὰν καὶ σένα, θὰ ποῦν πῶς εἶμαι ἄσπλαχνος πατέρας μὲ τὸ νὰ θυσιάσω τὸν υἱὸν μου διὰ τὸν ἰδικὸν μου λυτρωμόν.

»Ἀποκρίνομαι ὅτι, ἐὰν ἐσὺ πάρῃς τὸ βουνό, θέλεις σκοτώσῃ καὶ τὸν υἱὸν μου μὲ τὸ ἐπίλοιπον τῆς φιλίας μου καὶ τοὺς συμπατριώτας μου. Τότε δὲν θὰ ἠμπορέσω νὰ ἐκδικηθῶ τὸν θάνατόν του. Ἀμή, ἂν νικήσωμεν, θέλω κάμει καὶ ἄλλα παιδιὰ. Ἐὰν ὅμως ὁ υἱός μου, νέος καθὼς εἶναι, δὲν μένη εὐχαριστημένος ν' ἀποθάνῃ διὰ τὴν πατρίδα του, αὐτὸς δὲν εἶναι ἄξιος νὰ ζήσῃ καὶ νὰ ἀναγνωρίζεται υἱός μου».

Καπετὰν Λάμπρος Τζαβέλλας

Ὁ Φῶτος ἤχθη πρὸ τοῦ Βελῆ, υἱοῦ τοῦ Ἀλῆ πασᾶ, ὅστις τοῦ εἶπεν ὅτι κατὰ διαταγὴν τοῦ πατρός του θὰ τὸν ἔψηνε ζωντανόν. «Δὲν φοβοῦμαι» ἀπήντησεν ὁ Φῶτος. «Ὁ πατέρας μου θὰ μὲ ἐκδικηθῇ»,

Τοιοῦτος ἥρωισμός εἰς τὴν ψυχὴν παιδίου τόσον μικροῦ παιδίου ἐνεποίησε μεγίστην ἐντύπωσιν, καὶ τοῦ ἐχάρισε τὴν ζωὴν. Δέν τὸν ἔφησε. Μετ' ὀλίγον ἀπεφυλάκισαν αὐτὸν καὶ τὸν ἠλευθέρωσαν. Ἀνδρωθεὶς δὲ ἐγένετο εἰς ἓκ τῶν περιφημοτέρων ἀρχηγῶν τῶν Σουλι-

ωτών, πολλάκις ὀδηγήσας αὐτοὺς εἰς τὴν νίκην καὶ
πολλάκις συμβουλευσας τὰ ἄριστα.

Ἐκ τῆς Ἱστορίας τοῦ Μενδελσῶνος Βαρθόλδη κατὰ μετάφρασιν

Ἄγγ Βλάχου

4. Η ΣΟΥΛΙΩΤΙΣΣΑ ΔΕΣΠΩ

Μεταξὺ Πάργας καὶ Πρεβέζης, ἑπτὰ ὥρας μακρὰν
τοῦ Σουλίου, ἔκειτο παρὰ τὴν θάλασσαν ἡ Ρανιάσα,
χωρίον μικρότατον περιτειχισμένον. Ἐκεῖ κατὰ τὰ
1803, κατὰ τοὺς μεγάλους ἀγῶνας τῶν Σουλιωτῶν
πρὸς τοὺς Τούρκους, κατέφυγον εἴκοσι περίπου οἰ-
κογένειαι Σουλιωτῶν. Οἱ Τοῦρκοι, ἀφανίσαντες τοὺς
ἐν Ζαλόγγῳ Σουλιώτας, ἐπέπεσον καὶ κατὰ τῶν οἰ-
κογενειῶν τούτων. Καὶ ἐπειδὴ οὐδεὶς ἀνὴρ ὑπῆρχεν
ἐκεῖ, διὰ τὰ ἀντισταθῆναι, ἤρχισαν σφάζοντες τὰς γυναῖ-
κας καὶ τὰ παιδιά καὶ αἰχμαλωτίζοντες αὐτάς.

Εἰς τὸ χωρίον τοῦτο ὑπῆρχε πύργος τις, εἰς τὸν
ὁποῖον κατῴκει ἡ οἰκογένεια τοῦ Γεωργίου Μπότση
Σουλιώτου. Ἡ οἰκογένεια αὕτη ἀπετελεῖτο ἐκ τῆς
Δέσπως, τῆς συζύγου τοῦ Μπότση, ἐκ δύο θυγατέρων,
δύο νυμφῶν καὶ ἑξ μικρῶν ἐγγόνων αὐτῆς, τριῶν ἀρ-
σενικῶν καὶ τριῶν θηλυκῶν. Ἀνὴρ δὲν ὑπῆρχε κανείς.

Ἡ Δέσπω, βλέπουσα τὴν ἀπροσδόκητον ταύτην
ἐπίθεσιν τῶν Τούρκων καὶ τὴν σφαγὴν καὶ αἰχμαλω-
σίαν, ἐκλείσθη εἰς τὸν πύργον μὲ τὰς θυγατέρας, τὰς
νύμφας καὶ τὰ μικρὰ ἐγγονάκιά της καὶ ἤρχισε τὴν
μάχην. Ἐπειδὴ ὅμως οἱ Τοῦρκοι ἐπολιορκούν αὐτάς
στενῶς καὶ ἦτο ἀδύνατον νὰ διαφύγουν ἐκ τῶν χειρῶν

των, ἔκραξε τὰς νύμφας καὶ τὰς θυγατέρας τῆς καὶ τὰς ἠρώτησε τί θέλουν: νὰ παραδοθοῦν εἰς τοὺς Τούρκους καὶ νὰ γίνουν δοῦλαι αὐτῶν ἢ νὰ ἀποθάνουν ἐλεύθεραι; Ὅλοι ἀπεκρίθησαν ὅτι προτιμοῦν νὰ ἀποθάνουν μᾶλλον ἢ νὰ πέσουν εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν καὶ νὰ γίνουν δοῦλαι αὐτῶν. Τότε ἡ Δέσπω, σύρασα εἰς τὸ μέσον τοῦ πύργου τὸ κιβώτιον, τὸ περιέχον τὴν πυρίτιδα, καὶ τοποθετήσασα τὰς θυγατέρας, τὰς νύμφας καὶ τὰ ἐγγονάκιά τῆς πέριξ τοῦ κιβωτίου, ἔλαβε δαυλὸν ἀνημμένον, ἔφερεν αὐτὸν εἰς τὴν πυρίτιδα καὶ πάραυτα ἀνετινάχθησαν εἰς τὸν ἄέρα.

Γ. Περραιβός

5. Αἱ Σουλιώτισσαι ἐν Ζαλόγγῳ

Οἱ Σουλιῶται, ἀφοῦ ἐπὶ τρία ἔτη ὡς ἥρωες ἐπολέμησαν εἰς τὸ Σοῦλι, μὴ δυνάμενοι νὰ ἀνθέξουν πλέον εἰς τὴν πείναν καὶ εἰς τὴν δίψαν, ἐσυνθηκολόγησαν πρὸς τοὺς Τούρκους, νὰ φύγουν ἀπὸ τὸ Σοῦλι, ἔχοντες τὰ ὅπλα καὶ τὰ πράγματά των, καὶ νὰ μεταβοῦν ἐλεύθεροι καὶ ἀνενόχλητοι, ὅπου ἤθελον. Τὴν 18 Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 1803 τριακόσιοι ἐκ τούτων, φεύγοντες μετὰ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων των, ἔφθασαν εἰς τὴν ἐν Ζαλόγγῳ μονὴν τῶν Ταξιαρχῶν.

Δύο ἡμέρας ἔμειναν ἐκεῖ, τὴν δὲ τρίτην ἡμέραν παρὰ τὰς συνθήκας ἐφάνη στράτευμα τοῦ Ἀλῆ πασᾶ, προσπαθοῦν ν' ἀποκλείσῃ αὐτοὺς ἐντὸς τῆς μονῆς καὶ νὰ συλλάβῃ πάντας. Οἱ Σουλιῶται, ἰδόντες τοὺς Τούρκους, συνηθροίσθησαν, ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιὰ,

καὶ ἤρχισαν νὰ κατευθύνωνται πρὸς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους, σκοποῦντες νὰ κατέλθουν ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους αὐτοῦ καὶ νὰ σωθοῦν διὰ τῆς φυγῆς. Ἄλλ' εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους εὗρον ἄλλους Τούρκους, οἵτινες πρότερον εἶχον ἀναβῆ ἑκεῖ καὶ τοὺς περιέμενον.

Οἱ Σουλιῶται, ἰδόντες τὸν μέγαν κίνδυνον, ἀπεφάσισαν νὰ δώσουν τέλος εἰς τὴν ζωὴν αὐτῶν. Κανεὶς δὲν ἤθελε νὰ παραδοθῇ. Οἱ ἄνδρες ἔσυρον τὰ ξίφη των καὶ ἐπέπεσον κατὰ τῶν Τούρκων ὡς λέοντες. Αἱ γυναῖκες, φέρουσαι τὰ τέκνα αὐτῶν ἔμπροσθεν τῶν βαράθρων, κατεφίλουν αὐτά, ἔπειτα τὰ ἐλάμβανον ἀπὸ τὸ πόδι καὶ τὰ ἐξεσφενδόνιζον εἰς τὴν ἄβυσσον. Μετὰ τοῦτο ὥρμων μὲ τὴν σπάθην εἰς τὴν χεῖρα κατὰ τῶν Τούρκων καὶ ἐμάχοντο ὡς λέαιναι. Ἄλλὰ πῶς νὰ σωθοῦν; Οἱ Τοῦρκοι ἦσαν πολυάριθμοι καὶ εἶχον καταλάβει πάσας τὰς ἐπικαίρους θέσεις. Ὅπου καὶ ἂν διηυθύνοντο οἱ Σουλιῶται, εὕρισκον παντοῦ, ἔμπρὸς καὶ ὀπίσω, δεξιὰ καὶ ἀριστερά, Τούρκους ἐτοιμοὺς νὰ ἐπιπέσουν κατ' αὐτῶν. Ὅσοι ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἐκινδύνευον νὰ συλληφθοῦν, ἐκρημνίζοντο εἰς τὰ βάραθρα καὶ ἔπιπτον ἐπὶ τῶν συντριμμάτων τῶν τέκνων αὐτῶν. Αἱ πλεῖσται ἀπέθνησκον κατακρημνιζόμεναι· τινές, περιπλεκόμεναι μεταξὺ τῶν δένδρων καὶ τῶν ἀκανθῶν καὶ τῶν θάμνων, τῶν εὕρισκομένων κατὰ τὰ παράπλευρα τῶν βαράθρων, ἔμενον ἐκεῖ ἐπὶ τινὰ χρόνον καὶ ἀπέθνησκον ἐκ τῆς πείνης, τῆς δίψης, τῶν πόνων καὶ τοῦ ψύχους. Ὅλα τὰ ὑπέφερον, ὅλα. Μόνον εἰς χεῖρας τῶν Τούρκων δὲν ἤθελον νὰ πέσουν. Αἱ γυναῖκες ἤκουον τὴν δουλε καὶ ἔφριττον. Προετίμων

νὰ κατασυντρίψουν τὰ τέκνα αὐτῶν καὶ νὰ κατασυντριβοῦν καὶ αἱ ἴδιαι μᾶλλον, παρὰ νὰ ζήσουν ὡς δοῦλαι κατὰ κλειστοὶ εἰς τὰ χαρέμια τῶν Τούρκων. Τοιαῦται ὑπῆρξαν αἱ Ἑλληνίδες ἐκεῖναι.

Π. Γ. Ζερλέντης

6. ΟΙ ΥΨΗΛΑΝΤΑΙ ΚΑΙ Η ΜΗΤΗΡ ΤΩΝ

Εὐρισκόμεθα εἰς τὸ Κισνόβιον τῆς Ρωσσίας, εἰς τὴν ἀρχοντικὴν οἰκίαν τῶν Ὑψηλάντων τὴν 16 Φεβρουαρίου 1821. Πέριξ τῆς τραπέζης τοῦ μεγαλοπρεποῦς ἐστιατορίου τῶν κάθηνται ἐκ τῶν πέντε ἀδελφῶν οἱ τέσσαρες: ὁ Ἀλέξανδρος, ὁ Δημήτριος, ὁ Νικόλαος καὶ ὁ Γεώργιος, ἀντικρὺ δὲ αὐτῶν οἱ δύο γραμματεῖς, ὁ Γ. Λασσάνης καὶ ὁ Γ. Τυπάλδος, γράφουν τὴν προκήρυξιν τῆς Ἐπαναστάσεως. Ἔχει ἤδη ληφθῇ ἡ μεγάλη ἀπόφασις καὶ ὑπολείπεται μόνον νὰ δοθῇ τὸ σύνθημα τοῦ Ἀγῶνος, νὰ ἀντιλαλήσῃ δὲ τὸ ἐγερτήριον σάλπισμα, ὅπερ ἐκ θεμελίων θὰ σείσῃ τὴν Τουρκίαν.

Κύπτοντες ἐπὶ τοῦ χάρτου οἱ δύο γραμματεῖς, σταθμίζουσιν ἐκάστην λέξιν τῆς προκηρύξεως. Ὑπαγορεύει ὁ Λασσάνης, γράφει ὁ Τυπάλδος. Ἡ ἐργασία του εὐρίσκεται περὶ τὸ τέλος καὶ ἡ ὥρα ἐκείνη ὁμοιάζει πρὸς ἱεροτελεστίαν.

Διακόπτουσα τὴν ἐπίσημον ἐκείνην σιωπὴν ἡ βραδεῖα καὶ ἥσυχος φωνὴ τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου, χύνεται τριγύρω:

«Ναί, ἀγαπητοί μου ἀδελφοί! τὰ πάντα προσφέ-

ρομεν θυσίαν ὑπὲρ τῆς πατρίδος· πρῶτον τὰ 2 ἑκατομ-
 μύρια, ἅτινα συμφώνως πρὸς τὴν συνθήκην ὀφείλει
 νὰ πληρώσῃ εἰς τὴν οἰκογένειάν μας ἡ Τουρκία. Δὲν
 δυνάμεθα ν' ἀναμένωμεν περισσότερον. Ἡ Ἑταιρεία
 ἀνεκαλύφθη. Ἄς προσφέρωμεν καὶ τὰ ἐν Βλαχίᾳ κτή-
 ματά μας. Ἡ ἀξία των ἀνέρχεται εἰς 6 ἑκατομμύρια.
 Ἄς προσφέρωμεν καὶ τοὺς βαθμοὺς καὶ τοὺς μισθοὺς,
 τοὺς ὁποίους ἀπολαμβάνομεν, ὑπηρετοῦντες εἰς τὸν
 ρωσσικὸν στρατόν. Ἄς δώσωμεν καὶ τοὺς ἰδίους ἑαυ-
 τοὺς μας εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος. Οὕτω μόνον θὰ
 ἐκτελέσωμεν τὴν παραγγελίαν τοῦ πατρός μας καὶ θὰ
 ἐκδικήσωμεν τὰ βασανιστήρια, ἅτινα ὑπέφερεν ὁ πάπ-
 πος ἡμῶν καὶ ἐκ τῶν ὁποίων ἀπέθανε. Τὰ πάντα ἄς
 προσφέρωμεν ὑπὲρ τῆς πατρίδος. Ἀνάγνωσον, Λας-
 σάνη, τὴν προκήρυξιν!»

Ἀναγινώσκεται ἡ προκήρυξις καὶ γίνεται δεκτὴ
 παρὰ τῶν τριῶν ἀδελφῶν ἐνθουσιωδῶς. Μόνον ὁ μονό-
 χειρ Ἀλέξανδρος σιωπᾷ. Μετὰ μικρὰν δὲ σκέψιν καὶ
 ὥσει μονολογῶν λέγει :

« Ὑπάρχει καὶ κάποια ἄλλη θυσία, ἡ ὁποία μᾶς ἐπι-
 βάλλεται »· καὶ λέγων ταῦτα, ἐγείρεται ἐκ τῆς θέσεώς
 του καὶ μεταβαίνει εἰς τὸν παρακείμενον θάλαμον τῆς
 μητρός του. Τὴν εὕρισκει νὰ κάθηται μετὰ τοῦ μικρο-
 τέρου τῶν τέκνων τῆς, τοῦ Γρηγορίου, νεανίου τότε
 14 περίπου ἐτῶν.

Ἀφοῦ πρῶτον ἡσπᾶσθη μὲ εὐλάβειαν τὴν χεῖρα τῆς
 πολυσεβάστου μητρός του καὶ μεγάλης ἀρχόντισ-
 σας Ἐλισάβετ, τῆς ἔδωκε τὸν μοναδικὸν βραχίονά
 του καὶ τὴν ὠδήγησε βραδέως εἰς τὸ δωμάτιον, ὅπου

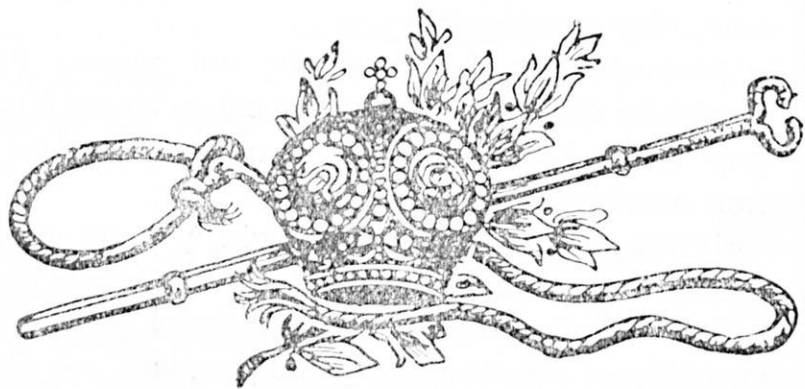
συνεδρίαζον τὰ τέσσαρα μεγαλύτερα τέκνα της.

«Μητέρα!» εἶπε τότε ὁ μονόχειρ «ἡ σωτηρία τῆς πατρίδος ἴσως ἀπαιτήσῃ καὶ τὴν θυσίαν τοῦ κτήματός σου, τῆς Κοζνίτσας, τὸ ὅποῖον κατ' ἔτος σοὶ ἀποδίδει 54 χιλιάδας ρούβλια. Προσφέρεις αὐτὸ τὸ κτῆμα, μητέρα, εἰς τὴν πατρίδα;»

—«Παιδιά μου» εἶπερὶ Ὑψηλάντισσα, ἀναδακρύσασα. «Προσφέρω σᾶς, τὰ φίλτατά μου, καὶ θὰ λυπηθῶ εἰσόδημα ὀλίγων χιλιάδων ρουβλίων;»

Ὅταν ἤκουσε τοὺς λόγους αὐτοὺς ὁ μονόχειρ, ὑπέγραψεν ἀμέσως τὴν προκήρυξιν μὲ τὴν ἀριστερὰν Χεῖρα.

Ἐφημερὶς «Ἡλίου» τῆς 14 Φεβρουαρίου 1859.

8. Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΜΕΝΕΙ

Ἔχουν ὥραν πολλὴν ποὺ παρακαλοῦν τὸν πατριάρχην Γρηγόριον τὸν Ε', συνηγμένοι εἰς τὸ πατριαρχεῖον, φίλοι καὶ ἄνδρες ἐπίσημοι τῶν πρεσβειῶν. Ἐ-

κεῖνος ὅμως εἶναι ἀμετάπειστος. Τὸν παρακαλοῦν νὰ φύγῃ ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως διὰ τὸ καλὸν τοῦ διὰ νὰ σωθῇ. Τοῦ προσφέρουν καὶ τὰ μέσα τῆς ἀσφαλοῦς σωτηρίας του. Εἶναι Κυριακὴ τῶν Βαΐων καὶ ὀλίγαι ἡμέραι μετὰ τὴν 25 Μαρτίου 1821. Εἶναι φοβεραὶ καὶ τρομεραὶ αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι διὰ τοὺς Ἕλληνας Χριστιανούς τῆς πόλεως ταύτης. Ἡ Τουρκικὴ κυβέρνησις, πληροφορηθεῖσα τὴν ἔκρηξιν τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως, ἤρχισε νὰ λαμβάνῃ μέτρα ἄγρια κατὰ τῶν Ἑλλήνων τῆς Κωνσταντινουπόλεως: νὰ φυλακίζῃ, νὰ σφάζῃ καὶ ν' ἀπαγχονίζῃ καθ' ἐκάστην πολλοὺς ἐξ αὐτῶν. Καὶ ἤρχισεν ἐκ τῶν ἐπιφανεστέρων καὶ ὀνομαστοτέρων, θέλουσα διὰ τοῦ τρόπου τούτου νὰ τρομοκρατήσῃ τοὺς πολλούς.

«Μὴ μὲ παρακαλῇτε νὰ φύγω!» ἔλεγεν ὁ Πατριάρχης ἐκείνην τὴν ἡμέραν εἰς τοὺς φίλους του. «Μὴ θέλετε νὰ σωθῶ! Ἡ ὥρα τῆς φυγῆς μου θὰ ἐγίνετο ἀρχὴ σφαγῶν τῶν Χριστιανῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Ἑλλάδος ὁλοκλήρου. Ὡραῖον πρᾶγμα, μὰ τὴν ἀλήθειαν, μὲ συμβουλεύετε νὰ κάμω! ν' ἀσφαλισθῶ ἐγὼ ὁ ποιμὴν, καὶ ν' ἀφήσω τὸ ποίμνιόν μου ὀρφανὸν εἰς τὰς χεῖρας τῶν λύκων! Εἶμαι πατριάρχης, διὰ νὰ σώσω τὸν λαόν μου καὶ ὄχι διὰ νὰ τὸν παραδώσω εἰς τὰς χεῖρας τῶν γεννιτσάρων. Ποῖος ἡξεύρει; Ὁ θάνατός μου ἴσως ὠφελήσῃ περισσότερον παρ' ὅ,τι ἡ ζωὴ μου. Οἱ ἰσχυροὶ τῆς γῆς Χριστιανοὶ ἡγεμόνες θὰ ταραχθοῦν διὰ τὸν ἀδικὸν θάνατόν μου καὶ δὲν θὰ μείνουν ἀδιάφοροι, βλέποντες ὑβρίζομένην τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν εἰς τὸ πρόσωπόν μου. Ἀλλὰ καὶ οἱ πολεμισταὶ Ἕλληνες

θὰ πολεμοῦν μὲ μεγαλύτερον φανατισμόν, ὅταν ἐν-
θυμοῦνται τὸν θάνατον τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς θρησκείας
των. Κάμετε λοιπὸν ὑπομονὴν εἰς ὅ,τι μοῦ συμβῇ.
Σήμερον τῶν Βαίων ἄς φάγωμεν εἰς τὸ τραπέζι τὰ ψά-
ρια τοῦ γιαλοῦ καὶ μεθαύριον ἄς φάγουν καὶ αὐτὰ ἀπὸ
ἡμᾶς. Ὁχι! δὲν θὰ γίνω ἐγὼ περίγελως τῶν ζώντων
καί, περιπατῶν εἰς τοὺς δρόμους καμμιᾶς εὐρωπαϊκῆς
μεγαλοπόλεως μὲ τὴν συνοδείαν τῶν διακόνων μου, νὰ
δακτυλοδεικτοῦμαι ἀπὸ τὰ μικρὰ παιδιὰ καὶ ν' ἀκούω :
« Ἰδοὺ ὁ φονεὺς πατριάρχης! ». Ἄν τὸ ἔθνος μου σωθῇ
καὶ θριαμβεύσῃ, θὰ μὲ ἀποζημιώσῃ, πιστεύω, μὲ τιμὰς
καὶ μὲ ἐπαίνους, ἐπειδὴ θὰ ἔχω κάμει τὸ καθήκόν μου.
Χαῖρε, Ἑλλάς! Χαῖρε, καὶ σύ, γῆ τῆς γεννήσεώς μου,
Δημητσάνα! Πηγαίνω ὅπου μὲ προσκαλεῖ ἡ μοῖρα
τοῦ ἔθνους μου καὶ ὁ οὐράνιος θεός μου, ὁ ἔφορος πάν-
των τῶν θείων καὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ».

Γ. Τερτσέτης

9. ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΘΑ ΕΛΕΥΘΕΡΩΘΟΥΝ

Τὸν Αὐγούστον τοῦ 1822 κατὰ τὴν εἰσβολὴν τοῦ
Δράμαλη ὁ πρωθυπουργὸς τῆς τότε ἑλληνικῆς κυβερ-
νήσεως, ὁ γέρων Θάνος Κανακάρης, προεστὼς τῶν
Πατρῶν, κατέφυγεν εἰς τὴν Ἑρμιόνην, τὸ σημερινὸν
Κρανίδιον. Πρωίαν τινά, οἰκονομήσας ὀλίγους ἰχθῦς,
ἠθέλησε νὰ τοὺς μαγειρεύσῃ. Μὴ ἔχων ὅμως μαγειρικὰ
σκεύη, ἔστειλε τὸν μοναδικὸν ὑπηρέτην του νὰ δανει-
σθῇ τηγάνιον ἐκ τινος γειτονικῆς οἰκίας, πρὸς τούτοις

δὲ ν' ἀγοράσῃ καὶ ὀλίγον ἔλαιον, ἐνῶ ὁ ἴδιος ἤρχισε νὰ καθαρίζῃ τοὺς ἰχθῦς.

Καθ' ἣν στιγμὴν ἐπανήρχετο ὁ ὑπηρέτης μὲ τὸ τηγάνιον καὶ τὴν φιάλην τοῦ ἐλαίου εἰς τὰς χεῖρας, εἰσῆρχετο εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ πρωθυπουργοῦ καὶ ὁ ἄγγλος ναύαρχος Ἀμιλτων, διὰ νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν πρόεδρον τῆς κυβερνήσεως, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ὑπασπιστοῦ καὶ τοῦ ἑλληνος πρῶτός τοῦ στόλου του, γνωρίζοντος τὴν Ἀγγλικήν. Ὁ Κανακάρης, ἰδὼν τοὺς ξένους, δὲν ἐταράχθη διόλου, ἀλλὰ, διατάξας τὸν ὑπηρέτην του νὰ ὀδηγήσῃ αὐτοὺς εἰς τὸ μοναδικὸν δωμάτιον τῆς κατοικίας του, αὐτὸς ἐξηκολούθησε τὸ καθάρισμα τῶν ἰχθύων.

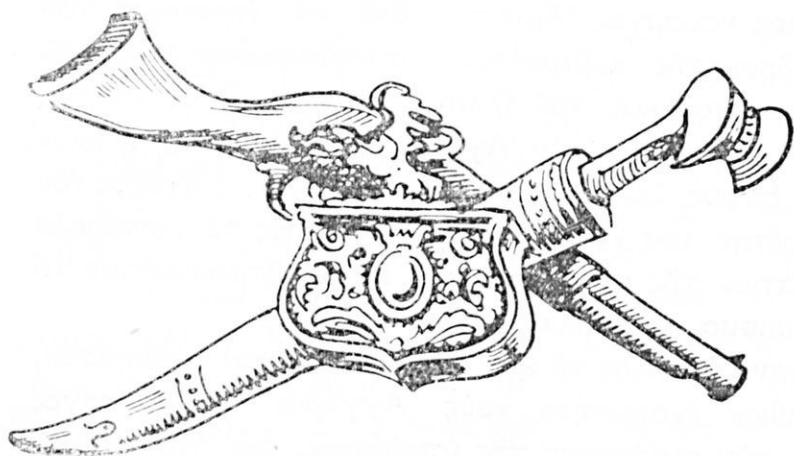
Ὅταν ἐτελείωσε τὸ ἔργον του τοῦτο καὶ ἐκαθαρίσθη, εἰσελθὼν ἐχαιρέτησε τοὺς Ἀγγλους. Ὁ ναύαρχος μετὰ τὴν συζήτησιν τῆς ὑποθέσεως, διὰ τὴν ὁποίαν ἐπεσκέφθη τὸν Ἑλληνα πρωθυπουργόν, ἀποχαιρετῶν ἔσφιγξε θερμότατα τὴν χεῖρα τοῦ γέροντος Κανακάρη καὶ ἀνεχώρησε. Φθάσας δὲ εἰς τὴν παραλίαν, ἐστράφη πρὸς τὸν ὑπασπιστὴν καὶ τῷ λέγει: « Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι θὰ ἐλευθερωθοῦν ἀναμφιβόλως ».

— « Καὶ πόθεν τὸ συμπεραίνετε αὐτό, ναύαρχε ; » ἐρωτᾷ ὁ ὑπασπιστής του.

— « Διότι, ἀφοῦ ὁ πρόεδρος τῆς κυβερνήσεώς των δύναται νὰ ζήσῃ μὲ τοιαύτην λιτότητα, τὴν ὁποίαν εἶδομεν μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς μας, ὁποίας στερήσεις δὲν δύναται νὰ ὑποφέρῃ ὁ ἄλλος ἑλληνικὸς λαός ; Καὶ ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ λιτότης εἶναι τὰ ἰσχυρότερα ὄπλα τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες ἀγωνίζονται διὰ τὴν ἐλευθερίαν των ».

Ὁ πρωρεὺς μὲ δάκρυα χαρᾶς διεβίβασε τοὺς λόγους τούτους εἰς τοὺς ἐν τῷ ἱερῷ λιμένι εὐρεθέντας τὴν ἡμέραν ἐκείνην Ἑλλήνας.

Ἀπομνημονεύματα Δ. Δημητρακάκη

10. Θ. ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗΣ ΚΙ Δ. ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ

Ὅταν, κατὰ τὸν Ἰούνιον τοῦ 1821, ἔφθασεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁ Δημήτριος Ὑψηλάντης, πλὴν τῆς ἄλλης λαμπρᾶς ὑποδοχῆς, τὴν ὁποίαν τοῦ ἔκαμεν ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, παρέθηκεν εἰς αὐτὸν καὶ γεῦμα κλέφτικο. Διέταξε δηλ. νὰ στρώσουν κατὰ γῆς καὶ ἔξω εἰς τὸ ὕπαιθρον σκίνα καὶ ἀντὶ ἄλλων ἐδεσμάτων καὶ ποτῶν νὰ παραθέσουν ψητὸν ἀρνίον τῆς σούβλας, τυρὸν τοῦ ἄσκοῦ, ἄρτον ἄζυμον καὶ ρητινίτην.

Ὁ Ὑψηλάντης ἐκάθησε σταυροποδητεὶ καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ προσκεκλημένοι· ἔφαγε καὶ αὐτὸς χωρὶς μαχαίριον καὶ πηρούριον καὶ ἔπιεν ἀπὸ καυκίον κολοκύνθης ἀπεξηραμμένης.

Πίνων τότε ὁ Κολοκοτρώνης εἰς ὑγείαν τοῦ ἐπισή-
ου ξένου, τὸν καλωσώρισεν ὡς ἐξῆς: «Ἐτσι, πρίγκη-
πα, θὰ τρώγῃς καὶ θὰ πίνῃς εἰς τὸ ἐξῆς διὰ τὴν ἐλευ-
θερίαν τῆς πατρίδος».

Γ. Τερτσέτης ·

11. ΟΘΩΝ ΚΑΙ ΚΑΝΑΡΗΣ

Ἡρώτησέ ποτε ὁ βασιλεὺς Ὁθων τὸν Κωνσταντῖνον
Κανάρην εἰς τί ἐχρεώσται τὰ τόσα κατορθώματά του:
«Εἰς τὴν ἀπόφασιν, μεγαλειότατε!» ἀπεκρίθη ἐκεῖνος.

Ὅταν βραδύτερον διηγήθη τὸ περιστατικὸν τοῦτο
ὁ Κανάρης εἰς τινα φίλον του, ἐκεῖνος προσέθηκε: «Καὶ
εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ναύαρχε, ἔπρεπε νὰ εἴπῃς».

—«Ναί, φίλε μου» εἶπεν ὁ Κανάρης. «Αὐτὸ εἶναι ἀλη-
θές, ἀλλὰ δὲν τὸ εἶπα. Ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας ἤμην θεο-
φοβούμενος καὶ εἰς τὸν Θεὸν ἐκρεμοῦσα πάντοτε τὴν ἀ-
πόφασίν μου».

Ἐφημερίς «Ἐκλεκτή»

12. Η ΚΑΡΔΙΑ ΤΟΥ ΜΑΡΚΟΥ ΜΠΟΤΣΑΡΗ

Περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς Ἑλλην. Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821
παρουσιάσθη ἡ ἀνάγκη τῆς ἐκπορθήσεως τοῦ φρου-
ρίου τῆς Ἄρτης. Ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς ὅμως, διηρημέ-
νος εἰς δύο σώματα, τὸ ἐν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Γώ-
γου Μπακόλα καὶ τὸ ἄλλο ὑπὸ τὸν Μᾶρκον Μπότσα-
ρην, ἔμενεν ἀδρανής. Καὶ τοῦτο, διότι τοὺς δύο τούτους
ἀρχηγοὺς ἐχώριζε μῖσος ἀκοίμητον. Ὁ πρῶτος εἶχε

δολοφονήσει τὸν πατέρα τοῦ δευτέρου, τὸν Κίτσον Μπότσαρην. Ἐνεκα τούτου ἔκτοτε μῖσος ἀδιάλλακτον ἐνεφώλευεν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Μ. Μπότσαρη κατὰ τοῦ Γ. Μπακόλα.

• Ὁ ἐχθρὸς ἐν τοσούτῳ, ἐπωφελούμενος τῆς διχονοίας ταύτης, ἐθρασύνετο καὶ αἱ πρῶται ἡμέραι τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνός μας ἀπέβαινον στεῖραι κατὰ τὰ μέρη ἐκεῖνα.

Ὁ Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος, βλέπων τὴν κατάστασιν ταύτην, προσκαλεῖ ἰδιαιτέρως τὸν Μᾶρκον καὶ τὸν παρακαλεῖ θερμότατα νὰ θυσιάσῃ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς πατρίδος τὴν δικαίαν ὀργὴν του. Ὁ Μᾶρκος ἐδάκρυσε καί, πορευθεὶς πρὸς τὸν θανάσιμον ἐχθρόν του, ἔδωκε πρὸς αὐτὸν πρῶτος τὴν χεῖρά του καὶ τῷ εἶπεν: « Ἄς ἐλευθερώσωμεν πρῶτον τὴν πατρίδα μας, Γῶγο, καὶ ὕστερον ἐξοφλοῦμεν τοὺς μεταξύ μας λογαριασμούς ».

Ἀριστ. Βαλαωρίτης

13. Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΑΨΑΛΗ

Ὁ Μεσολογγίτης δημογέρων Χρῖστος Καψάλης κατὰ τὸ πρὸ τῆς ἐξόδου ἀπόγευμα, βλέπων ὅτι δὲν ἠδύνατο ν' ἀκολουθήσῃ τοὺς συντοπίτας του, διότι καὶ πολὺ γέρων καὶ χωλὸς ἦτο, περιεφέρετο εἰς τοὺς δρόμους τοῦ Μεσολογγίου καὶ προσεκάλει τὰ γυναικόπαιδα, τοὺς γέροντας καὶ τὰς γραίας καθὼς καὶ τοὺς βαρέως πληγωμένους νὰ συναθροισθοῦν εἰς τὴν οἰκίαν του. Εἶχε τὸν σκοπὸν του. Ἐκεῖ ὑπῆρχεν ἡ πυριταποθήκη

καὶ τὸ ἐργοστάσιον τῆς κατασκευῆς τῶν φυσιγγίων. Ἐκεῖ ὁ γέρων Καψάλης τὴν ἰδίαν πρωίαν εἶχεν ἴδει τὴν γυναῖκά του ν' ἀποθνήσκη.

« Μὴ κλαίης, παιδί μου » εἶπε τότε εἰς τὸν υἱόν του, ὅταν τὸν εἶδε νὰ θρηνῇ τὴν μητέρα του. « Καλύτερον νὰ χαίρεσαι, διότι ἐγλίτωσε ἀπὸ τὴν σκλαβίαν. Κοίταξε τώρα νὰ σωθῇς. Δι' ἐμὲ μὴ φροντίζης· θὰ φροντίσω ἐγὼ νὰ πληρώσω ἀκριβὰ τὴν ζωὴν μου ».

Μόλις τὴν τρίτην ἡμέραν μετὰ τὴν εἰσοδὸν των κατάρθωσαν οἱ Τοῦρκοι νὰ λάβουν ὑπὸ τὴν κατοχὴν των τὰ χαλάσματα ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ὠνομάζοντο « Μεσολόγγι ». Κατὰ τὸ διάστημα τῶν τριῶν ἡμερῶν ἐξηκολούθουν οἱ πυροβολισμοὶ ἀπὸ κάθε μεσολογγίτικον ἐρείπιον. Μεταξὺ τῶν πυροβολισμῶν τούτων ἤκούοντο συχνὰ καὶ ἰσχυρότατοι κρότοι. Προήρχοντο ἐκ τῆς ἐκρήξεως ὑπονόμων πλήρων πυρίτιδος.

Ὁ Καψάλης, διὰ νὰ προσελκύσῃ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερους ἐχθροὺς εἰς τὴν οἰκίαν του, διέταξε τὰς γυναῖκας νὰ στέκωνται εἰς τὰ παράθυρα, διὰ νὰ τὰς βλέπουν οἱ Τοῦρκοι. Καὶ ὅταν ἐκεῖνοι ἀναρίθμητοι περιεκύκλωσαν αὐτὴν καὶ προσεπάθουν νὰ τὴν καταλάβουν, διὰ νὰ αἰχμαλωτίσουν τὰς γυναῖκας, ὁ Καψάλης ἔθεσε πῦρ εἰς τὴν ἀποθήκην τῆς πυρίτιδος καὶ ἀνετινάχθη μεθ' ὅλων τῶν ἐν αὐτῇ καὶ περὶ αὐτὴν.

Ἀπομνημονεύματα Σπυρομήλιου

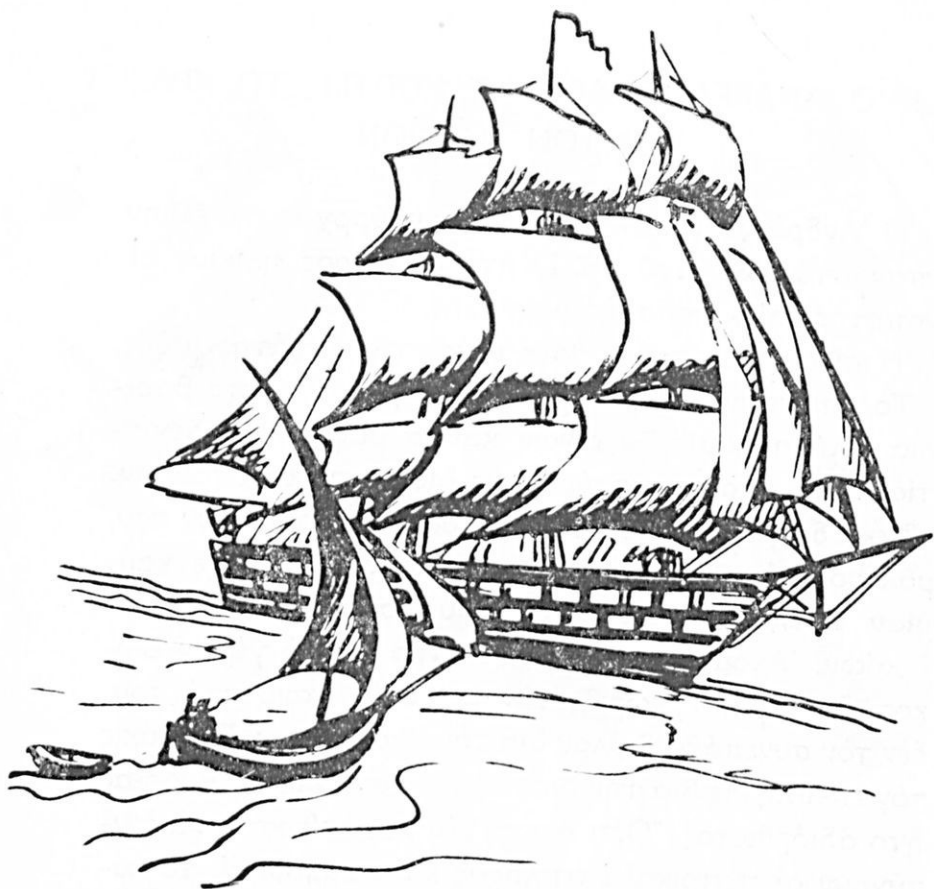

14. Ο ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΙΑΟΥΛΗΣ ΚΟΠΤΕΙ ΤΟ ΚΡΑΣΙ ΚΑΙ ΤΟΝ ΚΑΠΝΟΝ

Ὁ Ἀνδρέας Μιαούλης, ὁ ἔνδοξος ναύαρχος τῆς ἑλλην. ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, ἦτο ἐκ μικρᾶς ἡλικίας οἰνοπότης καὶ καπνιστῆς μανιώδης.

Ἡ οἰνοποσία του ἔφθανε μέχρι τῆς ἐσχάτης μέθης. Τὸ ὑπόγειον τῆς οἰκίας του ἦτο γεμάτον ἀπὸ βαρέλια πλήρη ἐκλεκτῶν οἶνων καὶ τὰ ράφια τῶν δωματίων του ἀπὸ καπνοσύριγγας διαφόρων διαστάσεων. Ὑνεκα δὲ τῶν δύο τούτων φοβερῶν ἐλαττωμάτων του, μολονότι ἦτο ἱκανώτατος πλοίαρχος, δὲν εἶχε καμμίαν ὑπόληψιν μεταξὺ τῶν συμπατριωτῶν του Ὑδραίων. Ἀκόμη καὶ αὐτὸς ὁ πατήρ του, ὁ γέρων Βῶκος, ἂν καὶ ἀνεγνώριζε τὴν μεγάλην ἱκανότητά του, δὲν τὸν συνεπάθει διόλου διὰ τὸν ἴδιον λόγον. Πολλάκις τὸν ἐπέπληττε διὰ τὴν διαγωγὴν του, ἀλλ' ὁ Ἀνδρέας ἦτο ἀδιόρθωτος. Ὅ,τι ὅμως δὲν κατάρθωσαν νὰ ἐπιτύχουν αἱ πατρικαὶ ἐπιπλήξεις καὶ συμβουλαί, τὸ κατάρθωσεν ἡ φιλοτιμία καὶ ἡ πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπη του· καὶ ἰδοὺ πῶς:

Ὅταν πρὸ τοῦ 1821 οἱ πρόκριτοι ἐφοπλισταὶ τῆς Ὑδρας παρετήρησαν ὅτι τὸ ναυτικὸν τῆς νήσου των ὑπέφερε πολὺ ἐξ αἰτίας τῶν Ἀλγερίνων πειρατῶν, συνελθόντες εἰς συμβούλιον, συνεσκέπτοντο περὶ τοῦ πρακτέου. Δὲν κατέληξαν ὅμως εἰς οὐδεμίαν ἀπόφασιν, διότι ἀντελήφθησαν ὅτι ἔλειπε τὸ κατάλληλον τολ-

μηρόν πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ν'ἀναλάβῃ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ἀγῶνος.

Τότε ὁ γέρων Βῶκος, ὁ πατὴρ τοῦ Ἀνδρέου, ἐγερθεὶς, ἵνα ἀπέλθῃ ἐκτῆς ματαιωθείσης διασκέψεως ταύτης, εἶπεν εἰς τοὺς λοιποὺς προκρίτους μετὰ καταφανοῦς στενοχωρίας: «Αὐτὸ τὸ γουρούνι τὸ δικό μου θὰ τάβγαζε πέρα, μὰ δὲν τὸν ἀφήνει τὸ κρασί ». Ὅταν δέ, ἐπανελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν του, ἠρωτήθη παρὰ τοῦ

Ἀνδρέου περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τῆς συνδιασκέψεως καὶ τῷ ἀνεκοίνωσεν τί ἐλέχθη κατ' αὐτὴν καθὼς καὶ τοὺς ἰδικούς του λόγους, ἔλαβε παρ' αὐτοῦ τὴν ἐξῆς ἀπάντησιν: «Πές τους ὅτι ἐγὼ παίρνω ἀπάνω μου αὐτὴ τὴ δουλειά». Καὶ εὐθύς, κατελθὼν εἰς τὸ ὑπόγειον, ἔχυσεν ὅλον τὸν οἶνον τῶν βαρελίων του· συλλέξας δὲ πάσας τὰς καπνοσύριγγας, ἔθραυσεν αὐτάς, καὶ ἔκτοτε δὲν ἔβαλε εἰς τὸ στόμα του οὔτε οἶνον οὔτε καπνόν.

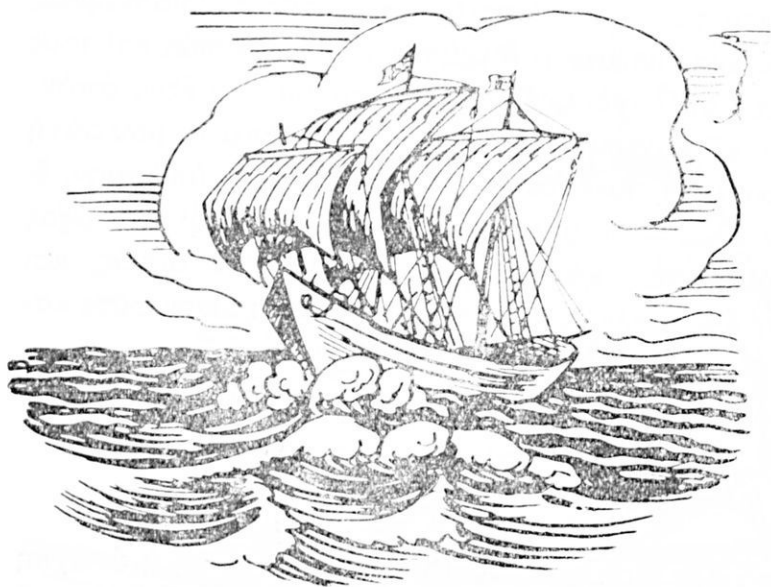
A. Κυριζόπουλος

14. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΤΣΑΜΑΔΟΣ

Κατὰ τὸν Μάρτιον τοῦ 1825 παρουσιάσθη ἡ ἀνάγκη νὰ ἐκκινήσῃ ὁ Ἑλληνικὸς στόλος ἀμέσως κατὰ τοῦ Ἰμβραήμ πασᾶ. Συνῆλθον τότε οἱ πρόκριτοι τῆς Ὑδρας καὶ ἀπεφάσισαν νὰ συνεισφέρουν καὶ τὰ τελευταῖα δίστηλα των (1) πρὸς ἐκκίνησιν τοῦ στόλου ὠρίσθη δὲ εἰσφορὰ ἐκ 400 διστήλων διὰ τὸν Δημήτριον Τσαμαδόν.

«Ἀδελφοί» εἶπε τότε οὗτος εἰς τοὺς συνελθόντας «δίστηλα δὲν μοῦ ἔμειναν ἄλλα πλέον. Ὅσα εἶχον τὰ ἐξώδευσα διὰ τὴν πατρίδα. Ἐχω ὅμως τὴν ζωὴν μου ἀκόμη. Καὶ ἰδοὺ ἐπιβαίνω τοῦ πλοίου μου ὡς ναύτης». Καὶ ταῦτα εἰπὼν, ἐκίνησε μὲ τρέμοντας πόδας ὁ γηραιὸς οἰκοκύρης τῆς Ὑδρας καὶ ἀπόμαχος πλέον τῆς θαλάσσης ἀπὸ ἐτῶν πολλῶν καὶ ἐπέβη τοῦ πλοίου του.

1) Δίστηλα = ἰσπανικὰ τάλληρα.

διὰ νὰ θυσιάσῃ διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος
του, ὅ,τι τοῦ ἀπέμεινεν εἰσέτι, τὴν ζωὴν του.

Τινὲς τῶν συμπατριωτῶν του ἐνόμισαν τότε ὅτι
ἐκ φιλαργυρίας ὁ γέρον Τσαμαδὸς ἔπραξε τοῦτο.
Ἦναγκάσθησαν ὅμως νὰ ζητήσουν συγγνώμην ἀπὸ
τὸν νεκρὸν του, ὅταν, ἀποθανόντα τῷ 1835, τὸν ἐκή-
δουσαν πτωχικώτατα δι' ἑλλειψιν χρημάτων, ἐνῶ ἐξ
ἄλλου ἦτο γνωστὸν ὅτι εἶχε δαπανήσει 150 χιλιάδας
διστήλων διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς πατρίδος.

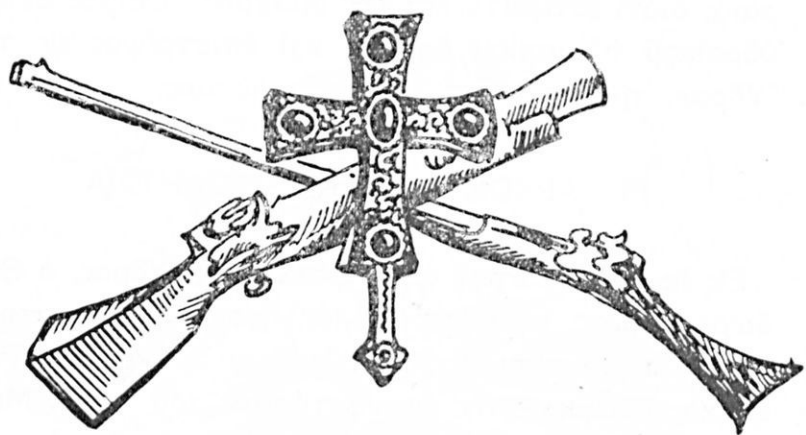
Ἐν ἔτος μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ὁ υἱὸς
του Λάζαρος ἐλθὼν εἰς Ἀθήνας, ἵνα ζητήσῃ χρημα-
τικὸν βοήθημα παρὰ τῆς τότε κυβερνήσεως, καὶ μὴ
εἰσακουσθεὶς, ἠναγκάσθη νὰ καταβῇ πεζὸς εἰς τὸν Πει-

ραιᾶ, διότι ἔστερεῖτο καὶ τῆς δραχμῆς. Ἐπιβὰς δὲ ἐπὶ ὕδραϊκοῦ πλοιαρίου δωρεὰν καὶ ἐπιστρέψας εἰς τὴν Ὑδραν, ἠὺτοκτόνησεν ἐξ ἀπογνώσεως.

15. ΑΡΧΟΝΤΙΣΣΑ ΑΥΓΟΠΩΛΗΤΡΙΑ

Εἰς ἐκ τῶν πρώτων οἰκοκυραίων τῆς Ὑδρας, ὁ Θεόδωρος Γκίκας, προσέφερεν ὁλόκληρον τὴν χρηματικὴν αὐτοῦ περιουσίαν ἐξ 900 χιλιάδων δραχμῶν εἰς τὰς ἔθνικὰς ἀνάγκας τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821. Μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἡ σύζυγός του ἐπεκαλέσθη τὴν συνδρομὴν τῆς κυβερνήσεως καὶ μὴ εἰσακουσθεῖσα, κατέφυγεν εἰς τὴν εὐεργετικὴν βοήθειαν τῶν 7 ὀρνίθων της, τὰ αὐτὰ τῶν ὁποίων πωλοῦσα ἐξοικονόμει τὸν ἄρτον τῆς ἡμέρας. Κατὰ πᾶσαν δὲ Κυριακὴν ὁ ἱερεὺς τῆς ἐνορίας της περιέφερεν ὑπὲρ αὐτῆς τὸν δίσκον καὶ μὲ τὰ ὀλίγα κέρματα, ἅτινα συνέλεγεν, ἀνεκούφιζε τὴν χήραν τοῦ ἄλλοτε βαθυπλούτου Θεοδώρου Γκίκας, μέχρις οὗ ἡ δυστυχία καὶ ἡ θλίψις ἔδωκαν τέλος εἰς τὰ βάσανά της.

Πρακτικὰ τῆς Βουλῆς τοῦ 1885

16. Η ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

Ὁ ἐπίσκοπος Βρεσθένης Θεοδώρητος, ἀγωνιστὴς τοῦ 21, γέρων πλέον καὶ κατάκοιτος ἐξ ἀσθενείας, εὐρίσκετο εἰς τὰς τελευταίας στιγμὰς τῆς ζωῆς του. Ὁ Γενναῖος Κολοκοτρώνης, υἱὸς τοῦ γέρου τοῦ Μωρηᾶ Θεοδώρου Κολοκοτρώνη, φίλος στενὸς τοῦ ἐπισκόπου, ἐπιθυμῶν νὰ πληροφορηθῇ περὶ τῶν τελευταίων διαθέσεών του, ἠρώτησεν αὐτόν:

«Ἐχεις καμμίαν παραγγελίαν, σεβασμιώτατε; Διὰ τὴν παρουσίαν σου τί ἔχεις νὰ μοῦ εἰπῇς;»

—«Παρουσία!» ἀπήντησεν ὁ ἐτοιμοθάνατος. «Νά! ὁ παλιοκαναπὲς μὲ τὴν παλιόψαθα καὶ οἱ πέντε καρέκλες! Αὕτῃ εἶναι ὅλη ἡ παρουσία μου. Τί νὰ μοιράσω εἰς τοὺς συγγενεῖς μου! Ἄν θέλῃ τὸ ἔθνος, ἅς φροντίσῃ δι' αὐτοὺς. Ἐγὼ τοὺς ἀφήνω τὴν εὐχὴν μου καὶ ὥς κληρονομίαν τὴν πατρίδα των ἐλευθέραν».

Ἐφημερίς «Αἰών»

18. ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.

Ὅσῳ ζῇ ὁ κόσμος ὅλος,
 ὅσῳ ζῇ ἡ γῆ, θὰ ζῇ
 τ' ὄνομά σου, ὦ Ἑλλάς μου,
 καὶ ἡ δόξα σου μαζί.

Ἐκ τῶν ἄμμων τῆς Λιβύης
 εἰς τοὺς πάγους τοῦ βορρᾶ
 τ' ὄνομά σου φέρ' ἡ φήμη
 καὶ ἡ δόξα σου περᾶ.

Σὺ διδάσκαλος τοῦ κόσμου,
 σὺ τῆς γῆς ὅλης τροφός,
 σὺ πυξὶς τῆς διανοίας,
 σὺ τοῦ πνεύματος τὸ φῶς.

Ὅπως ἔδωκας θὰ δώσης.
 θὰ ζητήσουν, ὡς ζητεῖς,
 θὰ γενῆς καὶ πάλιν φῶτων
 καὶ πολιτισμοῦ κοιτίς.

Α. Βλάχος

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.

ΕΚ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

1. ΑΙ ΠΑΡΑΜΟΝΑΙ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

Ὁ πατήρ μου κατήγετο ἔκ τινος χωρίου τῆς Παρασσιδος. Εἶχεν ἀποκατασταθῇ εἰς τὴν Ἀμφισσαν καὶ μετήρχετο ἐκεῖ τὸν ἔμπορον μέχρι τοῦ ἔτους 1807. Τότε ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ διὰ νυκτὸς καὶ νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν Ἰθάκην διὰ τὸν ἐξῆς λόγον. Τοῦρκός τις ἀγὰς ἔκ τῶν προκρίτων τῆς Ἀμφίσσης ἠγόρασε πολλὰ ἔμπορεύματα ἔκ τοῦ ἐμπορικοῦ τοῦ πατρός μου, τὰ ὅποια δὲν ἐπλήρωσεν ἀμέσως, ἠρνήθη δὲ καὶ κατόπιν νὰ πληρώσῃ. Ὁ πατήρ μου ἐπέμενε εἰς τὸ δίκαιόν του καὶ ἔφερε τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸν Τοῦρκον δικαστὴν, τὸν κατ' ἡν. Ἀλλ' ὁ ἀγὰς, ζητῶν πάντοτε πρόφασιν, ἐθεώρησε τὴν ὑπόληψίν του προσβληθεῖσαν· καὶ τόσον ἐξηγοιῶθη, ὥστε ἠπειλῆσεν ὅτι θὰ φονεύσῃ τὸν πατέρα του καὶ θὰ καύσῃ τὸ ἐμπορικόν του. Καὶ ἐπειδὴ δὲν ἠθέλε πολύ, διὰ νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἀπειλήν του, ὁ πατήρ μου, ἀνησυχῶν ὅχι τόσον περὶ τοῦ ἑαυτοῦ του, ὅσον περὶ τῆς μητρός μου, τοῦ μικροτέρου ἀδελφοῦ μου καὶ ἐμοῦ, νύκτα τινὰ τοῦ Νοεμβρίου σκοτεινὴν παρέλαβεν ἡμᾶς ὅλους, παρέλαβε καὶ τὰ πολυτιμότερα ἔμπορεύματά του καὶ μᾶς μετέφερεν εἰς τὸ Γαλα-

ξείδιον. Ἐκεῖθεν δὲ διὰ τοῦ πλοίου ἐνὸς κουμπάρου του μετὰ δύο ἡμερῶν ταξίδιον ἐφθάσαμεν εἰς τὴν Ἰθάκην.

Τότε ἤμην ὀκτῶ ἐτῶν, ἀλλ' ἐνθυμοῦμαι πολὺ καλὰ τὸ δυσάρεστον ἐκεῖνο ταξίδιον. Εἰς τὴν Ἰθάκην εἶχομεν πλήρη ἀσφάλειαν καὶ συγγενεῖς ἐκεῖ ἐκ μητρός, οἱ ὅποιοι μᾶς ἐβοήθησαν εἰς τὴν ἀρχήν, μέχρις ὅτου τακτοποιηθεῶν αἱ ἐργασίαι τοῦ πατρός μου. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἡλάττωσε τὴν διαρκῇ λύπην, πού τὸν κατεῖχεν ὅτι ἄφησε τὴν πατρίδα του καὶ ἔβραζε μέσα του κρυμμένον τὸ μῖσος ἐναντίον τῶν Τούρκων.

Εἰς τὴν Ἰθάκην ὁ πατήρ μου ἐφρόντισε νὰ ἐκπαιδεύσῃ τὸν ἀδελφόν μου Θανάσην καὶ ἐμέ. Ὁ Θανάσης ἦτο τρία ἔτη μικρότερός μου καὶ ὁ πατήρ μου ἤθελε νὰ γίνῃ ἱερεύς. Ἐμένα ἤθελε νὰ μὲ κάμῃ ἔμπορον, βεβηθὸν εἰς τὴν ἐργασίαν του. Μᾶς ἔστελλε λοιπὸν εἰς ἐνὸς γέροντος διδασκάλου τὸ σπίτι, ὅπου μαζί μὲ πέντε ἄλλα παιδιὰ ἐμανθάνομεν ἀνάγνωσιν καὶ γραφήν, κατήχησιν καὶ ἱστορίαν. Ὁ διδάσκαλος αὐτὸς δὲν ἦτο πολυμαθὴς καὶ σοφός, εἶχεν ὅμως πολὺν ζῆλον. Ἐκτὸς δὲ τούτου δὲν περιωρίζετο εἰς τὸ νὰ μᾶς διδάσκῃ ξηρὰ γράμματα, ἀλλ' ἐφρόντιζε πῶς νὰ μᾶς ἐμπνεύσῃ δύο μεγάλα αἰσθήματα, ἀγάπην πρὸς τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν πατρίδα.

Τὸν ἐνθυμοῦμαι ἀκόμη κοντόν, σκυφτόν, μὲ τὰ ἄσπρα γένεια, μὲ τὰ μικρά του μάτια καὶ τὰ μεγάλα γυαλιὰ εἰς τὴν μύτην, μὲ τὴν φαλακρὰν κεφαλὴν του, τὴν ὁποίαν ἐσκέπαζε διαρκῶς μαῦρος σκοῦφος. Ἐνθυμοῦμαι πῶς ἦναπτεν ἡ ὄψις του ἡ γεροντικὴ, πῶς ἐσπινθη-

ροβόλουν οί ὀφθαλμοί του, ὅταν μᾶς ὠμίλει περὶ τῆς δουλωμένης πατρίδος μας. Μᾶς διηγεῖτο ὅτι ἦτο μεγάλη εἰς τοὺς παλαιούς χρόνους, ὅταν οἱ ἄλλοι ἦσαν βάρβαροι. Καὶ ἀνεστυλῶνετο ἔξαφνα καὶ ἐφαίνετο νεώτερος, ὅταν μᾶς ἐξιστόρει τὸν Λεωνίδα πολемоῦντα εἰς τὰς Θερμοπύλας, τὸν Θεμιστοκλέα τρέποντα εἰς φυγὴν τὸν περσικὸν στόλον εἰς τὸ στενὸν τῆς Σαλαμῖνος καὶ τὸν Μέγαν Ἀλέξανδρον κατακτῶντα τὴν Ἀσίαν. Καὶ ἔχαμήλωνε τὴν κεφαλὴν καὶ δάκρυα ἔτρεχον ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς του, ὅταν ἤρχετο ἔπειτα εἰς τὰ μαῦρα ἔτη τῆς ἐλληνικῆς ἱστορίας, τὴν πτώσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὸν θάνατον τοῦ τελευταίου Παλαιολόγου, τὴν κατάκτησιν τῶν Τούρκων.

« Ἐχάθη πλέον ἢ Ἑλλάς » ἔλεγε μὲ ἀναστεναγμὸν « κατήντησε ταπεινὴ σκλάβα τῶν Τούρκων, αὐτὴ ἡ βασίλισσα τῆς Ἀνατολῆς ».

Ἀλλ' ἔξαφνα ἀνεσήκωνε τὴν κεφαλὴν, ὥσάν νὰ ἤκουε μακρινὴν φωνήν, προσήλωνε τὸ βλέμμα ὑψηλὰ πρὸς τὸν τοῖχον, ὥσάν νὰ διέκρινε μακρινὸν σημεῖον, καὶ μὲ φωνὴν ζωηράν καὶ μὲ ὄψιν φωτισμένην ἀπὸ ἐνθουσιασμόν προσέθετεν :

« Ὅχι, ὄχι! δὲν εἶναι μακρὰν ἡ ἡμέρα τῆς ἐλευθερίας. Ὁ σπόρος τοῦ Ρήγα θὰ φυτρώσῃ καὶ σεῖς θὰ θερίσετε τὸν καρπὸν, ὄχι μὲ δρέπανα, ἀλλὰ μὲ σπαθιά. Νὰ εἰπῇτε τὸν θούριόν του τώρα καὶ ἔπειτα νὰ σχολάσετε ».

Καὶ ὁ γέρων διδάσκαλος μὲ φωνὴν τρέμουσαν ἀπὸ συγκίνησιν ἀπήγγελλε τοὺς φλογεροὺς στίχους, καὶ ἡμεῖς ὅλοι μαζί του ἐπανελαμβάνομεν :

« Ὡς πότε, παλληκάρια, νὰ ζῶμεν στὰ στενά,
μονάχοι σὰν λιοντάρια στὶς ράχες, στὰ βουνά ; »

Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν οἰκίαν ὁ πατήρ μου, ἂν καὶ δὲν ἤξευρεν ἱστορίαν, μᾶς ὠμίλει διὰ σύγχρονα ἢ χθεσινὰ πράγματα: διὰ τοὺς ἀγῶνας τῶν Σουλιωτῶν, διὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1770, διὰ τὸν ἥρωα Λάμπρον Κατσώνην καὶ τὸν μάρτυρα Ρήγαν Φεραῖον, διὰ τὰς φοβερὰς σκληρότητας τῶν Τούρκων. Μᾶς ἔλεγεν ὅτι ἡ κατάστασις αὕτῃ δὲν ἤμπορεῖ νὰ διαρκέσῃ πλέον ἐπὶ πολὺ καὶ ἴσως εἰς τὰς ἡμέρας ἡμῶν τῶν νέων ἦτο μοιραῖον νὰ ἐλευθερωθῇ ἡ Ἑλλάς. Καὶ ἡ μήτηρ μου ἀκόμη μᾶς εἶχε μάθει εἰς τὴν προσευχήν μας κοντὰ εἰς τὰ ἄλλα νὰ προσθέτωμεν καὶ τὴν παράκλησιν:

« Παναγία μου, νὰ ἐλευθερώσῃς τὴν πατρίδα μας ! »
(Καὶ δὲν ἤξεύρω διατί, ὅταν ἔλεγον τὰς λέξεις αὐτὰς ἔμπροσθεν τῶν εἰκόνων, ἠσθανόμην κάτι εἰς ὅλον τὸ σῶμά μου, ὡσὰν νὰ μ' ἔβρεχεν ἔξαφνα παγωμένον νερόν.)

Ἀπὸ τὰ 1814 ἤρχισα νὰ βοηθῶ τὸν πατέρα μου εἰς τὴν ἐργασίαν του. Ὅλην τὴν ἡμέραν ἔμενα εἰς τὸ ἐμπορικόν μας, κάτω εἰς τὴν προκουμαίαν, καὶ μόνον ὅταν ἐνύκτωνεν, ἐπηγαίναμεν εἰς τὸ σπῖτι. Ἄνθρωποι πολλοὶ ἤρχοντο εἰς τὸ ἐμπορικόν, οἱ περισσότεροι διὰ ν' ἀγοράσουν πραγματείας, μερικοὶ διὰ νὰ ἰδοῦν τὸν πατέρα μου καὶ νὰ συνομιλήσουν ὀλίγον. Ἐγώ, ὅταν ἔβλεπόν τινα, εἰς τὴν θύραν, εὐθὺς ἐκάρφωνον τὸ βλέμμα ἐπάνω του. Καὶ ἂν μὲν ἔβλεπον ὅτι ἔρχεται,

διὰ νὰ ἀγοράσῃ τίποτε, ἔτρεχον νὰ τὸν περιποιηθῶ. Ἄν ὅμως ἦρχετο μὲ τὸν σκοπὸν ἀπλῆς ἐπισκέψεως καὶ συνομιλίας, δυσηρεστούμην, διότι ἦρχετο νὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ ἀδίκως. Διὰ τοῦτο μὲ μεγάλην περιέργειαν εἶδον πρῶϊαν τινὰ τὸν πρῶτον ἄνθρωπον εἰσερχόμενον εἰς τὸ ἐμπορικόν μας. Ἦτο μεσόκοπος, μὲ μαῦρα γένεια, σκεπασμένος μὲ μακρὸν χονδρὸν ἐπανωφόριον καὶ μὲ καλογηρικὸν σκοῦφον εἰς τὴν κεφαλὴν.

Ἐφαίνετο ξένος καὶ ταξιδιώτης· εὐθύς, ὡς τὸν ἀντίκρισα, εἶπον καθ' ἑαυτόν :

« Ἐδῶ θὰ κάμωμε καλὴ δουλειά! » καὶ ἔτρεξα γελαστός νὰ τὸν προαπαντήσω.

Αὐτὸς ὅμως μὲ σοβαρὸν ὕφος μ' ἐρωτᾷ :

« Ποῦ εἶναι ὁ πατέρας σου; »

— « Ἐδῶ εἰμ' ἐγὼ νὰ σᾶς ὑπηρετήσω εἰς ὅ,τι θέλετε. Προστάξατε! »

— « Καλὰ, παιδί μου, σ' εὐχαριστῶ, ἀλλὰ θέλω τὸν ἴδιον τὸν πατέρα σου » ἐπαναλαμβάνει μὲ σοβαρὸν καὶ προστατευτικὸν τρόπον.

Ὁ πατήρ μου ἦτο εἰς τὴν ἀποθήκην τοῦ καταστήματος καὶ ἤνοιγε μερικὰ κιβώτια μὲ πανικά. Ἐτρεξα νὰ τὸν φωνάξω, δυσηρεστημένος ὀλίγον ἀπὸ τὸν τρόπον τοῦ ξένου, ὅστις δὲν μὲ ἔκρινε ἄξιον, ἀλλὰ ἤθελε μόνον τὸν πατέρα μου :

« Δὲν πειράζει » εἶπεν ὁ ξένος « ἄφησέ τον εἰς τὴν ἐργασίαν του. Πηγαίνω ἐγὼ καὶ τὸν εὐρίσκω » καὶ ἐπροχώρησε κατ' εὐθείαν πρὸς τὸ βάθος.

Τότε παρετήρησα ὅτι ἔδωκε μίαν ἐπιστολὴν εἰς τὸν πατέρα μου, ὅστις τὴν ἀνέγνωσε μετὰ προσοχῆς.

Μετά τὴν ἀνάγνωσιν μοὶ ἐφάνη ὅτι ἐταράχθη κάπως· ἤπλωσε τὸ χέρι του εἰς τὸν ξένον καὶ εἶπε:

«Καθήσατε μίαν στιγμὴν καὶ τελειώνω».

Τὸν ἔβαλε καὶ ἐκάθησεν ἐκεῖ καί, ἀφοῦ ἔκλεισε τὴν θύραν τῆς ἀποθήκης, εἶπεν εἰς ἐμέ:

«Δῆμο, εἰς ὅποιον μὲ ζητήσῃ, πὲς ὅτι ἔχω δουλειὰ καὶ ἄς ξαναπεράσῃ. Τὸν νοῦν σου στὸ μαγαζί!»

Τί εἶπον ἐκεῖ ὀπίσω ἀπὸ τὴν κλειστὴν θύραν ἐπὶ δύο ὥρας, ὁ πατήρ μου καὶ ὁ ἄγνωστος, δὲν ἔμαθον ποτέ. Θὰ ἦσαν ὅμως πολὺ σοβαρὰ πράγματα. Ὅταν ἐπὶ τέλους ἤνοιξεν ἡ θύρα καὶ ἐξῆλθεν ὁ ξένος διὰ νὰ φύγῃ, ἡ φυσιογνωμία τοῦ πατρός μου μοὶ ἐφάνη πολὺ σκεπτική. Ὁ ξένος ἐπέρασε πλησίον μου, ἐστάθη ἔμπρός μου καὶ μ' ἐκοίταξε κατάματα. Ἐπειτα μ' ἐκτύπησε εἰς τὸν ὦμον καὶ εἶπε:

«Καρδιά, παληκάρι μου!» καὶ ἐχάθη.

Ὁ τρόπος, μὲ τὸν ὅποιον μοὶ εἶπεν αὐτὰς τὰς λέξεις, ἦτο παράδοξος. Ἀλλὰ καὶ ἡ διαγωγή τοῦ ἀγνώστου τούτου μ' ἔβαλεν εἰς ἀπορίαν καὶ ἀνησυχίαν. Διὰ τοῦτο ἐτόλμησα νὰ ἐρωτήσω τὸν πατέρα μου:

«Τί ἄνθρωπος εἶναι αὐτός;»

— «Ἐνας καλὸς πατριώτης· μοῦ ἔφερε γράμμα ἀπὸ τὸν δεσπότην μας, τὸν Ἡσαΐαν» μοὶ ἀπήντησε ξηρὰ ξηρὰ.

Ἐκτοτε ἐπανεῖδον τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1821. Εἰσῆλθε πάλιν μὲ τὸν ἴδιον τρόπον μίαν πρωίαν, καὶ ὁ πατήρ μου τὸν ἔφερεν εἰς τὴν ἀποθήκην καὶ ἔμειναν ἐκεῖ πολλὴν ὥραν κλεισμένοι μαζί. Ἐπειτα ἐξῆλθε καὶ ἐστάθη ὀλίγον ἔμπρός μου. Μοὶ ἐφάνη ὅτι εἶχε πολὺ καταβληθῇ ἀπὸ τὸν καιρόν, πού

τὸν εἶχα πρωτοῖδεῖ. Τὴν φορὰν αὐτὴν δὲν μὲ ἐκτύπησεν εἰς τὸν ὦμον· μοῦ ἔδωκε τὸ χέρι καὶ μοῦ εἶπε σιγαλά: «Δῆμο, ὅ,τι σοῦ εἶπῃ ὁ πατέρας σου εἶναι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ προσταγὴ τῆς πατρίδος»· καὶ ἐχάθη πάλιν.

Τόσον μὲ ἐτάραξαν οἱ λόγοι αὐτοῦ τοῦ ξένου, ὥστε δὲν εἶχον τὸν νοῦν μου νὰ ἐργασθῶ ἐκείνην τὴν ἡμέραν. Τὸν πατέρα μου δὲν ἐτόλμησα νὰ τὸν ἐρωτήσω. Τὸν ἔβλεπα πολὺ συγχυσμένον καὶ μίαν στιγμὴν μοὶ ἐφάνη, ὅτι ἐσφόγγισε τοὺς ὀφθαλμούς του. Ὅταν ἦλθε ἡ ὥρα νὰ κλείσωμεν, μοῦ λέγει: «Κλείσε τὴν θύραν, βάλε τὸν λύχνον ἐκεῖ κι ἔλα κάθισε νὰ σοῦ εἰπῶ!» Ἀφοῦ ἔκαμα ὅπως μὲ ἐπρόσταξε, ἀρχίζει μὲ φωνήν, ἥτις ἔτρεμεν ἐκ συγκινήσεως:

«Δῆμο, παιδί μου, ὅ,τι θὰ σοῦ εἰπῶ αὐτὴν τὴν στιγμήν εἶναι μεγάλο μυστικόν. Γνωρίζω ὅμως τὴν καρδίαν σου καὶ σοῦ τὸ ἐμπιστεύομαι. Δὲν εἶναι ἰδικόν μας μυστικόν, εἶναι τῆς πατρίδος. Δὲν θέλω νὰ μοῦ ὀρκισθῇς ὅτι θὰ τὸ κρατήσης. Ἄν εἶχα τὴν παραμικρὰν ἀμφιβολίαν, δὲν θὰ σοῦ τὸ ἔλεγα. Λοιπὸν ἄκουσε! Ὅλα εἶναι ἕτοιμα, εἰς ὀλίγον καιρὸν ἡ φωτιὰ θ' ἀνάψῃ ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη. Οἱ Τοῦρκοι θὰ διωχθοῦν καὶ ἡ Ἑλλὰς θὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τοὺς τυράννους της. Τότε θὰ γυρίσωμεν πάλιν εἰς τὴν πατρίδα μας, νὰ περάσωμεν ἐκεῖ τὰ τελευταῖά μας χρόνια, ἂν τὸ θελήσῃ ὁ Θεός! Ὁ ξένος ποὺ εἶδες σήμερα, εἶναι ἓνας ἄξιος πατριώτης, ὁπόστολος τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας. Γυρίζει ἀπὸ τόπου εἰς τόπον καὶ ἀδελφώνει τοὺς ἄλλους πατριώτας εἰς τὴν ιδέαν τῆς Ἑταιρείας. Σκοπὸς αὐτῆς τῆς Ἑταιρείας εἶναι νὰ

συνενώση ὅσον τὸ δυνατόν περισσοτέρους πατριώ-
τας, διὰ νὰ ἐργασθοῦν ὅλοι μαζί καὶ τὸ κατὰ δύναμιν
ὁ καθείς διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος. Ἡ Ἑ-
ταιρεία ἔχει πολλοὺς καὶ μεγάλους προστάτας καὶ τὰ

Σύμβολον τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας

μέλη της μετροῦνται κατὰ χιλιάδας εἰς ὅλην τὴν Ἀνα-
τολήν καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην. Τί λέγεις λοιπόν;»

Ἐφ'ὅσον ἐγὼ ἤκουον αὐτά, τὸ αἷμα ἀνέβαινεν εἰς
τὴν κεφαλὴν μου καὶ ἡ καρδιά μου ἐκτύπα δυνατὰ
εἰς τὰ στήθη. Ἀντὶ ἄλλης ἀπαντήσεως ἔπεσα εἰς τὴν
ἀγκάλην τοῦ πατρός μου.

«Σ'εὐχαριστῶ, πατέρα!» ἐψιθύρισα. Καὶ τὸν κατε-
φίλουν δακρυσμένος καὶ τὸν εὐχαρίστουν καὶ διὰ τὴν

χαρμόσουνον αὐτὴν εἶδῃσιν καὶ διὰ τὴν ἐμπιστοσύνην, τὴν ὁποῖαν μοὶ ἐδείκνυε μὲ τὸ φανέρωμα τοῦ ἱεροῦ μυστικοῦ. Ἐπειτα ἀνετινάχθη ἐπάνω. Μία ἰδέα ἦλθεν εἰς τὸν νοῦν μου.

«Πατέρα, ὅταν οἱ ἄλλοι θὰ πολεμοῦν ἐκεῖ, ἐγὼ θὰ κάθωμαι μὲ τὸν πῆχυν ἐδῶ εἰς τὸ ἐμπορικόν;»

—«Ὁχι, παιδί μου, αὐτὴν τὴν προσβολὴν δὲν θὰ τὴν κάμω εἰς ἐσέ καὶ εἰς τὴν οἰκογένειάν μας. Ἐγὼ εἶμαι ἀνίκανος πλέον· ὁ ἀδελφός σου ὁ Θανάσης μικρὸς καὶ ἀρρωστιάρης· ἐσύ θὰ πᾶς, γιὰ ὅλους μας, ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα. Θὰ σὲ στείλω εἰς τὸν καπετὰν Πανουργιά. Πρὸς τὸ παρὸν ἡ μητέρα σου καὶ ὁ ἀδελφός σου ἄς μὴ μάθουν τίποτε. Ἄς πηγαίνωμεν τώρα, διὰ νὰ μὴ ἀνησυχήσῃ ἡ μητέρα σου ἐκ τῆς ἀργοπορίας μας. Θάρρος καὶ φρόνησις. Δῆμο! Δὲν εἶσαι πλέον παιδί.....»

Γ. Δροσίνης

3. ΤΟ ΧΑΝΙ ΤΗΣ ΓΡΑΒΙΑΣ

Ἀπὸ κρότον ὀργάνων βουίζει,
τῆς Γραβιάς τὸ βουνὸν ἀντικρὺ
λάμπουν ὄπλα χρυσᾶ καὶ λερῇ
φουστανέλλα μαυρίζει.

Πρὸς τὸ χάνι χορὸς καταβαίνει
ἀπ' ὁδὸν ἐλικώδη, λοξήν,
καὶ φλογέρα μὲ ἦχον ὀξύν
χοροῦ ἄσμα σημαίνει.

Ὀδυσσεὺς ὁ ταχύπους ἡγεῖται
 τοῦ μαχίμου ἐκείνου χοροῦ·
 καὶ ἐγκύμων σκοποῦ τολμηροῦ
 πρὸς τὸ χάνι κινεῖται.

Ἐκεῖ δὲ τὸν χορὸν διαλύει
 κλείει τὴν μάνδραν καὶ οὕτω λαλεῖ:
 «Ἡ πατρίς μας ἐδῶ μᾶς καλεῖ,
 στρατιῶται ἄνδρεῖοι!»

» Μετ'ὀλίγον ἐδῶ καταφθάνει
 στρατιὰ μυριάδων ἐχθρῶν·
 εἶναι στάδιον δόξης λαμπρὸν
 τὸ μικρὸν τοῦτο χάνι.

» Εἰς τὸ μέγα στενὸν θὰ ἐξυπνήσουν
 οἱ ἀρχαῖοι τῆς Σπάρτης νεκροὶ
 καὶ τὸν τόπον αὐτὸν φοβεροὶ
 τουρκομάχοι θὰ σείσουν.

» Καὶ ἡ σκιά τοῦ Διάκου παρέκει,
 τοῦ εἰς σούβλαν ψηθέντος σκληρὰν,
 μὲ μεγάλην θ'ἀκούσῃ χαρὰν
 νὰ βροντᾷ τὸ τουφέκι.

» Ἐκεῖ κάτω κοιτάξατε! φθάνει
 ὁ πομπώδης στρατὸς τῶν ἐχθρῶν·
 ἰδοὺ στάδιον δόξης λαμπρὸν
 τὸ μικρὸν τοῦτο χάνι!»

Στρέφουν ὅλοι καὶ βλέπουν · διέβη
τὸ ποτάμι ἀπίστων πληθὺς,
καὶ ἀκούεται δοῦπος βαθὺς
καὶ ὁ τόπος σαλεύει.

Πιστολίων ἀκούονται κτύποι
καὶ βαρβάρων φωναὶ συνεχεῖς·
τινάσσουν τὴν χαίτην ταχεῖς
καὶ ἀφρόεντες ἵπποι.

Πρὸ τῶν ἄλλων ξιφήρης προβαίνει
εἰς δερβίσης τὸν ἵππον κεντῶν·
ὁ υἱὸς τοῦ Ἀνδρούτσου αὐτὸν
ἐρωτᾷ ποῦ πηγαίνει ;

Ἀποκρίνεται ἐκεῖνος : « Νὰ σφάξω
ὅπου εὐρῶ τοῦ Προφήτου ἐχθρούς
καὶ πατῶν τοὺς ἀπίστους νεκρούς
τὸ « Ἀλλάχ » ν' ἀνακράξω ».

— « Ἀλλ' ἐδῶ, ὦ υἱὲ τοῦ Προφήτου,
μιναρὲν δὲν θὰ βρῆς ὑψηλόν,
ἀλλὰ μόνον τουφέκι καλόν ».
Καὶ ἰδοὺ ἡ φωνὴ του ! »

Καὶ ἡνία καὶ σπάθην ἀφήνει
ὁ δερβίσης, τὰ στέρνα πληγεῖς,
καὶ μὲ κρότον πεσὼν κατὰ γῆς
ρεῖθρον αἵματος χύνει.

Τοῦ θανάτου ἰδρῶς περιβρέχει
 τὸ χλωμὸν μέτωπόν του εὐθύς,
 καὶ ὁ ἵππος αὐτοῦ πτοηθεὶς,
 κοῦφος κ' εὐκαιρὸς τρέχει.

Κραταιά, ψυχοβόρος ὀργή
 τῶν ἐχθρῶν τότε σείει τὰ στήθη
 καὶ ἀκούεται λύσσης κραυγὴ
 ἀπὸ τ' ἄμετρα πλήθη.

Σῶμα μέγα, πυκνόν, παραχῶδες,
 ὀλαλάζον ὀρμᾷ μὲ κραυγὴν,
 καὶ βαρύγδουποι σκάπτουν τὴν γῆν
 σιδηροὶ ἵππων πόδες.

Ἄλλ' ἀκοίμητον πῦρ ἐκ τῆς μάνδρας
 τοὺς ὀρμῶντας προσβάλλει ἐχθροὺς
 κ' ἐξαπλώνει τριγύρω νεκροὺς
 ἵππους ὅσους καὶ ἄνδρας

Πεντακόσια πτώματ' ἀφήνων
 ὁ εἰς μάτην παλαίσας ἐχθρός,
 ἀπεσύρθη μακρὰν τοῦ πυρὸς
 μιᾶς φούχτας Ἑλλήνων.

Οἱ μοχλοὶ τότε πίπτουν τῆς θύρας,
 κ' ἡ ἀνδρεία τῆς μάνδρας φρουρά,
 ὀρμᾷ ἔξω πυκνὴ, τολμηρά,
 μὲ τὰ ξίφ' εἰς τὰς χεῖρας.

Εἰς τὰ ὕψη τοῦ ὄρους ἐπάνου
τῆς Γραβιάς σταματοῦν ἀντικρὺ
τῶν Ἑλλήνων οἱ παῖδες λαμπροὶ
νικηταὶ τοῦ τυράννου:

« Εἰς γραμμὴν, παληκάρια, σταθῆτε! »
Ὁ υἱὸς τοῦ Ἀνδρούτσου μετρᾷ.
Εἰς τὰ μάτια του λάμπει χαρά.
« Παληκάρια, χαρῆτε!

» Ἑκατὸν δεκαοκτὼ ἦσθε ὅλοι
κ' ἐδαμάσατε τόσους ἐχθρούς.
Δύο μόνον ἀφῆκε νεκροὺς
τῶν ἀπίστων τὸ βόλι ».

*υπὲρ τοῦ
ἀνταγωνιστοῦ*

Γ. Ζαλοκώστας

3. Η ΕΞΟΔΟΣ ΤΗΣ ΦΡΟΥΡΑΣ ΤΟΥ ΜΕΣΩΛΟΓΓΙΟΥ

Εἰς τὸ πρῶτον φῶς τῆς αὐγῆς φοβερὸν θέαμα πα-
ρουσιάσθη ἐνώπιόν μου! Παντοῦ καταστροφή· παν-
τοῦ χαλάσματα οἰκιῶν, καὶ μέσα, γύρω εἰς αὐτά,
ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ παῖδιά, ὅλοι ἠφανισμένοι ἐκ
τῆς πείνης καὶ τῶν ταλαιπωριῶν, χλωμοί, ἄσαρκοι,
μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς θολωμένους, μὲ κατατρυπημένα ἐν-
δύματα, μόλις ἐσύρυντο εἰς τοὺς πόδας των. Ἐξω ἠκού-
οντο γογγυσμοὶ καὶ ἀναστεναγμοὶ ἀρρώστων, παρέκει
ἐπιπτεν ἄλλως κατὰ γῆς λιπόθυμος ἐκ τῆς ἀδυναμίας

Ἐγώ, ὁ ὁποῖος εὐρέθην ἔξαφνα ἐκεῖ, ὁ ὁποῖος δὲν
εἶχον συνηθίσει εἰς τὴν κατάστασιν αὐτήν, ὅπως οἱ
ἄλλοι, ἠσθανόμην διαρκῇ φρίκην καὶ ἡ καρδιά μου

ἐσπαράσσετο. Ὅ,τι ἔβλεπον ἦτο πολὺ φοβερώτερον ἀπὸ ὅσα εἶχον ἀκούσει περὶ τῆς οἰκτρᾶς θέσεως τῆς πολιορκουμένης πόλεως.

Μετέβην εἰς τὰ τεῖχη καὶ εἰς τοὺς προμαχῶνας. Οἱ στρατιῶται εἶχον καταντήσει φαντάσματα, σκελετοί, μόλις ἐκράτουν τὰ τουφέκια εἰς τὰς χεῖρας. Καὶ ὅμως κανεῖς δὲν παρεπονεῖτο, κανεῖς δὲν ἐδειλίαζεν· εἶχον ὅλοι τὴν ἀπόφασιν νὰ ἀποθάνουν. Εἶδα μὲ τὰ μάτια μου σκοπούς, οἱ ὅποιοι ἐξεψύχουν ἀπὸ τὴν πείναν μὲ τὸ ὄπλον εἰς τὰς χεῖρας.

Καὶ ἀπέθνησκον πολλοί, ὅχι τόσον ἀπὸ τὰς σφαίρας τοῦ ἐχθροῦ, ὅσον ἀπὸ τὴν πείναν καὶ ἀπὸ τὰς φοβερὰς ἀσθενείας, τὰς ὁποίας ἐπροξένει ἡ κακοπέρασις. Κατήντησαν νὰ τρώγουν καὶ αὐτὰ τὰ ἀκάθαρτα ζῶα· σκύλους, γάτας, βατράχους, ποντικούς· ὅλα τὰ χόρτα, καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ ἄλμυρὰ τῆς θαλάσσης φύκη, ὅλας τὰς οὐσίας, αἱ ὁποῖαι ἦτο δυνατόν νὰ μασηθοῦν. Καὶ ὅλαι αὐταὶ αἱ τροφαὶ κατέστρεφον τοὺς δυνατωτέρους στομάχους, ἀνέπτυσσον ἀσθενείας θανατηφόρους. Ποῦ δὲ μέσα, διὰ νὰ περιποιηθοῦν τοὺς ἀσθενεῖς! ποῦ γῆ, διὰ νὰ θάψουν τοὺς νεκρούς!

Καὶ ὅμως τὸ θάρρος των δὲν ἐκλονίζετο· ἔμεινεν ἀσάλευτον, ὅπως ἀσάλευτα ἔμειναν καὶ τὰ τεῖχη των. Καὶ ὅταν πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ὁ Ἰμπραὶμ πασᾶς ἐπρότεινεν εἰς αὐτοὺς νὰ παραδώσουν τὰ ὄπλα καὶ νὰ φύγουν ἐκ τῆς πόλεως, οἱ ὑπερασπισταὶ τοῦ Μεσολογγίου ἀπεκρίθησαν:

«Ὅκτὼ χιλιάδες αἵματωμένα ὄπλα δὲν παραδίδονται».

Ἐπρεπεῖν ἄνθρωποι μὲ τόσῃν καρτερίαν νὰ εἶνα κλεισμένοι εἰς τὰ ἀδύνατα ἐκεῖνα τείχη, διὰ νὰ ἀνθέξουν εἰς δύο πολιορκίας, διὰ νὰ κρατήσουν τόσας χιλιάδας Ἀλβανῶν καὶ Αἰγυπτίων ἡρώων, διὰ νὰ κινήσουν τὸν θαυμασμὸν τοῦ κόσμου ὅλου καὶ νὰ προσελκύσουν τὴν συμπάθειαν τῆς Εὐρώπης μὲ τὸ ἥρωικὸν τέλος των.

Πιστεύσατέ με, ὅταν ἐγύρισα μέσα εἰς τὴν ἡγιασμένην αὐτὴν πόλιν καὶ ἀντίκρυσα παντοῦ ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι εἶχον ὑποφέρει μαρτύρια διὰ τὴν πατρίδα, ἐκοκκίνιζον ἀπὸ ἐντροπὴν ἐγὼ, ὁ ὅποιος ἦμην ὑγιής, δυνατός, ὁ ὅποιος δὲν εἶχον πάθει τίποτε. Μοῦ ἐφαίνετο ὡς ἱεροσουλία, ὅτι ἐτόλμων νὰ πατῶ χῶμα, τὸ ὅποιον δὲν εἶχον βρέξει, ὅπως ὅλοι ἐκεῖ, μὲ τὸ αἷμά μου καὶ μὲ τὰ δάκρυά μου.

Ἐπὶ τέλους ἡ ὠρισμένη ἡμέρα ἦλθεν. Ἦτο ἡ Κυριακὴ τῶν Βαΐων· ἐγινε καταγραφὴ τῶν κατοίκων καὶ εὐρέθησαν ἐννέα χιλιάδες περίπου, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ τρεῖς ἦσαν ἄνδρες τοῦ πολέμου, χίλιοι ἀσθενεῖς καὶ ἀνίκανοι καὶ πέντε χιλιάδες γυναικόπαιδα.

Κατὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἠκούσθη ἀπὸ τὴν κορυφὴν τοῦ Ζυγοῦ ὁ περιμενόμενος πυροβολισμός. Τότε ἤρχισε νὰ γίνεται ἡ ἐτοιμασία τῆς ἐξόδου. Εἰς τὴν πόλιν μόνον ὀλίγοι ἔμειναν. Οἱ ἀσθενεῖς ἐκεῖ, ὅπου κατέκειντο. Οἱ γέροντες καὶ ἄλλοι ἀνίκανοι πρὸς πορείαν ἐκλείσθησαν ἐντὸς τῶν δυνατωτέρων οἰκιῶν, ὥπλισμένοι καὶ ἐφωδιασμένοι μὲ πολλὴν πυρίτιδα, ὥστε νὰ πολεμήσουν ὅσον τὸ δυνατόν καὶ ν' ἀνατιναχθοῦν εἰς τὸν ἀέρα μετὰ τῶν ἐχθρῶν, ὅταν ἐπὶ τέλους εἰσορ-

μήσουν αὐτοί. Δὲν ἤμπορεῖ γλῶσσα ἀνθρώπου νὰ ἐξιστορήσῃ τὴν σύγχυσιν τῆς ὥρας ἐκείνης, τὰ δάκρυα τῶν ἀποχωριζομένων ἀπὸ προσφιλεῖς ἀσθενεῖς, τοὺς ἀναστεναγμούς ἐκείνων, ὅσοι ἔμειναν ὀπίσω, τὴν γενικὴν λύπην τῶν κατοίκων, οἱ ὅποιοι ἔφευγον ἀπὸ τὴν αἰματοβρεκτον πατρίδα των. Εἶδα πολλούς, οἱ ὅποιοι ἔδενον καὶ ἐφύλαττον εἰς τὰ στήθη των, ὡσὰν φυλακτόν, ὀλίγον χῶμα ἀπὸ τὴν ἡγιασμένην αὐτὴν γῆν.

Κατὰ τὸ σχέδιον τῆς ἐξόδου, ἐχωρίσθησαν εἰς τρία σώματα ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Μακρῆ, τοῦ Τζαβέλλα καὶ τοῦ Μπότσαρη. Πολλὰ γυναῖκες ἐνεδύθησαν ἀνδρικὰ ἐνδύματα καὶ πολλὰ ἀνήλικα παιδιὰ ὠπλίσθησαν. Δύο ὥρας ἀφοῦ ἐνύκτωσεν, ἤρχισεν ἡ ἐξοδος. Ἐτέθησαν αἱ γέφυραι καὶ διῆλθον ἐπ' αὐτῶν κατ' ἀρχὰς οἱ ἄνδρες, οἱ ὅποιοι ἐκάθησαν κατὰ γῆς πέραν τῆς τάφρου. Ἐπειτα ἐπέρασαν πολλὰ γυναικόπαιδα, ἀλλὰ μὲ τόσῃν ἀταξίαν, ὥστε μερικὰ ἔπεσαν εἰς τὴν τάφρον. Κατόπιν ἐξῆλθον καὶ οἱ λοιποὶ ἄνδρες τῆς φρουρᾶς.

Ὅλοι ἐστάθησαν καὶ ἐπρόσμεναν ν' ἀκούσουν πυροβολισμούς ἐξωθεν, καθὼς εἶχε συμφωνηθῇ μὲ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας ἀρχηγούς, ὥστε νὰ γίνῃ διπλῇ ἡ ἐπίθεσις κατὰ τῶν ἐχθρῶν. Ἀλλ' ἡ ὥρα παρήρχετο καὶ δὲν ἤκούετο τίποτε. Οἱ Τοῦρκοι, οἱ ὅποιοι εἶχον πληροφορηθῇ τὰ τῆς ἐξόδου παρὰ τινος προδότου ἤρχισαν νὰ τουφεκίζουν καὶ νὰ κανονιοβολοῦν καὶ πολλοὶ ἐθανατώνοντο ἀπὸ τὰς σφαίρας. Τότε μία φωνὴ ἠκούσθη ἀπὸ ὅλα τὰ στόματα. «Ἐμπρός! Ἐμπρός!» καὶ ὠρμησαν ὅλοι μὲ ἀλαλαγμόν.

Ὁ Τζαβέλλας ἦτο εἰς τὸ μέσον καὶ οἱ δύο ἄλλοι ἀρχηγοὶ εἰς τὰ πλάγια. Ἐγὼ ἤμην μὲ τὸ σῶμα τοῦ Τζαβέλλα εἰς τὴν ἐμπροσθυφυλακὴν. Δὲν εἶχομεν ἀκόμη κάνει πολλὰ βήματα, καὶ ἀκούομεν μίαν φωνὴν τρομακτικὴν :

«Πίσω, πίσω!»

Γυρίζομεν καὶ βλέπομεν ὅλα τὰ γυναικόπαιδα, τὰ ὅποια μᾶς ἠκολούθουν νὰ γυρίζουν πρὸς τὴν πόλιν. Ἐφεγγεν ἡ σελήνη καὶ διεκρίναμεν, ὥς νὰ ἦτο ἡμέρα, τὸ φοβερὸν καταπάτημα, τὸ ὅποιον ἐγένετο μὲ τὴν παράλογον αὐτὴν ἐπιστροφὴν. Ἀλλὰ δὲν ἦτο καιρὸς διὰ χάσιμον. Οἱ Τοῦρκοι μᾶς ἐτουφέκιζον διαρκῶς! Τότε καὶ οἱ πλεόν ἀδύνατοι ἐπῆραν δυνάμεις. Καί, χωρὶς νὰ βλέπωμεν ποῦ πηγαίνομεν, χωρὶς νὰ προσέχωμεν εἰς τοὺς συντρόφους μας, οἱ ὅποιοι ἐπιπτον δεξιὰ καὶ ἀριστερά, ἐχύθημεν ἀκράτητοι μὲ τὰ γιαταγάνια εἰς τὰ ὀχυρώματα τῶν πολιερκητῶν. Δὲν ἤμεθα πλεόν ἄνθρωποι τὴν ὥραν ἐκείνην. Ἡ ἀπελπίσι μᾶς εἶχε κάμει θηρία. Καὶ αἱ φωναὶ μας ἀκόμη δὲν ἦσαν ἀνθρώπιναι· ὁμοίαζον μὲ θηρίων φωνάς.

Οἱ ἐχθροὶ ἔφευγον μὲ τρόπον, ἅμα ἤκουον ἐκείνας τὰς φωνάς μας καὶ ἐβλεπον τὰ γιαταγάνια μας ν' ἀστράπτουν εἰς τὸ φῶς τῆς σελήνης.

Ἐπεράσαμεν ὅλον τὸ στρατόπεδον τῶν Τούρκων χωρὶς μεγάλας ζημίας καὶ ἐφθάσαμεν εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Ζυγοῦ, ὅπου ἠλπίζομεν ὅτι θὰ εὕρωμεν ἐκείνους, οἱ ὅποιοι θὰ ἤρχοντο πρὸς βοήθειάν μας ἔξωθεν.

Ἀλλ' ἐκεῖ μᾶς ἐπρόσμενεν ἡ μεγαλυτέρα συμφορά

Ὅχι φίλοι, ἀλλ' ἐχθροὶ μᾶς ὑπεδέχθησαν, οἱ Ἀλβανοὶ τοῦ Μουσταφάμπεη. Ἐγελάσθημεν ἐκ τῆς ἐνδυμασίας των· καὶ χωρὶς ὑποψίαν, μὲ χαρὰν μάλιστα, ἐπλησιάσαμεν. Καὶ ἐκεῖνοι εἰς τὸ φῶς τῆς σελήνης μᾶς ἐσκόπευον ἀσφαλέστατα καὶ μᾶς ἐθέριζον.

Ὅσοι ἐπροφθάσαμεν ἐφύγομεν πρὸς τὰς κορυφὰς τοῦ βουνοῦ καὶ ἐκεῖ ἐπὶ τέλους εὔρομεν ὀλίγους φίλους, ἐν μικρὸν σῶμα τοῦ Δράκου.

Αὐτοὶ μᾶς περιεποίηθησαν· ἔδωκαν ὀλίγην τροφήν εἰς τοὺς πεινασμένους καὶ νερόν εἰς τοὺς ἀπηυδαμένους ἐκ τοῦ φοβεροῦ ἀγῶνος Ἦτο μεσονύκτιον τότε. Ἀπὸ τὴν κορυφὴν τοῦ βουνοῦ ἐφαίνετο κάτω σκεπασμένον ἀπὸ τὰς φλόγας καὶ τὸν καπνὸν τὸ δοξασμένον, τὸ ἥρωικόν Μεσολόγγι.

Γ. Δροσίνης

4. Ο ΜΠΑΡΜΠΑ—ΓΙΩΡΓΟΣ

Ἐχει ἀρκετὴν ὥραν πού ὁ διδάσκαλος τοῦ Κάστρου τῆς Λήμνου ὁμιλεῖ πρὸς τοὺς μαθητὰς καὶ ἐκεῖνοι τὸν ἀκούουν μὲ πολλὴν προσοχήν.

Ἄς ἴδωμεν τί λέγει!

«Ὅλοι ἐνθυμεῖσθε τὰ κατορθώματα τῶν ἀρχαίων μαρτυρωνομάχων καὶ τῶν ἡρώων τοῦ Εἰκοσιένα. Ἡ γενεὰ ἐκείνη δὲν ἀπέθανεν. Ἐκεῖ πέρα εἰς τὴν μικρὰν Ἑλλάδα μας, ὅπου ὑπάρχουν αἱ Ἀθῆναι, ὁ Παρθενώνι ἡ Ὀλυμπία, ἡ Σπάρτη, ζῇ μία δρᾶς Ἑλλήνων, ὅποιοι, ἀφοῦ ὑπέφεραν τὰ πάνδεινα, ἕως ὅτου ἐλευθερωθοῦν, ἀντὶ νὰ ἡσυχάσουν, ἤρχισαν νὰ ἐργάζονται διαρκῶς ὑπὲρ τοῦ ἑθνικοῦ ἀπὸ τοῦ σπύτου ἑκείνου καὶ τοῦ πολέμου τῶν»

Καὶ τέλος ὕστερα ἀπὸ 90 ἐτῶν ἐργασίαν, βάσανα, ἐξευτελισμούς καὶ πτωχείαν, κατῴρθωσαν νὰ μᾶς ἐλευθερώσουν. Θέλετε λοιπὸν νὰ μάθετε τὴν ἀλήθειαν; Σκλάβοι δὲν ἤμεθα ἡμεῖς οἱ ὑπόδουλοι τῶν Τούρκων. Σκλάβοι ἀληθινοὶ ἦσαν ἐκεῖνοι, ποὺ ἐδούλευαν δι' ἡμᾶς ἐπὶ τόσα χρόνια. Ἐκεῖ κάτω εἰς τὴν μικρὰν ἐλευθέραν Ἑλλάδα ἔτρωγον τὸ ψωμίον των, τὴν ζάχαριν, τὸν καφὲν καὶ ὅλα τὰ χρειώδη δύο καὶ τρεῖς φορὰς ἀκριβώτερα ἀπὸ ἡμᾶς. Ἐκεῖ κάτω ὅλοι εἰργάζοντο ἀκούραστα ἡμέραν καὶ νύκτα, διὰ νὰ ἀνταποκριθοῦν εἰς τοὺς φόρους, εἰς τὰ μεγάλα ἐξοδα διὰ τὸν στρατὸν καὶ διὰ τὸν στόλον. Καὶ ἐνῶ ἡμεῖς ἐδῶ, μὲ τὴν εὐθηνὴν καὶ ἡσυχὸν ζωὴν, ὑβρίζαμεν ἐκείνους τοὺς μάρτυρας, αὐτοὶ μὲ τὴν ὑπομονήν, μὲ τὴν ἐργασίαν καὶ τὴν ἐπιμονήν, κατῴρθωσαν νὰ νικήσουν ὅλα τὰ ἐμπόδια καὶ εἶδομεν τὸ ἀπίστευτον θαῦμα· αὐτὸ τὸ μικρὸν κράτος, ὁ μικρὸς Δαυτῖδ, νὰ ριφθῇ κατὰ τοῦ μεγάλου θηρίου τῆς Τουρκίας, καὶ νὰ τῆς πάρῃ ὀπίσω τὰς χώρας καὶ τὰ νησιὰ μὲ ὅλον τὸν σκλαβωμένον Ἑλληνισμόν ».

Οἱ λόγοι τοῦ διδασκάλου ἔκαμνον μεγάλην ἐντύπωσιν εἰς τοὺς μαθητάς. Ἐνεθυμοῦντο ὡς ὄνειρον τὴν ἡμέραν τῆς ἀπελευθερώσεώς των, ὅταν εἶχον ἔλθει τὰ μεγάλα ἑλληνικὰ πλοῖα εἰς τὸν Μοῦδρον καὶ ὁ ναύαρχος μὲ τοὺς ἀξιωματικούς ὀλόχρσοι καὶ ὑπερήφανοι, μὲ τὴν μουσικὴν καὶ τὰ ὠραῖα ναυτόπουλα, κάτω εἰς τὴν πλατεῖαν, εἶχον ὑψώσει τὴν γαλανὴν σημαίαν εἰς τὸ διοικητήριον. Δὲν εἶχαν σκεφθῇ ὅμως ποτέ, πόσα βάσανα καὶ πόσας στενοχωρίας καὶ πόσων ἐτῶν ἐργασίαν ἐχρειάσθησαν εἰς τὸ μικρὸν ἐλεύθερον βασιλεῖον

διὰ τὴν ἀνέλπιστον ἐλευθερίαν των. Μὲ θαυμασμὸν καὶ μὲ συγκίνησιν ἤκουον τὰ λόγια τοῦ κυρίου Τάση, τοῦ διδασκάλου των. Καὶ αὐτός, συγκεκινημένος τώρα διὰ τὴν ἐντύπωσιν, τὴν ὁποίαν ἔβλεπεν εἰς τὰ πρόσωπα τῶν μαθητῶν του, ἐξηκολούθησε :

« Λοιπὸν, Λινάρδε, εἶσαι τώρα εὐχαριστημένος μὲ τὴν διαγωγὴν σου ; Κάμνεις καὶ σὺ τὸ καθῆκόν σου σὰν ἐλληνόπουλο ; Καὶ ἐσυλλογίσθης, καθὼς καὶ ὅλοι σεῖς οἱ ἄλλοι, πόσας ὑποχρεώσεις ἔχετε τοῦ λοιποῦ ἀπέναντι τῆς μεγάλης τώρα πατρίδος μας ; Ἐσκέφθητε ἄρᾳ γε ὅτι, διὰ νὰ εἴμεθα καὶ ἡμεῖς μέρος τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, ἔπεςαν καὶ πίπτουν ἀκόμη εἰς τὴν Ἑπείρον τὰ ἐλληνόπουλα, θεριζόμενα σὰν τὰ στάχυα ἀπὸ τὰς σφαίρας, τοὺς κόπους, τὰς ἀσθενείας καὶ τὸ ψῦχος, καὶ ὅτι πλῆθος κόσμου ἔχει ἐνδυθῇ μαῦρα κάτω εἰς τὴν Ἑλλάδα ; Μάθετε ὅτι καὶ τώρα σεῖς, ποὺ χαίρεσθε ἐδῶ τ' ἀγαθὰ τῆς ἐλευθερίας ἀμέριμνοι καὶ ἀσφαλεῖς, τὰ ναυτόπουλά μας θαλασσοδέρνονται ἔξω εἰς τὸ πέλαγος, διὰ νὰ κρατοῦν κλεισμένον τὸν τουρκικὸν στόλον εἰς τὰ Δαρδανέλλια· καὶ σήμερα ἀκόμη τὸ πρῶν ἐβγῆκαν ἔξω ἀπὸ τὸν Μοῦδρον, διότι ἐφάνη ὁ ἐχθρὸς. Σεῖς ἐδῶ ἔχετε τὸ σχολεῖόν σας καὶ εἰσθε εὐχαριστημένοι Ἐκεῖ κάτω ὅμως, εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὰ σχολεῖα παντοῦ ἔγιναν στρατῶνες καὶ νοσοκομεῖα· τὰ περισσότερα παιδιὰ φοροῦν μαύρην ποδιάν, ἄλλα εἶναι ὀρφανὰ, διότι ἐσκοτώθησαν οἱ πατέρες των, ἄλλα θρηνοῦν τοὺς χαμένους ἀδελφούς των καὶ ἄλλα τοὺς συγγενεῖς των... Ἐκαταλάβετε τώρα τί ἐστοίχισεν ἡ ἐλευθερία μας ; Βλέπετε τί κατῴρθωσεν ἡ μικρὰ πατρίδα

μας, ἐν μικροσκοπικὸν βασίλειον, ἀλλὰ μὲ μεγάλας ψυχὰς καὶ μὲ μεγάλα ὄνειρα; »

Ὁ διδάσκαλος ἀνακουφισμένος καὶ μὲ τὸ πρόσωπον ἀκτινοβολοῦν, ἴσως διότι χωρὶς νὰ τὸ ἐννοῇ ἔκαμνεν αὐτὴν τὴν ἡμέραν τὸ λαμπρότερον μάθημα τῆς διδασκαλικῆς ζωῆς του, ἐξηκολούθησεν :

« Ἄς μὴν εἰπῇ κανεὶς ἀπὸ σᾶς, παιδιά μου : « τί ἡμπορῶ νὰ κάμω ἐγώ, ἓνα φτωχόπαιδο, διὰ τὴν πατρίδα ». Ὁχι! Εἶναι ἀνόητον! Πρέπει νὰ μάθετε ὅτι καὶ τώρα ἡ πατρίς μας χρεωστεῖ τὸν θρίαμβον τῶν ὀπλων της σχεδὸν εἰς ἓνα μόνον ἄνθρωπον, ἓνα πρὶν φτωχόπαιδο ὑπόδουλον, σὰν καὶ σᾶς, ποὺ ἐχάρισεν εἰς τὴν Ἑλλάδα μας τὸν μεγάλον θωρηκτὸν, τὸν μπάρμπα-Γιῶργο....»

Οἱ μαθηταὶ ἐκοίταζαν κατάπληκτοι τὸν διδάσκαλον. Ἡ θανάσιμος ἀγωνία, ἡ ὁποία ἐπῆλθε πρὶν τὴν ψυχὴν των ἀπὸ τὴν ἀταξίαν τοῦ Λινάρδου, τώρα ἀντεκατεστάθη ἀπὸ τὴν εὐχαρίστησιν, ὅτι ὁ διδάσκαλος Τάσης ἔλεγε τόσα ὠραῖα πράγματα διὰ τὴν πατρίδα των.

« Αὐτὸ τὸ θωρηκτὸν τὸ ἐχάρισεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁ Γεώργιος Ἀβέρωφ, ἓνας πλούσιος ὁμογενὴς ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον, ὁ ὁποῖος ἔκαμε καὶ πλῆθος ἄλλας εὐεργεσίας καὶ ἔργα εἰς τὴν πατρίδα του, ὅταν ἀπέκτησε πολλὰ χρήματα. Ἐγεννήθη εἰς τὸ χωρίον Μέτσοβον τῆς Ἡπείρου πτωχὸς καὶ ἄσημος. Ἀλλ' ἀντὶ νὰ εἶναι ἄτακτος καὶ ἀμελής καὶ ἀντὶ νὰ μείνῃ γεωργὸς καὶ βοσκὸς εἰς τὰ βουνὰ τῆς πατρίδος του, ἔφυγεν, ἐκοπίασεν, εἰργάσθη, ἔγινε πλούσιος, ἑκατομμυριοῦχος· ἔγινε

εὐεργέτης τοῦ χωρίου του, ὁ πρῶτος πολίτης τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ ὁ μεγαλύτερος εὐεργέτης τοῦ Ἑθνους. Ἐδωσε χρήματα διὰ τὸ Πολυτεχνεῖον τῶν Ἀθηνῶν, ἐχάρισε τοὺς ἀδριάντας τοῦ Πατριάρχου καὶ τοῦ Ρήγα διὰ τὰ Προπύλαια τοῦ Πανεπιστημίου, ἔδωσε χρήματα κατὰ τοὺς ἀγῶνας τῆς Κρήτης, ἱδρυσε τὰς φυλακὰς τῶν Ἐφήβων καὶ ἐμαρμαρόστρωσε τὸ μοναδικὸν εἰς τὸν κόσμον Παναθηναϊκὸν Στάδιον. Ἐκτὸς τῶν ἄλλων ἔργων του, ἐσκέφθη, διὰ τὸ μεγαλεῖον τῆς πατρίδος μας, νὰ κτίσῃ τὸ μέγαρον τῆς Στρατιωτικῆς Σχολῆς τῶν Εὐελπίδων καὶ νὰ δωρήσῃ μετὰ τὸν θάνατόν του χρήματα, διὰ νὰ γίνῃ τὸ μεγαλύτερον πολεμικὸν πλοῖον τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου, τὸ ὅποιον ἡ Ἑλλάς εὐγνωμονοῦσα ὠνόμασε μὲ τὸ ὄνομά του. Ἄν δὲν ὑπῆρχεν αὐτὸ τὸ θωρηκτόν, ὁ μ π α ρ μ π α - Γ ι ὤ ρ γ ο ς, ὅπως συνηθίσαμεν νὰ τὸ ὀνομάζωμεν, ὁ μπαμπούλας τῆς τουρκικῆς ἀρμάδας, οὔτε ἡμεῖς οὔτε τὰ ἄλλα νησιὰ οὔτε ἡ Μακεδονία καὶ ἡ Ἑπειρος θὰ ἦσαν ἐλεύθεραι σήμερον.

»Μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους νεκροὺς ἥρωας λοιπὸν καὶ πρῶτον ἐξ ὅλων πρέπει νὰ λογαριάζωμεν αὐτό, τὸ πρῶτον πτωχόπαιδον τοῦ Μετσόβου, διότι αὐτὸ μᾶς ἔφερε τὴν νίκην καὶ τὴν ἐλευθερίαν.»

Ὁ διδάσκαλος ἐσιώπησε συγκεκινημένος καὶ κουρασμένος· ἐνῶ οἱ μαθηταὶ ἀκίνητοι καὶ σιωπηλοὶ ἔμενον πάντοτε προσηλωμένοι εἰς τὸ ἀπρόοπτον καὶ ὠραῖον μάθημα. Ὅλοι ἐθαύμαζον ἐπὶ τόσους μῆνας τὸ ἀτρόμητον πελώριον θωρηκτόν, τὸν μπάρμπα-

Γιῶργο, ἀλλὰ δὲν ἐφαντάζοντο ποτὲ ὅτι θὰ εἶχε τόσον ὠραίαν ἱστορίαν.

Αἰφνης ὁ διδάσκαλος ἐτινάχθη ἀπὸ τὴν ἔδραν του, ὤρμησε πρὸς τὸ παράθυρον καὶ ὠχρὲς, προβάλλων τὴν κεφαλὴν του ἔξω, προσεπάθει ν' ἀκούσῃ. "Ολοὶ οἱ μαθηταὶ ἠσθάνθησαν τότε μίαν μυστηριώδη συγκίνησιν, ἐμάντευσαν ὅτι κάτι ἔκτακτον συνέβαινε τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Τὸ ἐμάντευον ἀπὸ τὸ ἀπρόοπτον μάθημα, καὶ τώρα ἀπὸ τὸν κρότον τῶν πυροβόλων, ὁ ὁποῖος ἠκούετο μακρόθεν εἰς τὸ πέλαγος.

"Ολοὶ ἐσηκώθησαν ὄρθιοι εἰς τὰ θρανία καὶ συνωθούμενοι, δακρυσμένοι, ὡς μία μεγάλη καρδιά, ἐτοιμος νὰ σπάσῃ ἀπὸ τὴν συγκίνησιν, ἐκάρφωσαν τὰ μάτια των μακρὰν εἰς τὴν γαλανὴν θάλασσαν.

«Παιδιά μου, γονατίσετε!» ἐφώνασε μὲ τρέμουσαν φωνὴν ὁ διδάσκαλος. «Αὐτὴν τὴν στιγμὴν παίζεται ἡ τύχη τοῦ πολέμου, ἡ τύχη τῆς Ἑλλάδος μας.

»"Αν καὶ σήμερον νικήσῃ ὁ μπάρμπα-Γιῶργος, ὁ θρίамβος τοῦ Σταυροῦ θὰ εἶναι ἀσφαλὲς».

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ ἥλιος καὶ ὁ ἄνεμος ἐπαιζον μὲ τὰ ἀγριεμένα μαλλιά τοῦ κυρίου Τάση καὶ ἐν μακρυνὸν ὑπόκωφον μπουμπουνητὸ ἀντήχει εἰς τοὺς γυμνοὺς τοίχους τῆς τάξεως· ἐνῶ ὁ διδάσκαλος μὲ τὰ μάτια ὑψηλὰ πρὸς τὸν οὐρανὸν ἔκαμνε τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ καὶ τὰ χεῖλη του ἐψιθύριζον:

«Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν σου καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου, νίκας εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ βαρβάρων δωρούμενος...»

Εἰς τὴν παραλίαν, ἐπὶ τῶν βράχων καὶ τῶν λόφων
 Ἄναγνωστικὸν Καθαρ. ΣΤ'. Δημοτ. Δ. Ἀνδρεάδ Α' Ἐκδου., 14.

τοῦ Μούδρου, ἄλλη θάλασσα, ζωντανή, παφλάζουσα καὶ ὀγκουμένη ἀπὸ διαρκῆ κύματα ἀνθρώπων, μία ἀπέραντος θάλασσα ἐλληνικῶν καρδιῶν, φουσκωμένη ἀπὸ ὑπερηφάνειαν, ἀπὸ συγκίνησιν καὶ ἀγωνίαν, περιμένει νὰ μεγαλώσουν μερικὰ μικρὰ στίγματα, ἔξω, μακρὰν εἰς τὸ πέλαγος, ὅπου τὰ χρώματα τῆς θαλάσσης καὶ τοῦ οὐρανοῦ ἐνώνονται ἀδελφικά.

Πόθοι, ὄνειρα, ἐλπίδες, δύναιμις, μεγαλεῖον, συσσωματωμένα εἰς χαλυβδίνους ὄγκους, ἀναδύουν ἀπὸ τὸν γαλανὸν πόντον.

Ἐπιστρέφει σῶος καὶ νικητὴς ὁ ἐλληνικὸς στόλος!

Ὁ μαῦρος καπνός, ὁ ὁποῖος σηκώνεται ἀπὸ τὰς μικρὰς ἐκείνας κηλίδας, σιγά-σιγά μεγαλώνει, λαμβάνει μορφὰς καὶ σχήματα φανταστικά καὶ ὅλοι ὁραματίζονται σκιὰς γιγαντομάχων, οἱ ὁποῖοι συνοδεύουν τὰ ἐλληνικὰ σκάφη...

Ὅλον αὐτὸ τὸ πλῆθος τῶν ὀφθαλμῶν, οἱ ὁποῖοι καρφώνονται εἰς τὸν γαλανὸν ὀρίζοντα, ἀπὸ τὸ τολμηρότερον νησιωτάκι, σκαρφαλωμένον εἰς τοὺς ἐπικινδύνους βράχους τοῦ Κάστρου, ἕως τὰς συμπαθεῖς νησιωτοπούλας, ἀναζητοῦν τὸν Ἀβέρωφ.

Θέλουν νὰ ἰδοῦν τὸ ἀνίκητον πλοῖόν μας. Κάτι ποῦ θεωροῦν ὑπερμέγεθες, τερατῶδες τῶν ὠκεανῶν μεγαθήριον, τελώνιον παλαιοῦ παραμυθιοῦ, ὄγκον ἀφάνταστον, ἀσύλληπτον, ἀκαταμάχητον. Θέλουν νὰ ἰδοῦν τὸν μπάρμπα-Γιώργο, τὸν μπαμπούλαν τοῦ τουρκικοῦ στόλου...

Τὰ σκάφη πλησιάζουν. Διακρίνονται καθαρά, ἐμπρὸς τὰ τορπιλλικά, στακτερὰ δελφίνια, παίζοντα

μέ τὰ κύματα, ὅπισθεν τὰ ἀντιτορπιλλικά καὶ τέλος τὰ ὀγκώδη θωρηκτὰ «Υδρα», «Σπέτσαι» καὶ «Ψαρά», τῶν ὁποίων ὑπερέχει καταπληκτικῶς ὁ «Ἀβέρωφ».

Ὑψηλός, μέ στέρνα τερατωδῶς ὀγκώδη, ἐγκλείοντα τὰς φοβερὰς μηχανάς του, μέ πύργους καὶ πυργίσκους καὶ ἐξέχοντας λαιμούς τεραστίων πυροβόλων, ἐν συνόλον ἰσχύος καὶ ἐπιβλητικότητος, χανόμενον εἰς νεφέλας καπνοῦ, ὁ ὁποῖος χύνεται ἀπὸ τὰς τρεῖς παμμεγέθεις καπνοδόχους του.

Τὰ ἴχνη τῆς πάλης διακρίνονται καθαρά. Ὁμοιάζει μέ λέοντα ἐξωργισμένον, ἐπιστρέφοντα ἀπὸ τιτάνιον ἀγῶνα, μέ τὰ πλευρὰ ξεγδαρμένα, ἀλλὰ νικητὴν, τοὺς ὀφθαλμούς ἐρυθρούς, ἀστραπάς ἐκπέμποντας, τοὺς μυκτῆρας ἐκφυσῶντας πῦρ καὶ μανίαν, βρυχώμενον ἀκόμη, διαχέοντα τρικυμίας καὶ τaráσσοντα τὸ ἄπειρον.

Θέαμα ἐξάισιον, ὑπέροχον! Οἱ ὀφθαλμοὶ ὀρθάνοικτοι ἐντρυφοῦν καὶ καμαρώνουν τὸν θριαμβευτὴν. Τὰ στόματα χάσκουν καὶ αἱ χεῖρες ἐκτείνονται μέ τὰ χρωματιστὰ μανδήλια ἀνεμιζόμενα.

Ἐξαφνα κρότος ἀλύσεων καὶ κατρακυλίσματος σιδηρῶν ἀκούεται, καὶ διὰ μιᾶς ὅλα τὰ σκάφη καρφώνονται, ὅπου εὐρέθησαν, ἐνῶ ἀπὸ τὸ πλῆθος ἐκεῖνο τῶν θεατῶν ἀλαλαγμὸς φωνῶν ἠνώθη μετὰ τῶν τρελλῶν συριγμῶν ὅλων τῶν πλοίων: «Νὰ μᾶς ζήσετε, θαλασσοπούλια!».

Σμῆνος λέμβων καὶ πλοιαρίων σημαιοστολίστων καὶ μερικοὶ τολμηροὶ νησιῶται κολυμβῶντες ὀλισθαίνουν ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ σκάφη καὶ κυκλώνουν τὸ ὑπερήφανον

θωρηκτόν μας· χεῖρες ἐκτείνονται, διὰ νὰ ψάσουν, καὶ χεῖλη, διὰ νὰ φιλήσουν τὰς χαλυβδίνους πλευράς τοῦ γίγαντος...

Ὁ κύριος Τάσης, ὁ διδάσκαλος τοῦ Μούδρου, τριγυρισμένος ἀπὸ τοὺς μαθητάς του, παρηκολούθει τὴν ὅλην σκηνογραφίαν ἀπὸ ἓνα ὑψηλὸν βράχον τοῦ λιμένος καί, ὅταν πλέον ἐνύκτωσεν, ἔβλεπον ἀκόμη κάτω εἰς τὰ ζοφερά ὕδατα τὴν ὀγκώδη σκιὰν τοῦ θωρηκτοῦ, ἐπιβλητικὴν, σιωπηλὴν καὶ ἀτάραχον.

Εἰς τὰς ψυχὰς ὅλων τῶν μαθητῶν ὑπερτάτη καὶ ἱερὰ συγκίνησις ἐκυριάρχει. Ἐφαντάζοντο ὅτι τὸ πνεῦμα τοῦ πτωχοῦ παιδιοῦ τοῦ Μετσόβου ἐπτερύγιζεν ὑπεράνω τοῦ ἀναπauομένου θωρηκτοῦ· ἐπτερύγιζεν ὑπεράνω καὶ αὐτῶν καὶ ἐνίσχυε τὴν πεποίθησίν των, ὅτι ἡ πατρίς στηρίζει τὴν δύναμιν καὶ τὸ μεγαλεῖόν της καὶ εἰς τὰ πλέον ταπεινὰ παιδιὰ της.

Α. Πρίντεζης

5. ΤΑ ΠΥΡΠΟΛΙΚΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΝ ΤΟΥ 1821

Εὐθύς, ὡς κατὰ Μάρτιον τοῦ 1821 ἐξερράγη εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ ὀλίγον κατόπιν καὶ εἰς τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα τὸ ἐπαναστατικὸν κίνημα πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς ἑλληνικῆς πατρίδος ἐκ τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ, ἠλεκτρισθέντες οἱ νησιῶται, ἠθέλησαν νὰ συμμετάσχουν καὶ αὐτοὶ εἰς τοῦτο διὰ τῶν πλοίων των. Οἱ πρόκριτοι ὅμως αὐτῶν, ἰδίως οἱ τῆς Ὑδρας, ἄνδρες νουνεχεῖς καὶ φιλοπάτριδες, γνωρίζοντες καλῶς τὰ ναυ

τικά πράγματα, τόσον τῶν ἑλληνικῶν νήσων ὅσον καὶ τῆς Τουρκίας, ἐδίσταζον ἐν ἀρχῇ.

Βέβαια πᾶσαι ὁμοῦ αἱ ἑλληνικαὶ νῆσοι καὶ μάλιστα ἐξ αὐτῶν ἡ Ὑδρα, αἱ Σπέτσαι, τὰ Ψαρὰ καὶ ἡ Κάσος, ἠδύναντο τὴν ἐποχὴν ἐκείνην νὰ παρατάξουν περισσότερα πλοῖα ἢ ὅσα παρέτασσε ὁ τουρκικὸς στόλος, ἥτοι ἄνω τῶν 100. Ἀληθὲς ἐπίσης εἶναι ὅτι καὶ τὰ πληρώματα καὶ οἱ κυβερνήται τῶν πλοίων τούτων, ζυμωμένοι ἐκ παιδικῆς ἡλικίας μὲ τὴν θάλασσαν καὶ τοὺς θαλασσίους ἀγῶνας, ἦσαν ἐμπειρότατοι ναυτικοὶ καὶ ἀσυγκρίτως ἀνώτεροι τῶν Τούρκων συναδέλφων των, τόσον εἰς τὸν χειρισμὸν τῶν ἱστιῶν, ὅσον καὶ τὴν πηδालιούχησιν. Τὸ ἑλληνικὸν ναυτικὸν εἶχεν ἀκόμη τὸ πλεονέκτημα ὅτι ἠγωνίζετο ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς πατρίδος του· ἐνῶ ἀντιθέτως τὰ πληρώματα τοῦ τουρκικοῦ στόλου—περιμαζεύματα ἀναγκαστικὰ διαφόρων λαῶν τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας—ἐμάχοντο ἕνεκεν ἀνωτέρας βίας καὶ ὄχι ἐξ εὐγενοῦς τινος αἰσθήματος.

Μεθ' ὅλα ὁμως ταῦτα ἡ διαφορὰ ὑπὲρ τοῦ τουρκικοῦ ναυτικοῦ ἦτο τότε ἀσύγκριτος. Διότι, ἂν τὰ ἑλληνικὰ πλοῖα ἦσαν περισσότερα τῶν τουρκικῶν, ἦσαν ὁμως ἀσυγκρίτως μικρότερα αὐτῶν. Τὰ πλεῖστα τῶν ἑλληνικῶν ἦσαν βρίκια, φέροντα πλήρωμα 80—100 τὸ πολὺ ἀνδρῶν ἕκαστον καὶ 10—15 τὸ πολὺ πυροβόλα· ἐνῶ ὁ τουρκικὸς στόλος ἀπετελεῖτο ἀπὸ ντελίνια καὶ φρεγάδας, ἥτοι παμμέγιστα σκάφη, ὑψηλὰ καὶ ὀγκώδη ὡς βουνά, μὲ πλῆθος ἱστῶν καὶ ἱστιῶν καὶ ὀπλισμένα μὲ 50—75 πυροβόλα ἕκαστον, τοποθετημένα εἰς δύο καὶ τρεῖς σειρὰς (δίκροτα καὶ τρι-

κροτα) καὶ φέροντα ἕκαστον πλήρωμα 700—800 ἀνδρῶν. Πλὴν δὲ τούτου, ἐνῶ εἰς τὸν τουρκικὸν στόλον ἐπεκράτει σιδηρᾶ πειθαρχία, τὰ πληρώματα τῶν ἑλληνικῶν πλοίων, ἰσότημα ὄντα πρὸς τοὺς κυβερνήτας των, ὡς ἐκ τῆς μετ' αὐτῶν ἐμπορικῆς μέχρι τοῦδε συνεργασίας, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ πειθαρχήσουν, ὅσον ἀπαιτοῦν οἱ στρατιωτικοὶ κανονισμοί. Εἰς τ' ἀνωτέρω πρέπει νὰ προστεθῇ καὶ τὸ ἐξῆς: ὅτι δηλ., ἐνῶ ὁ ἀνεφοδιασμὸς τῶν πλοίων καὶ ἡ πληρωμὴ τοῦ μισθοῦ τῶν πληρωμάτων τοῦ τουρκικοῦ στόλου ἐγένετο εὐκολώτατα καὶ τακτικώτατα, διότι οἱ πόροι τῆς τουρκικῆς κυβερνήσεως ἦσαν καὶ μεγάλοι καὶ ἀνεξάντλητοι, ἀντιθέτως, διὰ νὰ ἀνεφοδιασθοῦν τὰ πλοῖα μιᾶς νήσου ἢ νὰ καταβληθῇ ὁ μισθὸς τῶν πληρωμάτων αὐτῶν, ἐπειδὴ ἔλειπε τακτικὴ κυβέρνησις, ἔπρεπε νὰ συλλεχθοῦν ἔρανοι μεταξύ τῶν κατοίκων. Τοῦτο ὅμως μεθ' ὅλην τὴν φιλοπατρίαν τῶν νησιωτῶν μας δὲν ἦτο πάντοτε οὔτε εὐκόλον οὔτε δυνατόν.

Διὰ πάντας τοὺς ἀνωτέρω λόγους οἱ πρόκριτοι νησιῶται καὶ αὐτὸς ἀκόμη ὁ μετὰ ταῦτα ναύαρχος τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου Ἀνδρέας Μιαούλης ἐδίσταζον ἐν ἀρχῇ νὰ συμμετάσχουν μετὰ τῶν ἀδελφῶν των στεριανῶν εἰς τὸ ἀπελευθερωτικὸν κίνημα. Διὰ τοὺς ἰδίους ἐπίσης λόγους καὶ αἱ πρῶται ἐνέργειαι τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου δὲν ἦσαν λόγου ἄξiai οὔτε προσιώνιζον σπουδαίας ἐπιτυχίας. Ἡ πυρπόλησις ὅμως ἐνὸς μεγάλου τουρκικοῦ δικρότου, φέροντος 74 πυροβόλα καὶ πλήρωμα 900 ἀνδρῶν ὑπὸ τοῦ Ψαριανοῦ Παπανικολῆ εἰς τὸν κόλπον τῆς Ἑρεσσοῦ τῆς Μυτιλήνης τὴν 27ην Μαΐου

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

1821 διέλυσε τοὺς δισταγμοὺς παντὸς νησιώτου καὶ ἐπλήρωσε τὰς καρδίας τῶν ἐλπίδων, ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξέλθῃ νικητὴς ἐκ τοῦ ἀγῶνος ὁ ἐλληνικὸς στόλος, μεθ' ὅλα τὰ μεγάλα πλεονεκτήματα, ἅτινα εἶχον ὑπὲρ ἑαυτῶν τὰ ἐχθρικὰ πλοῖα.

Ἡ πυρπόλησις αὕτη ἔγινε δι' ἑνὸς μέσου, τὸ ὁποῖον, ἐνῶ ἀπῆτει μεγίστην δεξιότητα καὶ τόλμην—προτερήματα, ἅτινα εἶχον οἱ Ἕλληνες θαλασσινοὶ εἰς μέγαν βαθμόν—ἠδύνατο νὰ τρέψῃ εἰς φυγὴν καὶ ν' ἀποκρούσῃ καὶ μεγαλύτερον καὶ ἱκανώτερον ἀκόμη τοῦ τουρκικοῦ στόλου. Τὸ νέον τοῦτο ὄπλον ἦτο τὸ π υ ρ π ο λ ι κ ὸ ν καὶ παρεσκευάζετο ὡς ἐξῆς: Παλαιόν, ὄχι πολὺ μέγα, ἀλλ' εὐκίνητον ἰστιοφόρον, ἀφωπλίζετο καὶ ἀπεγυμνώνετο πάντων τῶν συνήθων ἐφοδίων του. Ὑστερον, ἀφοῦ ἠνοίγοντο πολλοὶ καὶ μεγάλοι ὀπαὶ καὶ εἰς τὸ κατάστροφον καὶ εἰς τὰ πλευρὰ αὐτοῦ, ἐπληροῦτο ὁλόκληρον εὐφλέκτων ὑλῶν· πίσης, δηλ., ρητίνης, νάφθας, θείου, δαδίου καὶ ἀρκετῆς πυρίτιδος. Τότε παρεδίδετο εἰς χεῖρας ὀλίγων ἀφόβων ναυτῶν καὶ ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν ἐμπείρου ὅσον καὶ γενναίου κυβερνήτου, προσεπάθει νὰ εἰσχωρήσῃ μετὰ τῶν ἐχθρικῶν πλοίων ἐν καιρῷ νυκτὸς ἢ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ναυμαχίας. Ὅταν ὁ κυβερνῶν τὸ πλοῖον τοῦτο κατῴρθωνε νὰ προσεγγίσῃ ἐπιτηδείως εἰς τι τῶν πλοίων τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου, προσεκόλλα καὶ προσέδενε μετὰ τῶν συντρόφων του τὸ πυρπολικόν του στερεῶς εἰς τὰ πλευρὰ τοῦ ἐχθρικοῦ. Μεθ' ὃ ἀνέφλεγεν αὐτό, ἀμέσως δὲ πηδῶν μετὰ τῶν συντρόφων του εἰς τὴν ὀπισθεν τοῦ πυρ-

πολικού τούτου προσδεδεμένην λέμβον, προσεπάθει ν'άπομακρυνθῇ ἐγκαίρως. Ἐὰν τὸ πῦρ μετεδίδοτο εἰς τὸ ἐχθρικὸν πλοῖον, ἦτο δυσκολωτάτῃ ἢ κατάσβεσίς του· διότι πάντα τὰ πολεμικὰ πλοῖα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἦσαν ξύλινα καὶ πισσαλειμμένα, πλήρη δὲ ἐκρηκτικῶν ὑλῶν. Ἐνεκα δὲ τούτου καὶ τὸ ἅπαξ ἀναφλεγόμενον πλοῖον ἐκεῖνο θὰ ἐκαίετο καὶ οἱ ἐν αὐτῷ ναῦται καὶ ἀξιωματικοὶ ἦσαν καταδικασμένοι εἰς βεβαίαν καταστροφὴν. Πλὴν ὅμως τούτου, ἐὰν ἐτύγχανε τὴν στιγμὴν τῆς ἀναφλέξεως τοῦ ἐχθρικοῦ πλοίου νὰ πνέῃ ἰσχυρὸς ἄνεμος, δὲν ἦτο δύσκολον τὸ πυρπολούμενον τοῦτο πλοῖον νὰ μεταδώσῃ τὸ πῦρ καὶ εἰς ἕτερον, πλησίον αὐτοῦ εὐρισκόμενον, πλοῖον καὶ τοῦτο εἰς ἄλλο, τοιουτοτρόπως δὲ νὰ κατῇ ὁλόκληρος στόλος. Καὶ τοῦτο ὅμως ἂν δὲν συνέβαινε, ἤρκει ἡ πυρπόλησις ἐνὸς πλοίου νὰ φοβίσῃ τὸν κυβερνήτην τοῦ ἀντιπάλου στόλου καὶ νὰ ἀνακόψῃ τὴν ἐξακολούθησιν τῶν περαιτέρω πολεμικῶν ἐνεργειῶν αὐτοῦ.

Τὸ θαλάσσιον τοῦτο πολεμικὸν μέσον, ἀρχαιότατον ὄν, εἶχον μεταχειρισθῇ οἱ Ῥῶσσοι κατὰ τὸ 1770, καύσαντες ἐν καιρῷ νυκτὸς τὸν ἡγκυροβολημένον εἰς τὸν λιμένα τοῦ Τσεσμέ τουρκικὸν στόλον.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι οἱ Ἕλληνες ναυτικοὶ οὐδέποτε ἕως τότε εἶχον κάμει χρῆσιν πυρπολικῶν κατὰ τὰς πρὸς τοὺς Ἀλγερίνους πειρατὰς συμπλοκάς των. Δύο ὅμως ἡμέρας πρὸ τῆς πυρπολήσεως τοῦ προαναφερθέντος μεγάλου τουρκικοῦ δικρότου ὑπὸ τοῦ Ψαριανοῦ Παπανικολῆ, ἐνῶ ὁ τότε διοικῶν τὸν ἑλληνικὸν στόλον Ἰάκωβος Τομπάζης συνεσκέπτετο μετὰ τῶν ἄλ-

λων πλοιάρχων, ἔξωθεν τοῦ κόλπου τῆς Ἑρεσσοῦ, ὅπως ἐξεύρουν τρόπον καταστροφῆς τοῦ ἐχθρικοῦ τούτου δικρότου, ἐνεθυμήθη τοὺς λόγους ἐνὸς Ἀγγλου πλοιάρχου πολεμικοῦ πλοίου, τὸν ὁποῖον πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν εἶχε συναντήσει κατὰ τὸν Καφηρέα. Ὁ πλοίαρχος οὗτος, ὅταν εἶδε τὰ ἑλληνικὰ πλοῖα νὰ πλέουν συγκεντρωμένα πρὸς ἀνατολάς, ἠθέλησε νὰ πληροφορηθῇ τὴν αἰτίαν. Ἀνελθὼν λοιπὸν ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς ναυαρχίδος, ἠρώτησε τὸν Τομπάζην:

«Διὰ ποῦ μὲ τὸ καλὸ ὅλα αὐτὰ τ' ἄρματωμένα σιταροκάραβα;»

—«Πηγαίνομε νὰ κτυπηθοῦμε μὲ τοὺς Τούρκους» ἀπήντησεν ὁ Τομπάζης.

—«Δὲν θὰ κάμετε τίποτε μὲ τὰ κανόνια, ποὺ ἔχετε νὰ φτιάσετε μ π ο υ ρ λ ὀ τ α» (δηλ. πυρπολικά), εἶπε τότε ὁ Ἀγγλος πλοίαρχος· καὶ ἀπεχαιρέτησε τὸν Ἕλληνα ναύαρχον.

Τοὺς λόγους τούτους ἐνθυμηθεὶς τὴν ὥραν ἐκείνην ὁ Ἰάκωβος Τομπάζης, ἀνέφερεν εἰς τοὺς ἄλλους πλοίαρχους καὶ συνέστησε τὴν ἐφαρμογὴν τῆς συστάσεως τοῦ Ἀγγλου συναδέλφου των.

«Μὲ τὸ μέσον τοῦτο» εἶπεν ὁ Τομπάζης «θὰ λύσωμεν τὸ πρόβλημα τῆς ἀνισότητος τοῦ πυροβολικοῦ μας. Βλέπετε τόσας ἡμέρας τώρα τόσα πλοῖα δὲν ἠμποροῦμεν νὰ καταβάλωμεν κ' ἓνα μόνον δίκροτον. Τὸ πυρπολικὸν εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἰδικῶν μας ναυτῶν ὅχι μόνον θὰ φέρῃ τὴν ἰσορροπίαν τοῦ πυροβολικοῦ, ἀλλ' ἀσφαλῶς θὰ μᾶς δώσῃ καὶ τὴν νίκην».

Μολονότι ὁμως πάντες οἱ Ἕλληνες πλοίαρχοι ἠ-

σπάσθησαν τὴν γνώμην τοῦ ναυάρχου των, ἐν τούτοις δὲν εὐρέθη κανεῖς μεταξύ αὐτῶν, ὅστις νὰ γνωρίζῃ τὸν τρόπον τῆς κατασκευῆς καὶ τῆς χρήσεως τῶν πυρπολικῶν.

Τότε παρουσιάσθη εἰς Ρῶσσος, ἐγκατεστημένος ἀπὸ τινος χρόνου εἰς τὴν Ὑδραν καὶ ὑπηρετῶν εἰς τὸν ἑλληνικὸν στόλον. Οὗτος ὡς ὑπηρετήσας ἄλλοτε εἰς τὸ πολεμικὸν ναυτικὸν τῆς ποτρίδος του καὶ γνωρίζων καλῶς τὰ τῆς κατασκευῆς καὶ τῆς χρησιμοποιοῦσας τῶν πυρπολικῶν, προσεφέρθη νὰ κατασκευάσῃ ἐν τοιοῦτον. Καὶ δὲν ἠρκέσθη μόνον εἰς τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἐπέβη αὐτοῦ καὶ ἠκολούθησε τοὺς πρώτους Ἑλλήνας πυρπολητὰς καὶ συνεκινδύνευσεν μετ' αὐτῶν, ὁδηγῶν τούτους εἰς τὸν τρόπον τῆς χρήσεώς του. Τὸ ὄνομά του ἦτο Ἰβὰν Ἀφανάσας. Ἄς μὴ λησμονηθῇ ἀπὸ κανένα ἑλληνόπαιδον.

Ἡ πρώτη διὰ πυρπολικοῦ ἐπίθεσις κατὰ τοῦ τουρκικοῦ δικρότου, γενομένη τὴν 25 Μαΐου 1821, ἀπέτυχεν. Οἱ ἐπιβαίνοντες αὐτοῦ Ἕλληνες ναῦται μετὰ τοῦ Ρώσσου Ἀφανάσα, βιασθέντες, ἀνέφλεξαν τὸ πυρπολικόν, πρὶν ἢ προσδέσουν αὐτὸ καλῶς εἰς τὸ τουρκικὸν δίκροτον. Δι' αὐτό, σπεύσαντες οἱ Τοῦρκοι, ἀπεμάκρυναν εὐκόλως τοῦτο ἐκ τοῦ πλοίου των.

Ὁ Τομπάζης ὅμως δὲν ἀπηλπίσθη. Διέταξε νὰ ἐτοιμασθοῦν ἀμέσως ἄλλα δύο πυρπολικά καὶ τοῦ μὲν ἑνὸς τούτων ἐπέβη ὁ Ψαριανὸς Παπανικολῆς, τοῦ δὲ ἄλλου ὁ Καλαφάτης. Τὴν φορὰν ταύτην συνέβησαν τακτικώτερα τὰ πράγματα. Διότι ὁ ναύαρχος διέταξε μέρος τοῦ στόλου του νὰ ἐπιτεθῇ κατὰ τοῦ τουρκικοῦ

δικρότου ἐπὶ τῷ σκοπῷ, ὅπως ὄχι μόνον προστατεύσῃ τὰ δύο πυρπολικά, ἀλλὰ καὶ ἀποπλανήσῃ τοὺς Τούρκους ὅσον ἀφορᾷ τὸν τρόπον τῆς κατ'αὐτῶν ἐπιθέσεώς του.

Τὴν 27 Μαΐου λοιπὸν πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, ἀφοῦ ἡ μοῖρα αὕτη τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου, ἡ συνοδεύουσα τὰ δύο πυρπολικά, ἐπλησίασεν ἀρκετὰ τὸ τουρκικὸν δίκροτον, ἥνοιξε σφοδρὸν κανονιοβολισμὸν κατ'αὐτοῦ. Εὐθύς δέ, ὡς πυκνωθεὶς ὁ καπνὸς ἐξηπλώθη πανταχοῦ καὶ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ διακριθοῦν τὰ πυρπολικά, ὁ Τομπάζης διατάσσει ταῦτα νὰ ἐπιτεθοῦν. Ἐκεῖνα προχωροῦν, συνοδευόμενα ὑπὸ τῶν φωνῶν τῶν πληρωμάτων: « Ἐμπρός, κατ' ἐπάνω τους! Ἐλευθερία ἢ θάνατος! » Οἱ ἐπὶ τοῦ τουρκικοῦ δικρότου, ἀκούσαντες τὰς φωνὰς αὐτὰς καὶ ὑποπτευθέντες, ἀρχίζουν ν' ἀπαντοῦν μὲ ὁμοβροντίας πυροβολισμῶν τῶν μικροτέρων πυροβόλων τοῦ πλοίου των. Τὰ ἑλληνικὰ πυρπολικά ἐν τούτοις προχωροῦν ἄφοβα, ἐνῷ ἔμπροσθεν καὶ πέριξ αὐτῶν κοχλάζει ἡ θάλασσα ἀπὸ μυδράλια καὶ βόμβας. Δύο ἐξ αὐτῶν τότε ἐπιτυγχάνουν τὸ πυρπολικὸν τοῦ Καλαφάτη καὶ τὸ βυθίζουν, μόλις δὲ κατορθώνει οὗτος νὰ σωθῇ ἐπὶ τῆς μικρᾶς λέμβου, ἣτις συνώδευε τὸ πυρπολικόν του. Ὁ Παπανικολῆς ἐξακολουθεῖ νὰ προχωρῇ ἀτρόμητος καὶ κατόπιν τοῦ ἀτυχήματος τούτου τοῦ συναδέλφου του. Μόλις δὲ ἔφθασε πλησίον τοῦ τουρκικοῦ δικρότου, κατορθώνει κατόπιν τεχνικωτάτου χειρισμοῦ τοῦ πηδαλίου νὰ ἐνσφηνώσῃ τὴν προεξοχὴν τῆς πῤῶρας τοῦ πυρπολικοῦ του, τὸ τ σ ι μ π ο ὕ κ ι,

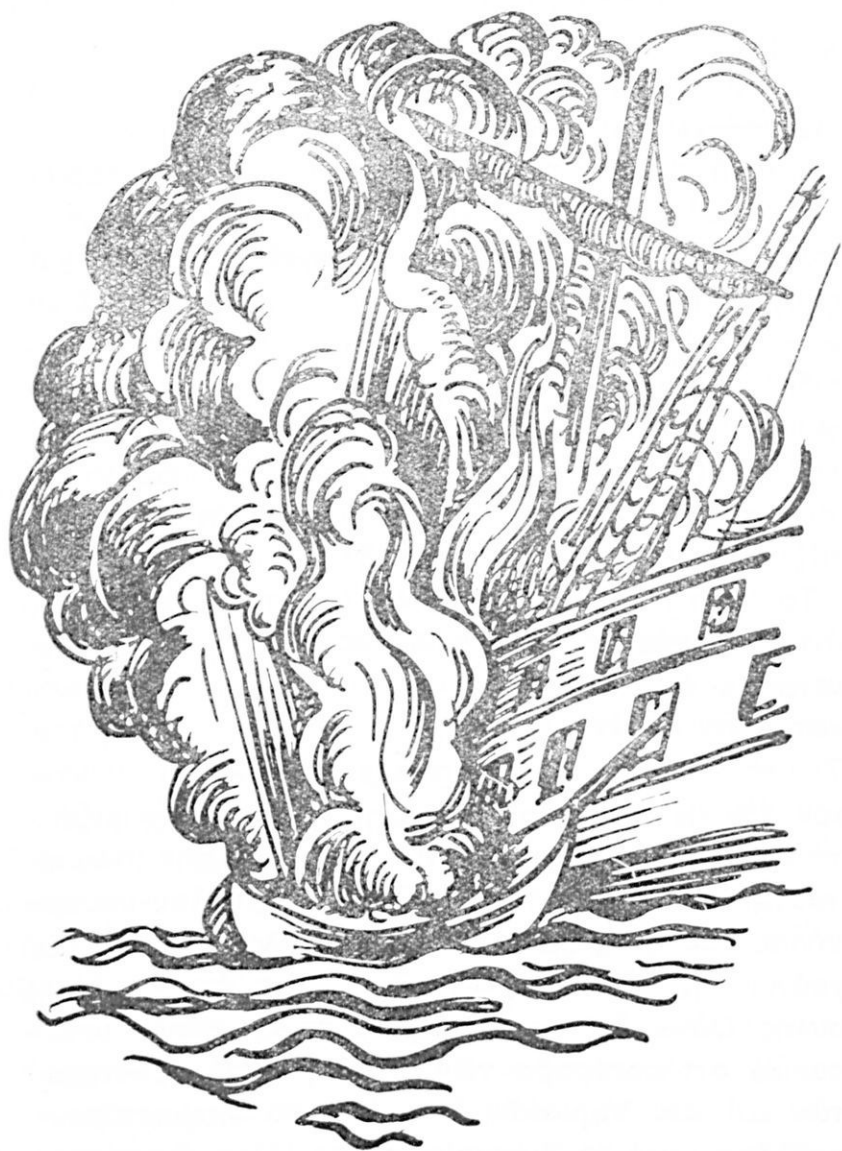
ἐντὸς θυρίδος πυροβόλου. Βοηθούμενος ἔπειτα καὶ ὑπὸ τῶν συντρόφων του, ἀγκιστρώνει καὶ προσδένει στερεῶς αὐτὸ ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ δικρότου, ὥστε νὰ μὴ εἶναι εὐκόλον ν' ἀποκολληθῇ ἀπ' αὐτῶν. Ὅταν δὲ βλέπη ὅτι ὅλα ἔγιναν ἐν τάξει, ἀναφλέγει τὸ πυρπολικόν του, πηδᾷ μετὰ τῶν συντρόφων του εἰς τὴν λέμβον καὶ ἀρχίζει ν' ἀπομακρύνεται. Ματαίως ρίπτονται κατὰ τῆς ἀπομακρυνομένης λέμβου ἀναρίθμητοι πυροβολισμοὶ ἐκ τοῦ δικρότου· καμμία σφαῖρα δὲν ἐπιτυγχάνει κανένα ἐκ τῶν ἐπιβατῶν αὐτῆς.

Αἱ ἐκ τοῦ πυρπολικοῦ φλόγες, μεταδοθεῖσαι εἰς τὰ παρακείμενα μέρη τοῦ δικρότου καὶ εὐρίσκουσαι ταῦτα ἀλειμμένα μὲ πίσσαν, ἐξαπλοῦνται τάχιστα. Τρομαγμένοι ὡς ἐκ τούτου οἱ Τοῦρκοι, παύουν τοὺς κανονιοβολισμούς των καὶ πάντες σπεύδουν νὰ σώσουν τὸ πλοῖόν των. Θέτοντες εἰς ἐνέργειαν τὰς μεγάλας ἀντλίας των, κατορθώνουν πρὸς στιγμὴν νὰ καταστεῖλουν τὴν πυρκαϊάν καὶ ἐπαναλάβουν τοὺς πυροβολισμούς. Δυστυχῶς ὅμως δι' αὐτοὺς δυναμώνει ἡ πρωινὴ αὔρα καὶ αἱ κατασταλεῖσαι πρὸς στιγμὴν φλόγες, ἀναρριπιζόμεναι τώρα ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, μεταδίδουν τὴν πυρκαϊάν εἰς ὁλόκληρον τὸ δίκροτον. Οἱ Τοῦρκοι πανικόβλητοι ζητοῦν τότε νὰ σωθοῦν, ὅπως δύναται ἕκαστος. Ἄλλοι πίπτουν εἰς τὴν θάλασσαν, ἄλλοι ὁρμοῦν εἰς τὰς λέμβους, πολλοὶ τῶν ὁποίων ἀνατρέπονται ἐκ τῆς ἀτάκτου ἐπιβιβάσεως, καὶ ἄλλαι βυθίζονται ἐκ τοῦ πολλοῦ βάρους. Τὰ πυροβόλα τοῦ πλοίου, τὰ ὁποῖα εἶχον παύσει νὰ πυροβολοῦν, θερμανθέντα τώρα ἐκ τῶν φλογῶν τῆς πυρ-

καϊᾶς, κανονιοβολοῦν μόνα των καὶ διὰ τελευταίαν φοράν.

Ἐξαφνα ἀρχίζει νὰ ψιχαλίζει. Ἐπειδὴ ὅμως τὸ πῦρ εἶχε προχωρήσει πολύ, ἡ μικρὰ ἐκείνη βροχή δὲν δύναται νὰ σβήσῃ τὴν μαινομένην πυρκαϊάν. Δὲν παρέρχεται πολλὴ ὥρα, καὶ κρότος τρομακτικὸς ἀκούεται, συγχρόνως δὲ καὶ στήλη ὑπερμεγέθους καπνοῦ καὶ φλογῶν ἐκσφενδονίζεται πρὸς τὰ ὕψη. Τὴν ἰδίαν στιγμήν ἡ ἀναφλεγεῖσα μεγάλη ποσότης τῆς πυρίτιδος τοῦ δικρότου ἀνατινάσσει διὰ τῆς τρομερᾶς δυνάμεως τῆς ἐκρήξεώς της τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ κολοσσοῦ ἐκείνου εἰς τὸν ἄερα καί, καταστρέφουσα πάντα τὰ ἐν αὐτῷ πράγματα καὶ ἀνθρώπους, σκορπίζει τὰ τεμάχια αὐτῶν πέριξ του.

Τὸ μέγα τοῦτο κατόρθωμα, τὸ ὁποῖον ἐπετεύχθη ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀνθρωπίνης θυσίας ἀπὸ μέρους τῶν ἡμετέρων, ἐνῶ ἅψ' ἑνὸς κατετρόμαξε τοὺς Τούρκους, κατέδειξεν ἅψ' ἑτέρου πέσον ὀρθὴ ἦτο ἡ γνώμη τοῦ Τομπάζη, πόσον δὲ θὰ ἐκέρδιζε τὸ ἑλληνικὸν ναυτικόν, ἐὰν εἰς τὰς πολεμικὰς ἐνεργείας του μετεχειρίζετο τὸ νέον τοῦτο πολεμικὸν μέσον. Εὐτυχῶς τὴν γνώμην ταύτην ἡσπᾶσθη καὶ ὁ μετὰ τὸν Τομπάζην ναυαρχήσας τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου καθ' ὅλον σχεδὸν τὸν χρόνον τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως Ἀνδρέας Μιαούλης. Οὕτω δὲ κατωρθώθη τὸ θιῆμα ἐκεῖνο, μεταφορικὰ σιταροκάραβα τῶν Ὑδραίων, τῶν Σπετσιωτῶν καὶ τῶν Ψαριανῶν ὅχι μόνον νὰ ὑπερασπίσουν πολλάκις κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἑλληνικὰς νήσους ἀνοχυρώτους ἀπὸ τὰς ἐπιθέσεις τοῦ μεγάλου τουρ-

κικοῦ στόλου, ἀλλὰ καὶ ν' ἀποκρούσουν νικηφόρως αὐτόν, νὰ τὸν τρέψουν εἰς ἄτακτον φυγὴν καὶ νὰ πυρπολήσουν θεόρατα αὐτοῦ πλοῖα εἰς τὴν Τένεδον, εἰς τὴν Χίον, εἰς τὴν Μεθώνην καὶ ἀλλαχοῦ. Διὰ νὰ κατορθωθῇ ὅμως τὸ θαῦμα ἐκεῖνο, ἔπρεπε κυβερνῆται τῶν πυρπολικῶν νὰ εὔρεθῶν ἄνδρες τολμηρότατοι καὶ γενναῖοι, ὡς ὁ Παπανικολῆς, ὁ Πιπῖνος, ὁ Μαρτζος καὶ ὁ Κωνσταντῖνος Κανάρης· καὶ ναύαρχοι μὲ μεγάλην ἀντίληψιν, οἵτινες νὰ μεταχειρίζονται αὐτὸ εἰς τὴν προσήκουσαν περίστασιν, ὡς ὁ Ἰάκωβος Τομπάζης καὶ ὁ Ἀνδρέας Μιαούλης.

Δημοσθ. Ἀνδρεάδης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Αἱ σπουδαιόταται τῶν γνώσεων
διὰ πάντα Ἕλληνα

1. Αἱ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΠΑΝΤΟΣ ΠΟΛΙΤΟΥ

Ὅπως, διὰ νὰ συντηρηθῇ μία οἰκογένεια, ἔχει ἀνάγκην χρημάτων, τοιουτοτρόπως, διὰ νὰ συντηρηθῶν καὶ ἡ μικρὰ καθὼς καὶ ἡ μεγάλη πατρίς μας, δηλ. ἡ κοινότης ἣ ὁ δῆμος καὶ τὸ κράτος μας, ἔχουν ἀνάγκην πόρων μεγάλων· περισσοτέρων τὸ κράτος, ὀλιγωτέρων ἡ κοινότης καὶ ὁ δῆμος.

Διὰ νὰ συντηρηθῇ μία οἰκογένεια, ἔχει ἀπαραιτήτως ἀνάγκην κατοικίας, τροφίμων, ἐνδυμάτων, φω-

τισμοῦ, θερμάνσεως καὶ ἱατρικῶν—διὰ νὰ περιορισθῶμεν εἰς τὰ σπουδαιότερα—. Διὰ νὰ ὑφίσταται μία κοινότης ἢ δῆμός τις, ἔχει ἀπαραιτήτως ἀνάγκην δρόμων, φωτισμοῦ, καθαριότητος καὶ σχολείων. Ὅσον δὲ διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς μεγάλης πατρίδος, αὗται εἶναι καὶ μέγισται καὶ πλείσται ὅσαι· ἰδού τινες ἐξ αὐτῶν:

Διὰ νὰ προφυλάξῃ ἡ μεγάλη πατρίς—τὸ κράτος—ἡμᾶς τὰ τέκνα του ἀπὸ τῶν κακούργων καὶ τῶν κακοποιῶν ἐν γένει, ἔχει ἀνάγκην δικαστηρίων, ἀστυνομίας, χωροφυλακῆς καὶ φυλακῶν.

Διὰ νὰ μετακομίζωμεν εὐκόλως, ταχέως καὶ ὅσον τὸ δυνατόν εὐθηνότερον καὶ ἀσφαλέστερον τὰ προϊόντα μας ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, καθὼς καὶ διὰ νὰ μεταβαίνωμεν καὶ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον, ὅπου θέλομεν ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος μας, ἀπαραίτητος ἀνάγκη διὰ τὸ κράτος μας εἶναι νὰ ἔχῃ δρόμους, σιδηροδρόμους, γεφύρας, λιμένας, ἀεροδρόμια, κ.α.π.

Ἀνάγκη προσέτι νὰ προστατεύηται παρ' αὐτοῦ ἡ γεωργία, ἡ βιομηχανία καὶ ἡ ναυτιλία τοῦ τόπου μας, διὰ νὰ ἡμποροῦν νὰ προοδεύουν ὅλαι αὗται αἱ ἐργασίαι πρὸς τὸ καλὸν ὅλων μας. Διὰ νὰ ἡμπορῇ τέλος ἡ Ἑλλάς νὰ ὑπερασπίζῃ καὶ ἐξασφαλίζῃ τὴν ἐλευθερίαν ὅλων μας ἀπὸ παντὸς ἐξωτερικοῦ ἐχθροῦ, ἔχει ἀνάγκην στρατιωτικῆς καὶ ναυτικῆς δυνάμεως· νὰ συντηρῇ δηλ. στρατὸν καὶ στόλον.

Διὰ νὰ πληρωθοῦν ὅμως πᾶσαι αἱ ἀνωτέρω ἀπαραίτητοι ἀνάγκαι τόσον τῆς μικρᾶς ὅσον καὶ τῆς μεγάλης πατρίδος ἡμῶν, καθὼς καὶ ἄλλαι πολλαί, τὰς ὁποίας παραλείπομεν ν' ἀναφέρωμεν, χρειάζονται χρή-

ματα πολλά—δισεκατομμύρια όλόκληρα. Ἄλλ' ἐκ ποίων εἰσοδημάτων προσπορίζονται τόσα πολλά χρήματα καὶ αἱ κοινότητες καὶ τὸ κράτος μας, ἀφοῦ μάλιστα εἶναι γνωστὸν ὅτι ταῦτα οὔτε πρόσωπα εἶναι, ὥστε νὰ ἐργάζωνται καὶ νὰ κερδίζουν, οὔτε ἔχουν σπουδαῖα κτήματα ;

Ὅλα αὐτὰ τὰ δισεκατομμύρια, ἅτινα εἶναι ἀπαραίτητως ἀναγκαῖα πρὸς συντήρησιν τῶν κοινοτήτων, τῶν δήμων καὶ τοῦ κράτους μας, ἀνάγκη νὰ ἐξοικονομῶνται ἐξ ἡμῶν τῶν ιδίων, τῶν Ἑλλήνων δηλ. πολιτῶν. Καὶ ἐξοικονομοῦνται ἐκ τῶν φόρων, τῶν δημοτικῶν καὶ τῶν δημοσίων, τοὺς ὁποίους πληρώνει πᾶς Ἑλλήν πολίτης κατ' ἔτος διὰ τὸν ἀναφερθέντα σκοπὸν.

Ἄνευ αὐτῶν τῶν φόρων, ἄνευ δηλ. αὐτῶν τῶν χρηματικῶν συνεισφορῶν, αἵτινες εἶναι ὑποχρεωτικά διὰ πάντα πολίτην, ὅχι μόνον δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ συντηρηθοῦν καὶ ἐπ' ἐλάχιστον μόνον χρόνον οὔτε αἱ κοινότητες καὶ οἱ δήμοι οὔτε τὸ κράτος μας, ἀλλ' οὔτε καὶ ἡμεῖς οἱ πολῖται νὰ ζήσωμεν ὡς ἄνθρωποι καὶ δού διατί !

Ἄς υποθέσωμεν ὅτι πάντες οἱ Ἕλληνες πολῖται ἀποφασίσουν ποτὲ νὰ μὴ καταβάλουν κανένα φόρον. Τὸ κράτος μας τότε δὲν θὰ δύναται νὰ μισθοδοτῇ πλέον τοὺς υπαλλήλους του, τοὺς πολιτικούς καὶ τοὺς στρατιωτικούς. Οὗτοι, μὴ μισθοδοτούμενοι, θ' ἀναγκασθοῦν νὰ παραιτηθοῦν καὶ ν' ἀλλάξουν ἐπάγγελμα, διὰ νὰ δυνηθοῦν νὰ ζήσουν. Θ' ἀφήσουν λοιπὸν τὰ γραφεῖα καὶ τοὺς στρατῶνάς των καὶ θ' ἀσχοληθοῦν

Ἀναγνωστικὸν Καθαρ. ΣΤ' Δημοτ. Δ. Ἀνδρέαδου. Ἐκδ. Α'.

εἰς ἄλλας ἐργασίας. Κατ' αὐτὸν ὅμως τὸν τρόπον θὰ παραλύσῃ ἡ διοίκησις, ὁ στρατὸς τῆς ξηρᾶς, τῆς θαλάσσης καὶ τοῦ ἀέρος καὶ θὰ κλείσουν ὅλα τὰ σχολεῖα. Ἄν καὶ ἐπὶ μίαν μόνον ἡμέραν δὲν πληρωθῇ τὸ συσσίτιον τοῦ στρατοῦ, ὅλοι οἱ στρατιῶται, ἐγκαταλείποντες τοὺς στρατῶνας καὶ τὰς φρουράς των, θὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὰς οἰκίας των. Τί θὰ συμβῇ τότε, ἕκαστος ἐννοεῖ. Πάντες οἱ Ἕλληνες, οἱ ζῶντες εἰς τὴν Ἑλλάδα, θὰ κινδυνεύσωμεν ὅχι μόνον ἐκ τῶν ἐντοπίων κακούργων, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν γειτονικῶν λαῶν.

Ἀπηλευθερωμένοι ἐκ τῶν φυλακῶν—διότι θὰ μείνουν ἀφύλακτοι—οἱ διάφοροι κακοποιοί, θ' ἀρχίσουν νὰ μᾶς κακοποιοῦν καὶ νὰ μᾶς ληστεύουν ἄνευ οὐδενὸς φόβου πλέον, σκορπίζοντες καθ' ἐκάστην παντοῦ τὸν τρόμον διὰ τῶν κακουργιῶν των.

Βλέποντες ἐξ ἄλλου ἀφύλακτα τὰ ἐλληνικὰ σύνορα οἱ διάφοροι γειτονικοὶ λαοί, θὰ εἰσορμήσουν ἐλεύθεροι πλέον εἰς τὸ Κράτος μας, προσπαθοῦντες ποῖος ἐξ αὐτῶν ν' ἀρπάσῃ τὰς καλυτέρας χώρας μας καὶ πῶς νὰ μᾶς ὑποδουλώσῃ ἀσφαλέστερον.

Καὶ ἂν ὅμως παραδεχθῶμεν ὅτι δὲν θὰ συμβῇ τὸ τελευταῖον, ἀρκεῖ νὰ παύσῃ ἐπ' ὀλίγον διάστημα χρόνου τὸ «κράτος νὰ εἰσπράττῃ παρ' ἡμῶν τοὺς φόρους, διὰ νὰ μὴ δυνάμεθα νὰ κινηθῶμεν πέραν τοῦ τόπου τῆς κατοικίας μας. Θὰ ἐξευτελισθῇ ἡ τιμὴ τῶν ἐγχωρίων προϊόντων μας, θὰ ἀνέλθῃ δὲ ἀντιθέτως ἡ ἀξία ὅλων τῶν ξένων πραγμάτων, τῶν ὁποίων ἔχομεν ἀπαραίτητον ἀνάγκην ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες: τῶν μηχανῶν, δηλ., τῆς ζακχάρεως, τοῦ καφέ, τῆς ὀρύζης κτλ. κτλ.

Διότι, μὴ μισθοδοτούμενοι οἱ σιδηροδρομικοὶ ὑπάλληλοι, θ' ἀπεργήσουν. Ὄταν ὁμως συμβῇ τοῦτο, θὰ παύσῃ ἡ εὐεργετικὴ κίνησις τῶν σιδηροδρόμων, ἥτις ὡς συνέπειαν θὰ ἔχῃ τὸ νὰ μὴ δύνανται νὰ κυκλοφοροῦν εὐκόλως τὰ ἐγχώρια προϊόντα. Μὴ κυκλοφοροῦντα ὁμως καὶ μένοντα ἀπώλητα, εἰς τοὺς τόπους τῆς παραγωγῆς των, θὰ ἔχουν ἐλαχίστην ἀξίαν. Ἐπειδὴ ἔπειτα θὰ παύσουν νὰ ἐπισκευάζωνται οἱ δρόμοι, αἱ γέφυραι, οἱ λιμένες καὶ οἱ ἀερολιμένες, θὰ καταστραφοῦν ὀλοτελῶς ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν καὶ οὕτω θὰ δυσκολεῖται παρὰ πολὺ ἡ συγκοινωνία καὶ ἡ μεταφορὰ τῶν ξένων προϊόντων, ἀποτέλεσμα τῶν ὁποίων ἄφευκτον θὰ εἶναι ἡ ὑψωσις τῶν τιμῶν αὐτῶν.

Μὲ τὸ νὰ καταβάλλῃ ὁμως κατ' ἔτος πᾶς πολίτης ἐν πολὺ μικρὸν μέρος τῶν εἰσοδημάτων του εἰς τὴν κοινότητα ἢ τὸν δῆμόν του καθὼς καὶ εἰς τὸ Δ η μ ὁ σ ι ο ν, τὸ Κράτος δηλ., μὲ τὸ νὰ πληρώνῃ μὲ ἄλλους λόγους τοὺς κοινοτικούς καὶ τοὺς δημοσίους φόρους τοῦ ἑκάστος Ἕλληνα πολίτης, ἔχει τὰ ἐξῆς πλεονεκτήματα: Ἐν πρώτοις ἀπαλλάσσεται ὅλων τῶν προαναφερθέντων πολλῶν καὶ μεγάλων κακῶν. Ἐπειτα ἀπολαμβάνει πλεῖστα ὅσα ἀγαθὰ: ὑγείαν, ἀσφάλειαν, δικαιοσύνην, συγκοινωνίαν, μόρφωσιν τῶν τέκνων του κτλ. κτλ., τὸ μικρότερον τῶν ὁποίων δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἀπολαύσῃ καὶ ἂν ἔδιδεν ὀλόκληρον τὴν περιουσίαν του.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω καταφαίνεται ὅτι οἱ φόροι δὲν εἶναι βάρη, ἀλλ' ἀπαραίτητος ἀνάγκη παντὸς πολίτου, διὰ νὰ δύναται, ἰ ζῶν μετὰ τῶν ὁμοίων του, ν' ἀπολαμβάνῃ μέγιστα ὠφελήματα ἀντὶ ἐλαχίστης δαπᾶ

νης. Ὁ μὴ πληρώνων κανένα φόρον ἢ ὁ προσπαθῶν νὰ διαφύγῃ τὰς φορολογικὰς του ὑποχρεώσεις καθίσταται κλέπτης τῶν συμπολιτῶν του· διότι προσπαθεῖ ν' ἀπολαμβάνῃ εἰς βάρος αὐτῶν τ' ἀγαθὰ, τὰ ὅποια δικαιοῦνται νὰ ἀπολαμβάνουν μόνον οἱ δημιουργοῦντες αὐτά.

Κατὰ τὸν Ἰ.μ. Λυκούδην
Διασκευὴ Δ.Μ.Α.

2. Η ΧΡΗΣΙΣ ΤΗΣ ΨΗΦΟΥ

Ποίους καὶ πόσους φόρους ὀφείλει νὰ πληρῶνῃ ἕκαστος πολίτης Ἕλλην, ὀρίζουν οἱ ἑλληνικοὶ νόμοι. Τοὺς νόμους τούτους θέτουν οἱ Ἕλληνες βουλευταί, καὶ οἱ δημοτικοὶ καὶ κοινοτικοὶ ἄρχοντες. Πάντας τοὺς νομοθέτας τούτους πάλιν ἐκλέγουν οἱ Ἕλληνες πολῖται.

Δικαίωμα νὰ ἐκλέγουν μὲν ἔχουν μόνον ἐκ τῶν ἑλλήνων πολιτῶν ὅσοι ὑπερέβησαν τὸ 21ον τῆς ἡλικίας των, νὰ ἐκλέγωνται δὲ οἱ ὑπερβάντες τὸ 25ον αὐτῆς. Ἐκ δὲ τῶν ἑλληνίδων ὅσαι ὑπερέβησαν τὸ 30ὸν ἔχουν τὸ δικαίωμα μόνον τοῦ νὰ ἐκλέγουν δημοτικούς καὶ κοινοτικούς ἄρχοντας, ἀλλ' ὅχι καὶ βουλευτάς· οὔτε καὶ νὰ ἐκλέγωνται. Ὑπάρχει ὁμως ἐλπίς ν' ἀποκτήσουν καὶ αὐταὶ καὶ τὰ λοιπὰ ἐκλογικὰ δικαιώματα.

Τὸ νὰ ἐκλέγῃ ὁ πολίτης τοὺς κοινοτικούς ἢ δημοτικούς ἄρχοντας καθὼς καὶ τοὺς βουλευτάς του εἶναι καὶ δικαίωμα καὶ ὑποχρέωσίς του. Εἶναι δικοί-

ωμα, διότι, ἀφοῦ τὸ πολίτευμά μας εἶναι δημοκρατικόν, ἤτοι πᾶσα ἡ ἐξουσία τοῦ Κράτους εὐρίσκεται εἰς χεῖρας τοῦ λαοῦ, πᾶς Ἑλλήν πολίτης ἔχει τὴν ἀξίωσιν νὰ ἐκλέγῃ ὡς ἀντιπρόσωπόν του εἰς τὴν διοίκησιν ἢ τῆς κοινότητος ἢ τοῦ δήμου του ἢ καὶ ὅλου τοῦ κράτους μας ὅποιονδῆποτε θεωρεῖ οὗτος καταλληλότερον ἐκ τῶν συμπατριωτῶν του. Εἶναι καὶ καθήκον, διότι ἐκ τῆς καλῆς ἢ τῆς κακῆς ἐκλογῆς, τὴν ὁποίαν θὰ κάμνῃ οὗτος κάθε φοράν, ὅταν πρόκηται νὰ ἐκλέξῃ τοὺς βουλευτάς ἢ τοὺς κοινοτικούς ἄρχοντας τοῦ τόπου του, ἐξαρτᾶται ἡ εὐτυχία ἢ ἡ δυστυχία καὶ αὐτοῦ τοῦ ἰδίου καὶ τῆς πατρίδος του. Διότι συμβαίνει πολλάκις νὰ ἐκλέγηται τις δήμαρχος, κοινοτάρχης καὶ βουλευτὴς διὰ πλειοψηφίας μιᾶς μόνον ψήφου. Ἐὰν δὲ τύχῃ ὁ οὕτως ἐκλεγείς νὰ εἶναι ἀνίκανος διὰ τὸ ἀξίωμα, διὰ τὸ ὁποῖον ἐξελέγῃ, ἃς σκεφθῇ ἕκαστος τί μέγα κακὸν θὰ προξενήσῃ καὶ εἰς τὸν ἑαυτὸν του καὶ εἰς τὴν πατρίδα του ὁ πολίτης ἐκεῖνος, ὅστις ἐψήφισεν αὐτὸν τόσον ἀσκέτιως.

Ὅταν δῆμον ἢ κοινότητά τινα διοικῇ ἐπὶ τετραετίαν ἀνίκανος ἢ κακὸς δήμαρχος ἢ κοινοτάρχης, ἐπόμενον εἶναι νὰ ὀπισθοδρομήσῃ ὁ δῆμος οὗτος ἢ ἡ κοινότης αὕτη. Μὲ τὴν ὀπισθοδρόμησιν ὅμως αὐτὴν θὰ ζημιωθοῦν πάντες οἱ δημόται καὶ μετ' αὐτῶν καὶ ἐκεῖνος, ὅστις, ὑπερψηφίσας αὐτοῦ, ἐγένεν αἴτιος νὰ ἐκλεγῇ οὗτος κοινοτάρχης ἢ δήμαρχος. Ἄν πάλιν ὁ ἐκλεγείς οὕτως—διὰ μιᾶς ψήφου—τύχῃ νὰ εἶναι βουλευτὴς, τὸ κακὸν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἀκόμη μεγαλύτερον. Διότι ὁ κακὸς οὗτος βουλευτὴς δὲν θὰ εἰ-

ναι ποτὲ εἰς θέσιν ν' ἀποφασίζῃ μετὰ περισκέψεως περὶ τῶν τόσον πολλῶν καὶ τόσον μεγάλων ζητημάτων, τὰ ὅποια παρουσιάζονται νὰ λυθοῦν παρὰ τῶν βουλευτῶν. Ὁ ἀντιπρόσωπος οὗτος τῶν πολιτῶν μιᾶς ἐπαρχίας θὰ διευθύνῃ μετὰ τῶν ἄλλων συναδέλφων του ἐπὶ 3—4 ἔτη καὶ θὰ κανονίζῃ τὰ συμφέροντα ὅλου τοῦ κράτους. Αὐτὸς διὰ τῆς ψήφου του θ' ἀποφασίζῃ περὶ πάντων τῶν μέτρων, διὰ τῶν ὁποίων ἡ πολεμικὴ δύναμις τοῦ κράτους μας θὰ εἶναι ἱκανὴ νὰ μᾶς προφυλάττῃ καλύτερον ἀπὸ τῶν ἐξωτερικῶν ἐχθρῶν μας, καί, ἂν χρειασθῇ τοῦτο νὰ πολεμήσῃ τοὺς ἐχθροὺς του αὐτοὺς, νὰ δυνηθῇ νὰ λάβῃ πάντα τὰ πρὸς τοῦτο κατάλληλα μέτρα. Ὁ βουλευτὴς οὗτος θ' ἀποφασίσῃ ἐπίσης καθ' ὅλον τὸν χρόνον τῆς βουλευτικῆς του περὶ πάντων τῶν μέσων, τὰ ὅποια χρειάζονται, διὰ νὰ καλυτερεύσῃ ἡ δικαιοσύνη, ἡ δημοσία ἀσφάλεια, ἡ δημοσία ὑγεία καὶ ἡ ἐκπαίδευσις τῶν ἐλληνοπαίδων μας. Αὐτὸς θὰ ψηφίσῃ καὶ τοὺς φόρους, τοὺς ὁποίους ὀφείλουν νὰ πληρῶνουν ἐφεξῆς οἱ διάφοροι πολῖται. Καὶ γενικῶς ἡ τύχη ὅλου τοῦ Κράτους θὰ κρέμαται ἐπὶ 3—4 ἔτη καὶ ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ ἀνικάνου τούτου καὶ κακοῦ βουλευτοῦ. Δύναται τις ὅθεν νὰ παραδεχθῇ ποτε, ὅτι εἰς τοιοῦτος ἀξιωματοῦχος μὲ τόσῃν μεγάλῃν δύναμιν εἰς τὰς χεῖράς του δὲν θὰ προξενήσῃ μέγα κακὸν εἰς τὴν πατρίδα του καὶ μετ' αὐτῆς καὶ εἰς ἐκεῖνον, ὅστις διὰ τῆς ψήφου του τὸν ἐξέλεξε βουλευτὴν;

Ἔνεκα πάντων τῶν λόγων τούτων οἱ Ἕλληνες πολῖται, οἵτινες ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ ψηφίζουν, ἔχουν

καὶ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ μεταχειρίζωνται ὅσον δύνανται καλύτερον τὴν ψῆφόν των. Κάμνομεν δὲ καλὴν χρῆσιν τῆς ψήφου μας,

α) ὅταν δὲν ψηφίζωμεν συμφώνως πρὸς τὰς συστάσεις καὶ τὰς ὁρέξεις ἄλλων ἢ πρὸς χάριν συγγενῶν καὶ φίλων μας, διότι τοῦτο μᾶς καθιστᾷ δούλους, ἐνῶ εἴμεθα ἐλεύθεροι, ἀλλὰ μόνον σύμφωνα πρὸς τὴν ἀπολύτως ἐλευθέραν ἡμῶν θέλησιν. Τὸ νὰ ὁμολογῇ τις ὅτι «εἶναι ἄνθρωπος τοῦ τάδε καὶ δι' αὐτὸ θὰ ψηφίσῃ ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον οὗτος θὰ τῷ ὑποδείξῃ» καταδεικνύει ὅτι εἶναι ἀνάξιος πολίτης·

β) ὅταν ἐκ τῶν ὑποψηφίων, οἵτινες συμφωνοῦν πρὸς τὰς ἀντιλήψεις μας, δὲν ψηφίζωμεν τοὺς φίλους ἢ τοὺς γνωστούς καὶ τοὺς συγγενεῖς μας, ἀλλ' ἐκεῖνους, τοὺς ὁποίους ἐκτιμῶμεν περισσότερο ὅλων τῶν ἄλλων διὰ τὸν ἐξαίρετον χαρακτῆρα, διὰ τὸν βαθεῖαν κρίσιν, διὰ τὴν μεγάλην ἰκανότητα καὶ μόρφωσιν των. Μόνον ὅταν ψηφίζωμεν κατ'αὐτὸν τὸν τρόπον, ὠφελοῦμεν καὶ τὸν ἑαυτὸν μας καὶ τὴν πατρίδα μας.

Τὸ αὐτὸ κακὸν μὲ τοὺς μεταχειριζομένους κακῶς τὴν ψῆφόν των κάμνουν καὶ ὅσοι εἴτε ἐξ ἀδιαφορίας, εἴτε πρὸς ἀποφυγὴν ἐνοχλήσεως εἴτε καὶ ἐξ ἄλλης τινὸς αἰτίας ἀποφεύγουν νὰ ψηφίζουν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐκλογῆς. Ἀφήνοντες οὗτοι εἰς τοὺς ἄλλους νὰ ἐκλέξουν τοὺς δημοτικούς ἄρχοντας ἢ τοὺς βουλευτάς μας, πρῶτον μὲν δεικνύουν ὅτι δὲν ἐνδιαφέρονται εἴτε περὶ τῆς μικρᾶς εἴτε περὶ τῆς μεγάλης πατρίδος των, δηλ. ὅτι δὲν τὰς ἀγαποῦν. Πλὴν δὲ τούτου

ἐὰν γενικευθῇ τὸ παράδειγμά των, τίς μᾶς βεβαιώνει ὅτι οἱ ψηφίζοντες θὰ εἶναι πάντοτε οἱ νουνεχέστεροι πολῖται καὶ ἔνεκα τούτου θὰ ἐκλέγουν τοὺς καλυτέρους; Ἴσα ἴσα τὸ ἐναντίον εἶναι φυσικόν· νὰ ἐκλέγωνται δηλ. οἱ χειρότεροι, ὅσάκις δὲν ψηφίζουν οἱ φρόνιμοι καὶ οἱ νουνεχεῖς πολῖται.

Ὅχι λοιπὸν λιποτάκται τοῦ μεγάλου τούτου καθήκοντος πρὸς τὴν πατρίδα, ἀλλ' εὐσυνείδητοι ἐκτελεσταὶ αὐτοῦ πρέπει νὰ εἶναι οἱ Ἕλληνες πολῖται.

Κατὰ τὸν Ἑμμ. Λυκούδην

Διασκευὴ Δ.Μ.Α.

3. ΒΑΣΙΛΕΙΑ Ἡ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ;

Ὁ Φάνης Δημόπουλος καὶ ἡ Πόπη Γιατράκου, μαθηταὶ καὶ οἱ δύο τῆς ΣΤ' τοῦ δημοτικοῦ, ἐπέρασαν ὁλόκληρον τὸ πρῶτον διάλειμμα φιλονεικοῦντες περ τοῦ ποῖον εἶναι τὸ προτιμότερον πολίτευμα δι' ἓν κράτος, ἡ βασιλεία ἢ ἡ δημοκρατία; Ὁ Φάνης ἐπέμεινεν ὅτι ἡ δημοκρατία εἶναι προτιμότερα. Διὰ νὰ ὑποστηρίξῃ δὲ τὴν γνώμην του αὐτήν, ἔφερεν, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, καὶ τὸ ἐξῆς ἐπιχείρημα.

«Ἐὰν οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι εἶχον βασιλεῖς, δὲν θὰ προώδευον, ὅσον εἶχον προοδεύσει δημοκρατούμενοι».

—«Ἐὰν εἶχον βασιλεῖς, ὡς τὸν Μέγαν Ἀλέξανδρον καὶ τὸν Φίλιππον, τὸν πατέρα του, δὲν φρονεῖς, Φάνη, ὅτι θὰ προώδευον πολὺ περισσότερον οἱ Ἀθηναῖοι;» ἀντέλεξεν ἡ Πόπη.

—«Δὲν λέγω ὅχι» ἀπήντησεν ὁ Φάνης. «Γνωρί-

ζομεν ὅμως ὅτι εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον οἱ ἱκανοὶ ἄνθρωποι εἶναι πολὺ ὀλιγώτεροι τῶν ἀνικάνων· προσέτ δὲ καὶ ὅτι, διὰ τὴν διευθύνῃ τις σήμερον ἐν κράτος, πρέπει νὰ ἔχη καὶ μεγάλην μόρφωσιν καὶ μεγάλην ἱκανότητα. Ὅταν παραδεχώμεθα ὡς ὀρθὰ ταῦτα, τότε εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ παραδεχθῶμεν ὡς ὀρθὸν καὶ τὸ συμπέρασμα, τὸ ὁποῖον προέρχεται ἐξ αὐτῶν· ὅτι δηλ., ἐὰν οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι εἶχον βασιλέα, δὲν θὰ προώδευον, ὅσον προώδευσαν διὰ τῆς δημοκρατίας».

—«Πῶς αὐτό;» ἠρώτησάν τινες τῶν συμμαθητῶν των, οἵτινες παρηκολούθουν τὴν συζήτησιν.

—«Διότι» ἀπήντησεν ὁ Φάνης «ἀφοῦ φυσικὸν εἶναι οἱ ἀνίκανοι βασιλεῖς νὰ εἶναι περισσότεροι τῶν ἱκανῶν, φαντασθῆτε τί κακὸν θὰ ἐγένετο εἰς τὴν πολιτείαν τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων, ἐὰν ἐτύχαινε νὰ βασιλεύσῃ μία σειρὰ ἀνικάνων βασιλέων, πατήρ, υἱός, ἑγγονος καὶ δισέγγονος».

—«Βέβαια θὰ κατεστρέφετο ἡ πολιτεία των» παρετήρησεν εἰς μαθητής.

—«Αὐτὸ εἶναι ἀληθές· μήπως ὅμως καὶ μὲ τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα δὲν εἶναι δυνατόν νὰ συμβῇ τὸ ἴδιον;» ἀντέτεινε πάλιν ἡ Πόπη.

—«Μὲ τὴν δημοκρατίαν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ συμβῇ τοιοῦτόν τι» ἀπήντησεν ὁ Φάνης· «διότι οὔτε ἰσοβίως κρατεῖ τὴν ἐξουσίαν ὁ ἀρχηγός της οὔτε κληροδοτεῖ αὐτὴν εἰς τοὺς υἱοὺς του, ὅπως καὶ τὰ δύο αὐτὰ τὰ ἄτοπα συμβαίνουν μὲ τὴν βασιλείαν. Εἰς μίαν δημοκρατουμένην πολιτείαν εὐκόλως ἡμποροῦν οἱ πολῖται

ν' αντικαταστήσουν ἓνα ἀνίκανον ἀρχηγόν της. Τοῦτο ὅμως δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνη καὶ εἰς βασιλευομένην πολιτείαν».

—«Μήπως ὅμως καὶ εἰς μίαν δημοκρατουμένην πολιτείαν εἶναι εἰς θέσιν οἱ πολῖται νὰ ἐκλέγουν πάντοτε τὸν ἱκανώτερον ὡς ἀρχηγὸν τῆς δημοκρατίας;» παρετήρησεν ἡ Πόπη.

Ὁ Φάνης ἀπεστομώθη καὶ δὲν ἐγνώριζε τί ν' ἀπαντήσῃ. Ἐπειδὴ ἐν τούτοις ἐξηκολούθει νὰ πιστεύῃ ὅτι τὸ δίκαιον ἦτο μὲ τὸ μέρος του, ἀλλ' ὅτι αὐτὸς δὲν ἠδύνατο νὰ ὑποστηρίξῃ ὅπως ἔπρεπε τὴν γνώμην του, ἐνόμισε καλὸν νὰ ζητήσῃ καὶ τὴν γνώμην τοῦ διδασκάλου των. Ἐκεῖνος τότε, ὅταν ἤκουσε τὸ φιλονεικούμενον ζήτημα καθὼς καὶ τὰ ἐπιχειρήματα τῶν δύο μαθητῶν του, εἶπεν αὐτά:

«Ὅταν οἱ περισσότεροι πολῖται ἐνὸς κράτους εἶναι μορφωμένοι—ὅπως συμβαίνει συνήθως σήμερον—εὐκόλως δύναται νὰ ἐξευρίσκηται καὶ νὰ ἐκλέγηται πάντοτε ὁ ἱκανώτερος μεταξὺ τῶν πολιτῶν ὡς πρόεδρος τῆς δημοκρατίας· διότι συνήθως ἡ ἐκλογή αὐτοῦ γίνεται ἐ μ έ σ ω ς, ἥτοι ὑπὸ τῶν βουλευτῶν καὶ τῶν γερουσιαστῶν, οἵτινες πάντες εἶναι σήμερον μορφωμένοι καὶ οἱ πλέον πεπειραμένοι πολῖται. Τὸ ἴδιον βέβαια δὲν ἠμπορεῖ νὰ συμβῇ καὶ ὅταν ὅλοι οἱ πολῖται ἐνὸς κράτους εἶναι ἀμόρφωτοι καὶ ἐκλέγουν οἱ ἴδιοι τὸν πρόεδρον τῆς δημοκρατίας των. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι εἰς τινὰ σήμερον δημοκρατούμενα κράτη ὁ ἀρχηγὸς τῆς δημοκρατίας των ἐκλέγεται ἀ μ έ σ ω ς ὑπὸ τῶν πολιτῶν. Εἶναι ὅμως ἐπίσης

ἀληθές ὅτι εἰς κανὲν ἐκ τῶν κρατῶν τούτων οἱ περισσότεροι πολῖται δὲν εἶναι σήμερον ἀμόρφωτοι. Εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας δὲν ἡμπορεῖ νὰ εἴπη τις ὅτι ἡ βασιλεία εἶναι προτιμότερα τῆς δημοκρατίας δι' ὅλους τοὺς λόγους, τοὺς ὁποίους ὑπεστήριξεν ὁ Φάνης. Ἐκτὸς ὅμως αὐτῶν ὑπάρχει καὶ εἰς ἀκόμη σοβαρώτερος, τὸν ὁποῖον ἀπορῶ πῶς δὲν ἐνεθυμήθη ν' ἀναφέρῃ ὁ Φάνης ».

—« Ποῖος εἶναι αὐτός, κύριε; » ἠρώτησαν πολλοὶ τῶν μαθητῶν τότε.

—« Αὐτός » ἀπεκρίθη ὁ διδάσκαλος: « ἐπειδὴ εἰς κάθε δημοκρατουμένην πολιτείαν ἕκαστος πολίτης βλέπει ὅτι δύναται μίαν ἡμέραν νὰ φθάσῃ καὶ αὐτὸς μέχρι τῆς θέσεως τοῦ προέδρου τῆς δημοκρατίας, ἔνεκα τοῦ λόγου τούτου καὶ ἐνδιαφέρεται περισσότερο περὶ τῶν ὑποθέσεων τῆς πολιτείας του καὶ φιλοτιμεῖται πολὺ νὰ καλυτερεύεται ὁ ἴδιος πάντοτε. Τὸ ἴδιον ὅμως δὲν συμβαίνει καὶ εἰς τὰς βασιλευόμενας πολιτείας ».

Ὁ διδάσκαλος θὰ ἤθελε ν' ἀναπτύξῃ ἀκόμη περισσότερο τὴν γνώμην του αὐτήν, ἀλλ' εἶδεν ὅτι παρήλθεν ἡ ὥρα· καὶ δι' αὐτὸ ἀνέβαλε τὴν ἀνάπτυξιν του ταύτην δι' ἄλλην περίστασιν. Ἐπήνεσεν ὅμως καὶ τοὺς δύο μαθητάς του διὰ τὸ θέμα τῆς συζητήσεώς των ἐκείνης.

Δημοσθ. Ἀνδρεάδης

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ IB'.

Ἀλτροπισμός καὶ ἀλληλεγγύη.

1. ΟΙ ΑΦΑΝΕΙΣ ΗΡΩΕΣ

Οἱ Ἀγγλοι ὀνομάζουσι τοὺς φθινοπωρινούς καὶ χειμερινούς μῆνας «μαύρους». Καὶ πράγματι κατὰ τοῦ μῆνας τούτους ὅχι μόνον ἡ γῆ χάνει τὰ γελαστά χρώματά της καὶ προσλαμβάνει μελαγχολικά, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ θάλασσα, ἡ λάμπουσα καὶ ἀπαστράπτουσα κατὰ τὴν ἀνοιξιν καὶ τὸ καλοκαίρι, μεταβάλλει τὴν φυσιογνωμίαν της. Ταράσσεται, ἐξοργίζεται, τὸ χρῶμά της γίνεται σκοτεινὸν καὶ μέσα εἰς τὸν διαρκῆ θρυβὸν της αἰσθάνεται ἀνησυχίαν καὶ ἀνυπομονησίαν.

Οἱ κάτοικοι τῶν παραθαλασσίων τόπων, ἐπειδὴ ἡ τύχη των εἶναι στενῶς συνδεδεμένη μὲ τὰς ἰδιοτροπίας της, ἀρχίζουν νὰ πηγαινέσωνται ἀνήσυχοι.

Εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανὸν αἱ τρικυμίας ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπικρατοῦν περὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ τέλη τοῦ χειμῶνος. Κατὰ τὸν Μάρτιον, Ἀπρίλιον, Νοέμβριον καὶ Δεκέμβριον συμβαίνουν τὰ περισσότερα ναυάγια.

Κατὰ τὸν χειμῶνα ἡ φύσις γίνεται ἀγριωτέρα· τὸν θόλον τοῦ οὐρανοῦ τὸν κρύπτουν ὄγκοι νεφῶν. Νεὲς μίξει τις ὅτι αἱ μελαγχολικαὶ νύκτες εἶναι πλήρεις ὑπερφυσικῶν ἤχων καὶ διαφόρων φαντασμάτων. Ἡ ἀγρία τρικυμία μαίνεται, βρυχᾶται, στενάζει. Ἡ θάλασσα ἀφρίζει. Οἱ χαμηλοὶ οἰκίσκοι τῆς ἀκτῆς κρύ-

πτονται περίφοβοι κάτω ἀπὸ τὰς στέγας των. Τὰ φύλλα τῶν παραθύρων ἑρμητικῶς κλεισμένα. Φῶς πουθενὰ δὲν φαίνεται. Ὑπάρχουν ἄρᾳ γε ἄνθρωποι εἰς τὴν θάλασσαν κατ'αὐτὴν τὴν κακοκαιρίαν; Εἰς μίαν στιγμὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν διακόπτεται ὁ θόρυβος τῶν λυσσώντων κυμάτων, φθάνουν μέχρι τῆς ἀκοῆς μας ἀπελπιστικαὶ φωναί· εἶναι αἱ φωναὶ τῶν κινδυνευόντων.

Κατὰ τοὺς παλαιότερους χρόνους εἰς ἀπάντησιν τῶν σπαραξικαρδίων τούτων κραυγῶν ἔσπευδον ἐκ τῆς παραλίας τὰ κακοποιὰ στοιχεῖα, διὰ νὰ ληστεύσουν καὶ νὰ φονεύσουν. Ἦτο φρικτὴ ἡ ἐποχὴ ἐκείνη, κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ κακαὶ αὐταὶ φύσεις ἐλάμβανον μέρος εἰς τὴν ἐξοντωτικὴν τῆς θαλάσσης ἐργασίαν. Οἱ ἄνθρωποι τότε ὄχι μόνον ὠφελοῦντο ἐκ τῶν ναυαγίων, ἀλλὰ καὶ τὰ προεκάλουν. Διὰ νὰ ἀπατήσουν τοὺς ναυτιλλομένους, ἤναπτον φῶτα ἐπὶ τῶν κεράτων τῶν ζώων. Οἱ δυστυχεῖς ναῦται, ἐκλαμβάνοντες αὐτὰ ὡς φῶτα ἄλλου πλοίου, διηύθυνον ἀνύποπτοι τὸ πλοῖόν των πρὸς αὐτό, προσέκρουον ὅμως ἐπὶ τῆς ἀκτῆς καὶ κατεστρέφοντο. Πόσα πλοῖα κατεστράφησαν κατὰ τὸν ἀπάνθρωπον καὶ ἀντιχριστιανικὸν τοῦτον τρόπον! Καὶ ὅμως δὲν ἠσχύοντο νὰ ἐπικαλοῦνται τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς ἐκκλησίας! Προσῆρχοντο εἰς τοὺς ναοὺς τῶν Ἀγίων καὶ παρεκάλουν ὅπως ὁ χεῖμών τοὺς στείλῃ περισσότερα θύματα! Ἀμα διεκρίνετο πλοῖόν τι κινδυνεῦον, ἀμέσως οἱ κώδωνες τῆς ἐνοριακῆς ἐκκλησίας ἐκάλουν εἰς τὸ ἀδελφοκτόνον ἔργον. Ἄνδρες καὶ γυναῖκες ὡπλισμένοι μὲ πελέκεις καὶ

μέ ἀρπάγας, συνηθροίζοντο εἰς τὴν παραλίαν· καὶ ἄλλοι μὲν κατεθρυμμάτιζον τὸ ναυαγῆσαν πλοῖον, ἄλλοι δὲ ἐλήστευον τὰ ἐκβραζόμενα ὑπὸ τῶν κυμάτων πτώματα!

Τὰ ἔθιμα ταῦτα εὐτυχῶς τώρα ἐξέλιπον. Οἱ ἄνθρωποι ἔγιναν φιланθρωπότεροι καὶ οἱ ὅροι τῆς ναυσιπλοίας ἐβελτιώθησαν. Ἡ ναυπηγικὴ ἐτελειοποιήθη, καὶ τὰ σκάφη τώρα κατασκευάζονται πολὺ στερεώτερα. Οἱ ναυτικοὶ χάρται ἔγιναν τελειότεροι, τὰ βάθη τῆς θαλάσσης κατεμετρήθησαν καὶ ἐπὶ τῶν ὑφάλων ἐστήθησαν διακριτικὰ σημεῖα καὶ φανοί. "Ὅσον ὅμως καὶ ἂν ἐμόχθησεν ὁ ἄνθρωπος νὰ καταστήσῃ τὴν θάλασσαν φιλόξενον, πάντοτε εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ εὐρίσκηται ἕτοιμος διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον.

Τὸ ἐξῆς συνέβη κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1896. Τὸ πλοῖον «Ἐμμανουήλ», πλέον πλησίον τῶν ἀκτῶν τῆς Βρεττανικῆς παραλίας, ἐκινδύνευσε νὰ καταποντισθῇ. Τὸ πηδάλιον κατέστη ἄχρηστον, τὰ ἱστία ἐκρέμαντο καταξεσχισμένα εἰς ράκη, τὸ κατάστρωμα ἦτο καταπλημμυρισμένον ἀπὸ νερά. Τὸ πλήρωμα ζητεῖ σωτηρίαν ἐπὶ τῶν ἰστῶν καὶ τῶν ἐξαρτημάτων τοῦ πλοίου. Μία μόνη ἐλπίς ὑπολείπεται. "Αν τοὺς ἀκούσουν ἀπὸ τὴν παραλίαν καὶ ἔλθουν εἰς βοήθειάν των.

Πράγματι, δὲν παρῆλθε πολλὴ ὥρα καὶ ἐφάνη λέμβος, ἥτις, διευθυνομένη πρὸς αὐτοὺς, προσεγγίζει μετ' ὀλίγον εἰς τὸ καταβυθιζόμενον σκάφος καὶ ρίπτει τὴν ἄκραν χονδροῦ σχοινίου ἐπὶ τοῦ καταστρώματος. Μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς του κατέρχεται ἐκ τοῦ ἱστοῦ εἰς ναύτης καὶ προσδένει τὸ σχοινίον εἰς τὸν ἱστόν.

Τὸ σχοινίον τοῦτο ἔσωσε τὴν ζωὴν ὅλου τοῦ πληρώματος, τὸ ὁποῖον μὲ τὴν βοήθειαν αὐτοῦ κατήλθεν εἰς τὴν λέμβον.

Ἄλλο συμβάν παρόμοιον σχεδὸν ἔλαβε χώραν εἰς τὰς ἀφιλοξένους ἀκτὰς τοῦ Βορείου Ὠκεανοῦ. Ὁ ἄνεμος ἔπνεε λυσσώδης, τρικυμία τρομερὰ συνετάρασσε τὴν θάλασσαν. Μία λέμβος ἀλιέων ἔχασε τὸν δρόμον της καὶ προσέκρουσεν εἰς ὕφαλον. Τὸ πλήρωμά της μετὰ κόπους ὑπερανθρώπους κατάρθωσε νὰ ἀναβῇ ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἐνὸς σκοπέλου καί, πεινασμένον, καταπληγωμένον καὶ ἡμιθανὲς συνεσφίγγετο, διὰ νὰ θερμάνῃ τὰ ἀπονεκρωθέντα ἐκ τοῦ ψύχους μέλη του. Οἱ ναυαγοὶ περιμένουν νὰ ἐξημερώσῃ. Ἴσως νὰ τοὺς παρατηρήσουν ἀπὸ τὴν παραλίαν.

Ἐξημέρωσε. Βλέπουν τὴν παραλίαν εἰς ἀπόστασιν 30—40 μέτρων, ἀλλὰ τοὺς διαχωρίζει ἀπ' αὐτὴν ἡ μαινομένη θάλασσα. Τὰ κύματα βογγοῦν καὶ ἀφρίζουν. Κράζουν εἰς βοήθειαν· καμμία ἀπάντησις! Εἶναι ἀπελπιστικὴ ἡ θέσις τῶν δυστυχῶν ναυαγῶν. Αἰφνης κάποιος ἐπήδησεν εἰς τὴν θάλασσαν. Τί σημαίνει τοῦτο; Παρέλυσαν αἱ χεῖρές του, τὸν κατέλαβεν ἀπελπισία; ὦ! ὄχι! Ἴδου αὐτός! πάλιν ἀναφαίνεται, ἀναδύει, ἀλλὰ δὲν ἐπιστρέφει εἰς τὸν σκόπελον· διευθύνεται εἰς τὴν παραλίαν. Εἶναι ὁ Ἰωάννης Ρόδας, ὁ ἀπτότητος Ἰωάννης Ρόδας. Ἐπειδὴ εἰς τὰς φωνάς του δὲν ἔλαβεν ἀπάντησιν, ἀπεφάσισε νὰ φθάσῃ μόνος του εἰς τὴν παραλίαν. Φθάνει ἐπὶ τέλους, πατεῖ εἰς τὴν γῆν· ἀναζητεῖ, πλὴν ματαίως· περίξ του κανεὶς δὲν φαίνεται. Στηρίζεται διὰ τῆς χειρός του εἰς μίαν προεξοχὴν

τῆς ἀκτῆς, διὰ τῆς ἄλλης νεύει εἰς τοὺς συντρόφους του: «Γρήγορα! Κρατῆστε τὸ σχοινὶ καὶ καταβῆτε! Ἐγὼ θὰ σᾶς ὑποστηρίξω, θὰ σᾶς βοηθήσω». Μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ τολμηροῦ ναύτου διεσώθησαν ὅλοι.

Εἰς τὰς παραλίαις τῆς θαλάσσης κατοικοῦν ἄνθρωποι, τῶν ὁποίων προορισμὸς νομίζεις ὅτι εἶναι ἡ αὐτοθυσία. Εἰς τὴν Βρεττανίαν εὐρίσκονται πλῆθος τοιούτων ἀφανῶν ἡρώων. Τὸ ἐξωτερικὸν τοὺς δὲν φανερώνει τίποτε. Εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἄνθρωποι ἀπλοῖ, ἀμόρφωτοι μὲ κατὰμαυρα ἀπὸ τὴν πίσσαν χέρια. Φοροῦν ξύλινα ὑποδήματα, δεμένα μὲ λωρίδας· τὰ πανταλόνιά των εἶναι μπαλωμένα μὲ ἀναρίθμητα κομμάτια, τὸ δὲ σακκάκι, πρὸ πολλοῦ ξεθωριασμένον, δὲν ἡμπορεῖς νὰ ἐννοήσης τί χρῶμα ἔχει, Ἡ ζωὴ των εἶναι ἀπλῆ. Καταγίνονται εἰς τὴν ἀλυσίδα. Ἀπομακρύνονται ἀπὸ τὴν ξηρὰν μὲ τὴν ἄμπωτιν καὶ ἐπανέρχονται μὲ τὴν παλίρροιν. Σύρουν τὰς λέμβους των εἰς τὴν παραλίαν καὶ διευθύνονται εἰς τὰς καλύβας των, τὸ ἐσωτερικὸν τῶν ὁποίων πτωχικόν, ὡς μόνον στόλισμα ἔχει παλαιὰ κρεββάτια, καρέκλες καὶ τινα κιβώτια. Ἄλλ' εἰς τὸν τοῖχον βλέπεις κρεμασμένα διπλώματα, πιστοποιητικά, ἀναμνηστικὰ μετάλλια, ἐνίοτε δὲ καὶ παράσημα. Καὶ ἀναγινώσκεις: «Διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀτμοπλοίου «Μαρία» 6 Νοεμβρίου». «Διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἰστιοφόρου «Ἐλισάβετ» 15 Ἀπριλίου» καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς.

Ἀκουσίως τὸν ἄνθρωπον καταλαμβάνει σεβασμὸς πρὸς τοὺς ἐνοίκους τῶν καλυβῶν τούτων, ὥσάν νὰ μεταφέρηται νοερῶς εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν ἀρχαίων

ἡρώων. Καὶ πραγματικῶς, οἱ ἄσχημοι οὗτοι ἄλιεῖς εἶναι πραγματικοὶ ἥρωες.

Πολλάκις ὁ ἄλιεύς, ἐνῶ εὐρίσκεται ἐξηπλωμένος ἐπὶ τῆς σκληρᾶς στρωμνῆς του, ἀναπηδᾷ αἴφνης καὶ λέγει εἰς τὴν γυναῖκά του: «'Ακοῦς; φωνάζουν, μοὶ φαίνεται.....». «Ναί, ναί, κάποιος καλεῖ εἰς βοήθειαν· πήγαινε γρήγορα!» Μισοντυμένος σηκώνεται καὶ τρέχει, τρέχει τὴν νύκτα πρὸς τὴν τρικυμιώδη θάλασσαν, ἐνῶ καθ' ὁδὸν κτυπᾷ εἰς τὰ παράθυρα καὶ ἐξυπνᾷ καὶ τοὺς ἄλλους γείτονας ἄλιεῖς. Μετά τινα λεπτὰ φθάνουν εἰς τὴν παραλίαν, πηδοῦν εἰς τὴν πρώτην λέμβον καὶ διασχίζουν ἀτρόμητοι τὴν θάλασσαν, παλαίουν μὲ αὐτὴν καὶ ἀρπάζουν ἀπὸ τὰ ἀδηφάγα κύματά της τὸ θυμὰ, χωρὶς νὰ σκεφθοῦν διὰ τὸν ἑαυτὸν των καὶ διὰ τὴν ζωὴν των, οὔτε ποῖοι εἶναι αὐτοί, τοὺς ὁποίους θὰ σώσουν, ὁμοεθνεῖς ἢ ἄλλοενθεῖς.

Πρὸ 35 ἐτῶν ἤρχισαν νὰ συστηματοποιοῦν τὴν φι-
λάνθρωπον αὐτὴν καὶ εὐγενῇ ἐνέργειαν καὶ ἐδημιούρ-
γησαν ὁλόκληρα ναυαγοσωστικὰ σώματα μὲ δι-
οικητὰς καὶ ύφισταμένους, ἐφωδιασμένους μὲ κατάλ-
ληλα μηχανήματα καὶ ἄλλα ἐξαρτήματα, συντη-
ρούμενα ἐξ ἰδιαιτέρων πόρων.

Ἐσχηματίσθη σύλλογος, ὀνομαζόμενος «Κεντρικὸς
ναυαγοσωστικὸς σύλλογος». Μεταξὺ τῶν ἐξαρτημά-
των τοῦ συλλόγου τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν τὰ
τηλεβόλα, τὰ ὁποῖα ὅμως, ἀντὶ νὰ διασκορπίζουν
τὸν θάνατον, χαρίζουν τὴν ζωὴν. Ἐπὶ τῆς ὁβίδος,
ἣτις ἐξέρχεται τοῦ στομίου των, εὐρίσκεται προσδε-
δεμένον λεπτὸν σχοινίον μήκους 300 μέτρων. Ὅταν

Ἄναγνωστικὸν Καθαρ. ΣΤ' Δημ. Ἀνδρεάδου, "Ἐκδ. Α'.

δὲ αὕτη πίπτῃ ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τοῦ κινδυνεύοντος πλοίου, διὰ τοῦ λεπτοῦ τούτου σχοινίου τεντώνουν ἄλλο στερεώτερον ἀπὸ τὸ σκάφος εἰς τὴν παρალიάν, καὶ οὕτω τὸ πλήρωμα καὶ οἱ ἐπιβάται διαφεύγουν τὸν θάνατον. Τὸ τηλεβόλον τοῦτο διέσωσε τὴν ζωὴν πολλῶν ἀνθρώπων! Ἀλλὰ πραγματικαὶ νικητρίαι τῶν κυμάτων ἀπεδείχθησαν αἱ ναυαγοσωστικαὶ λέμβοι ἢ ὅπως τὰς ὀνομάζουν οἱ Ἕλληες, «λέμβοι τῆς ζωῆς».

Πλησίον μικρᾶς παραθαλασσίας πόλεως ὑψοῦται μνηστηριώδης οἰκοδομὴ μὲ πολλὰς καὶ μεγάλας θύρας. Ἐντὸς τῆς οἰκοδομῆς ταύτης ἐπάνω εἰς μεγάλο κάρρον ἔβλεπέ τις ναυαγοσωστικὴν λέμβον. Ὅταν τὴν μετέφερον ἀπὸ τὰ ναυπηγεῖα εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο, ὅλος ὁ κλῆρος μὲ χρυσοῦφάντους ἱερατικὰς στολὰς ἦλθε, διὰ νὰ τῆς δώσῃ τὰς εὐλογίας του. Πέριξ αὐτῆς ἐστέκετο ὁ κόσμος μὲ ἀνημμένα κηρία καὶ προσηύχετο.

Εἰς τὴν λέμβον αὐτὴν ἔδωκαν ὄνομα καὶ τὴν θεωροῦν ὡς ὑπερφυσικὴν. Πιστεύουν ὅτι ποτὲ δὲν ἀναποδογυρίζει. *

Καὶ πράγματι ἡ ναυαγοσωστικὴ λέμβος δὲν βυθίζεται. Ἄν συμβῇ νὰ εἰσρεύσῃ εἰς αὐτὴν θαλάσσιον ὕδωρ, ἐξέρχεται ἄφ' ἑαυτοῦ ἀπὸ ἑξ χονδρὺς σωλῆνας, τῶν ὁποίων τὸ μὲν ἐν στόμιον εὐρίσκεται ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τῆς λέμβου, τὸ δὲ ἄλλο εἰς τὸν πυθμένα αὐτῆς. Ἐκτὸς δὲ τούτου, ἐπειδὴ ἡ τρόπις αὐτῆς εἶναι σιδηρᾶ, δύο δὲ δοχεῖα ἀέρος εὐρίσκονται προσδεδεμένα στερεῶς εἰς τὰ δύο τῆς ἄκρας, ἐν περιπτώσει ἀνατροπῆς μὲ τὴν πρώτην μικρὰν κίνησιν τῶν κυμά-

των ἐπανέρχεται εἰς τὴν προτέραν τῆς θέσιν Ἕνεκα τούτου πολὺ σπανίως μὲ αὐτὴν πνίγονται οἱ ναῦται.

Ἐκ τῶν 400 ναυτῶν, οἱ ὅποιοι ἔπλεον ἐπὶ 25 ναυαγοσωστικῶν λέμβων, ἐπνίγησαν μόνον 25, ἐνῶ ἐκ τῶν ταξιδευόντων ἐπὶ τῶν συνήθων λέμβων ἐκ τῶν 120 ἀπωλέσθησαν οἱ 87.

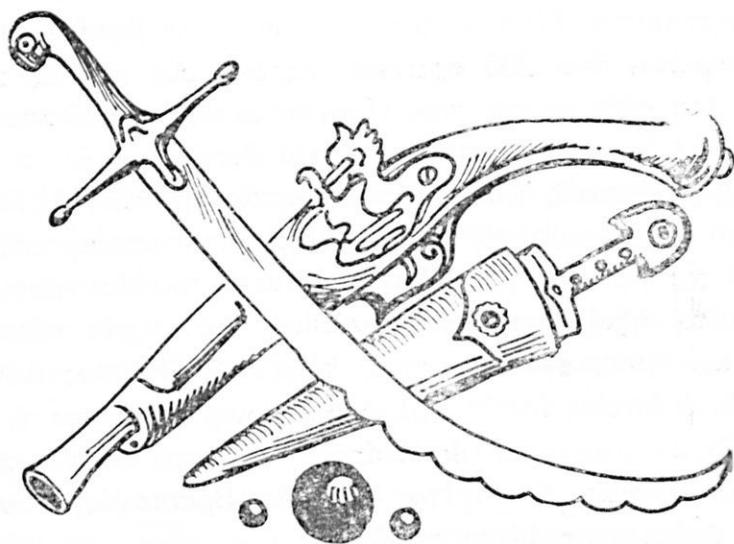
Ὁ γαλλικὸς «Κεντρικὸς σύλλογος» διαθέτει περισσότερας τῶν 500 λέμβων μὲ τηλεβόλα καὶ ὅλα τὰ ἐξαρτήματα. Εἰς τοὺς διοικητὰς καὶ τοὺς βοηθοὺς των πληρῶνει ἀνὰ 200 φράγκα, εἰς δὲ τοὺς ναύτας ἀνὰ 15 διὰ κάθε φορὰν, πού ἐξέρχονται εἰς τὴν θάλασσαν. Ἐκτὸς δὲ τούτου, πληρῶνει καὶ διαφόρους ἄλλας ἀμοιβὰς εἰς τοὺς ἥρωικώτερους ἐκ τῶν ναυτῶν. Ἡ Γαλλικὴ Ἀκαδημία εἰς τὰς ἀμοιβὰς ταύτας προσθέτει καὶ τὸ βραβεῖον, τὸ ὀνομαζόμενον «τοῦ Μοντιένου». Πολλοὶ ἠξιώθησαν τοῦ βραβείου τούτου, ἐκ τῶν ὁποίων μνημονεύομεν τοὺς ἐξῆς: Ὁ Πιλᾶτος Δελαουᾶ, ὁ ὁποῖος ἔσωσε 201 ἀνθρώπους, ὁ Γόσσην, ὁ ὁποῖος ἐν διαστήματι ἑπτὰ ἐτῶν ἔσωσε τὰ πληρώματα ἑννέα πλοίων. Καὶ τρίτος ὁ Δεμάτ, Βρεττανός, σώσας 75 ἀνθρώπους μέχρι τοῦδε.

Μίαν φορὰν ἔσωσε τὸν ναύτην Κερνὲ τοῦ πλοίου «Φλωρεντία», μετὰ δύο δὲ ἑβδομάδας, περιπατῶν εἰς τὴν ἀποβάθραν τοῦ Ρόσκωφ, ἤκουσε κραυγὴν καλοῦσαν εἰς βοήθειαν. Ὁ Γόσσην ἀμέσως ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν, χωρὶς νὰ ἐκδυθῇ καὶ ἀπέσυρεν ἐκ τῆς θάλασσης τὸ μικρὸν κοράσιον τοῦ ἰδίου ναύτου Κερνέ!

Ὁ Κεντρικὸς ναυαγοσωστικὸς γαλλικὸς σύλλογος δικαίως δύναται νὰ καυχᾶται διὰ τὰ μέλη του καὶ νὰ

ὑπερηφανεύηται. Μέχρι τοῦδε ἐσώθησαν ὑπὸ τῶν μελῶν τοῦ συλλόγου 137 ἄνθρωποι ἀπὸ βέλαιον θάνατον. Ἐν διαστήματι ἐνὸς μόνον ἔτους ἀπὸ 1 Μαρτίου 1898 — 1 Μαρτίου 1899 ἐσώθησαν 1541. Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι εἶναι εὐγλωττότεροι ἀπὸ κάθε ἄλλον ἔπαινον.

Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ

2. ΟΙ ΥΔΡΑΙΟΙ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΣΠΕΤΣΙΩΤΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΨΑΡΙΑΝΟΥΣ

Κατὰ τὸ ἔτος 1826 μετὰ τὴν πτῶσιν τοῦ Μεσολογίου τόσον κατεπλάγησαν ἐκ τοῦ ἀτυχήματος τούτου οἱ Ἕλληνες, ὥστε μεταξὺ αὐτῶν γενικὴ ἐπεκράτησεν ἡ πεποίθησις ὅτι ὁ Ἰμβραήμ πασᾶς, συμπληρῶν τὸ ἔργον τῆς καταστροφῆς του, θὰ ἐπιπέσῃ μετ' ὀλίγον

κατὰ τῶν Σπετσῶν καὶ τῆς Ὑδρας καὶ θὰ γίνη εὐκόλως κύριος αὐτῶν. Οἱ Σπετσειῶται, βλέποντες τότε ὅτι δὲν ἦσαν ἀσφαλεῖς ἐπὶ τῆς νήσου των, διότι ἦτο λίαν εὐπρόσβλητος, ἐνόμισαν ἀπαραίτητον χάριν τῆς κοινῆς σωτηρίας νὰ ἐγκαταλείψουν αὐτὴν καί, μετοικοῦντες εἰς τὴν γειτονικὴν Ὑδραν, νὰ συνενώσουν ἐπὶ τὸ αὐτὸ μετὰ τῶν Ψαριανῶν ἀπάσας τὰς ναυτικὰς τοῦ ἔθνους δυνάμεις. Οἱ πρόκριτοι τῆς Ὑδρας, προεξάρχοντος τοῦ Λαζάρου Κουντουριώτου, μόλις ἔμαθον τὰς τοιαύτας σκέψεις καὶ προθέσεις τῶν γειτόνων των παρὰ τῶν ἀπεσταλμένων τῶν Σπετσειῶν, ἔγραψαν πρὸς αὐτοὺς τὰ ἑξῆς :

«Τὰ ὅσα ζητήματα οἱ ἀπεσταλμένοι σας μᾶς ἐπρότειναν, ἐνεκρίθησαν ὅλα ἀπὸ ἡμᾶς καὶ ἀπὸ τὸν λαόν μας, τὸν ὅποιον ἐπροσκαλέσαμεν εἰς συνέλευσιν ἐνώπιόν των καὶ τοιουτοτρόπως οὗτοι εἶδον καὶ ἤκουσαν τὰς ἀποφάσεις του. Πρῶτον δηλ. ὅτι εἴμεθα σύμφωνοι χάριν τῆς κοινῆς σωτηρίας εἰς τὴν στενὴν ἔνωσιν καὶ ἀδελφικὴν ὁμόνοιαν· καὶ δεύτερον εἰς τὸ νὰ σᾶς παρὰσχωμεν τ' ἀναγκαῖα καταλύματα κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν σας, εἰς τὰ ὅποια, χωρὶς νὰ πληρώνετε ἐνόκιον, νὰ μέινετε ὅσον καιρὸν θέλετε. Ὅσαι διαφοραὶ ὑπάρχουν μετὰ τῶν συμπολιτῶν σας καὶ τῶν ἰδικῶν μας, θὰ λησμονηθοῦν καὶ δὲν θὰ ἀναφέρονται ὅσον καιρὸν συγκατοικήσωμεν. Ταχύνετε λοιπόν, ἀδελφοί, τὸν πανοικεῖ ἐρχομόν σας, διὰ νὰ γίνη τὸ ταχύτερον ἡ γενικὴ ἐκστρατεία. Ὅταν φθάσουν ἐδῶ αἱ οἰκογένειάί σας, θὰ εὔρουν ἑτοιμα καὶ εὐκαιρα τὰ σπίτια τῶν Καμινίων καθὼς καὶ ἀδελφικὴν δεξίωσιν ἐκ

μέρους ὅλων μας». Τὰ ἴδια ἔγραψαν καὶ πρὸς τοὺς Ψαριανούς.

Καὶ οἱ μὲν Ψαριανοὶ ἀπεκρίθησαν, ὅτι «ἡ μετοίκησις τοῦ λαοῦ των ἦτο ἀδύνατος, ἀλλ' εἶναι πρόθυμοι νὰ ἐκπλεύσουν εἰς ὅποιανδὴποτε στιγμὴν μάθουν παρ' αὐτῶν ὅτι εἶναι ἔτοιμοι». Οἱ δὲ Σπετσιῶται μετώκησαν τῷ ὄντι εἰς Ὑδραν καὶ ἔτυχον ἀδελφικωτάτης δεξιώσεως καὶ πολλῶν περιποιήσεων καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς μετοικεσίας των.

Κ. Παπαρηγόπουλος

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

Θ ε ό ς .

1. ΘΕΟΥ ΠΑΡΟΥΣΙΑ

Θεὸς ὑπάρχ' εἰς οὐρανοὺς
προστάτης τῶν ἀνθρώπων,
καὶ ἡ καρδία καὶ ὁ νοῦς
τὸν βλέπ' εἰς πάντα τόπον.

Τὸν βλέπ' εἰς τὸν οὐράνιον
φωστῆρα τῆς ἡμέρας
καὶ εἰς τὸ φῶς τὸ δάνειον
τῆς ποντοπόρου σφαίρας.

Τὸν βλέπει, ὅταν καταιγὶς
σωρεύῃ μαῦρα νέφη,
καὶ ὅταν παρήγορος τῆς γῆς
γαλήνη ἐπιστρέφῃ.

Τὸν βλέπει εἰς τὸν ἡμέρον
παλμὸν τῆς εὐτυχίας,
ἀλλὰ κ' εἰς τὴν ἐφήμερον
ὁδύνην τῆς καρδίας.

Εἰς τ' οὐρανοῦ τὸν πάπυρον
ἡ δόξα Του ἐγράφη
καὶ τὸν ὕμνεῖ τὸ ἄπειρον
καὶ ἡ ζωὴ κ' οἱ τάφοι.

Τὸ κράτος Του δοξάζοντα
τὸν τρέμουσι τὰ ὄντα,
τὸν πᾶν ἐξουσιάζοντα
καὶ πανταχοῦ παρόντα.

Ἄλ. Ρα γκα β ἦ ς

2. Ο ΘΕΟΣ

Πρὸς τί ζητοῦμεν τὸν Θεὸν εἰς ἔρημον κελλίον;
Μὴ ἄλλο τῆς εὐκλείας Του σαφέστερον βιβλίον
ὑπάρχει ἀπὸ τὰ λαμπρὰ δημιουργήματά Του;
Τὸ ἔσχατον ζωῦφιον καθὼς καὶ ὅλ' ἡ φύσις
τὴν παντοδυναμίαν Του δὲν διηγεῖτ' ἐπίσης;
Δὲν εἶναι θρόνος Του ἡ γῆ, δὲν εἶναι ὀφθαλμός Του
ὁ διαλάμπων ἥλιος καὶ βλέμμα Του τὸ θέρος,
καὶ νεῦμά Του ἡ ἀστραπή; καὶ τῶν ψυχῶν τὸ θάλπος
δὲν εἶναι ἀντανάκλασις τοῦ μειδιάματός Του;
Καὶ δὲν λατρεύομεν Αὐτὸν μεγαλοπρεπεστέρως,
θαυμάζοντες τὸν κόσμον Του, τὴν πλάσιν τῆς χειρός Του

Ἄλ. Ρα γκα β ἦ ς

3. ΥΜΝΟΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΘΕΟΝ

Σὲ μεγαλύνουσιν, ὦ ποιητά,
πάντα τ' ἀόρατα καὶ ὀρατά·
ἀστέρες, ἥλιος, γῆ, οὐρανός,
εἶπας κι ἐγένοντο ἐκ μηδενός.

Ψυχῶν ἀνάτασις, ὕμνος γλωσσῶν,
φόρον σοὶ φέρουσι, Σὰ ἐκ τῶν Σῶν.
Δῶρόν σου κάλλιστον λάμπ' ἡ ζωὴ
κι αἰνεῖ Σε, Κύριε, πᾶσα πνοή.

Ἦψας τὸν ἥλιον, μέγαν φανόν,
μ' ἄστρα κατέσπειρας τὸν οὐρανόν.
Τὰς ὥρας ἔταξας, κι ὥς μειδιᾷς,
μ' ἄνθη στολίζεται ἡ πεδιάς.

Οἱ κόσμοι τρέμουσι τὸν Σὸν θυμόν·
αὐτοῦ ἀπαύγασμα εἶναι ὁ χειμῶν·
ἡ πλάσις σύμπασα μέγας ναός,
ἐφ' οὗ ἐν ὄνομα λάμπει: Θεός.

Ἦ λ. Τανταλίδης

Τ Ε Λ Ο Σ

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΤΟΥ ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟΥ ΤΗΣ ΚΑΘ. ΤΗΣ ΣΤ' ΤΑΞΕΩΣ

"Ύμνος πρὸς τὸν Θεὸν (ποίημα Ἀγγ. Βλάχου) 3

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Αἰσώπειοι μῦθοι.

	Σελ.
1. Λύκος καὶ ποιμένες.....	4
2. Ἐρίφιον καὶ λύκος.....	5
3. Κόραξ καὶ μήτηρ.....	5
4. Ἀλώπηξ καὶ σταφυλαί.....	5
5. Σκώληξ καὶ ἀλώπηξ.....	5
6. Περιστέρα καὶ κορώνη.....	6
7. Ἰατρὸς καὶ ἀσθενής.....	7
8. Νυκτοκλέπται καὶ πετεινός.....	7
9. Γεωργὸς καὶ Τύχη.....	8
10. Ἑρμῆς καὶ ἀγαλματοποιός.....	8

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς Μυθολογίας.

1. Ἡ κοσμογονία (Χαρίσιος Παπαμάρκου. Διασκευή)	10
2. Ὁ Κρόνος κυρίαρ ὁ τοῦ Σύμπαντος (*Ἄννα Τριανταφυλλίδου. Διασκευή)	13
3. Ὁ Κρόνος πατήρ (Κατὰ τὸν Χ. Παπαμάρκου καὶ τὴν *Ἄνναν Τριανταφυλλίδου. Διασκευή).....	15
4. Ἡ Τιτανομαχία (Χ. Παπαμάρκου. Διασκευή).....	19

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Φρονηματιστικά.

Σελ.

5. Ὁ Τυφών (Χ. Παπαμάρκου).....	22
6. Ὁ Ὀλυμπος (Χ. Παπαμάρκου).....	24
1. Ἡ δύναμις τῆς στοργῆς (Ἰβάν Τουργκένιεφ).....	27
2. Ἡ τελευταία συνάντησις τοῦ Ἑκτορος καὶ τῆς Ἀνδρομάχης (Ἐκ τῆς Ἰλιάδος τοῦ Ὀμήρου. Παράφρασις Δ. Μ. Α.)	28
3. Ἀληθινὸ παραμῦθι (Ἀρ. Κουρτίδης. Διασκευή)....	33
4. Ὁ μικρὸς ταχυδρόμος (Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ).....	44
5. Ὁ υἱὸς ἐργάτου πρόεδρος τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας (Τοῦ ἐν Παρισίοις ἀνταποκριτοῦ τοῦ «Ἐθνους» Διασκευὴ Δ. Μ. Α.).....	58
6. Τὸ σχολεῖον τοῦ χωρίου (ποίημα Σπ. Βασιλειάδου)	65

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ.

Περιγραφαί.

1. Ἡ Μεγαλόχαρη (Ἀγγ. Τανάγρα)	66
2. Ἡ ἑαρινὴ ἑσπέρα (ποίημα Γ. Βιζυηνοῦ).....	70
3. Τὸ ἔαρ (Χ. Παπαμάρκου).....	71
3. Ἡ ἀνοιξίς (ποίημα Ἀλ. Κατακουζηνοῦ).....	78
4. Ἀπὸ τὸ Καρπενήσι εἰς τὸ Κεράσοβον (Γ. Κουράτος)	79
5. Ἀνὰ τὰ χωρία τῆς Εὐρυτανίας (Γ. Κουράτος)....	85
6. Τὰ ὁστὰ τοῦ Κολοκοτρώνη εἰς τὴν Τρίπολιν (Ἑμμ. Θ. Γρηγορίου)	89

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Φυσιογνωστικά.

1. Ὁ σκύλος τοῦ Γαμβέτα (Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ).....	97
2. Ὁ τρυποφράκτης (Στέφανος Γρανίτσας. Μεταφορὰ Δ. Μ. Α.).....	98

Σελ.

3. Ἡ φιλοστοργία τῶν πτηνῶν (Κ. Καλλίνικος. Διασκευὴ Δ. Μ. Α.)	103
4. Ἡ ἱστορία τῆς γῆς	106
5. Ἡ καταιγὶς (Κ. Καλλίνικος).....	111
6. Ἡ καταιγὶς (ποίημα Ἀχιλ. Παράσχου)	113
7. Ἡ καρδιά μας (Π. Νιρβάνας. Διασκευὴ Δ. Μ. Α.)..	114
8. Τὸ ἀνθρώπινον ἐργαστάσιον (Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ)	116

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'.

Ὑγεία

1. Τὰ μικρόβια (Ἐκ τοῦ Ρωσσικοῦ).....	124
2. Μικρόβια καὶ καθαριότης (Ἐκ τοῦ Ρωσσικοῦ)	129
3. Κόνις καὶ καθαριότης (Ἐκ τοῦ Ρωσσικοῦ)	133
4. Πῶς προφυλασσόμεθα ἀπὸ τὴν εὐλογίαν; (Ἐκ τοῦ Ρωσσικοῦ).....	138
5. Τὸ οἶνόπνευμα κατὰ τοῦ ψύχους (Ἐκ τοῦ Ρωσσικοῦ)	141

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Γεωργία

1. Ἡ καλλιέργεια τῶν ὀσπρίων (Σπ. Χασιώτης)	147
2. Συνεταιρική κτηνοτροφία (Σπ. Χασιώτης).....	151

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Ἱστορικὰ ἀνέκδοτα.

1. Ὁ Ρήγας (ποίημα Γ. Ζαλοκώστα)	156
2. Ὁ Σουλιώτης Τζήμας Ζέρβας (Ἐκ τῆς Ἱστορίας τοῦ Μενδελσῶνος Βαρθόλδη κατὰ μετάφρ. Ἀ. Βλάχου)...	159

3. Λάμπρος καὶ Φῶτος Τζαβέλας (Ἐκ τῆς Ἱστορίας τοῦ Μενδελσῶνος Βαρθόλδη κατὰ μετάφρ. Ἀ. Βλάχου)	161
4. Ἡ Σουλιώτισσα Δέσπω (Γ. Περραιβός)	164
5. Αἱ Σουλιώτισσαι ἐν Ζαλόγγῳ (Π. Γ. Ζερλέντης) ..	165
6. Οἱ Ὑψηλάνται καὶ ἡ μήτηρ των (Ἐφημ. «Ἡλῖος» τῆς 14 Φεβρουαρίου 1859)	168
7. Ὁ Πατριάρχης μένει (Γ. Τερτσέτης)	170
8. Οἱ Ἕλληνες θὰ ἐλευθερωθοῦν (Ἀπομνημονεύματα Δ. Δημητρακάκη)	172
9. Ὁ Κολοκοτρώνης καὶ Δ. Ὑψηλάντης (Γ. Τερτσέτης)	174
10. Ὅθων καὶ Κανάρης (Ἐφημ. «Ἐκλεκτὴ»)	175
11. Ἡ καρδιά τοῦ Μάρκου Μπότσαρη (Ἀ. Βαλαωρίτη)	175
12. Ὁ θάνατος τοῦ Χρίστου Καψάλη (Ἀπομνημονεύματα Σπυρομήλιου)	176
13. Ὁ Ἀνδρέας Μιαούλης κόπτει τὸ κρασί καὶ τὸν καπνόν (Α. Κυριζόπουλος)	179
14. Δημήτριος Τσαμαδός	181
15. Ἀρχόντισσα αὐγοπωλήτρια (Πρακτικὰ τῆς Βουλῆς τοῦ 1885)	183
16. Ἡ διαθήκη τοῦ ἐπισκόπου (Ἐφημ. «Αἰών»)	184
17. Εἰς τὴν Ἑλλάδα (ποίημα Ἀ. Βλάχου)	185

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Ἐκ τῆς Ἱστορίας τῆς Ἑλλην. Ἐπαναστάσεως καὶ τῶν νεωτέρων χρόνων.

1. Αἱ παραμοναὶ τῆς Ἑλλην. Ἐπαναστάσεως (Γ. Δροσίνη)	186
2. Τὸ Χάνι τῆς Γραβιάς (ποίημα Γ. Ζαλοκώστα)	194
3. Ἡ ἔξοδος τῆς φρουρᾶς τοῦ Μεσολογγίου (Γ. Δροσίνη)	199

	Σελ.
4. 'Ο μπαρμπα-Γεώργιος ('Α. Πρίντζη)	204
5. Τὰ πυρπολικά κατὰ τὴν 'Ελλην. 'Επανάστασιν (Δημοσθ. 'Ανδρεάδης)	212

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.

Αἱ σπουδαιόταται τῶν γνώσεων διὰ
πάντα "Ελληνα.

1. Αἱ φορολογικαὶ ὑποχρεώσεις παντὸς πολίτου (Κατὰ τὸν Αἰμ. Λυκούδην. Διασκευὴ Δ. Μ. Α.)	223
2. 'Η χρῆσις τῆς ψήφου (Κατὰ τὸν Αἰμ. Λυκούδην. Διασκευὴ Δ. Μ. Α.)	228
3. Βασιλεία ἢ δημοκρατία; (Δημοσθ. 'Ανδρεάδης)....	232

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

'Αλτρουϊσμός καὶ ἀλληλεγγύη

1. Οἱ ἀφανεῖς ἥρωες ('Εκ τοῦ 'Αγγλικοῦ).....	236
2. Οἱ 'Υδραῖοι πρὸς τοὺς Σπετσιώτας καὶ τοὺς Ψα- ριανούς (Κ. Παιπαρρηγόπουλος).....	244

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Θεός.

1. Θεοῦ παρουσία (ποίημα 'Αλ. Ραγκαβῆ).....	246
2. 'Ο Θεός (ποίημα 'Αλ. Ραγκαβῆ)	247
3. "Υμνος πρὸς τὸν Θεόν (ποίημα 'Ηλ. Τανταλίδου)	248

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Υπουργείον
Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων

Ἐν Ἀθήναις τῇ 25 Ἰουλίου 1932

Ἀριθμὸς ἐγκριτικῆς
ἀποφάσεως { 39751
 13201

ΥΠΟΥΡΓΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΙΣ ΚΑΙ ΕΓΚΡΙΣΙΣ

*Περὶ ἐγκρίσεως διδασκτικῶν βιβλίων πρὸς χρῆσιν
τῶν μαθητῶν τῶν δημοτικῶν σχολείων.*

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΠ.

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ἄρθρον 3 τοῦ νόμου 5045 καὶ τὴν ἀπόφασιν τῆς οἰκείας κριτικῆς ἐπιτροπῆς τῶν διδασκτικῶν βιβλίων τῆς Δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως, τὴν περιλαμβανομένην εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 365 πρακτικὸν τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Γνωμοδοτικοῦ Συμβουλίου, ἀποφασίζομεν, ὅπως ἐγκριθῇ ὡς διδασκτικὸν βιβλίον πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς ΣΤ' τάξεως τῶν Δημοτικῶν Σχολείων τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΚΑΘΑΡΕΥΟΥΣΗΣ ΤΗΣ ΣΤ' ΤΑΞΕΩΣ», βιβλίον τοῦ Δ. Ἀνδρεάδου, διὰ μίαν πενταετίαν ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1932-33 ὑπὸ τὸν ὅρον, ὅπως ὁ συγγραφεὺς συμμορφωθῇ κατὰ τὴν ἐκτύπωσιν τοῦ βιβλίου τούτου πρὸς τὰς ὑποδείξεις τῆς κριτικῆς ἐπιτροπῆς.

Ὁ Ὑπουργὸς
Π. ΠΕΤΡΙΔΗΣ

ΤΙΜΗ ΑΔΕΤΟΥ 16.60

ΔΕΛΤΙΚΑ ΔΡΧ. 3

Ἐκτὸς τῶν Ἀθηνῶν 150/ο ἐπὶ πλῆθος

Τὰ διδασκτικὰ βιβλία τὰ πωλούμενα μακρὰν τοῦ τόπου τῆς ἐκδόσεώς των ἐπιτρέπεται νὰ πωλῶνται ἐπὶ τιμῇ ἀνωτέρα κατὰ δέκα πέντε τοῖς ἑκατὸν τῆς κανονισθείσης, πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς δαπάνης συσκευῆς καὶ ταχυδρομικῶν τελῶν (*Ἄρθρον 6 Διατάγματος «περὶ τοῦ τρόπου τῆς διατιμῆσεως διδασκτικῶν βιβλίων καὶ χορηγίας ἀδείας κυκλοφορίας αὐτῶν», 14 21-10-32*).

